

**LILIA SEU
FLORES GALLIÆ
SANCTÆ. VITAS
ALIQUOT
COMPLEXA SS...**

Jacques Rinald

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu.

57-6-22.

~~57~~
~~D~~
22

57-D-23

Prinado

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

~~4-22~~

~~57
D
22~~

57-D-23

Rinaldo

1871

Quam bene

Apibus

ternis.

conveniunt

TRIA LILIA

LIBRIA
 seu
 FLORES GALLIÆ
 SANCTÆ.

*Vitas aliquot complexa SS.
 Gallorum, aut eorum qui Sancti-
 tate suâ Galliam illustrarunt,
 ex omnibus fermè ordinibus,
 tam Ecclesiasticis quâ Laicis.*

Auctore R. P. IACOBO RINALDO
 Societatis IESV.

*Sancti tui Domine floreant
 sicut LILIVM.*

DIVIONE.

Apud PETRUM PALLIOT
 Typographum Regis Bibliopœlam et Cal-
 cographum. Sub signo Regni, et ante Palatium
 Regis et Approbatione

---

*Nonne videtur indignum, cum
Sanctorum pulveres thecis aureis
vestiantur, pretioso lapide ador-
nentur, si sordide eorum gesta &
negligenter habeantur.*

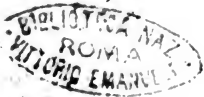
**Pasch. Radbertus in Præfatione ad
hist. Passionis SS. Rufini & Valerij.**

A

EMINENTISSIMO

ET

REVERENDISSIMO

PRINCIPI

ANTONIO CARDINALI

BARBERINO

S. R. E. CAMERARIO,

GALLIARVM

PROTECTORI.

PIBVS tuis FLORES

affero EMINENTISSIME

CARDINALIS, VIRGI-

BVS, LILIA: non Innonio la-

* 2

etc, sed agni mystici, vel etiam
suo ipsorum, quod mireris, San-
guine candida, nimirum è LI-
LIATA nostra GALLIA viros
aliquot aut martyrio, aut sancti-
tate illustres. Quos cui potiùs
oblatos velim, quàm sacro Gal-
lorum Protectori & apibus Bar-
beriniis? Cùm apibus subesse so-
leant flores è cœlo in terris nati,
quidni tuis subsint gentilitiis,
quos hîc damus, Gallici è terris
cœlo redditi? & viui cùm ge-
stiant Galli tam sacra & potenti
protegi dextera, quidni & idem
aueant mortui, aut rediuiui? Hoc
vt optent PRINCEPS EMINEN-
TISSIME, præter illustrissimæ
familiæ tuæ splendorem, sacrae
dignitatem purpuræ, & immen-

sum à Sanctissimo tuo patruo af-
fufum decus , facit insignis pie-
tas tua , quâ cùm Diuorum or-
nes templa , & aras magnificen-
tiffima tegas manu , in ſpem ve-
niunt fore vt eâdem protegas eo-
rum geſta , & hæc aliis addas , quæ
ſeruas LILIA : facit & EMINEN-
TIÆ TVÆ beneuolentia ſin-
gularis in Societatem noſtram ,
quam anno eius centefimo , iis in
Urbe affeciſti honoribus , vt vice
CLAVI AVREI , quo primum
eius notares elapſum ſæculum ,
APES illi tuas AVREAS ſtudio
& gratia affixeris . Inde enim
ominantur à tam beneuolis api-
bus ſe receptum iri vt flores in
quos amanter idemtidem aduo-
lant animi gratia , aut ſacri mel-

lis legendi. Quod licet copio-
sum iis inesse cupiam, non mi-
nus tamen opto habere ceræ,
cui, altissimo charactere inscribi
possim

EMINENTIÆ TVÆ

Devotissimus atque addictissimus
IACOBVS RINALDVS
è Societate IESV.

LECTORI

P I O M O N I T V M.

*D hęc LILIA sis candidus (mi Lector).
Procul venenum ; Ca-
uent hoc LILIA, quę
serpentes arcant. Apis veni, non
quę pungas, sed quę mella legas ;
In his floribus multa & cęlestia
reperies, quę puro anima sapiant
palato. Sed fuge multa uno legere
impetu, ne multa legendo, nihil le-
gas : neque festinanti percurras
oculo, ni te fugere velis, quę fu-
giendo quaris. Mentis ardorem.*

contrabe ut hac contracta videas,
dilata ut credas. Si pauca sũt, me-
mineris esse lilia, quæ hoc volunt,
ut odore sint gratiora : si distincta
notis ; ne obscura sint, & lilia esse
desinant. Si aliis aspersa floribus,
florum Reges sunt Lilia, quorum
aulici, ceteri debent esse flores : si
verò minùs venustè cõpacta, quod
fateor, calami peccatum est, quod
spero te facile condonaturum, si na-
turam ipsam attenderis lilia face-
re condiscentem in alios aberras-
se flores. At si nihilominus non in-
grata sunt, scias velim hac è multis
pauca à me præmissa fuisse ut se-
quentium sint semina, quæ proban-
tibus superis, de mediis Gallia
Sancta selecta floribus, sum datu-
rus. His interim fruerè & vale.

SYNOPSIS

HVIVS LIBELLI.

PRIMÆ PARTIS.

CAP. PRIMVM.

HIERARCHÆ.

ANCTVS LEO IX.

S. Martinus IV.

B. Benedictus XII.

B. Petrus Luxemburgius,

S. Petrus Thomas,

S. Dionysius Areopagita,

S. Eucherius Lugdunensis,

S. Genesius Lugdun.

S. Sulpitius Pius,

S. Guilelm. Bituricensis,

S. Remigius Remensis,

{ Pont. Max.

{ Cardinal.

{ Patriarcha.

{ Prim. Gall.

{ Prim. Aquit.

{ Archiepisc.

* 5

<i>S. Arator</i> , Viridunensis	}	Episcopus.
<i>S. Aldricus</i> , Cœnomanensis		
<i>S. Albinus</i> , Andegauensis		
<i>S. Amandus</i> , Tungrensis		
<i>S. Auctor</i> , Metensis		
<i>S. Bonitus</i> , Claromont.		
<i>S. Clemens</i> , Meten.		
<i>S. Eucherius</i> , Aureliancensis		
<i>S. Germanus</i> , Antissiodor.		
<i>S. Germanus</i> , Parisiensis		
<i>S. Goerricus</i> , Metensis		
<i>S. Hugo</i> , Gratianopolitan.		
<i>S. Hilarius</i> , Pistauiensis		
<i>S. Lupus</i> , Trecentis		
<i>S. Memmius</i> , Catalaunensis		
<i>S. Praiectus</i> , Claromontan.		
<i>S. Patiens</i> , Metensis		
<i>S. Paulus</i> , Viridunensis		
<i>S. Prosper</i> , Regiensis		
<i>S. Pulchronius</i> , Viridun.		
<i>S. Sidonius</i> , Claromont.		
<i>S. Vedastus</i> , Arrebatensis		
<i>S. Vitonus</i> , Viridunensis	}	Abbas.
<i>S. Severinus</i> , Agaunen.		
<i>S. Odilo</i> , Cluniacensis		
<i>S. Adelardus</i> , Corbiensis		
<i>S. Clarus</i> , Lugdunensis		

<i>S. Bernardus, Clareuall.</i>	{ Abbas.
<i>S. Aderaldus,</i>	{ Canonicus.
<i>S. Leodegarius,</i>	
<i>S. Odolphus,</i>	{ Sac. Paroch.
<i>S. Benignus,</i>	{ Sacerdos.
<i>S. Lucianus,</i>	
<i>S. Goarius,</i>	

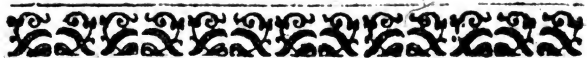

CAPVT II.

ORDINES SACRI.

S <i>anctus Guilelmus,</i>	{ Augustin.
<i>S. Othilia,</i>	{ Canon.
<i>S. Antoninus,</i>	{ Aug. Eremit.
<i>S. Hugo,</i>	{ Benedictin.
<i>S. Aldegondis,</i>	
<i>S. Austreberta,</i>	{ Carthusian.
<i>S. Bruno,</i>	{ Carmelita.
<i>B. Ioannes Soretius,</i>	{ Cistercien.
<i>S. Robertus,</i>	{ Dominican.
<i>B. Reginaldus,</i>	{ Eremita.
<i>S. Auentinus,</i>	
<i>S. Theobaldus,</i>	
<i>S. Lannomarus,</i>	

<i>B. Robertus de Arbrusecellis,</i>	{ Font.Ebraldi
<i>S.Ludovicus,</i>	{ Franciscan.
<i>S.Stephanus,</i>	{ Grãdimont.
<i>S.Guilelmus,</i>	{ Guilelmita.
<i>S.Ignatius,</i>	{ Iesuita.
<i>S.Franciscus Paulanus</i>	{ Minimus.
<i>S.Norbertus,</i>	{ Præmonstr.
<i>B.Agnes,</i>	{ Tinitarius.
<i>S.Ioannes de Matta,</i>	

II. PARTIS.

CAP. PRIMVM.

PROCERES ET NOBILES.

<i>S. Anſtus Carolus Magnus,</i>	{	Rex & Imp.
<i>Ludouicus Pius,</i>		
<i>Lotharius Pœnitens,</i>		
<i>Carolus Craſſus,</i>	{	Auguſta, ſeu Imperatrix.
<i>D. Agnes,</i>		
<i>S. Richardis,</i>	{	Rex.
<i>S. Sigebertus,</i>		
<i>S. Ludouicus,</i>	{	Regina.
<i>S. Batildis,</i>		
<i>B. Ioanna Valeſia,</i>	{	Princeps.
<i>S. Romaricus,</i>		
<i>B. Iſabella,</i>		
<i>S. Gudila,</i>	{	Dux.
<i>S. Euerardus,</i>		
<i>S. Itta, ſeu Iduberga,</i>	{	Comes.
<i>S. Elzearus,</i>		
<i>B. Ioan. Britannica,</i>		
<i>S. Roſkus,</i>	{	Vir nobilis.

S. Calumba,
B. Philippa,

{ Virg. nobilis.
{ Pediseq. nō-
{ bilis.

CAPVT II.

OFFICIALES PALATINI.

S *Anōtus Pipinus,*
S. Vandregesilus,
S. Geremarus,
S. Rado,
S. Maurontus,

{ Maior-dom.
{ seu Mag. pal.
{ Comes-stab.
{ Consil. Reg.
{ Præf. Ærar.
{ mag. Saltuar.

CAPVT III.

BELLI ADMINISTRI.

S *Anētus Gengulphus,*
S. Gerlacus,
S. Sebastianus,
S. Arnulphus,

{ Summ. milit.
{ Præfectus.
{ Trib. milit.
{ Dux cohort.
{ Miles.

CAPVT IV.

IVSTITIÆ ADMINISTRI ET VIRI FORENSES.

S <i>Anctus Romanus,</i>	{ Cancellar.
<i>S. Gregorius,</i>	{ Præfes.
<i>S. Liphardus,</i>	{ Iudex.
<i>S. Iuo,</i>	{ Patron. seu
<i>S. Genesius,</i>	{ Aduocat.
	{ Scriba.

CAPVT V.

FAMILIA SACRA.

S <i>Anctus Vincentius,</i>	{ Pater-famil.
<i>S. Rictrudis,</i>	{ Materfamil.
<i>S. Godolena,</i>	{ Coniugata.
<i>S. Genouefa,</i>	{ Virg. priuat.
<i>S. Iustus,</i>	{ Filius-famil.
<i>S. Manna,</i>	{ Filia-famil.
<i>S. Adrianus,</i>	{
<i>S. Serenus,</i>	{ Seruus.
<i>S. Blandina,</i>	{ Ancilla.

---

*APPROBATIO DD.
Facultatis Parisiensis.*

LILIA hæc ex GALLIÆ SANCTÆ
Lhortorum areolis; à R. P. *Jacobo
Rinaldo Societat. IESV decerpta* : Nos
infra scripti Doctores Theologiæ, Fa-
cultatis Parisiensis, legimus summâ
cum animi voluptate, & digna duxi-
mus, quæ typis mandarentur, vt pote
quæ nihil bonis moribus, aut fidei
Catholicæ contrarium contineant.
Datum in ædibus nostris, Anno Do-
mini M.DC.XLI. die ultimo Octobris.

G. PARENT, Eccl. Remensis Decanus.

*L. LADAME, Ordinis sancti Francisci,
in Conuentu Remen. Gardianus.*

LILIORVM

S E V

FLORVM GALLIÆ

SANCTÆ

PARS PRIMA

DE ECCLESIASTICIS.

CAPVT PRIMVM.

HIERARCHÆ.

S. LEO IX. PONTIF. MAX.

vis¹ Tullum Leucorum
facram non dixerit Sil-
uam, cum Apros, Lupos,
& Leones aluerit Sanctos?

² Aprum admisit è Campania: Cam-

A

2 *Lilium Gallie Sanctæ.*

paniæ³ Lupum reposuit, Romæ concessit⁴ Leonem : quem nobilitate principem, Antistitem dignitate, vitâ & moribus sanctum, Deo & Cœlitibus tam charum, quàm⁵ inuisum tartareis hostibus, Romanæ dedit sedi, nonum eius nominis Pontificem, ut quæ fecerat agnus in Gallie angulo, toti orbi cōspicius faceret Leo. Ille tamen quo minùs tam altè conscenderet, enixè obstitit ;⁶ peccatorum obiecit pōdera, sed frustra, quòd nimis leuia fuêre. Quare Romam adire coactus, mendicum induit, ut homines lateret. Sed quæ solem nuntiat, & salutem accedentem, non latuit auem⁷ Gallus enim Gallinaceus eum tanquam alterum sensit orbis solem, & futuris Papæ ac Leonis nominibus saluere iussit. Ut Romam venit, desit fingere : verè mendicus fuit : imò non desit, sed qui latuerat in via sub

mendico Pontifex, latuit in termino, sub Pontifice mendicus. Nam in arcis Pontificiis cùm reperisset nihil, & absumpsisset in expensas viæ, & largitiones sanctas, quas secum tulerat pecunias, in summam simul potestatem ascendit, & in imam decidit paupertatem. Pontifex renunciatus, meritò Leonis nomine dici voluit, quòd hirsurus pilis, hoc est, Cilicio, semper incessit; apertis vigil dormiit oculis, in nuda humo, & faxo: Ciuitatem & loca sacra, seu Religione præcipua circumiit noctibus, sed psallens & orans; stygiis terrorem incussit belluis, & monstra discerpit quàm plurima; Simoniacæ præsertim hæreseos, & arrogantiæ non ferendæ: At in eo maximè Leonem se præbuit, cùm per medios hostes transiit intrepidus, & feram exutos, genibus suis aduolui, dictoque au-

4 *Lilium Gallia Sanctæ.*

dientes esse imperavit. Timere non potest, qui potest omnia, nec frangi metuit, qui solo tactu ¹² effracta restituit. Quod autem post mortem, inter sydera fulsit hic Leo, Leoni cœlum rependit Christus, cui sub vilissimo ¹³ leprosi schemate lectum olim suum Pontificium cesserat Leo. Hunc si demeriti fuerimus Leonem mortuum Samsones erimus, mella ex eius ore legemus.

NOTÆ.

Non te pigeat, mi Lector, has Notas percurrere, multam affundunt lucem tenebris, quas styli breuitas induxit.

1 **T***Vllum Leucorum.*] Gallicè *Toul*, Gallicæ conditionis oppidum, Lotharingiæ conterminum.

2 *Aprum.*] S. *Aper*, vulgò *Evre*. Campanus fuit, 7. Episcopus Tullensis, è viculo Tranquillo, Gall. *Trancant*, nouem miliaribus Gallicis, ab

Pars prima. Cap. I. 5

vibe Tricassina diffito. *Ex Misc. hist. Camusatij.*
3 *Lupum.*] S. Lupus Tullensis, Trecentis Episcopus, circa annum 426. *Camusatius in Episcop. Trecentf.*

4 *Leonem.*] Antea Bruno dicebatur, Alsatius patriâ (Ciacono Francus Gallus) filius Hugonis Comitis è Regio sanguine electus Pontifex, ann. 1046. *Vibertus in vita huius Pontif. Ruyrius precentor, Deodatopolitanus in antiquit. sacris Vosagia.*

5 *Inuisum, &c.*] Dæmon bufonis specie, dormientem penè occidit, cum esset adolescens. *Vibertus c. 5.*

6 *Peccatorum, &c.*] Ne Pontif. summus crearetur, post triduum, quod sine cibo & potu transiegit, peccata sua publicè cum lacrymis aperuit. *Ruyr. c. 11. Vibert. c. 2. l. 2.*

7 *Gallus Gal.*] Beneuenti, frequenter in hanc vocem erupit, Leo Papa *Vibert. ibidem.*

8 *Paupertat.*] Tanta fuit eius paupertas ut comites statuerint venditis vestibus, clam fugiendo benignissimum patrè in patriam reducere. *c. 3. l. 2.*

9 *Simoniaca.*] Præcipuè Hugonem Lingonensem pro quo dicturus Hugo Vesontinus, miraculo obmutuit coram Pontif.

10 *Arrogantia.*] Vigonem Episcop. Friisingensem qui cum dixisset velle sibi guttur abscindi, si de sede Leonem non deturbaret, eodem momento ingenti gutturis dolore affectus est, & impœnitens tertio die animam efflauit. *Vibert. c. 7. l. 2.* Idem ferè contigit Archiep. Rauennati. *Ibidem.*

11 *Hostes.*] Nortmannos Apuliam deuastantes,

6 *Lilium Gallie Sanctæ.*

qui eius confidentiâ attoniti, mutarunt animos, illumq; sponte diu sunt comitati. *Ruyr. c. 27. 3. p.*

12 *Effracta, &c.*] Vas fictile magni pretij ab Herimaro Abbate S. Remigij Remensis ipsi Pontif. dono datum, sed à quodam è domesticis suis casu fractum, vbi tetigit, in pristinum ita restituit statum, vt nullum fractionis vestigium apparuerit.

13 *Leprosi.*] Quem in area Palatij sui repertum suis intulit humeris in lectum Pontificium, sed postea quæsitum non inuenit, obseratis licet foribus. *Ruyr. c. 29. 3. p.*

B. *MARTINVS II.* *vulgò IV. Pont. Max.*

LX thesauro diui Martini Turonensis² educta hæc Pontificum gemma, mirum quantum splendoris Apostolicæ Sedi, in qua collocata est, contulerit. Sacro ærario, quod thesaurum vocant, præfectus erat Martinus, cum ad sacram pu. puram, inde ad summum vocatus

est Pontificatum, vt inexhaustis Ecclesie præesset thesauris. In eo munere Martini nomen sibi fecit, à Diuo patrono suo, ne ab eo discreparet nomine, quo cum illi moribus conueniebat, generoso præsertim animo, & in pauperes charitate. Quorum alterum non obscure innotuit, cum intonuit Martinus, & præalta capita³ Arragonium Regem, imperatorémque⁴ Palæologum Pontificio feriit fulmine; germanúmque suum virum nobilem in Galliam redire iussum, nullis oneravit muneribus, ne suam ipsius fortè oneraret conscientiam, & eodem quo suos ornaret auro, ipse sorderet. Alterum in maxima annonæ caritate enituit, cum numerosum pauperum gregem pane in dies pavit, eoque candido, quia Christum se alere dominum non mendicum, aut mancipium putaret. Quod in mendicos ignobiles

8 *Lilium Galliæ Sanctæ.*

palam , hoc ipsum clam erga nobiles
 præstitit egenos, quibus vltro, remotis
 arbitris, multum sæpe ingessit aurum,
 ne illis degeneres animos faceret pau-
 pertas, & sub vilissimis vitiis mererent
 nobiles, qui à virtute stipendia acci-
 perent. Auditis Siculis⁶ Vesperis, non
 diu post modum⁷ aspexit lucem , aut
 longa illi fuit dies ; statim decubuit:
 Pupugit enim gladius Siculus intima
 Sanctissimi patris viscera, & mitissimi
⁷ agni pectus confodit ⁸ manus ⁹ Læ-
 strygonica, quâ necdum natis , vnico
 vulnere, duplex vita prærepta est, tem-
 poralis & æterna. Antè quàm tamen
 decederet, in sublimi loco piè demis-
 sum se habere probavit animum. nam
 quòd sibi ipsi nimis videretur ma-
 gnus, MINOR esse voluit, sumptâ fra-
 trum Minorum pannosâ veste : quâ
 virtutes texit plurimas , humilitatem
 suam detexit : Cuius ope angustam

subiit portam, quâ itur in cœlum, vbi portionem suam obtinuit (vti suo optauerat ^{1o} lemmate) in terra viuentium. Hoc ipsum affirmarunt ab ipso edita miracula; nam post mortem quæ Perusij contigit anno 1285. Pontificatus IV. oculos cæcis reddidit, è quibus suæ habuit apud Deum potestatis.

TESTES OCVLATOS.

NOTÆ.

1 **M**artinus.] Antea Simon Monpineus vel de Bria, nobilis. Campanus Gallus Ciacon. l. de Pontif. ex oppido Montepincio, Gall. *Monpincé en Brie. And. Quercetanus in hist. Pontif.*

2 *Educta.*] Creatus fuit Cardinal. anno 1263. ab Urbano IV. Pontifex verò Max. anno 1281.

3 *Arragon.*] Petrum, quodd cæsis Gallis, Siciliam contra Carolum ex Regio Gallorum sanguine oriundum occupasset.

4 *Palaol.*] Michaellem, quodd Concilij Lugdunensis decreta non seruaret. *Eberard. in Chron.*

5 *Germanum, &c.*] Hunc sine muneribus remisit, dicens Ecclesiastica bona sibi à Deo commissa malè dispensare nolle. *Platin.*

10 *Lilium Gallia Sancta.*

6 *Siculis Vesperis.*] 1. Strage Gallorum militum à Siculis factâ, ad primum Vespertinarum precum signum, feriâ 2. post Pascha, vel ipso die Paschatis. (vt vult Genebr.) Plat. *Æmilius* l. 7. Cæsi omnes Galli, exceptis iis, quos arx munitissima Spirlinga defendit. *Genebr.*

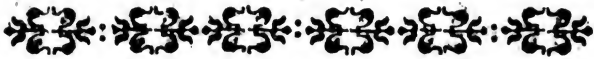
7 *Agni.*] Agnum vocarunt oratores Siculi, qui Gallorum oblidentium iram metuentes, ad Pontif. venerunt; & vt pacem eius ope obtinerent, his verbis ter repetitis, in publico consistorio rogauerunt; *Agnus Dei qui tollis, &c.* quibus ter responsum (*Aue rex Iudeorum, dicunt Iudæi CHRISTO, & dabant ei alapas*) præterea nihil.

8 *Manus.*] Quâ nec dum nati, in maternis visceribus occisi sunt, ne quid Gallicæ gentis in Sicilia superesset.

9 *Læstryg.*] Siciliam primi tenuère Læstrygones immanes & ἀξένοι. *Bertius in tab. Geograph.*

10 *Lemmate.*] Martini lemma fuit; *Portio mea Domine, sit in terra viuentium.*

Ex Ciacon. lib. de Pontif.

B. BENEDICTVS XII.

BPISTRINO Furnus, è molitore Episcopus, è fonte frigido vir ad omnia virtutum opera feruentissimus. ¹ Benedictus huius nominis XII. qui ante Pontificatum Iacobus Furnus nuncupatus, patrem habuit in agro Tolosano molitorem aut pistorem. Ex monacho ² Bolbonio frigidi ³ Fontis Abbas, pietatem inter suos frigere non est passus, sed ex eo fonte coactus emergere, prodiit ⁴ Episcopus, & Cardinalis ⁵ albus, (tamdiu in suo fonte lotus molitoris filius, Cisterciensis monachus, nullo rectiùs nomine insigniri potuit,) & tandem ad summi honoris apicem ascendit; vt tum altè euo-

12 *Lilium Gallie Sanctæ.*

laret, carnem exuit; ⁶ oculos enim quibus propinquos, aut affines agnosceret, non habuit, aut quibus eos ditaret manus. Sororis suæ filiam unicam, quam mercatori Tolosano, neque adeo diuiti, ⁷ Spretis magnatum, qui eam expetebant, nuptiis, nubere voluerat, Auenionem cum marito accedentem, accepit ut priuatus, benedixit ut Pontifex, donis vacuam dimisit ut Sanctus, pedem illi porrexit ad sacrum osculum, non manum ad fundendum aurum, quod aurum sacrum à muliere tangi sit nefas. Sed quàm parcus suis, tam largus aliis fuit Christi causâ: ut enim Romanis fame pene enectis frumentum cresceret, in eorum manibus septemdecim seuit millia florenorum, non secus ac sacris edibus cum tempore pugnanti- bus, auxiliares misit copias millium quinquaginta. Quibus largitionibus

animam suam , quam Spiritus Sanctus mundissimam indigitavit ⁸ arcam, implevit , cùm arcas nummarias vacuas fecit. Ut animum studiosè deiiceret, & ad ceteras virtutes suas humilitatem quoque adderet, ⁹ mola vsus est paternâ, quam semper volvit animo quoad vixit. Vnde nihil mirum, si ¹⁰ asinum se esse diceret, hoc suaferat quam volvebat mola . Sed demisso licet animo fuerit ex virtutis præscripto, magno tamen fuit & erecto, cùm res postulauit: Philippo Valesio Gallorum Regi nonnihil petenti quod nõ ita videbatur equum, tanti Regis præsentia nihil motus, negauit fortiter, quòd vnicam se habere diceret animam, quam à Deo acceptam, illi omnino seruatam vellet. Eodem animo virtuti purpuram iniecit sacram, ¹¹ vitiis ruborem, cùm ¹² sex aut septem tantùm, vitæ probatissimæ vi-

14 *Lilium Gallia Sancta.*

ris illam contulit. Inter quos si eius resplenduit ex fratre nepos, vestes ei non tinxit ¹³ sanguis sed virtus, & seriùs audite sacri collegij preces. Quod spectat ad ¹⁴ miracula, fecit mortuus plurima, imò & viuus; cœcum enim sanauit, scilicet in suos amorem; & claudicantes nonnullos ¹⁵ Religiosos ordines, rectiùs in posterum incedere imperauit.

Talibus an dubium est post mortem à Christo dici: *Venite Benedicti, &c.*

NOTÆ.

1 **B** *Enedictus.*] Huius nominis XII. aliàs Vndecimus, ita Genebr. Platina; à S. Benedicto Patriarcha suo denominatione sumpta, antea Iacobus Furnus, vel *du Four*, ex oppido Sauarduno in agro Tolosano. *Menald. in Martyrol. Benedict.*

2 *Bolbonio.*] Bolbonum Monasterium Cisterciensis Ordinis apud Vascones. Maxima est contentio inter Patres Cistercienses & Carmelitas de

Pars prima. Cap. I. 15

hoc beato Benedicto, quem vtrique suum esse dicunt, sed facile meo iudicio tota lis dirimi potest. Nam PP. Carmelitæ Benedictum esse suum volunt, quòd in Epitaphio quodam Romano legant. *Hic iacet Benedictus, quem Carmelus protulit, Cassinus aluit, Vaticanum coronauit.* Quæ omnia non conueniunt B. Benedicto XII. Primò, quia non iacet Romæ, sed Auenione, vt constat ex Bzouio, Vvion & Henriquez. Secundò, dicitur Ordinis Cisterciensis in Collegio Parisiensi ab ipso fundato. Tertio, Roma non coronauit, sed Auenio. Conueniunt autem Benedicto V. Pontifici Sancto & martyri, quem Carthagena lib. 27. de arcanis Dei, paræ fuisse, Carmelitam asserit, & à Cassino nutritum. 1. redditibus Abbatiz Benedictinæ quâ donatus fuit: Item à Vaticano coronatum, quia Pontifex, Romæ creatus fuit. Hamburgi autem in Germania mortuus est, quo fuerat à Lothario Imp. in exilium missus. Sed eius corpus anno 999. relatum est Romam, à quodam Racone. Ita Ditmarus apud Chryf. Henriq. in fasciculo SS. Ordinis Cisterciensis. lib. 2. dist. 4.

3 *Fontis frigidi.*] Monaster. Cisterciens. Ordinis in Vasconia Vvalsinganus. Henriq. Ciacon vocat montem frigidum.

4 *Episcop.*] Primò, Apamiensis. Gallicè *de Pamiers.* Secundò, Mitapicensis, Gall. *de Mirepoix.*

5 *Albus.*] Dicitur est Cardinalis Albus. An à patris farina, an à veste Cisterciensi, dubio est locus.

16 *Lilium Gallie Sanctæ.*

6 *Oculos.*] Afferebat Pontif. Max. confanguineos non habere, & Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, (si is est qui esse debet) sine Patre, sine matre, sine Genealogia esse debere. *Cardin. Egid. Viterbien.* Rogatus item sæpe à multis, vt confanguineis aliquid largiretur, respondere solitus erat; si *Mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, &c.* Patrem item suum Holofericis vestitum videre noluit, quoad vestes illas exutus, alias sumpsisset, quales molitor ferre consueuerat. (*casar Nostradamus in Hist. Prouincia, pag. 361.*)

7 *Spretis, &c.*] Dictitans tantum ephippium tam vili equo non conuenire. *ex M. S. Biblioth. Fuxen. apud Bosquetum.*

8 *Arcam, &c.*] Narrat Albertus Argentinensis in Chronico, Sanctum quendam Episcopum Italum, cum veniret in Galliam, ad Pont. Ioan. XXII. audiuisse in somnis vocem dicentem; *Papam quaeris, non est.* Et paulò post; *Vis videre Papam: Ecce iste est* (ostensis Cardinali Albo, qui postea dictus est Benedictus, & arcâ mundissimâ sed vacuâ, quæ illum adumbrabat.)

9 *Mola.*] Pro Gentilitia tessera, accepit molam, vt animo & memoriâ semper volueret.

10 *Asinum.*] Vbi rescuiit electum se esse Pontif. Max. Cardinales papam asinum creasse dixit, sed ex humilitate, Doctor enim erat eximius, & doctorali Laureâ donatus, in celeberrima Parisiensi Academia. (*Ciacon Henriq.*)

11 *Vitijs Ruborem*] Adeo constans fuit, vt nunquam

Pars prima. Cap. I. 17

nunquam minis, aut precibus, aut quâcunque aliâ ratione, à recto abduci potuerit; præcipuè vt indignis sacerdotia conferret, aut honores, dicens se nolle lutum ornare.

12 *Sex aut, &c.*] Dicebat cætera condonari posse Pontificibus, id autem vnum crimen veniâ indignum, si in senatu legendo peccauerint, *Agid. Card. Viterb.*

13 *Sanguis, &c.*] Hunc sanctum Pontif. Imitatus Urbanus VIII. patruus tuus, quem iure meritissimo totus colit orbis, & suspicit vt omnium Quos plurima retro sæcula viderunt, Pontif. Maximorum maximum, Pietate, doctrinâ, & in rebus agendis prudentiâ, te (*Antoni Eminent. Cardin*) fratremque tuum natu maiorem, sacrâ donauit purpurâ quam vobis virtus & nobilitas, non sanguis, tinxit.

14 *Miracula, &c.*] Verba sunt authoris Vitæ illius; *Si fas sit scribere, post martyres & alios quos Ecclesia veneratur & colit vt sanctos, inter meliores, ipse vnus fuit, &c. mortuus est anno. 1342. 25. April. Pontificatus 8. sepultusque est in Ecclesia maiori Auenionensi, in qua adhuc iacet &c.* ETIAM MIRACVLIS CORVSCANDO vide Menard.

15 *Religiosos Ordin.*] Monachos nigros & Cistercienses, *Constit. Benedictin.*

B

B E A T V S P E T R V S
Luxemburgius Cardinalis.

ILLVSTRIBVS licet, sanguini & purpuræ splendorem addidit ¹ Petrus, cùm vtrique stupendæ sanctitatis accessionem fecit : cuius nascentis initia aut flores, fuere rosæ, quas adultâ hieme, in sinu suo protulit puer nouennis : Domi subreptas deferebat carnes pauperibus (quibus alendis à puero fuit totus) cùm ² à parente deprehensus & rogatus quid ferret, erubuit, rosas q̄ue se ferre subiecit. Ferebat in vultu quidem, sed apparuere & in vestis pendulæ sinu . Caro enim in rosas abiit, quibus explicatis & ridentibus, arrisit pater, qui acceptas intu-

Pars prima. Cap. I. 19

t in cubiculum, dum puer alius in animum demittit. Ex his floribus orti sunt fructus, & ver tam farum æstas sanctissima excepit. Nam illius adeo in posterum incaluit pectus, et se ipsum, & sororem biennio matrem, in Christi amorem inflammavit. Ad studia missus litterarum Lutetiam Parisiorum, plus studuit necire se, quam alia omnia scire. In quo quantum fecerit progressum, publice probavit B. Virginis Parisiensis dilectus Clero. Abnuebat Junior quoniam canonicus, qui Christi crucem nimo non ferebat, eiusdem Signum manibus in supplicatione publica præferre, quid ad hæc Princeps noster? duolat, & salutis nostræ labarum amplexibus amplexus manibus, præit gressibus, & exemplo, tam Christi humilis patientis signifer, quam humilitatis. Metensi donatus Episcopatu quin-

decim annorum adolescens, ad oues continuo cucurrit pastor, & ouile ingressus, imberbis quidem, sed canus moribus apparuit; patrémque se præbuit & pastorem, cum è duabus redituum partibus pauperem pauit gregem. A Clemente VII. (qui Pontifex haberi volebat) Auenionem vocatus, & Cardinalitiâ indutus purpurâ, erubuit veste & pudore, quòd tanto honore indignissimum se putaret humilitatis portentum. Decem tantum menses, tam dignus, quàm inuitus exteriorem illam gestauit purpuram; interiorem verò, pellem videlicet suo cruentatam sanguine ciliciis & flagellis educto, annos decem; (vbique ab illo repetente decimas morte.) A tenerioribus enim annis, adeo sui hostis extitit, vt ab eodem Pontifice monitus aliquando, de moderanda corporis afflictatione, audierit Cle-

mentem, seuerus tamen permanferit, quoad fracto tandem ⁴ fuis, & feruorum fuorum manibus, terreo at pretiofo corporis vafculo, ⁵ odor effufus eft fanctitatis. Cum ⁶ pauperibus, quòd ⁷ pauper moreretur, fepeliri voluit, & fine ⁸ funebri pompa, à qua meritò abfuere ⁹ faces, quòd infinita pene miracula fat multam affunderent lucem. ¹⁰ Ad quinque enim omnino numerantur millia, quibus addi poftulant duo & quadraginta fufcitati mortui; ¹¹ Chriftus ab ipfo, cùm viueret, fæpe vifus, & ¹² fubridens ¹³ poft mortem vultus. Extinctâ igitur lucidiffimâ illâ totius Gallia face, cæteræ num lugere potiùs quàm lucere debuere faces?

NOTÆ.

¹ **P**etrus Luxemb.] Gallus natione, ex matre Mathilde de Chatillon è Comitibus

22 *Lilium Gallia Sancta,*

Campaniæ oriunda, & patre Guidone Comite Sampauliano in Picardia, & Liquiacensi, in Barrensi Ducatu. Natus est Ligniaci, Gall. *Ligny en Barrois*, in Diocesi Tullensi. 20. Iulij ann. 1360.

2 *A parente, &c.*] Apud quem sæpe conquesti erant famuli de piis Petri furtis, in gratiã pauperũ

3 *Sororem.*] Ioannam, cui suavit ut mundum deponeret muliebrem, & Christo voueret virginitatem. Sæpe visi sunt aperta fenestra oculos in cælum conicere, & cœlestia miscere colloquia.

4 *Suis & seruorum, &c.*] Moribundus, ab omnibus seruis suis flagello excipi voluit, quod tam læto accepit, quàm illi iniusto dederunt animo.

5 *Odor, &c.*] Adeo suavis ex eius corpore erumpebat odor, ut Cardinales alij mirarentur tam sanctum virum delectari odoribus, sed à Clemente VII. edocti sunt, non exoticum esse, sed Sanctitatis balsamum.

6 *Pauper.*] Viginti tantum asses superfuerunt post eius decessum.

7 *Cum pauperibus.*] In Cœmeterio sanctorum Innocentium Parisiis sepeliri voluerat, si longè ab aula Pontificia moretetur; sin secus, in Cœmeterio sancti Michaelis Auenionensis, vbi mendici sepeliebantur: vti factum est.

8 *Sine pompa.*] Vili panno tegi voluit, cui assueretur crux purpurea.

9 *Faces.*] Tres tantum adesse voluit, in honorem SS. Trin.

10 *Quinque millia.*] Ex variis M. S. Cœlestin. Auenion.

11 *Christus.*] Semel in media Auenione nã Platea, iterum cùm Castrum nouum rogante Pontifice inuiseret, vbi accidit vt genu flexus, quò visum adoraret Christum, à multo lustro, cui diu inhæsit, nullo modo sorderet.

12 *Subridens.*] Hac ratione, & quia prohibuerat, minio non est oblitus, vt eo tempore fieri solebat mortuis.

13 *Post mortem.*] Quæ contigit ætatis suæ anno 18. Cardinalis Medicæus Pontifex electus, dictusq; Clemens VII. Petrum Luxemb. Beatum dixit. 1527.

*Ex vita ab Anonymo conscripta
& typis excusa Lugduni.
1624.*

*S. PETRUS THOMAS
Patriarcha.*

PVRPURA transimus ad purpuram, à Cardinali confessore ad Martyrem Patriarcham. Hic Condomij in Aquis-

24 *Lilium Gallie Sanctæ.*

tania natus , à teneris annis vt B. Virginem haberet matrem , candorem quæsiit morum & vestis, imò & ordinem sacrũ veste candidum , magnæque matri addictissimum , Carmelitanum. In eo non prius sumpsit vestes, quàm mores, nec antè albus fuit corpore quàm mente. Quo pacto, sanctitatis candidatus, accedentibus annis, illam est adeptus , & tantam , vt cui seruibat, ¹ cœlorum Reginam videre , aurumque quantum petebat, ex eius ærario , stipendij arham accipere meruerit. Et suos habet hæc Regina thesauros, quorũ clauem nactus est , qui colit pietatem ! quam ô si sectaremur, vt diuites essemus, & non multa nesciremus ! cùm eandem super ordine suo multa rogans Petrus , didicerit ² Carmelitanum ordinem æternũ esse permanensurum , nec pessum iturũ prius quàm

collapsus orbis omnem sustulerit ordinem. A Pactensibus infulis, ad Patriarchatum euectus Constantinopolitanum, sepiùs exarsit animo, vt sacra pedibus percurreret loca, sed toties lacrymis immaduit, cùm ad Christi sepulchrum iterum excubantem vidit infidelem militem, & plusquam lapideum obicem. Quod moleste ferens, qui scribendis incumbibat libris author non contemnendus & Patriarcha³ doctissimus, stylum mutauit; vt copiosus scriberetur Gallorum exercitus author fuit: cui concionibus sacris Apostolicæ sedis Legatus, animos sæpe & alas addidit, quò in Palæstinam citiùs aduolaret: vbi precibus suis, ⁴ victoriæ dedit non semel, vt ad Gallos deuolaret pugnantes. Sed cùm instaret acriùs pro fide propaganda Sanctissimus Præsul, sagittis hostium confossus ⁵ occubuit, qui-

26 *Lilium Gallie Sanctæ.*

bus ipsemet ad superos euolauit alatus. Si iam cœlo receptus, ⁶ pestilentie tela retundit in Clientes suos immissa; telorum gnarus est, & facile vincit, qui è tam edito pugnat loco.

NOTÆ.

1 *Cœlorum Reginam.*] B. Virginem cum Coraret, vt Cœnobio (quod ex officio inuisebat) penuriâ laboranti adesset, illam vidit, & ab ea hæc verba accepit; *Ne timeas Petre, omniatibi necessaria adiicientur.* Quod ita postridie expertus est, cum à mercatore pio tantum accepit, quantum postulabat.

2 *Carmelit. Ord.*] Ipsâ Pentecostes nocte, pro sui Ordinis conseruatione orans, ex eadem Virgine audiit, *Confide Petre, Religio Carmelitarum in finem vsque saculi est perseueratura.*

3 *Doctissimus.*] In Academia Parisiensi laureâ doctorali donatus, multa scripsit.

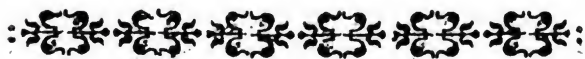
4 *Victoria, &c.*] Sæpe pugnæ cum Rege adfuit, & ab hoste Victoriâ reportauit,

5 *Occubuit.*] Octauo idus Ianuar. 1366. cuius corpus Famagustam delatum est.

Pars prima. Cap. I. 27

6 *Pestilentia tela.*] Præcipuè inuocatur contra Pestilentia & Epidimia morbum.

*Ex supplemento Breuiarij.
R.R. P.P. Carmelitarum.*

SANCTVS DIONYSIVS

*¹ Areopagita, ² Archiepiscopus
Parisiensis, totius Gallie
Apostolus & ³ Primas.*

DIONYSIVM non peperit mundo Gallia, sed Dionysius Galliam Christo, quem ideo non amat ista vt filium, sed veneratur vt patrem. Athenis natus claro sanguine, Parisiis pro Christo occubuit, dato quàm accepto sanguine clarior. ⁴ Doctisq; exceptus est locis vir doctissimus, oriens & moriens. ⁵ He-

28 *Lilium Gallia Sancta.*

liopoli verò aut in Vrbe Solis , patientem vidit Solem in tenebris , ex quibus tantam hausit lucem , vt natura viderit auctorem extrema patientem . Ea tamen dubia lux fuit, quoad in Atheniensi Arcopago , veritatis agens causam Paulus , ignorantia depulit tenebras , & ignotum Deum , notum fecit. Vbi enim ad illud vsque tempus incognitum Deum nouit , haectenus cognitos nescit Deos doctissimus Arcopagita , qui nunquam iudicium tulit rectius , quàm vbi erroris damnauit se , & pro Christo colendo sententiam dixit. Ab Diuo Paulo edoctum , & Ecclesiae Atheniensi præpositum , post tres annos Athenis Romam traxerunt Magistri vincula , alia inde in Galliam charitatis , & sanguinis pro fide fundendi ardor . Quò vt accessit ab Clemente Pontifice missus , aquam spar-

fit salutarem idque in Caput Regni, ut totum quantum est, faceret Christianum. Sed tam Sanctis obniti certus inceptis Dæmon, per " Fescenninum Sisinnium præsidem, Dionysio sociisque reponit pro luce carceres & tenebras, pro aquis flammæ. In carcerem enim detrusus, & flagellis immaniter cæsus, circumposito assatur igne, nobilissimumque ferculum apponitur feris: At illis tanti non esurientibus, in ardentem conjicitur clibanum, cuius flammæ licet edaces ac voraces, ab eo tamen abstinere tam parato cibo, quem Creatoris sui & Regis æterni deliciis paratum senserunt: Quare post cruceſ varias & verbera, cum Rustico & Eleutherio securi percutitur, & in Regni capite, caput amittit: nihilo tamen diminutus est, qui maior extitit excisus. Ambabus enim manibus amplexus Ca-

put, vt Deo gratam offerret hostiam, ad ¹² duo milliaria detulit. Quo in itinere, quot fixit vestigia, tot fecit miracula, quibus ¹³ Larciam Matronam nobilissimam, innumerósque alios ad Christi fidem adduxit. A ¹⁴ Catula autem in ¹⁵ prædio suo susceptus, inhiantes cadaueri canes delusit, Tyranni ¹⁶ satellites, nam ab ea terræ mandatus, inuiolato cum sociis Martyribus quieuit sepulchro, cui postea Clientes piissimi, templum protumulo posuerunt: vbi ¹⁷ Dagobertus excitatâ augustiore Basilicâ & Reges posteri ferè omnes iacere voluerunt, vt cum parente iacerent filij, cum Christianorum in Gallia Principe, Reges Christianissimi.

NOTÆ.

I **A** *Reopagita.*] Dionysium Parisiorum Episcopum, fuisse Atheniensem, & Areopa-

gitam, multis probat, imò iusto volumine, quod inscripsit, *De Mysticis Gallia scriptoribus, vir Doctissimus And. du Saussay.*

2 *Archiep.*] In argenteo eius feretro, antiquissima illa inscriptio legitur: HIC SITVM EST CORPVS BEATISSIMI DIONYSII ARCHIEPISCOPI, I. Pontificum in Gallia principis & vniuersalis Gallia Apostoli.

3 *Primas.*] In Chartula Cameracensi, data anno 1099. vocatur S. Dionysius, TOTIVS GALLIAE PRIMAS.

4 *Doctis, &c.*] Nimirum Athenis, & Parisiis, literarum Emporiis.

5 *Heliopolis.*] In Ægypto, quò iuerat philosophia & Astrologia daturus operam.

6 *Natura Authorem.*] Dixisse fertur, aut Deus patitur, aut mundi machina destruitur. *Suidas in vita Dionys. & ipsemet Dionys. epistol. 7. ad Polycarpum.*

7 *Ignotum Deum.*] Cui aram excitarant Athenienses hac inscriptione, IGNOTO DEO. *Actor. Apost. c. 17.*

8 *Doctissim. &c.*] Cuius scripta de Cœlestis, de Ecclesiastica Hierarchia, de Diuinis nominibus, &c. qualis fuerit, satis loquuntur.

9 *Magist. vincula*] Ita Hilduinus c. 17 licet alijs de causis iuisse probet. *And du Saussay, c. 10. de Myst. Gall. script.*

10 *A Clemente, &c.*] Hoc ipsum probatur ab eodem auctore.

11. *Foscem.*] Vixit hic sub Adriano Imp.

32 *Lilium Gallie Sanctæ.*

cui charus fuit ob rem Gallicam eius nutu administratam, ex quo deducitur Sanctum Dionysium passum fuisse sub Adriano ut probabilior asserit sententia.

12 *Ad duo mill.*] Vbi nunc Dionysiopolis, *S. Denys en France*, Augustâ insignis Basilicâ, à Dagoberto Rege extructâ & Regum Christianissimorum Mausolæis.

13 *Larciam.*] Lisbii, viri Parisiensis honoratissimi vxorem, quæ maritum paulò antè accusauerat Christianæ Religionis, & eius Martyrij causa extiterat.

14 *Catula.*] Siue Catulla matrona diuite, nec dum tamen christiana, sed quamprimùm ad fidem conuersa.

15 *In pradio.*] Vbi nunc Vrbs San-Dionysiana.

16 *Satellites.*] Corpora SS. MM. in sequenam injicere cupientes.

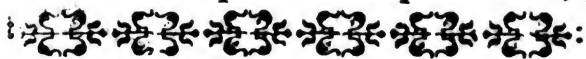
17 *Dagobertus.*] Quòd ad Diuum Dionysium confugere per ceruum edoctus (quem eius venatici canes ad sepulchrum Martyris lædere non potuerant) contra parentis iras ab eodem Dionysio seruatus fuisset.

Passus est 9. Oct. anno reparatæ salutis 119.

Ex Hilduino Abbate.

S. EVCHE

SANCTVS EVCHERIVS

Lugdun. Galliarum Primas.

CVM scripsit ¹ Eucherius (vt temporibus illis) in pugillari- bus cereis, ² mel ceræ reddi- dit: cùm è spelunca prodiit, lumen restituit orbi. Abdiderat se in ³ spe- cum ad Durantiam fluuium vir or- dinis Senatorij literatissimus, & or- bem sibi fecerat contractum, in quo nihil erat præter Deum & Eucherium, vt in eo dilataret animum. Sed mor- tuo Senatore, aut Viuentiolo Lugdu- nensi Antistite, substituendum Sena- torem alium, qui ad Durantia litto- ra morabatur, cùm indicasset puer ab Angelo edoctus, prodeundum Eu- cherio fuit, & lux è tenebris eruenda. At quo pacto? vi & funibus; nisi enim Archidiaconus ad eum missus,

C

34 *Lilium Gallia Sanctæ.*

quasi miles Gedeonicus testam fre-
gisset, id est Eucherianam specum,
lumen non vidisset; nec Lugdunen-
sis Ecclesia habuisset Antistitem, nec
Gallia Primatem, ni priùs habuisset
Archidiaconus [†] ligatum à latere. Un-
ctus ergo, & impositus tantæ sedi, fe-
cit quod Sol orbi, luxit, & tenebras
depulit errorum ex animis; Scripsit
enim [§] libros stylo breues, doctrinâ
vberes, lectione expeditos, instructio-
ne perfectos, menti ac pietati pares.
Imò fecit quod fecisse Sol non po-
tuit, occidens duos orbi reliquit so-
les, filios suos, Veranum, & Salonium,
doctissimos post patrem Episcopos;
dum Galla eius vxor nobilissima, in
specu quam ipse deseruerat, & Ambæ
filix, Consortia & Tullia, sub sacro
velo, pro Christo tenebras incoluere.

Lucente Sole, latere solent Luna,
& Stellæ.

NOTÆ.

1 **E**minentissimum Cardinalem Baronium Tom. 6. P. 9. Adonem ; & Cornel. Grasium secuti sumus, qui vnum tantum agnoscunt Euchereum Lugdunensem Archiepiscopum, licet alij duos asserant, & fortè probabilius; quorum vterque ante Episcopatum matrimonio iunctus fuit, ex quo primus duos suscepit filios, Salonium & Veranum. Alter filias duas, confortiam & Tulliam, vterque doctissimè scripsit: ille varias homilias, parenæsim de contemptu mudi, &c. hic de Martyribus Thebæis: senior, primo Conc. Arausicano inter fuisse dicitur. Junior, secundo. Primus, successisse Senatori: Secundus, Viuentiolo. Sed quia non ita constare videtur duos fuisse, & idem vtrique assignatur dies obitus, nec post Viuentiolum, in serie Archiep. Lugdunensium scribitur Euchereus, quæ de Eucherio Lugdunensi dicuntur, in vnum conieci.

2 *Mel Cera.*] Verba sunt Valeriani eius consanguinei, visâ parenæsi Eucherianâ elegantissimâ, quod tunc temporis pagillaribus ex cera compactis vterentur.

3 *Specum.*] In agro Aquensi, loco dicto Cluomartis, Gall. *Montmars*, cuius erat dynasta, circa ann. 520. *And. Theuet de Viris illustribus.*

4 *Ligatum*] Iuravit Archidiacono se non exiturum, neque Lugdunum iturum nisi effracto

36 *Lilium Gallia Sancta.*

specu vinctum perduceret. *Ado in Ebron. Grasius.*
5 *Libros, &c.*] Ita Saluianus, quos merito dolet Eminentissim. Cardin. Baron. Eusebio Emisseno esse ascriptos Tom. 6. p. 9.

Ex Adon. in Martyr. ad 16.
Nou. & Baron. in Annal.
Eccles. Tom. 6.

SANCTVS GENESIVS
Primas Galliarum.

 TYLV S aureus auream deceret manum, ex qua flumen olim fluxit auri, in pauperum manus. Genesij dico, ex Abbate¹ Fontanellæo, & Regio Eleemosynario, Galliarum Primatis. Is è Cœnobio vocatus in aulam,² fecit quod ex aula in Cœnobium vocati, omnia generoso contempsit animo: imò & aurum ipsum, quod ex aula in xeno-

dochia detrufit.³ Batildi enim Regi-
næ, ab eleemofynis, à Rege constitu-
tus, Regium penetrauit in ærarium,
illúdque exhauriens, omni auro po-
rioribus repleuit inaniis. Christiano-
rum mancipiorũ vincula, catenis fre-
git aureis, quas fregit; & virginibus
benè multis argẽteam pluit pluuiam,
iouis aureâ meliorem, ex quâ nafce-
rentur lilia, & pudor tantus, vt pude-
ret vllo vnquam auro vãnire. Fre-
quentia item condidit templa, vt ali-
quando haberet Batildis, æternúmque
illi ac ſibi extrueret palatium. Deni-
que à theoria ad praxim; à Maria ex-
ſcendens ad Martham, alteri alteram
coniunxit, & ex capite Fontanellen-
ſium aſcetarum, factus eſt Regi-
næ manus, quâ egenos paut, carceres
aperuit captiuis, auro effregit ferreos
vectes, & benedictionem ipſa, totúm-
que Regnum percepit copioſiſſimã.

38 *Lilium Gallia Sanctæ.*

Quòd autem tantâ pietate, & virtutibus emereret Genesius, ac ⁴ primas inter æui sui sanctissimos obtineret, Primas est electus Galliarum, Batilde, vt rem se dignam faceret, manum suam attollente. Cui ritè pedum gestandum datum est, qui tam bellè greges nosset pascere. In eo tamen munere non destitit Batildis esse manus, cùm Clodouæo II. ex humanis sublato, sceptrũ cum illa tulerit, quoad adultis Clodouæi filiis, ereptam mundo Batildem, sacróque velatam flammeo, eadem manus Calensi dedit Parthenoni, ex quo, post mortem, manus iterum functus officio, deduxit in Cœlum. Morienti enim Reginæ adfuit iam inter Diuos receptus Genesius, vt viâ, quam nouerat in Cœlum, Batildem, vt Reginam decet, manu duceret.

NOTÆ.

1 **F**ontanellæ.] Fontanella Monasterium est Ordinis Sancti Benedicti, à S. Vandregesilo extractum, in Diœcesi Rothomagensi.

2 *Aulam.*] Clodouzi Secundi.

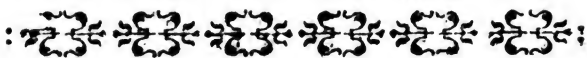
3 *Batildi.*] Vxori Clodouzi Secundi, & post mortem in Catalogum Sanctorum relatæ: v. infra 2. p. c. 1.

4 *Primas.*] Et Antistes Lugdunensis post sanctum Annemundum.

5 *Calensi.*] Cala Parthenon est in Diœcesi Parisiensi, Ordinis S. Benedicti. 4. ab vrbe lapide, vernaculè *Heles.*

Dies eius festus incidit in Cal. Nouemb.

Ex vita S. Batild. & Chronicis generalib. Ordinis S. Benedicti. ab Ant. d'Ypez.

S. *SULPITIUS PIVS*
Primas Aquitania.

GRATISSIMUM superis prodigium, Pius Aulicus! qui vanos honores habeat contemptui, contemptus ducat honori; Qui gratias temporanei Regis negligat, ambiat æterni: Qui Fescennina pedibus, sacra manibus terat volumina, Qui neminem fraudet, nisi genium suum, & ad niueas veneres, ² rupes sit & glacies, aut marmoreos habeat oculos, frigidus inter flammæ: cuius manus, & digiti, egenis se profiteantur seruos, non mendaci aulicismo, sed veræ & singularis beneficentiæ officio. Talis in ³ Aula fuit Sulpitius, antequam à Bituricensi ⁴ Archipræsule sacris initiaretur ordinibus, & eius

loco Primas sufficeretur. Qui autem tanta fecit aulicus, quid Diaconus? Ense & baltheo militari positus, gladium sumpsit verbum Dei, quo Bituricensium occidit vitia, multorum ab hoste tartareo vitam protexit. Cùm Rege ad bellum profectus, in prauos militum mores pugnavit strenuè, & vbique castrametatus est pietati. Primatis auctus honore, virtutes auxit suas, ouium suarum vitia minuit. Fœtentes Iudæos, aut Christianis abluī coëgit aquis, aut toto Bituricensi agro abscedere; non secus ac in secundo Matisconensi Concilio, Episcopis aucto fuit, vt à sordibus puras seruarent manus, quibus oscula figi vellent. Quod autem Regem ab imminente mortis periculo seruarit, palam fecit, viri sancti in aula præsentiam, optimam esse corporis custodiam, & principis Archiatrum.

NOTÆ.

1 *Sulpitius.*] Caue lector ne tres istos confundas, Seuerum Sulpitium, Sulpitium Seuerum, & Sulpitium Pium. Seuerus Sulpitius qui multa scripsit de sancto Martino, nunquam fuit Archiepiscopus Bituricensis. *Ex Gennadio.* Sulpitius autem Seuerus, Archiep. & Primas fuit tempore Gumtrami Regis, & successit Remigio. *Ex Greg. Turon. l. 6. & 10. hist. Francorum.* Item Sulpitius Pius tempore Clotarij II. quem septem dierum ieiunio, sanauit, vt vult *Aymoinus l. 4. de gestis Francorum.*

Sed de tempore quo exiit hic Antistes, auctores nō consentiunt *Baron. Menard. Chenu. Robert. & Du Val:* quem vltimum secuti sumus in hac Epitome, & ideo quod alter fecit, alteri ascribunt, & Regum nomina mutant & Archiepiscoparū.

2 *Rupes.*] Vouit in aula virginitatem.

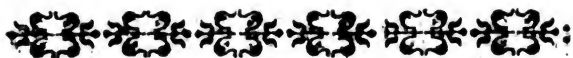
3 *Aula.*] Gumtrami secundum Baronium: Chilperici secundum Menardum, *In Martyrolog. Benedict.*

4 *Archiprasule.*] Remigium vocat Baronius, Menardus Austregesilum.

5 *Rege.*] Clotario II. si Menardum audias : si Baronium, Gumtram. *Lector cognosce.*

Dies illi sacer est 17. Ian.

*Ex Martyrol. Benedict. D. Hug.
Menard. Andr. Du Val, &
Ioan. Chenu. in Epif. Bituric.*

S. GUILLELMVS
Bituricensis Primas Aquitania.

VID mirer immori¹ cineribus virum sanctum? Inter cineres conuenit & ignem, qualem se fuisse satis docuit, qui eductus è corpore, continuò² resplenduit. Miror magis eodem in pectore, tamdiu flammam & aquas aluisse, quibus singulis diebus, sacris operatus, ardebat & madebat. Latere voluerat quidem vir³ genere cōspicuis, & hac ratione dimissis à quibus sibi metuebat pluribus⁴ Sacerdotiis, Grandem conscenderat montem, vt virtutem, in arduo scilicet positam, assequeretur, & in sacrum adlegere-tur ordinem. Sed iustas ob causas de monte descendit vir humilis, nec à

44 *Lilium Gallia Sancta.*

virtute discessit, qui paulò post ' Pontiniaci Cisterciensem amplexus est ordinem. Inde variis in locis ' Abbas electus , ' Sedi Bituricensi prælusit , cui postea est præpositus , vt qui sibi ardebat intus , omnibus luceret exteriùs ; quod rite præstitit , cùm pauperum pedibus affusus , vt illos ablueret , ardorem suum & flammam ostendit in aquis , cùm moribundis & mortuorum adfuit exequiis (quod illi solenne fuit) vt in tenebras mortis abeuntibus lucem præberet , & vicissim à morientibus viuere disceret. Sed præcipuè cùm obscuriorem reddere se studuit ' cilicio , ' vestéque religiosâ , quam Aquitanix Primas nunquam posuit. At longè clariùs splendidiusque , cùm à morte remotis veluti nubibus , cilicio , Religiosâ veste , & cineribus , (quibus , vt solet ignis , immori voluit) ad mediam horam , ' cœlum

Pars prima. Cap. I. 45

iam petiturus, in summo Ecclesiæ Bituricensis apice, lux purissima refulsit. Inde non mirum esse potest, si in feretro nihil illius supersit præter cineres, euolauit ignis.

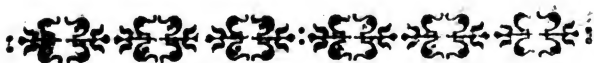
N O T Æ.

- 1 **C***Ineribus.*] In cinere mori voluit Sanctus hic Primas.
- 2 *Resplenduit.*] Eo mortuo, ignea columna visa est in summo Ecclesiæ Bituricensis fastigio.
- 3 *Genere conspicuus.*] Nimirum ex prosapia Comitum Niuernensium.
- 4 *Sacerdotiis, &c.*] Duos deseruit Canoniciatus, ut vocant. Parisiensem & Sueffionensem, ut fieret Religiosus Grandimontanus.
- 5 *Pontiniaci.*] In Diocesi Antissiodorensi d' Auxerre.
- 6 *Abbas.*] In Cœnobiis fontis S. Ioannis & Caroliloci. G. Charlien.
- 7 *Sedi Bitur.* &c.] Inuitus, & imperio coactus legati Apostolici, præpositique sui Generalis.
- 8 *Cilicio.*] Multis modis carnem atterebat, sed præcipuè cilicio, & abstinentiâ à carnibus, quas ne puer quidem comedit.
- 9 *Veste, &c.*] Easdem retinuit vestes, nec plures vestit hieme, quàm æstate.

46 *Lilium Gallie Sanctæ.*

10 [Cælum.] Anno 1100. Honorius tertius
eum Sanctorum albo ascripsit. Cujus Festus dies
celebratur 10. Ianuar.

*Ex Chrysof. Henriq. in fa-
scicul. Cisterciensi.*

SANCTVS REMIGIVS
Archiepiscopus Remensis.

PERSPICACI fuit oculo
cæcus, qui Remigium antè
quàm nasceretur, vidit: Insi-
gnis miraculo Remigius, qui videnti
lucem reddidit cæco, antè quàm lu-
cem ipsemet nouit. Prædixerat San-
ctus Eremita Montanus (aptissi-
mo sane vocabulo, altus enim esse
debit vt tam longè distita prospice-
ret) Ciliniæ nobilissimæ æquè ac san-
ctissimæ, sed ætatis iam ² prouectæ

Pars prima. Cap. I. 47

ſceminæ, & effœto corpore ſterili, naſcituram prolem, Gallix tenebris ſolem: miſeriis ³ remedium, aut fluctuanti ſcaphæ, apud Remos Remigium. Credidit oraculo Cilinia nec vanè, & ſibi & prophetæ. Nam prædictum enixa ſolem, lacte ſuo dicam, an luce? Sancti vatis vti prædixerat abſterſit tenebras, & lumen accendit. (Lac eſſe debuit an lux, lactentis ſolis cibus?) ⁴ Ortus ergo puer, radios continuo ſparſit, ſed virtutum & ſanctitatis, quos fruſtra humilitate, & ſtudioſis involvit nebulis. Nam à Clero populóque Remenſi ⁵ in præſulem exoptitus, ⁶ ſubitis reſplenduit ignibus & oleo, quibus clariffimè vidit ad id eſſe muneris diuino numine vocari. Sed longè magis & ſplendidiùs efulſit, cū Clodouæum Regem Chriſtianæ fidei rudimenta docturus, exemplum multo colluſtrauit lumine,

48 *Lilium Gallie Sanctæ.*

& Regem gentemq; Francorum nobilissimam, ab errorum tenebris ad Christi lucem per salutare aquas traduxit. O quantum! ô quàm lætum Francis fecit diem! quàm vobis gratum Beatissimi Cœlites, qui per candidissimam è cœlo demissam columbam, sacrum suffecistis oleum, non Clodouæo solùm, sed aliis etiam inungendis Christianissimis Regibus, & plagis nostris aut remedium, aut lenimen. At quàm luxit, cùm tantâ in pauperes exarsit charitate, vt iis semper incumberet alendis; quàm splenduit, cùm non exarsit, sed sanctas tantùm obtendit manus flammis in grana sua iniectis, quæ futuræ pauperum recôdiderat necessitati? Quàm emicuit, cùm flammæ ciuitatem Remensem depascentes, signo Crucis in fugam dedit? cùm tenebrarum vicit principes, & è corporibus excedere iussit

Pars prima. Cap. I. 49

iussit quantumvis⁷ pertinaces? cùm
vibrâ tantùm suâ Episcopo Ariano
insanam ademit linguam, & sanam
restituit mentem? Quare quid mirû,
si pernox in oratione permansit, &
lucidè scripsit, qui totus lux fuit? Si
latè prospexit in futurum; & charissi-
mis sibi Francorum Regibus, etiam
posteris benè precatus est? Longè la-
téque sol prospicit & calorem diffun-
dit. Quod autem è viuis sublatus in-
numeros depulerit morbos, pestem,
& alia ab vrbe Remensi arcuerit in-
commoda, nullisque adminiculis se-
mel atque iterum in alium migrarit
locum; Num illud est post fata su-
peresse, aut post occasum lucere?

*Sic sua Sol Francicus habuit crepuscula;
Matutinum, quo visus est, antequam
ortus fuit;
Serotinum; quo sentitur cùm occidit.*

48 *Lilium Gallia Sancta.*

& Regem gentemq; Francorum nobilissimam, ab errorum tenebris ad Christi lucem per salutare aquas traduxit. O quantum! ô quàm lætum Francis fecit diem! quàm vobis gratum Beatissimi Cœlites, qui per candidissimam è cœlo demissam columbam, sacrum suffecistis oleum, non Clodouæo solùm, sed aliis etiam inungendis Christianissimis Regibus, & plagis nostris aut remedium, aut lenimen. At quàm luxit, cùm tantâ in pauperes exarsit charitate, vt iis semper incumberet alendis; quàm splenduit, cùm non exarsit, sed sanctas tantùm obtendit manus flammis in grana sua iniectis, quæ futuræ pauperum recôdiderat necessitati? Quàm emicuit, cùm flammam ciuitatem Remensem depascentes, signo Crucis in fugam dedit? cùm tenebrarum vicit principes, & è corporibus excedere iussit

Pars prima. Cap. I. 49

iussit quantumvis⁷ pertinaces? cùm
vibrâ tantùm suâ Episcopo Ariano
insanam ademit linguam, & sanam
restituit mentem? Quare quid mirũ,
si pernox in oratione permansit, &
lucidè scripsit, qui totus lux fuit? Si
latè prospexit in futurũ, & charissi-
mis sibi Francorum Regibus, etiam
posteris benè precatus est? Longè la-
téque sol prospicit & calorem diffun-
dit. Quod autem è viuis sublatus in-
numeros depulerit morbos, pestem,
& alia ab vrbe Remensi arcuerit in-
commoda, nullisque adminiculis se-
mel atque iterum in alium migrarit
locum; Num illud est post fata su-
peresse, aut post occasum lucere?

Sic sua Sol Francicus habuit crepuscula;
Matutinum, quo visus est, antequam
ortus fuit;
Serotinum; quo sentitur cùm occidit.

NOTÆ.

1 **L** *Vcem cæco.*] Montano Eremitæ, qui cum lacte Ciliniæ matris Remigij oculos suos liniit, visum recepit.

2 *Iam prouecta.*] Genuerat olim Sanctum Principium Episcopum Sueffionen. & patrem B. Lupi eiusdem Principij successoris.

3 *Remedium.*] Remedium fuisse vocatum in veteribus reperitur scriptis. in Emendationibus tamen Remigius dicitur.

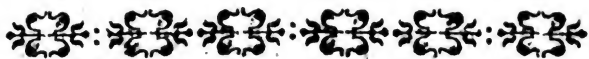
4 *Ortus.*] In Pago Laudurenfi (*de Lan*) alto parentum sanguine. *Flodoard. in hist. Eccl. Remen. l. 1. c. 10.*

5 *In presulem.*] 22. Annorum Electus Archiepiscopus Remensis.

6 *Subitis &c.*] Cum obsisteret ne ad tantam euheretur dignitatem, electionem è cælo probauit Deus, luce & liquore, quæ visa sunt eius capiti affundi. *Flodoard. l. 1. c. 11.*

7 *Pertinaces, &c.*] Sanctus Benedictus Tolosanam puellam, à qua dæmonem expellere non potuerat, ad D. misit Remigium, qui eam liberavit, & paulò post suscitauit mortuam.

*Flodoard. in Hist. Eccl. Remen.
lib. 1. à c. 10. ad 24.*

SANCTVS ARATOR
Episcopus Virdunensis.

D hoc spectaculum (ANTI-
STITES REVERENDISSI-
MI.) Adest ex disertissimo² Ora-
tore, mutus Arator; ex Episcopo,
boum Pastor: Ex sacro pastore, agri-
cola: Virdunensis Episcopus stiuam
ducit, colitque agros, qui non habet
quos colat animos; frumentum serit,
cui non licet per Ethnicos³ persecu-
tores seminare Christi verbum: Abie-
re illi oues in boues: pedum in sti-
mulum. ⁴ Cappâ exutus Episcopali,
nouum indutus est hominem: Crux
illi non in pectore modò, sed toto
corpore; non referta sacris reliquiis,
sed circumdata: chirothecæ terrei co-
loris: Pluuiale, illi cælum est, heu!

52 *Lilium Gallia Sancta.*

quàm sæpissimè : benedictiones, de
rore Cœli : Planetæ, illi sunt septem &
cælestes : annulus item, sed in axe &
ferreus : lapilli in pedibus, non in ca-
pite : frontem non grauant, sed pedes
lædunt : manipulus non alius, quàm
frumenti, auenæ, aut hordei. Iamdiu
exercet illum hic labor, nec venit in
mentem absistere, quòd sciat mitten-
tem manum ad aratrum, & retrò re-
spicientem, minimè aptum esse regno
Cœlorum. Eo adegit illum necessi-
tas, & ouilis amor, à quo ne longiùs
discederet, furente persecutionis tem-
pestate, à Lucio Commodo vero Vir-
duni præcipuè excitatâ, in pagum non
longè dissitū secessit, vbi victûs gratiâ
stiuæ se addixit. Sed redditâ Ecclesiæ
pace, redditur & Virduno Episcopus,
cuius nomē cum glebis proscidit ara-
trum (heu quàm alia multa eius præ-
clare gesta, si nomini non pepercit)

& ex eo quod habet, restituit: imò ab eo quod pro Christo exercuit munere, vt pote gloriâ plenissimo, nomen sibi sanctissimus Episcopus fecit, Aratorisque assumpsit; vt quas in agro colendo passus fuerat miseras, iterum memoriâ recolendo pateretur: Quibus tandem fractus ad superos excessit, vt cum exultatione æternum mereret in Cœlis, quod cum lacrymis seminarat in terris.

Eo autem mortuo nullus in agro Viridunensi per ducentos & triginta duos annos, apparuit Pastor, quòd nullus esset Arator.

NOTÆ.

- 1 **A** *Arator.*] Electus Episcopus Viridunensis anno 189. post mortuum Saluinum.
- 2 *Oratore.*] Fuit Arator Apollonij Senatoris Romani & Christiani Discipulus.
- 3 *Persecutores.*] Romanos, qui pulsi à Godofrido Duce Tungrensi, & Vverico Treuicensi, in

54 *Lilium Gallia Sanctæ.*

Galliæ Belgicæ fines se receperant, & præcipuè Viridunum. vbi Christianos ita vexarunt, vt vrbe excedere cum Episcopo coegerint.

4 *Cappâ,* &c.] Vestes Episcopales. Cùm Episcopi cappam induunt, dicunt; Indue me domine nouum hominem, &c.

Moritur anno 222. *Vvasb. l. 1. antiq. Gall. Belg.*

SANCTVS ALDRICVS

² Episc. Cenomanensis & Confessarius Regius.

LVDOVICI Pij aulæ dedit Aldricum nobilitas, pietas abstulit, ³ Aquisgrani enim, cùm in templo maiori, precibus operam daret, à ⁴ Deo vocatus, Pium ex pietate deseruit; indè que in penitiorè rediens Galliam, omnia sibi putauit esse carceres, quoad metas tenuit. Vbi à Gondulpho Metensi Episcopo, in Canonicum & Diaconum admissus,

postea à ⁵ Drogone , qui Gondulpho successit, ad Sacerdotis & præcentoris dignitates euectus est, vt psallentibus præiret voce, qui præibat corde. Tandem in prima cera Primicerius ab eodem Drogone insertus, aut inscriptus, mel se præbuit, cùm suaves & melleos in eo munere ostendit mores: propter quos à Rege, re & nomine Pio, in aulam reuocatus, vt sibi à confessionibus esset, aulam accessit vt apis, mel tulit & aculeum, sed apibus melior, peccatis nunquam ⁶ sine melle aculeum infixit. Quâ ratione, Francone Cenomanensi Episcopo defuncto, dignior visus est nullus, qui Cenomanorum ouile regeret, quàm qui totus apis, aut ouis esset Aldricus; Qui à Rege cum aulicis aliquot ad ⁷ Cenomanenses missus, tam gratus accessit, quàm gratum se postea præbuit, cùm

56 *Lilium Gallie Sanctæ.*

fontem in urbem suis deduxit sumptibus, ut Iacobo Patriarchæ non impar, oves adquaret. His aquis, ouium in se succendit corda; & templis, quæ fecit auctiora, auxit pietatem, præsertim in Diuum Iulianum, cuius sacros cineres cum in nouam ædem transfudit, festos Cenomanensium excitauit ignes. E Sede sua pulsus ab impiis, quod à Pio staret Rege, Romam confugit, & per communem patrem, patriam: per summum Pastorem, ouile suum recepit. Ex quo iterum à morte deiectus, caulas adiit cœlestes, ubi pro terrenis quas reliquerat ouibus, cœlestem accepit Agnum.

N O T Æ.

Aldricum.] Inter Officiales Palatinos numerandus esset, utpote Confessarius Regius, sed quia secunda pars huius libelli, in qua Palatini aliquot Officiales sunt descripti,

Laicorum est præcipuè, & hic fuit Episcopus, inter Episcopos recensere maluimus.

2 *Cenomanens.*] *Du Mans.*

3 *Aquisgran.*] *Aix la Chapelle.*

4 *A Deo vocatus.*] Cùm oraret in templo Aquisgranens. (vbi aula erat Imperatoria) è Cælo monitus vt rebus caducis nuncium remitteret, & Ecclesiasticum amplecteretur statum, salutato Imperatore Metas venit.

5 *Drogone.*] Metensi Episcopo Caroli Magni filio.

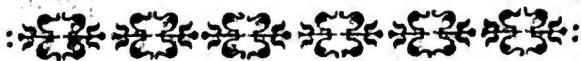
6 *Sine melle.*] Tantâ mansuetudine aulicorum arguebat vitia, vt nemo non æqui consuleret ab eo corripì.

7 *Ad Cenomanen.*] Ann. 832. 11. Cal. Ian.

8 *Ab impiis.*] Lothario, Pipino, & Ludouico, Ludouici Pij filiis.

Eius obitus notatur tertio Ianuar.

*Ex Martino Meurissio Episc.
Madauren. in Episcop. Me-
tensibus.*

SANCTVS ALBINVS
Episcopus Andegauensis.

P V E R O fortis fuit, iniurias tulit, ingens viris perfectis pondus. Quare nil mirum si vincula quibus alius quivis teneri potuerat, Samsone melior abruperit, & inuitis bene nummatis parentibus, ad Christi crucem conuolarit. Stupendum magis, quòd Sincilli cœnobij tyro peregre ex obedientia profectus, à furenti imbre madentibus cæteris, ne guttulâ quidem fuerit aspersus. Sed è Cœlo ceciderat imber, virtutem & sanctitatem nouerat venerari. Quas vtinam protervus miles sic nouisset vereri, suo damno fortem ac potentem Albinum expertus non fuisset. Cupiebat Æthe-

riam matronam nobilem è ² carcere abducere Sanctus Antistes, cùm obniti contrà miles procax, Veneris potius quàm Martis satelles, vt eluso Pastore, laniaret ouem lupus. Sed longè secus accidit: tum enim uerò leuem hominem exsufflat Episcopus, & ille actutum animam efflat, Veneris vltam flammis, vrendam eternis. O quid Deo? quid Diuis sumus? verè ille dixit, folium quod vento rapitur. Quàm facilè autem viuum occiderat, tam non ægrè mortuum suscitauit ³ Malabundum puerum, vt necis scires Albinum habere & vitæ potestatem. Ad hæc quoties captiuus ⁴ carceres, manum suam egenis, & cæcis oculos aperuit? Minimum quinque numerantur, quibus molestam illam depulit noctem, quam nullæ faeces vincere potuissent. Quoties desuggestu sacro tonauit in vitia, imò

60 *Lilium Gallia Sancta.*

& fulmina misit, præcipuè in vetita consanguineorum connubia ? sed quendam è prima nobilitate virum huiusmodi perculsum fulmine, quòd rogantibus bene multis Episcopis, missis Eulogiis honorasset, adeò indoluit, vt simul cum anathematis, etiam illi vincula vitæ abruperit : ipse verò quòd à fortitudine sua vir octogenarius nonnihil sibi videretur decessisse, mœrens obdormiuit, anno reparatæ salutis circiter 540.

Quòd senectutis vitium non habuit, senum habuit vitium ; defeceruntque illum animi vires, quòd non defecerint : Nam si idem illi quod senibus accidisset, vt bis puer esset senex ; idem ac illis non contigisset : qui puer fortis fuerat, fuisset & senex.

NOTÆ.

1 **S.** *Albinus.*] Brito, ex Dioccesi Venetensi, Gall. *Vannes.*

2 *Ecycere.*] In quem detrusa fuerat ære alieno obruta.

3 *Malabundum.*] In vico Gegina dicto.

4 *Carceres.*] Cùm Prætoris Andegauensis, d' Angers, peccatus emolire non potuisset, vt captiuus libertatem concederet, carceris lapides ita emolliit, vt cãdentes, fugæ locum dederint omnibus in eo detentis.

Dies illi sacet est, 1. Martij.

Ex And. Du Val.

SANCTVS AMANDVS
Episcopus Tungrensis.

EN Christianus & Gallicus Hercules, quippe qui ¹ Augiam purgavit, ² serpentes domuit, innumeras peragrauit regiones, & plurimos pro Christo labores exantlauit. Illum enim ex ³ Aquitano Principe, monachum vidit Augia Insula, quam à serpente immunem fecit: Clericum habuere ⁴ Turones: Eremicolam ⁵ Bituriges Cubi; Roma peregrinum, Gallia ab Di-

62 *Lilium Gallie Sanctæ.*

uo Petro, concionatorem. Ad gradus enim Basilicæ sanctissimi huius Apostolorum principis cum oraret noctu, quòd gradus habuit, eius ascēdit oratio, & ad eum Petrus exscendit, qui Galliam repetere & concionari iussit. Reducem habuere pauperes, Patrem; ægri, pium medicum; captiui, liberatorem: Gandauenses, Apostolum: apud quos multo sudore, & aquis⁶ maduit, vt sacro maderent rore. Habuere item demones hostem acerrimum: pietas architectum: Dagobertus, & vitia Censorem: à quibus in exilium pulsus, nato Sigeberto reuocatus rediit, quòd abluendo filio Dagobertus Pater, mundissimam adhibere vellet manum. Ab exilio & Illirio, quò iuerat Apostolus, Gallie redditus, manum lauando imposuit Sigeberto, quam leuando Dagoberto supposuit, qui flexis genibus infra di-

Pars prima. Cap. I. 63

gnitatem se abiecit, cùm⁷ veniam rogavit Antistitem; vbi filius nondum menses duos natus baptizanti Episcopo, Amen, subiiciens, supra ætatem se crexit. A Tungrensi Sede, quam inuitus admiserat, ad Vascones, Ethnicos profectus, vt eorum calidiori naturæ salutarem aspergeret aquam, irrito conatu, Eremum petiit, vt sibi aquas oculis funderet, qui aliis, manu non posset. Ibi clam¹⁰ submissis, qui eum occiderent grassatoribus, lucem subito amissam reddidit, vnde suum viderunt scelus, & Amandi quem malè oderant, sanctitatem: quam præter tot pia opera & miracula, iterum ab eius¹² morte 148. annis integrum corpus asseruit, & ex eo dens¹³ auulsus, extracto secum sanguine obsignauit.

NOTÆ.

1 **A** *Vgia.*] Nortmanniæ Insula ab Oceano distans 4. milliaribus. Hanc primus incoluit Sanctus Godo Vndunensis, S. Vvandregelesi Nepos. *Ex Menardi Martyr. in Godone.*

2 *Serpentes domuit.*] Occurrentem ei in via serpentem timuit, sed fusâ oratione & signo crucis munitus, iussit vt in latebras rediret, quod fecit serpens, & nunquam postea comparuit.

3 *Aquitano, &c.*] S. Amandus Sereni Aquitanorum Ducis filius fuisse dicitur. *Baudemundus in eius vita, & Ioan. Roberti in historia Hubertina.*

4 *Bituriges Cubi.*] *Bourges en Berry.*

5 *Turones.*] *Gall. Tours en Touraine.*

6 *Maduit.*] Ab Urbis incolis multa passus, sæpe in aquam de ponte deiectus est, quod in eorum inucheretur vitia, & ad baptismum suscipiendum hortaretur. *Hariger. c. 43.*

7 *Veniam rogauit.*] Quod in exilium eum misisset, propter libertatem, quâ eius arguebat vitia.

8 *Amen.*] Nemine respondente ad orationem Sancti præfulis Sigibertum puerum baptizantis, Amen, puer respondit. *Sigeb. Gemblacen. in Chronico.*

9 *Tungrensis.*] Anno 632. secundum Ægidium Leodien. secundum Mexium. 633.

10 *Submissis.*] A quodam Mummolo.

11 *Lucem*

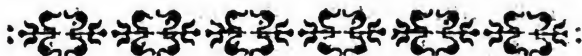
Pars prima. Cap. I. 65

11 *Lucem reddidit.*] Post orationem & lacrymas vberrimas, quas pro illis fudit.

12 *Morte*] Quæ contigit anno Domini 665. *Hariget Abbas Lobienfis C. 46. in Amando.*

13 *Dens auulsus.*] A Lothario templi Eluonensis Monasterii (vbi S. Amandus Sepultus fuerat) ædituo, qui vngues & barbam resecurit S. Antistitis, & forcipe dentes extraxit, duos, ex quibus fluxit sanguis. *Egidius Leodiens. ad Harigerum c. 46.*

Colitur 6. Febr.

S. AVCTOR

Hic Metensium Episcopus fuit, à subula ad infulas, ab hominum pedibus, ad caput miraculo euectus. Sutor erat vnctus à Corio, qui postea ob præclaras animi dotes, vnctus oleo sacro, imminentibus Metensi ciuitati Vandalis, Catechumenos omnes in futuros ignes, quos iniecturi erant barbari, per vigilio Paschatis, piacularibus insperfit

E

66 *Lilium Gallia Sancta.*

aquis, opportunè: nam sponte collapsi per partes muri, hianti ore hostes aduocarunt, qui cæde & ignibus omnia miscentes, benè multos flammis addixissent æternis, nisi priùs inspersi fuissent aquis. Tum redactis in cineres ædibus, præter ¹ Diui Proto-martyris templum, habuerunt qui superstites fuere Metenses, vnde pœnitentiam de peccatis agerent, in fauilla & cinere, & vnde magnopere venerentur sacrum illud ² saxum D. Stephani ³ sanguine purpureum, quòd inter vndantium flammarum globos cum templo suo māsisset immotum, allisq; barbarorum animorum frengisset fluctus. A suis tamen abducti focis, alibi daturi erant lacrymas quã vbi senserant flammam, & alias cum Antistite suo terras visuri, si barbari diutiùs Gallicas vidissent, sed subitis correpti tenebris, & auctorem edo-

cti, non tenebrarum, vt rebatur, principem, sed per luminum patrem, sanctissimum Præsulem, quem secum ducebant captiuum; cum omnibus suis facultatem Episcopo fecerunt abeundi, si modo faceret videndi: quod pactus cum illis Sanctus Pastor, oculis hostium, animas ouium redemit.

Quadraginta nouem annis Metis preffuit, per quos multorum auctor miraculorum, nihil ad potum adhibuit præter aquam, quòd Christum vehementer arderet; cuius fons etiamnum Metis superest, iuxta Diui Simplicij templum, pueris vt ferunt salubris. Sed eius vtinam ardoris potiùs hæredes essemus, quàm fontis.

NOTÆ.

D *lui Proto-martyris templum.*] Vti præmouerat S. Seruatius Tangrensis Episcopus, ex legatione sua ad Ss. Apostolorum li-

68 *Lilium Gallie Sanctæ.*

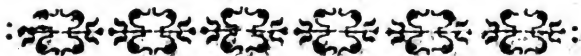
mina redux, quò iuerat pro Gallijs supplex, post reuelationem sibi è cœlo factam de futura Galliarum clade. *Harigerus in vita S. Seruatij & Sigebertus.*

Rogauerat illum S. Auctor, vt pro Metensi vrbe imprimis oraret, anno vt putat Sigebertus 453. sed fallitur, mortuus est enim S. Seruatius, secundum Harigerum anno 388.

2 *Saxum.*] Quod seruat, & honoratur Metis, in Templo Maiori.

3 *Sanguine.*] Imò & pilis ipsis adhærentibus ornatum.

*Ex Madaurensi in Ep.
Metensibus.*

SANCTUS BONITVS
Episc. Claromontanus.

PVERILIBVS studiis, iuri discendo dedit operam, quòd iustè viuere & nihil à se contra Ius fâsque fieri vellet ¹ Bonitus. Sed à parentibus ² aulæ datus Regiæ, in Principis Pincernarum primò,

& ³ referendarij munere, deinde in Massiliensi præfectura aliquot versatus annis, ad infulas tandem ⁴ vocatus est, quæ splendidiores fuere à Boniti virtutibus, quàm Lapillis: præcipuè verò à summa in Deum, & pauperes Charitate, & sublimi animi demissione; quâ semel à claudio rogatus, vt sibi manum ad sanitatem recuperandam imponeret; Subridens iocosè retulit, non plus suam dexteram, quàm vitulinum posse pedem: extemplò tamen digitis effictâ cruce, gressum illi restituit, vt tribueretur cruce, quod crux è crure truderetur. Orationi verò tam fuit addictus, vt in eam sæpe noctes insumeret; quo factum est vt plurima in tenebris acceperit lumina, plúsque viderit in pia caligine, quàm visurus fuisset luce: stipatam enim cælitibus aliquot, Virginum reginam non vidisset, nisi in templo solus ora-

70 *Lilium Gallie Sanctæ.*

tionis causâ pernoctasset. Quo viso attonitus, latebras in muro quæsiit qui naturalem oblitus duritiem cessit, & sanctum persentiscens, eum veluti sacræ imaginis forulo cōcameraus excepit. At statim à conquirentibus Diuis in scapho suo deprehensus & perductus ad aram, sacris coram Diua Virgine operatus est, vnde munus retulit Sacerdotale, supparum, quod tam pura dedit manus, quam niueum fuit donum, & accipientis animus. Sed quòd impositæ capiti oblongæ infulæ nimis magnum exhiberent, atque hominibus conspicuum, qui parvus esse, & latere cupiebat; illas humili mutauit ° cucullo; Sed frustra; ab Episcopo ad Monachum exscendens, tanto maior fuit, quanto minor esse studuit; qui enim tegi & latere non potuerat in concauo & ad miraculum cedente saxo, qui potuisset in

panno? Vbi durissimus cedit lapis, nihil mollis obstare potest pannus.

N O T Æ.

1 *Sanctus Bonitus.*] Gall. *S. Bon*, vel *Bonnet E. de Clermont en Auvergne.*

2 *Aula.*] *S. Sigisberti*, in *Austrasia* regnantis

3 *Referendarij.*] *Cancellarij* totius regni.

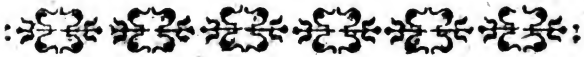
4 *Vocatus.*] A fratre suo *Auito*, in ea sede huius nominis 2. Pontificio, & vita decedente, anno 675.

5 *Supparum*] Vel vt iam dicimus *Sacerdotalem* albam, candoris eximij, cuius materia & textura à nullo mortalium dignosci potest.

6 *Cucullo.*] In *Monasterio Magnilocensi*, nostratibus, *Manlien.*

Festum eius celebratur 15. Ian.

Ex Ribad. & M.S.C. Claromontano.

SANCTVS ' CLEMENS
Episcopus Metensis.

POPULI à natura non ferro-
Peris Clementem decuerat con-
 stitui Pastorem, cœlestique
 viro (vri factum est) ² Cœlestem co-
 mitem addi, & vtrique socium fœli-
 cem. (fœlix est, qui tales nactus est
 sodales). Ab vrbe digressus, Metas
 sibi laboris & itineris metas posuerat,
 eoque citato pergebat gressu; cùm
 mors in piissimum illum cœtum ausa
 se inferre, ³ Maternum è sociis vnum
 eripit. Sed à Clemente superposito
 abacta baculo pastorali, quem à Di-
 uo Petro acceperat, quod mortuum
 fuerat antea lignum, mirata est fieri
 arborem vitæ, at quam fructus ferret,
 qui ab eâ debuerat ferri. ⁴ Metas vbi

attigit, cœpit currere, nempe ad ignes, quibus corda Metensium incendit, & idola exussit. Inde Amphitheatrum ingressus, vrbi proximū, virtutes suas exercuit athleta nobilis, magnūmque populo spectaculum factus, immensæ magnitudinis serpentem traxit sequacem ad fluuium; vbi suos ignes extinguere iussus est, & pestes eluere. Ab eo serpente extincto, vixerunt multi: At longè plures, cum Olrij vr- bis Præfecti filiâ, cuius mors parenti & populo Metensi vita fuit. Illâ enim ad vitam reuocatâ, absterfit Olrius, quas natura fundebat aquas, & capiti suo postulauit infundi, quas offerebat gratia. Vbi autem vr- bis caput lucem accepit in oculo suo, hoc est præfectus in dilectissima filia, errorū adiere tenebræ; & quæ in vnum confluxerant Olrium, tanquam in arcem culta Dæmonia, sacris se vri mirata vn-

74 *Lilium Gallia Sancta.*

dis, ignes suos repetiere, præsertim quod in monticulo colebatur Iouis nomine, cui flumen quo tinctus est præses, fulmen fuit, ab eo truncum abiit, eiusque loco, in trophæum, sacra emicuit arbor, quæ ad hoc usque tempus monticulum de suo fecit nomine, & sanctæ crucis appellatur. Effractis hoc pacto idolis, tria in vrbe Clemens, totidem extra Pomœrium excitauit templa, quæ absumpsit vetustas, pietas restaurauit, præter suburbana 7 bellis diruta, quorum nihil superest præter 8 fontem. Hæc sunt naturæ labentis miracula, liquida stant, vbi fluunt stabilia, durissimi lapides & marmora. De 9 Amphitheatro quoque ibi olim à Romanis extructo, nihil reliquum est præter fidem, quæ vtinam tam Romani dogmatis, à Clemente Romano Metas allati, omnibus inesset Metensibus, quàm Amphitheatro.

theatri; multorum non inficeret animos, hæreseos monstrum, tam dignum flammis, quàm quod Clemens extinxit, aquis. Sed & hoc speramus breui sublatum iri, ^{1º} Clementem enim habemus Regem, imo cœlestem, & fœlicem.

NOTÆ.

1 **Clemens.**] Flavius dictus, Romanus patriâ, ex nobilissimâ Flauiorum familiâ, Clementis Flauij Rom. Consulis & Martyris Patruus, Pontificis Propatruus.

2 **Cœlestem.**] S. Cœlestis datus illi à S. Petro sacerdos & successor, cui additus est Diaconus S. Felix.

3 **Maternum.**] Qui postea fuit primus Treuirensium Episcopus.

4 **Metas.**] Antequam Metensem urbem accederet, cum sociis, hæsit in Siluis Gorzianis, tertio, ab vrbe Metensi, lapide, vbi ædificato Sacello, (quod postea in celeberrimum abiit Monasterium, Pipino Breui & Godegrando Antistite authoribus) ab incolis cognitus ex operibus & miraculis, facilem aditum in urbem habuit.

5 **Fluuium.**] Salliam, vernaculè, *la Saille*, qui

76 *Lilium Gallie Sanctæ.*

muros & partem urbis alluit.

6 *Otrius.*] Hic sibi constabat, & Pseudo numiaum cultum tuebatur, sed ubi baptismum admisit, disiecta sunt Idola, & pulsa Dæmonia.

7 *Bellus diruta.*] Quando Carolus V. Imp. contra Henricum II. Celebris obsidione Metas cinxit, & victoriarum suarum Metas inuenit, irrito conatu obsidionem soluere coactus.

8 *Fontem.*] Dicitur etiamnum fons sancti Clementis.

9 *Amphitheatro.*] Ad quod deducebantur aquæ ultra-mosellanæ per arcuatum Pontem altissimum, vulgò *Les arches de loüy*, quòd illi adiectus sit pagus huius nominis.

10 *Clementem regem*] Lud. XIII. qui Non tantùm iustitiâ insignis est, sed etiam clementiâ: item & Cœlestis est moribus & pietatè; vt foelix in inceptis, quod testantur eius opera & historia.

*Ex Madauren. in l. de
Episcop. Metensib.*

*SANCTVS EVCHERIVS
Aurelianensis.*

CAROLVS, Martellus aut Tudes dictus, Eucherio tudes fuit; Eucherius Martello incus: Quem enim tutudit & vexauit Martellus, indurauit: Aurelius enim Episcopus Eucherius, ab ipso Martello petenti populo datus: sed res Ecclesiasticas eidem inuadenti Principi obsistere ausus, quibus ictibus Martellum inter, & suam cōstantiam, gratia, quâ apud eum valebat, contrita est, iisdem immortalem sibi confluuit coronã. Nam post deleta Maurorum in Galliam grassantium quadringenta millia, à Carolo tam insignis victoriae, & gloriae pennis elato, Episcopatu abire iussus, tam lætus

76 *Lilium Gallia Sancta.*

muros & partem urbis alluit.

6 *Olrus.*] Hic sibi constabat, & Pseudo numinum cultum tuebatur, sed ubi baptismum admisit, dissecta sunt Idola, & pulsa Dæmonia.

7 *Bellis diruta.*] Quando Carolus V. Imp. contra Henricum II. Celebris obsidione Metas cinxit, & victoriarum suarum Metas inuenit, irrito conatu obsidionem soluere coactus.

8 *Fontem.*] Dicitur etiamnum fons sancti Clementis.

9 *Amphitheatro.*] Ad quod deducebantur aquæ ultra-mosellanz per arcuatum Pontem altissimum, vulgò *Les arches de Ioüy*, quòd illi adiectus sit pagus huius nominis.

10 *Clementem regem*] Lud. XIII. qui Non tantum iusticiam insignis est, sed etiam clementiam: item & Cœlestis est moribus & pietate; ut fœlix in inceptis, quod testantur eius opera & historia.

*Ex Madauren. in l. de
Episcop. Metensib.*

*SANCTVS EVCHERIVS
Aurelianensis.*

CAROLVS, Martellus aut Tudes dictus, Eucherio tudes fuit; Eucherius Martello incus: Quem enim tutudit & vexauit Martellus, indurauit: Aureliis erit Episcopus Eucherius, ² ab ipso Martello petenti populo datus: sed res Ecclesiasticas eidem inuadenti Principi ³ obsistere ausus, quibus ictibus Martellum inter, & suam cōstantiam, gratia, quâ apud eum valebat, contrita est, iisdem immortalē sibi confluuit coronã. Nam post deleta Maurorum in Galliam grassantium quadringenta millia, à Carolo tam insignis victoriæ, & gloriæ pennis elato, Episcopatu ⁴ abire iussus, tam lætus

78 *Lilium Gallia Sancta.*

abcessit, quàm ⁵ inuitus accesserat. (Multa enim cum eius humilitate & verecundia Aurelianensium pugna fuerat, vt abiectò cucullo, infulas assumeret, & tardè vicerant.) Coloniā deportatus in exilium; ingentis pretij Bibliothecam secum detulit, caput suum, omni genere doctrinæ refertissimum. Ei quoque comites iuere virtutes, è quibus vrbalitas gallicè semper vbique locuta est, sine interprete. ⁶ A Coloniensibus vt Angelus exceptus est, nec immeritò, quippe qui ⁷ ab Angelo, dum adhuc in vtero lateret materno benedictus, moribus & ingenio, ab Angelis abfuit non longè. Sexennio elapso, anno verò 731. in hac Pathmo suam habuit Apocalypsim, non de Martello in tartaream fornacem iniectò (vti finxit ⁸ fabula) qui Eucherio decem annis ipsis superstes fuit, sed de Deo, quem

reuelatâ facie videre cœpit. Cuius rei fidem non obscuram faciunt (præter lucem cæcis redditam) ⁹ ardentes cerei, qui eius impositi sepulchro, sine dispendio lucentes, Eucherij sanctitatem claram fecerunt.

NOTÆ.

1 *Carolus Martellus.*] Pipini Breuis patrens, Auus Caroli magni, Dux Gallorum.

2 *Ab ipso Mart.*] Post eius patrum Suauaricum, in Episcopum Aurelianensem petitus fuit Eucherius à populo apud Carol. Martellum, omnia pro arbitrio disponentem. *Annal. Aurelian. Saussaij, l. 6. n. 5.*

3 *Obstistere, &c.*] Alij aliam suggerunt causam, nimirum quòd partem Rainfredi præfecti palatio secutus fuisset vt S. Rigobertus Remorum Archiepiscopus: alij quod eunti Carolo ad bellum contra saracenos, propter militum rapacitatem, portas vrbis aperire noluisse. n. 9.

4 *Abire iussus.*] Rediens victor Martellus, & Aureliis transiens, iussit Eucherium sequi peditem; qui obedijt: n. 8.

5 *Inuitus.*] Anno Domini 717. miserat Carolus qui Eucherium inuitum Aurelias adducerent,

è Gemeticensi monasterio. Ille autem in media fratrum corona lacrymans, sic eos est extremum affatus; Cur me fratres amantissimi, finitis iterato sæculi laqueis compediti. &c.

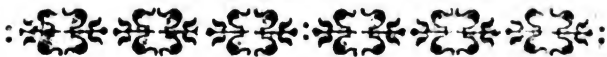
6 *A Colonienſibus, &c.*] Quare aliò amandari iuffit Carolus, nimirum in Halbaniam ad S. Trudonem Gall. *S. Tron*, in agro Leodiensi.

7 *Ab Angelo.*] S. Eucherij mater vidit in ſomnis ſe & filium ſuum ab Angelo benedici. n. 1. & 2.

8 *Fabula.*] Quam refellit Baronius in Annal. Eccl. confirmare verò conatur Sauſſaius in Annal. Aurelian. ex eo quòd eius filius Pipinus in templo S. Dionyſij ſepeliri noluerit, ſed pro foribus & facie inuerſa V. n. 30. ad 37.

9 *Cerei.*] Mulier quam ab Idolorum cultu, ad Chriſti fidem adduxerat, ceream candelam vnus libræ ad eius tumulum accendit, & trium dierum totidemq; noctium ſpatio arſit inextincta. Cera autem quæ ex ea fluxerat, iuenta eſt eiufdem ponderis, ſcilicet vnus libræ. *Ex eod. n. 13,*

Colitur 20. die Febr.

SANCTVS GERMANVS
Episcopus Parisiensis.

SVVM iactent Herculem fabulæ, quòd puer in cunis duos elisit angues; maiora verè præstitit ¹ Germanus, qui necdum aut vix natus, viperas duas venenis armatas, matrem & auiam, miraculis elusit. Epoto illa pharmaco, Germano adhuc in vtero degenti, & antequam vitam gustasset, ² mortem propinavit, quòd familiæ magis quàm conscientiæ timeret onus. Hęc verò eâdem mente vix nato ³ venenum in potu miscuit; sed vt cœca est nequitia, aberravit; filium, pro nepote sustulit. Quod videns Germanus, cùm per ætatem licuit, utrâque res suas habere iussâ, abiit in ⁴ Eremum;

✠ F

82 *Lilium Gallia Sancta.*

è qua propter insignem pietatem in sancti Symphoriani cœnobio Abbas electus, tam effusè Monasterij prodegit bona in egenos, vt aliquando præter sanctitatem suam & Ascetarum querimoniam, domi nihil reliqui fecerit. Hanc tamen illa citò abegit, cùm ad orationem confugiens, cibos accepit ab lectissima fœmina missos, quibus ora querulorum obturauit. At calumniæ non ita, propter quam Heduorum Episcopus Germanum Abbatem compegit in carcerem & vincula. Sed ferrum, vt tam sanctas sensit manus, ad pedes illicò, veniam vt pote rogaturum accidit. Carcèrque criminibus coërcendis assuetus, quam detinere noluit Germani sanctitatem, apertis sponte valuis, veluti hianti ore deprædicauit. Inde tamen pedem efferre noluit sanctus Abbas, antequam manum benedicturus ad-

hibuisset Episcopus, ne quasi coniu-
gali nexa vinculo, innocentia singu-
laris & insigne miraculum, incon-
sulti Antistitis viderentur genuisse
contemptum. A tenebricoso carcere
ad lucem eductus, & per clauigerum
quendam senem ad sacræ caulæ⁶ Pa-
risiensis Claves vocatus, in eam se to-
tum impendit curam, vt oues suas pa-
sceret, pauperes præsertim, quibus a-
lendis tantum absumpsit, vt argenteæ
Regis suppellectili, de⁶ Childeberti
munificentia nõ pepercerit. Heu quid
fecisse dapibus putemus regis; qui
non ipsis pepercit lancibus? Si quos
spirituali percussos fulmine, sacrum
fecit bidental; oues non erant, sed aut
rerum Ecclesiasticarum lupi rapaces,
aut turpes hirci; qualis cum pellice
rex⁷ Cheribertus, venere tam sordi-
dus, quàm illustris sanguine. Ouibz
enim suis non minùs cœlestem se præ-

buit Germanus medicum, quàm Pastorem, cùm eius preces, ¹ sputa, lecti palea, scriptum nomen, Syngrapha, cæteraque ad eum pertinentia, morbos depellerent. ² Prouecto Maio, mortuus est, anno ætatis 80. Christi vero 570. si tamen mortuum, aut potius dormientem dicere possumus eum, qui ¹⁰ translatione suscitatus, afflictorum vidit miseras, supplicantium audiit vota, & in eorum gratiam, optatas contulit sanitates. Licet ex eodem parente Deo geniti simus, quàm non Germani sumus.

NOTÆ.

¹ **G***ermanus.*] Ex agro Augustodunensi, patrem habuit Eleutherium, matrem Eusebiam, genere nobiles. *Fortunat. Episc. Pitauien. c. 1. vita ab ipso conscripta.*

² *Mortem &c.*] Quòd Germanum paucis post alterum mensib. concepisset, multis modis occidere in vtero conata est. *ibid.*

Pars prima. Caput I. 85

3 *Venum.*] Quod errore ancillæ, Stratidio puero datum est, aviæ suæ filio. c. 2.

4. *In eremum*] Ad patrum suum Scopilionem Lausiam se conferens, moribus honestis apud illum est institutus : deinde Diaconus, Sacerdos, & tandem à Nectario Pontifice, Abbas in cœnobio Sancti Symphoriani electus est.

Eremum autem voco, quod dicat Fortunatus, illum cum sociis ad matutinas preces quotidie à mille passibus convenire solitum. c. 3.

5 *Parisiens.*] Per somnium vidit senem claves urbis Parisiensis offerentem, & monentem ut saluos faceret Parisinos. c. 13.

6 *Childebert.*] Cùm ingentem pecuniæ summam in pauperes erogandam, à rege accepisset Germanus, & mediam partem distribuisset, rediit in Palatium, ubi à rege rogatus, si quid superesset, respondit mediam partem superare, quod fat multos inopes non inuenisset, quibus dare potuisset. Effunde Pater (inquit Rex) quod reliquum est, nam Christo largiente, quod donetur non deficit ; & his diebus vasâ aurea & argentea comminuens Germano porrexerit, lucro apponens quicquid hoc pacto perdidisset c. 14.

7 *Cheribertus seu Charibertus.*] Secundus à Childeberto Rex, longè ab illo dispar.

8 *Sputa &c.*] Tam multa sunt eius miracula, ut ex paucis, Fortunatus Episcopus libros duos conscripserit.

9 *Prouesto &c*] Nimirum die 28. ann. circiter 570. ætatis suæ 80.

86 *Lilium Gallie Sanctæ.*

10 *Translatione.*] Cui adfuit Carolus Magnus septennis, multorum quæ tunc acciderunt prodigiorum testis oculatus.

Ex Anonymo apud Tigeon, &c. ad 25. Julij.

✻ ✻ ✻ ✻ ✻ ✻
SANCTVS GERMANVS
Antissiodoren. Episcopus.

✻ ✻ ✻ ✻ ✻ ✻
A PRÆFIXIS ¹ arbori ² ferarum capitibus, aliam venabatur media in vrbe feram Germanus, cuius venator ipse præda fiebat, vanitatem. Cùm Antistes Sanctissimus Amator, vt euanidum, at expetitum à Germano tolleret fructum, excidit arborem, igniq; tradidit, cuius flammis incensus venator nobilis, vrbi & agro Altissiodorensi pro Imperatore Honorio Præfectus, deliniri non potuit, donec ab

Episcopo ³ è fuga, quâ sibi consuluerat, redeunte, Diuino monente oraculo, attonsus est in Clericum, & inunctus in Sacerdotem. Exasperatum enim in Sanctum Pontificem, Germani animum, sacrum emolliit oleû, maximè verò, cùm in locum defuncti Amatoris suffectus est Episcopus, verè amandus, nam ⁴ ex hoc tempore, aliam instituit venationem, in ferros animi motus & virtutes: illos vt conficeret, has vt assequeretur, nec frustra; cùm repertam in ieiunio cōsecutus fuerit sobrietatem; in aquæ potu, animi candorem; in ⁵ hordeo, Castitatem; in ⁶ veste communi, modestiam; in oratione, charitatem: humi in qua cubare fuit solitus, animi magis quàm corporis demissionem. In Angliam cum S. Lupo primùm profectus, ⁷ Pelagi & ⁸ Pelagij furias repressit, postquam ⁹ de via ¹⁰ Geno-

88 *Lilium Gallie Sanctæ.*

uefam salutasset, & ad nuptias agni
¹¹ inuitasset ouiculam. A maiori Bri-
tannia, minori adfuit, cum à cede de-
terrui¹² Ercharicum, cuius equi fræ-
num tenuit, vt teneret iræ. Eius rei
gratiâ¹³ Rauennam ad¹⁴ Imp. profe-
ctus, quòd vir esset aureus, aureis ver-
bis à Chrysologo & aurea corbe ci-
bis referta regiis, à Placidia Impera-
toris matre exceptus est; quæ ab eo
ligneum discum cum pane cibario
missum, quòd corde non potuit, auro
inclusit. De miraculis iam aues au-
dire? Pauca de multis accipe, sèpe de-
dit quod non habuit, æger ipse ægris
fanitatem: & equum mortuum im-
pactâ calce, quâ viuum occidisset, à
morte surgere coëgit; sed mors indi-
gnè ferens se calce impetitam, breui
sanctum virum¹⁵ percussit, affixitq;
lecto. Decumbenti Placidia cibum
manibus suis, ancilla nobilis mini-

strauit, mortuūque cadauer in Gallias reportandum, potioribus balsamo Lacrymis condiit.

Si ex famulis heros aut dominos discimus, quanta fuit Germani sanctitas, cui tanta famulata est Maiestas?

NOTÆ.

1 **A** *Rbor.*] Quæ in publica vr̄bis platea virebat.

2 *Ferarum.*] Nimirum quas in venatione ceperat Germanus Antissiodorensis Senator, & vr̄bi Præfectus.

3 *E fuga redeunte.*] Fugerat Augustodunum, (*Autun*) vbi à S. Simplicio Episcopo, & à Iulio vr̄bis Præfecto honorificè fuerat exceptus.

4 *Ex hoc tempore &c.*] A Die initi Sacerdotij, ad extremum vitæ, nunquam Panem ex frumento comedit, vinum non bibit (nisi forte die Paschatis) non acetum, non oleum, nec legumina gustauit, nec salem. *Constantius Presbiter in eius vita c. 8.*

5 *In hordeo &c.*] Quod ipse suis manibus purgabat & molebat *ibid.*

6 *In veste.*] Quæ fuit eadem hieme, quæ æstate; nullam enim propter frigus adiecit,

90 *Lilium Gallie Sanctæ.*

nullam propter calorem detraxit. c.9.

7 *Pelagi*] Furente tempestate, in naui dormiens excitatur à S. Lupo & aliis comitibus, qui tum ventos increpat, & oleo assumpto, in nomine Sanctissimæ Trinitatis sæuientes fluctus aspergit, & comprimit.

8 *Pelagii*.] Hæresiarchæ, & Diuinæ gratiæ hostis, qui assererat sine gratiæ ope, hominem saluari posse.

9 *De via*, &c.] In prima profectioe, quando iuit cum S. Lupo Trecensi.

10 *Genouesam*.] Sexennem, Nemetodori, à Nanterre, tribus ab vrbe Parisiensi Gallicis miliaribus distantis.

11 *Inuitasset*.] Sacrum enim dare velum non potuit, quòd per ætatem Genouesæ non licebat. Dedit autem postea Carnotensis Antistes. *Ex And. du Val in vita Genouesa.*

12 *Ercharicum*.] Hemonum Regem, Alemannum, Barbarum & ethnicum, ab Actio in Britones irato missum, vt eos internecione deleteret. Hunc per interpretem 1. allocutus est S. Germanus, sed cum nihil assequeretur, manum in habenas iniecit equi, ne vltius progredereetur, quod tamen æqui bonique consuluit Ercharicus, pepercitque Britonibus, si Actius aut Imp. Valentinianus assentiret.

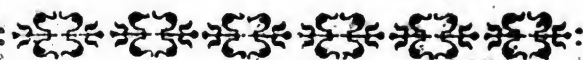
13 *Rauennam*.] In eo itinere ad eum videndum confluebant populi, & loca in quibus quiescebat notabantur, erectis crucibus aut etiam sacellis. Eam vrbe ingredi optauerat concebiã

nocte, sed tam multæ accensæ sunt faces, ut diem vincerent.

14 *Imp.*] Valentiniani III.

15 *Repercussit.*] Anno circiter 449. 31. Iulij.

*Ex Constantio Presbytero
& P. Ribad.*

*SANCTVS GOERRICVS
Episcopus Metensis.*

NON remorata sunt coniugij
Vincula Goerricum Aquita-
num & bellicosum Princi-
pem, ne ad orationem septies, singu-
lis diebus, ab omnibus secederet ar-
bitris; eadémq; de causa mediis sur-
geret noctibus, ut si forte continge-
ret è sacris nuptiis redire sponsum,
vigil & prudens, cum prudentibus
virginibus sequeretur in cœlum. At
cùm ita quotidianas ageret vigilias,

92 *Lilium Gallia Sanctæ.*

amissis oculis, eius ¹ extincta est lucerna; quam ut suscitaret ad ² D. Stephani cum prudentibus duabus Virginibus, filiabus suis, Precia & Victorina; cum duobus oculis suis cæcus; noxque duos inter dies, Metas profectus, lucem & oleum reperit. Nam cum ad sacrum D. Proto-martyris faxum cæcus offendisset, visum dico nõ pedem; ³ ab S. Arnulpho eius consanguineo, qui in Eremum cogitabat vosagam, Metensis Antistes est inunctus; cui oneri humeros supposit, quòd diuinam clarè perspiceret esse voluntatem, (acutiùs aliis vident, qui à Deo illuminantur) & sibi redditam esse oculorum lucem, ut Episcopum ageret, aut quod idem est, inspiceret. Hanc lucem accepit ⁴ cum templo (quod sumptibus suis ædificabat Deo) daret operam. Postquam receptam, primum omnium vidit, ad

omnia pietatem esse vtilem, & Diuis exhibitum cultum, fœnus esse quæstuosum. Quapropter vbi ad Episcopi munus ascendit, omnia sua largissimè ad hoc misit fœnus, præcipuè verò D. Stephano, cuius templo, discum argenteum dono dedit septuaginta duarum librarum, vt in simili dono, decessorem suum æquaret Arnulphum. (Maximi sunt ponderis, Sanctorum dona, Goerrici maximè & Arnulphi.) Defesso multis laboribus corpori ex munere susceptis, nihil sæpissimè præter hordeū apponebat & aquam, sed animo delicias faciebat ad aram, in qua sacris quotidie pastus epulis, adeo cœlesti madebat rore, vt per oculos efflueret. Tandem quem secutus fuerat manibus, & argenteis donis æquare voluerat Arnulphum, secutus est & pedibus in Erenum. Nam eius legens vestigia, in voragos

94 *Lilium Gallia Sancta.*

montes & sylvas iuxta Mosellam secessit. Sed à spinis detentus, ad Arnulphum non peruenit. In loco enim qui Spinalium nunc dicitur (haud dubium quia à spinis) & Volagum est oppidum, à Romaricio monte quem incoluit Arnulphus, tribus distans milliaribus, hæsit; virginumque cœnobium ædificauit, cui⁶ Preciam filiam suam natu maiorem præficiens, posuit lilium inter spinas, dilectam inter filias.

NOTÆ.

1 **E** *Extincta est, &c.*] Cæcitatem patientissimè tulit, identidem lobi verba vsurpans. *Sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.*

2 *S. Stephani.*] Monente Angelo, ut eò se conferret.

3 *Ab S. Arnulpho.*] Qui ex reuelatione Diuina acceperat Goericum esse substituendum.

4 *Cum templo, &c.*] In honorem Sancti Petri Apostoli.

5 [anobium.] In honorem Sancti Mauricij.

6 Preciam.] Vulgò *Saincte Price.*

Claruit in terris circa annum 631. In cœlis verò
natus est 19. Septembris.

*Ex Episc. Madaur. l. de Episc.
Metensib. Surio, & Ruyz.*

SANCTVS HUGO

Episc. Gratianopolitanus.

LONGA fuit & pia¹ Hugo-
nis cum² Gratianopoli pu-
gna, in qua tandem dedit
ille manus, sed oleo Sacro

perungendas; qui Romæ inaugura-
tus, & à Pontifice dimissus Gratiano-
polim venit, vbi, quod ouile putau-
rat, lupanar fuit. Vxorati enim pas-
sim Sacerdotes, aut publico pellicatu
infames, ad aras crimina ferebant, &
turpes hirci immaculatum immola-

bant agnum. Laicorum domos vitiis æquè ac diuitiis implebant vsuræ, & coniugum vagi concubitus, incertas miscebant proles, quæ ex furtis nata, in alienas hæreditates furtiuè irrepebant. Perculit Hugonis animum, tam tetra vrbs facies, non deiecit, qui sacra in exedra, tonante Eloquentiâ, fuffisque ad Deum precibus; exulantem primùm reuocauit pudorem; cuius adminiculo, cæteræ quoque virtutes, amandatis in barbariam vitiis, in urbem rediere. His biennio peractis, ab honorato munere fugam meditatus, remoram iniiciente ³ Summo Pontifice, inire non potuit, quoad visas in somnis septē stellas ad genua sua confidentes, in Brunone, & fociis sex, quasi noui orbis Planetas septem, excepit, iisque locum, quem querebant, in Diœcesi sua, tam asperum montibus attribuit, vt eò sceleris suadendi

aut

aut hominis perdendi gratiâ vel dæmonem ipsum, nisi rabie efferum accedere pigeret. Carthusia Eremo nomen fuit, in quam cum D. Brunone concessit Hugo, sed ab eodem in caulas suas dimissus, quos inter niues conceperat ignes, per Diœcesim sparsit, concionibus præsertim sacris, quas ita igneas habuit, ut aliquando mulier viricida, publicè occultum fassa crimen, pectus suum damnarit flammis, & crimen aquis. His ignibus leonem 'Leoni Anti-Pontifici se præbuit. Iisdem emortuam inter dissidentes suscitavit charitatem, è quibus obstinatorum flexit corda, ubi flexit genua. His item facibus nupsit paupertati, quam ita deperiit, ut annulo suo, cum calice aureo, quos in pauperes distribuit, sibi desponderit. His tandem, blasphemix spiritum dedit in fugam, à quo 40. ipsos annos

98 *Lilium Gallie Sanctæ.*

pulsatus, ne minimum quidem accepit vulnus, cùm nunquam seriùs vicerit, quàm hostem viderit. Annis natus 80. è viuis decessit, duplici insignis miraculo; Altero, quo 52. annis, quibus Episcopus fuit, quòd hominem se nosset, mulierem nullam ne de vultu quidem, præter ancillam vetulam nosse voluit, in eo sexu vultum pecoris sui non agnoscendum Pastori, sed fugiendum ratus. Altero, quo diu insepultum cadauer, fætoris nihil emisit, quòd corpus ab incorrupto didicisset animo, non corrumpi.

NOTÆ.

- 1 *Sancti Hugonis, &c.*] Ex oppido nouo-Castro in Delphinatu prope Valentiam.
- 2 *Gratianopol.*] Gratianopolitani, vt Episcopum haberent Hugonem, profecti sunt Auenionem, quòd ibi esset Hugo Cardinalis Legatus Pontificis Gregorij VII. eòque secutus fuisset legatum, rogatus Sanctus Hugo, vt illi, consilio

& prudentia, probatæ vitæ Canonicus adesset ;
à quo, nisi post multas preces obtinuerunt, ut
Episcopatum admitteret.

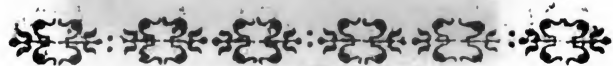
3 *Summo Pontificè.*] A tribus Pontif. hanc
petiit facultatem, nec impetrare potuit.

4 *Carthusia.*] Vbi nunc est celeberrimum cœ-
nobium, huius sacri ordinis caput, in quo præ-
positus Generalis commoratur.

5 *Leoni.*] Petro Leoni, qui Pontificatum
ambiebat contra Innocentium II. In Concilio
enim, cui adfuit inter primos Hugo, anathema
dictum est Petro Leoni.

E viuis discessit, Anno reparatæ salutis 1232.
Cal. April.

*Ex D. Guigone Priore Car-
thus. & Ribaden.*

*SANCTVS HILARIVS
Episcopus Pictaviensis.*

IN sacris libris, piam edoctus
ignorantiam, Deos suos ne-
scit doctissimus Ethnicus,
mutisque præbens aurem magistris,

cælestem didicit eloquẽtiam. A con-
 iugio ² ad infulas Pictavienses voca-
 tus, à iugo transiit ad oleum, sed quo
 ad luctam est inunctus ³ in Arianos,
 quos ubique tantis percussit veritatis
 radiis, tenebrarum filios, vt impatien-
 tes luminis, inuisum iubar in ⁴ Phry-
 giam relegarint. In orientem (vt pote
 luminis ortum) deportatus, maiorem
 accepit lucem, & quæ nusquam exu-
 lant virtus & scientia, propriam ubiq;
 nactæ patriam, ita fecere cõspicuum,
 vt pæne hæreseos caput eliserit, quò
 ne ⁵ caudæ noceret, fuerat amanda-
 tus. ⁶ In Concilio enim Seleuciæ Isau-
 riæ, tam multa pro fide orthodoxa
 dixit probauitque, & Constantinopo-
 li apud Constantium Imp. vt in ⁷ ca-
 pite nutarit hæresis, quæ ex ictu cor-
 ruisset, nisi Valentem habuisset co-
 lumnæ, ⁸ quo, & Ursacio agentibus,
 ab Imp. iussus est Hilarius (reditus no-

mine quò^o hilariùs rediret) in Patriam 2° exulare. Gallix reddito tanto viro, hæresis & vitia in exiliũ abiere vicissim, & contrà, virtutes, & Catholici reuixerè omnes, imò & puer morte priùs extinctus, quàm salutaribus esset tinctus aquis. Vna excepta est 1° Apra eius filia, in matrimonio, antequam Episcopus esset, suscepta, quæ paternis 2° occisa precibus, nullo morbo aut dolore paranymphe migravit ad sponsum, (paulò antè, patre suadente nupserat CHRISTO) in ea puella, omnes suos posteros præmisit in Cælum parens optimus, qui non putauit esse securũ castitatis filix suæ thesaurũ, quoad vidit altè defossum, nec cõtrà, securos nepotes, nisi elatos.

N O T Æ.

1 **I**N *Sacris lib.*] Christianos euoluens codices fidem Christi amplectitur, nobi-

cælestem didicit eloquẽtiam. A con-
iugio ² ad infulas Pic̄tauienses voca-
tus, à iugo transiit ad oleum, sed quo
ad luctam est inunctus ³ in Arianos,
quos vbique tantis percussit veritatis
radiis, tenebrarum filios, vt impatien-
tes luminis, inuisum iubar in ⁴ Phry-
giam relegarint. In orientem (vt pote
luminis ortum) deportatus, maiorem
accepit lucem, & quæ nusquam exu-
lant virtus & scientia, propriam vbiq;
nactæ patriam, ita fecere cõspicuum,
vt pæne hæreseos caput eliserit, quò
ne ⁵ caudæ noceret, fuerat amanda-
tus. ⁶ In Concilio enim Seleuciæ Isau-
riæ, tam multa pro fide orthodoxa
dixit probauitque, & Constantinopo-
li apud Constantium Imp. vt in ⁷ ca-
pite nutarit hæresis, quæ ex ictu cor-
ruisset, nisi Valentem habuisset co-
lumnæ, ⁸ quo, & Ursacio agentibus,
ab Imp. iussus est Hilarius (reditus no-

mine quò^o hilariùs rediret) in Patriam 2° exulare. Gallix reddito tanto viro, hæresis & vitia in exiliù abiere vicissim, & contrà, virtutes, & Catholici reuixerè omnes, imò & puer morte priùs extinctus, quàm salutaribus esset tinctus aquis. Vna excepta est 1° Apra eius filia, in matrimonio, antequam Episcopus esset, suscepta, quæ paternis 2° occisa precibus, nullo morbo aut dolore paranymphe migravit ad sponsum, (paulò antè, patre suadente nupserat CHRISTO) in ea puella, omnes suos posteros præmisit in Cælum parens optimus, qui non putauit esse securũ castitatis filix suæ thesaurũ, quoad vidit altè defossũ, nec cõtrà, securos nepotes, nisi elatos.

N O T Æ.

- 1 [*N Sacris lib.*] Christianos euoluens codices fidem Christi amplectitur, nobis

102 *Lilium Gallia Sancta.*

lis Aquitanus & coniugatus.

2 *Ad infulas*] Vxore adhuc superstitice.

3 *In Arianos.*] Quos scripto libello, & ad Conciliabulum Biterrense misso, in Christum blasphemos conuicit; quare ab Imp. Constantio se-ctâ Ariano impetrarunt vt exularer.

4 *In Phrygiam.*] Prouinciam Asiæ, vbi 12. li-bros de Trinitate scripsit. *Ex Adone.*

5 *Ne Cauda*] In Gallia.

6 *In Concilio.*] Adfuit illi Concilio, Constā-tij Imp. iussu coactō, ac Diuinâ ita disponente prouidentîâ, vt hæreticos agitaret: qui enim curam habebant conuocandi Episcopos, Hila-riū etiam, quòd Episcopus esset, præter men-tem Imp. inuitarunt.

7 *In Capise.*] Imperatore & Oriente.

8 *Quo & Ursacio.*] Arianæ factionis primipilis.

9 *Hilarius.*] Doluit tamen quod Martyrio vitam non finisset in Phrygia, & à patiendi dis-cederet Palæstra.

10 *Apra.*] Petierat à patre exule facultatem nubendi cuidam nobili, rescripsit pater vt ali-quantisper expectaret, daturum se illi nobilissi-mum, formosissimum, amantissimum, & omni-bus numeris absolutissimum sponsum, quem re-dux suasit vt admitteret, nimirum Christum.

11 *Occisa precibus.*] Cognito in puella gratiz statu, petiit & obtinuit vt cælo donaretur.

Viuere desit anno circiter 373. die 13. Ianu.

Ex Fortunato & Ribaden.

SANCTVS LVPVS

Episc. Trecensis.

LN Lupus, fugite ouiculæ; imo pastor est, oues accurrite. ¹ E siluis Tullensibus egressus hic Lupus, ² Christi caulas, ad ann. 426. ³ Trecis ingressus est, non ad mactandas oues vt lupus, sed ad custodiendas vt pastor: quem vt rite ageret, noctes ipsas vigil in orationibus trāsegit, aut asseribus, viginti totos annos, pro lectulo est vsus, vnicā præter cilicium contentus veste. Lupis infensa, Lupum hunc vidit & mirata est ⁴ Anglia, in qua sub ouina pelle, latentem lupum detexit ⁵ Pelagium, qui viso lupo vocem amisit. Si ⁶ Attilam, in ouile admisit suum, flagellum Dei, quasi minitans, ex iustitia, sceleribus

ostendit, sed ⁷ ex misericordia, à verberare abstinuit. Vno verbo, Lupus hic, Lupi habuit nihil, ouis omnia; præterquam quod sæpe triduanam, vt lupi, sustinuit inedia, sed Christi causâ, libensque. O sæcula aurea, quibus Lupi, Pastores! ô ferrea, quibus Pastores, lupi!

NOTÆ.

1 **E** *Siluis Tull.*] Tulli Leucorum (*Toul*) natus est Sanctus Lupus.

2 *Christi causas.*] Quas rexit annis 52. post factum ex pietate, ab vxore Pimeniola Sancti Hilarij Arelatensis Sorore, diuortium, & positum Lirini tyrocinium.

3 *Trecis*] In Campania Gallica.

4 *Anglia.*] Quò cum Sancto Germano Anrissiodoren. Episc. Profectus est.

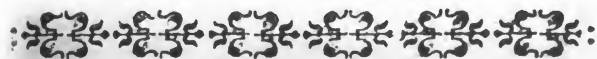
5 *Pelagium.*] Diuinæ gratiæ hostem.

6 *Attilam.*] Hunnorum Regem, Gallias deuarstantem, quem cum rogasset Lupus, quis esset, qui tantis cladibus Gallias attereret; & Flagellum se Dei esse subiecisset, eo nomine illi vrbs Tricassinæ portas aperiri iussit. *Ex promptuar. Eccl. Trecent. Campusat.*

7. *Ex misericordia*, &c.] Addit enim apud eundem Camusatium Nicolaus Olanus, regem Barbarum verbis Sancti Lupi ita emollitum fuisse, ut Trecensem urbem illæsam transferit; Petrus verò Equilinus, Atrilæ milites à porta vsq; ad portam veluti cæcitate percussos transiisse.

Abiit ad superos Sanctissimus hic Præsul, secundum calculum Baronianum anno 479. die 29. Iulij.

*Ex Miscell. Hist. Camusat.
in Notis ad acta martyrii
Sⁱ Memorij.*

*SANCTVS MEMMIVS
Episc. Catalaunensis.*

 B D. Petro missus Catalaunum Memmius, quòd lapideos contēneret deos, lapidibus pene obrutus, ex vrbe pulsus est, sed ad primum confugiens, ab vrbe lapidem, ab aliis tutus fuit, quoad saxa in cordibus &

106 *Lilium Gallia Sancta.*

manibus Catalaunorum molliit aquâs, quod sic contigit. Venabatur auem puer Præfecti filius, Lampas nomine, at de ponte [†] in fluuium lapsus, factus est præda venator, & piscibus esca, qui aues insectabatur. Monitus eius parens currit ad aquas filij, & suas: & his mergitur, quod illis filius. At ex aquis non extrahit, qui præter aquas nihil porrigit. Ex eremo sua [†] Buxera accersitur Memmius, qui statim suscitatur Lampadem, & Catalaunensibus dat videre, quam respuerant lucem, nec sine flammis. Nam certatim, & plurimas idolis subiecerunt. Postridie in urbem rediens, ipso in limine, tribus oculos cæcis aperuit, ut quam dederat, firmaret lucem mentibus, cum daret corporibus. Ab eo tempore ad annos 80. quos vno parturierat anno, creditur aluisse, & ad 120. vixisse; quod nisi viribus fractum,

ausa mors fuerit aggredi eum , quem experta fuerat , in Præfecti filio , & Domitiano Diacono potētissimum victorem . Sed licet eum sepulchro clauferit , satis se viuere semel atque iterum probauit ; Primò cùm in modum putei discedente terrâ (quo tempore ex æstu arebant flumina) aquas fudit copiosissimas , vt etiam tum se fontem indicaret , quem Catalaunenses siccitatis tempore adire deberent . Secundò cum iterum reiectum eius feretrum , quantumuis plumbeum ac decempedale , vndiq; visum est à terra remotum & ex aëre absque admniculis pendulum . Num viuit , qui tot annis , multo licet obrutus plumbo , in terram vsque deiici non potuit .

NOTÆ.

- 1 **M** *Emmius* } Gall. • *Memie*, seu *Mange*.
2 **M** *Ab D. Petro.* } Postquam *Memmius*

08 *Lilium Gallia Sancta.*

salutaribus tinctus est aquis, ab Apostolorum Principe, missus dicitur ab eodem, Catalaunum, ad annum 46. cum Donatiano Sacerdote, & Domitiano Diacono.

3 *Lapidibus.*] Auditâ eius concione primâ, lapidibus extra urbem eiectus est à Catalaunensibus, quòd contra Deos loqueretur.

4 *In Fluvium.*] Matronam, vulgò *Marne.*

5 *Buxerâ.*] Milliari vno Gallico ab urbe Catalaunensi diffusa, vbi Catalaunensium cedens futuri, tuguriolum ædificauit, in quo annum vnum summa cum egestate permansit.

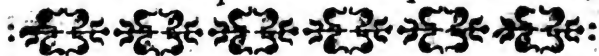
6 *Domitiano.*] Cum Roma discessisset, octauo ab urbe lapide, moritur Domitianus, quare ad D. Petrum redit cum Donatiano Memmius, qui acceptâ à S. Apostolo vestis suæ simbriâ Domitianum suscitât.

7 *Primò, &c.*] Tempore Dagoberti primi, anno circiter 631. 5. Maij, cantantibus Diuinas laudes Clericis terra discessit, in modum putei, alti 40. pedes, vnde aqua, licet arescerent fontes, putei, & flumina, tanta erupit, vt marginem superarit.

8 *Secundò, &c.*] Anno scilicet Christi 878. primo Pontificatus Bernonis Episcopi Catalaun. 35 ? cum iussu Caroli Calui, Sancti Memmij Sepulchrum retegeretur, octauo Calend. April.

Festus eius dies celebratur 21 Decemb.

Ex Annal. Eccl. Catalaunens.

SANCTVS · PRÆIECTVS
Episc. Claromont.

VICTORIAS SS. Martyrum
Cassij & ² Sociorum scripsit
atramento Præiectus, suas
sanguine, cum Martyrij coronam est
adeptus; impleuitque moriens, quod
præfagierat nascens; abiit in cœlos
purpureus, qui matri prægnanti visus
fuerat sanguineâ, tinctus aquâ ex aluo
prodire. Antequam Abbas à Fœlice
Aruerniæ Antistite, & ex Abbate Epi-
scopus à Clero legeretur, Sacerdos
fuit, ieiuniis & solitudini tam addi-
ctus, vt tempore Quadragesimæ, à
laicorum consortio, quòd ³ carneos
reputaret, semper abstinerit; tam
profusus ⁴ in egenos, vt Deus ipse in
eius marsupio creauerit aut cuderit
⁵ aurum, quod pauperibus rependeret,

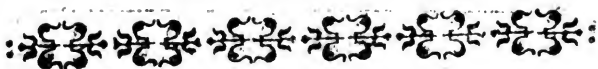
110 *Lilium Gallie Sanctæ.*

& summo Regi ab eleëmofynis effect; Expetierant eum, antequam habuerunt, Aruernicæ infulæ, sed fraude, & pactâ cum profanis hominibus pecuniâ, * Giroaldus quidam ad se detorserat, quibus cum fastu abusus, post 40. dies tanquam impœnitens Niniue est subuersus, & suffectus in eius locum Præiectus. At in ouili suo, duos reperit Lupos bonus pastor, à quibus est dilaniatus: quorum alterum nomine Radabertum genere Saxonem, abroserunt vermes, quòd absque anima, ac proinde mortuum existimarent eum, qui animæ suæ tam nullam haberet curam. Alter verò * Vrsio (à fera fortè visa dictus) brachium fregit, brachio quippe indignus, qui tam malè vteretur. Petitâ tamen ab Diuo veniâ, brachium recepit, vt in honorem Martyris, eodem construeret Martyriûm quo fecerat Martyrium.

NOTÆ.

- 1 *Sanctus Præiectus.*] Alias Proiectus, Gall. *Saint Prix*, nobilis Aruernus.
- 2 *Sociorum.*] Sex millium & ducentorum à Barbaris duce Croco, Clatomonte in Aruernia occisorum, Imperantibus Valeriano & Galieno.
- 3 *Carnæos.*] Cœnantibus aliquando cum illò sex conuinis, tres à carnibus abstinerunt, exemplum secuti hospitis sui Præiecti; quod irridentes alij 3. subsidente Pavimento corruerunt, stantibus in sede sua cum Episcopo cæteris.
- 4 *In egenos.*] Peccatum se admisisse putasset, si pauperi negasset stipem.
- 5 *Aurum.*] Bis hoc Contigit.
- 6 *Giroaldus.*] Archidiaconus Claromontanus.
- 7 *Dilaniatus.*] Quòd anathematis fulmine perculisset quosdam nobiles, subditorum tyrannos. Hanc enim infamiæ notam non ferentes, miserunt sacrilegos satellites, qui primò Marium Abbatem trucidarunt, quod eum putarent esse Præiectum: sed errorem suum ab eodem præiecto edocti, in eum irruerunt, & in eius Sacerdotem Elidum anno 670. die Ian. 25. *Ex Sigeberti Chro.*
- 8 *Vrsio, &c.*] Ad Sancti Præiecti sepulchrum vœniam rogaturus accessit, & brachium recepit: quare templum non ignobile in honorem sancti, suis sumptibus ædificauit.

*Ex Rib. & And. Du Val.
Doct. Sorbon.*

SANCTVS PATIENS
Episc. Metensis.

NON tulit Patiens vacuam
Nesse Metensis Ecclesiæ se-
Ndem; Defuncto Fœlice Me-
 tensi Antistite tertio, quartus adfuit
 continuò ex Pathmo ab sanctissimo
 Ioanne, missus qui in eam exulabat
 Insula, aut à quo totus præter hanc In-
 sulam exulabat orbis. Rogatus enim
 sanctus Euangelistes, (quòd Clemens
 Pont. à Traiano in Tauricam Cherso-
 nesum amandatus adiri non posset) vt
 Metensi Pastorem daret ouili, ad eum
 laborem subeundum hunc elegit,
 quòd patiens esset: qui licet Diuo esset
 Ioanni, quod olim Ioannes Christo;
 ab illius summi Theologi penderet
 ore, & in eius recumberet sinu; æquo
 tamen

tamen animo passus est, ab eo se auelli, vt Métas accurreret; quo secum tredecim sacrarum exuuiarum particulas attulit, & Metis dedit, vt pote hoc numero gauisuris olim, in patœciis totidem, & ² tredecim virûm Magistratu. Hæ fuere ex xii. Apostolorum palliis totidem frustra (quibus vrbs si non tegetetur, faldem protegeretur) & Diui Ioannis Euangelistæ ³ dens vnus, qui ex eius ore senio excussus in Patientis venerat manus. In cuius autẽ decidui, aut extracti dentes venire solent, nisi in Patientis manum? Vt fines attigit Gallicos, gallo-
rum linguam, quam nunquam edicerat, tam perfectè calluit ex Asia Græcus, vt media in Gallia natus videretur, quo Pastoris sui vocem oues audirent, & sequerentur. Quatuordecim annis, agens multa, plura patients, hoc ouile rexit, non Labani fed

H

114 *Lilium Gallie Sanctæ.*

Christi, quibus expletis consecutus
est in Rachelem, æternam fœlicita-
tem.

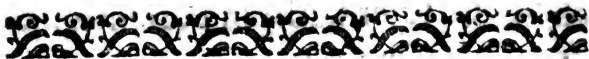
N O T Æ.

1 **E** *Vangelista.*] Cuius Sanctus Patiens
discipulus fuit, in primis carus.

2 *Tredecim-virum.*] Vulgò, *les Treze.*

3 *Dens.*] Adhuc superest dens ille in cele-
berrimo Sancti Arnulphi cœnobio Ordinis S.
Benedicti.

*Ex Madauren. in Ep.
Metensib.*

SANCTVS PAVLVS

Episc. Uirdunensis.

E **S** **T** **O**, CHRISTI frumen-
tum sit Ignatius Martyr,
panis erit ¹ Paulus, qui ar-
denti in ² furno coctus, delicias præ-

buit Regibus ³ Clothario, ⁴ Dagoberto, & ⁵ Grimoaldo eius consanguineo, quibus virtutum nomine, tam gratus fuit, ut pinguem eum fecerint, oleo sacro, & diuitiis, quibus ⁶ Episcopatum auxerunt Virdunensem, eique ⁷ præfici curarunt. Viuebat is in ⁸ Theologio Treuirensis Diocæseos cœnobio ⁹ Heduus, cui cùm aliquando incubuisset ordine suo fratribus panem pinsere & coquere, impositi muneris oblitus, orationi se dedit, in eaque exarsit qui in furno ardere debuerat ignis; donec redeunte in memoriam paulò ante prandium, qui exciderat, pane, igneus ad ignem currit, furnum incendit, eumque ingressus, ut cineres prunasque citius euereret, tam exit illæsus ab igne, ac si emergeret è flumine (quippe maioribus cessere minores flammæ, & terrenæ celestibus.) Cui sic nocere non

potuit ignis, nec mentis aciem hebetavit vanitatis fumus. Ad paralyticum enim oculos demisit, panemque porrexit, qui sanum cum fecit comedentem, charitatis igne se coctum probavit. ¹⁰ Nouem & viginti annis Episcopus præfuit viuus, pluribus mortuus: ab ouili enim ne recedere quidem furto sublatus voluit, dum qui è ¹¹ loculo sacras eius abstulerant exuuias ¹² fures, errore viarum tota nocte detinuit, donec accurrentes ¹³ oues, pastores Pastori se præbuere, & à rapacibus Pastorem manibus ¹⁴ recipere. Nunc inter candida sacri Præmonstratensis Ordinis vellera quiescit, quòd oues amet bonus Pastor.

NOTÆ.

- 1 **P** *Aulus.*] Qui fuit Episcopus Viridunensis xii. ad annum 621.
 2 *Furno.*] V. infra.

3 *Clothario.*] Secundo, Dagoberti parenti.

4 *Dagoberto.*] Huius nominis Primo.

5 *Grimoaldo.*] Principi, Clotarij & Dagoberti consanguineo, postea Diacono, & huius Sancti Pauli discipulo.

6 *Episcopatum auxerunt, &c.*] Cum ad Episcopatum accessit Paulus, tanta penuria vrgebat Clerum Virdunensem, vt multi aliò discederēt; sed rogante Grimoaldo, Rex Dagobertus Ecclesiæ Virdun. multa contulit Dominia, & magnam pecuniæ vim, quâ S. Paulus Basonis-Villam (*Basanville*) emit & Canonicos aluit: præter oppida & prædia, quæ idem dono dedit Grimoaldus, ac imprimis Monasterium Theologium, & oppidum quod vulgò dicitur, *Fresne*.

7 *Præfici, &c.*] Volebat Clotharius Grimoaldum Episcopatum præficere, sed Grimoaldus in Magistrum suum Paulum infulas detorsit.

8 *Theologia.*] Monasterio in Treuirensi Diocesi ab eodem Grimoaldo ædificijs, & redditibus aucto. Dictum est autem Theologium, quòd in eo Ascetæ de Deo colloqui, & rebus cœlestibus solerent.

9 *Hednus.*] Ex vrbe vel agro Augustodunensi in Burgundia, *d'Autun*; fratrem illum asserunt aliqui S. Germani Episcopi-Parisiensis.

10 *Nouem, &c.*] Obijt anno 649. ætatis 72. 8. Febr.

11 *E loculo.*] Iacebat extra urbem in templo à se erecto in honorem Sancti Saturnini Tolosatani Apostoli (dicto postea S. Pauli) de cuius

118 *Lilium Gallie Sanctæ.*

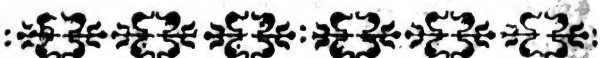
facris reliquijs particulam obtinuerat per Gri-
moaldum à Rege Dagoberto, cùm illas Tolosa
ad Cænobium S. Dionysij transtulit.

12 *Fures.*] Monachos Theologienses, quòd
viderent in templo suburbano, & à militibus di-
repto, non tanto ac decebat honore coli.

13 *Oves.*] Ciues Viridunenses, qui per S. Sa-
cerdotem cælitus edoctum de furto moniti, asse-
cuti sunt fures, in loco, qui nunc dicitur Pauli
crux, incolis corruptè loquentibus, *Pale-croix*,
quòd ibi crux in recepti Sancti præsulis memo-
riam sit erecta.

14 *Recepere.*] Præter partem capitis, quam
his pijs furibus concesserunt.

*Ex Antiquit. Gall. Belg.
Vvasb. in S. Paulo.*

*SANCTVS PROSPER
Aquitanus Episc. Regiensis.*

ROSPERVVM sua loquuntur
doctrinæ¹ opera doctissimū;
sanctissimum pietatis. In ea
enim cùm incidisset sacri codicis ver-

ba : ² *Vade , vende omnia quæ habes, & da pauperibus* : quia oculos aperuit, nihil postmodum domi vidit : abierunt illi omnia è manibus ; imò & serui ipsi aut mancipia, quos manumittens, in libertatem pro Christo asseruit, & seipsum in vincula coniecit virtutis. Ad limina Apostolorum peregrinum , peditem alata præuenit fama , quæ illi adeo conciliauit Leonem Magnum , Pontif. Max. vt ad ³ Palatium suum inuitarit , quòd excipiendis tanti viri meritis non par esset minus hospitium. Quo die Romam ingressus est, Prosper, multum orbis caput subiit doctrina, vnde ad ⁴ Chalcedonense Concilium missus , in eo nihil errauit , quòd mens esset Pontificis, quæ in rebus fidei definiendis errare non potest. Sed ab eodem Pontifice iterum missus , ⁵ Regium Episcopus, indoluit, quòd im-

paribus humeris onus imponi putaret, & ab amico Leone recederet, ad hostes lupos, quos ita oppugnauit, vt in illis ⁶ Pelagianam hæresim, verbo & stylo confossam, mori cœgerit. Aliquot pòst annis, aperta eius sacra ⁷ Lipsana tam suauem dederunt odorem, vt ex eo cœlestem nemo non agnosceret aulicum, & hinc abeuntem, cursum in Cœlos tenuisse Prosperum.

NOTÆ.

1 **O** *Pera.*] Ea adprobauit Gelagus Pontifex Max. in Concilio quodam Romano.

2 *Vade vende, &c.*] Cùm hæc legisset in sacris codicibus, vendidit omnia egenisque distribuit, & mancipia sua, libertate donauit.

3 *Ad Palarium.*] Pontifici dicitur ab epistolis fuisse, & responsa dedisse pro Leone, quæstionibus ab Ecclesia propositis.

4 *Chalcedon Concl.*] Contra Nestorium & Eutychetem, duas in Christo naturas negantis.

5 *Regium.*] *Riez* in Gallia Narbonensi, non

in Longobardia, vt probat Baronius.

6 *Pelagianam hares.*] illam omnino oppressit
Prosper, inquit Photius in Bibliotheca, & Baron.
adann. 444.

7 *Lipsana, &c.*] Vt in alium locum sacri eius
cineres transferrentur, prout ipse successori suo
Episcopo per somnium significarat.

Abijt ad superos anno 466. die 25. Iunij.

*Ex Ioan. Anton Flaminio Imo-
lensi, & P. Ribad. Soc. Jesu.*

S. *PVLCHRONIVS*
Episc. Virdunensis.

DVCATVS is fuit Agnus à
Lupo; ab Episcopo Trecen-
si, Virdunensis futurus; quo-
cum profectus in Angliam, à Lupo
didicit hæreseon monstra discerpere,
& in lupos agnum exuere. Illum pe-
tiere Virdunenses à Lupo Pastorem,
qui gregem pascere & arare (si res ita

ferret) paratus , vt Christo meteret; adit ouile.⁴ Ducentis triginta & duobus annis repertus erat nemo, qui Pastoris aut Episcopi nomen, Virduni assumere fuisset ausus, sed nihil veritus Pulchronius, Episcopum se tam profiteretur, quàm probat, viduitatisq; tam longæ, Ecclesiæ suæ compensat dispendia, qui rarior Phœnice, meliôrque, non⁵ dimidiam, quâ se ille parturit, ad nascêdum insumpsit moram. Vix illum tamen priùs Virdunum quàm⁶ Roma infulatum vidit, vt Summi Pontificis & Pastoris pedes, & pedum veneraretur: Quo tempore cum⁷ dicta esset dies Chalcedone, Nestorio & Eutychemi blasphemis in Christum, eiúsq; Matrem sanctissimam hæreticis, zelo suo dictam esse putauit, eò aduolauit actutum, quò eam tutaretur vt filius, quam diligebat vt Matrem. Cuius statuam redux

in trophæum conflare iussit, quæ serpentem aut hæresim pedibus proculcaret, ne serperet longiùs; beatâque mater hoste triumphato superior videretur. Sedem item suam, quæ ad hoc vsque tempus, in suburbio hæserat, in urbem transtulit, vt Urbanus esset domo, qui erat moribus. Huic operi perficiendo, domum quæ patris sui terreni fuerat, voluit esse cœlestis; quæ hominis, Dei: priuata, communem; sua, omnium: sed D. Virginis præsertim, cui nascenti dicatam esse voluit, vt in qua domo natus esset, in ea nata coleretur Virgo, cuius se totum suâque omnia ita esse cupiebat, vt ne cunas suas, ab eius exemptas dominio vellet. Quam autem sic coluit nascentem Pulchronius, eadem Pulchronium iuuit morientem, nam pro terrena cœlestem, pro temporanea, domum accepit æternam, in qua

per mortem natus, eternum est victurus: quæ enim mori possit, qui per mortem nasci potuit?

NOTÆ.

1 *Pulchronius.*] Patriâ Virduñæus.

2 *Alupo.*] Tullensi ciue, postea Episcopo Trecenti & S. Pulchronij consanguineo.

3 *In Angliam.*] Ad Pelagianam hæresim euellendam.

4 *Ducentis.*] Quo temporis spatio octo successiue Doctores sancti, vel senatores præfuere, quorum corpora eodem in sepulchro Virduni iacent in veteri cœmeterio S. Vitoni,

5 *Dimidiata.*] Post 500. annos phœnix prodire dicitur, post 230. prodiit pulchronius.

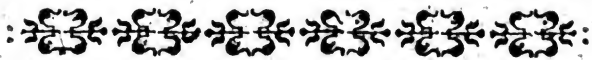
6 *Roma.*] Anno nondum elapso Romam proficiscitur, ut tum solebant Episcopi recens inaugurati.

7 *Dicta Dies.*] A Leone Magno Pontifice Max, procurante Mattiano Imp.

8 *In suburbio.*] In æde sacra SS. Petri & Pauli, quæ nunc sancti Vitoni dicitur, *saint Vanne.*

Cælum petiit, Anno à Christo nato 470. die 4. Maij.

Ex Antiq. Gall. Belg. Vvasburg. in Pulchronio.

SANCTVS SIDONIVS
Apollinaris, Episc. Claromont.

 SVMMA nobilitas, eximia
virtus, & vtrique pat^r scien-
tia, adeo sublimem fecerunt
SIDONIVM, vt Cœlos, aliquando te-
tigerit. Dederat illi vxorem nobili-
tas Papianillam Imp. † Auiti filiam,
coronas & statuam, Roma, doctrinæ
præmium; sed relictâ vxore, pio vtri-
usque consensu, & proiectis coronis,
magnam eius capiti dedit virtus &
sanctitati, cum Aruernicas imposuit
infulas; quas vt accepit, † Lupum in-
clamauit, non quo arceret ab ouili
bonus pastor; sed vt ab sancto viro
& Trecensi Episcopo, opem ad onus
ferendum, & pastoris obeundū mu-
nus impetraret. Quamuis adeo san-

Etè obierit, tantisque decorarit virtutibus, vt ⁶ Archiepiscopi Bituricensis electio, vnus Sidonij arbitrio (quod vir esset tantus, vt solus Clerum, solus Concilium agere posset) ab omnibus Episcopis, communi consensu delata sit. Eandem tamen Sidonij virtutem non ita venerati sunt Sacerdotes duo, qui cœlestibus vehementer intentum Antistitem, terrenis exuerunt prædiorum fructibus, victum illi tam parcâ, quàm sacrilegâ suppeditantes manu. At terrâ sic exutus cœlum adiit, vt faciliùs, sic frequentius; ex quo ditior factus est & potētior, nam cùm Sidonio ad templum accessum impedire iidem exleges Canonici statuissent, non impedierunt ad Deum; à quo eius impetrarunt preces, vt sibi in Templum aditus pateret, & vtriq; eorum æternùm clauderetur; qui ex numero expuncti

sunt viuorum, quòd esse nollent bonorum. Primus enim egestis visceribus Aruernus ¹ Arius, Auernum petiit: alter verò ² genialibus indulgens epulis, ab eo qui cyathum illi porrigebat (vti ³ in somnis fuerat iussus nimori vellet) ad diuinum vocatus Tribunal, viuere desiit; & licet effluentem gestaret calicem, bibere per mortem non licuit, quò æternùm sitiret. Cùm calice autem immotus diu māsset, vt in spectatorum animis, timoris & horroris excitaret motus, sacrilegisque raptoribus, calicem furoris Domini ebibendum propinaret.

NOTÆ.

- 1 *Idonius.*] Ex præfecto Aruerniæ factus Episcopus.
- 2 *Virtus.*] Præcipuè charitas in egenos, quibus vsque ad suppellectilem suam argenteam erogabat, quam postea vxor pretio redimebat.
- 3 *Scientia.*] Hanc testantur eius opera, quæ extant.

128 *Lilium Gallie Sanctæ.*

4 *Auili.*] Galli, qui anno 455. ab exercitu Gallicano Tolosæ renuntiatus Imp. tertio post anno, vitâ & Imperio caruit. *Ex Idario apud Petauium in rationario temporum.*

5 *Lupum.*] Ad S. Lupum Trecentem scripsit, vt eius iuuaretur precibus, in eo ferendo onere. Conquerebatur quod peccatis onustus, pro alienis ex officio deprecari Deum deberet, & docere cogere, antequam didicisset.

6 *Archiep. Bituric.*] Vacante sede Bituricensi, cum vix conuenire possent Episcopi, in eligendo Archiepiscopo. in Sidoniũ vnum eligendi potestatem coniecerunt, qui Simplicianum virum sanctum, cum elegisset, omnibus gratissimum accidit.

7 *Arius.*] Statuerant duo illi nequissimi Canonici, Episcopo aditum prohibere in templum, matutinis horis, & ideo maturius surrexerant, sed alter ab altero monitus, vt ex pacto adesset, inuentus est in secessu mortuus.

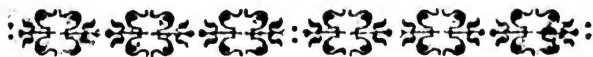
8 *Genialibus epulis.*] Cum vrbis Primatibus, quos conuiuio excipiebat, intrusus postm ortem S. Sidonij, Episcopus.

9 *In somnis.*] Vidit puer in throno multæ Maiestatis iudicem, apud quem accusatus à Sancto Sidonio alter è duobus illis Sacerdotibus, qui excesserat è viuis, in carcerem detrusus est; Alterum verò nimirum herum suum iussus est, ni vellet mori, ad diuinum vocare iudicium.

Vixit S. Sidonius circa annum 472. viuere autem desinit 23. Aug.

Ex l. 2. hist. Francor. Greg. Turonen. & P. Ribad.

S. VEDA

SANCTVS VEDASTVS
Episc. Atrebatensis.

 V A S habuit obuias luces ex Germania ¹ victor rediens. ² Clodouæus, has secum fidei Christianæ candidatus ³ Remos abduxit, quò clariorem suum redderet baptismum: inter quas Tullo Leucorum cum Rege profectus ⁴ Vedastus, ⁵ non longè ab ⁶ Axona fluuio, lucem ⁷ cæco de sua accendit luce, & maius fidei lumen Clodouæo ingessit: A cuius lota & sacra manu, donū regium & Sacrum D. Remigio factus, vt latentem in pectore, cum aliarum virtutū choro, ⁸ charitatis flammam continere non potuit, ita nec meritas declinare infulas, quas cum

130 *Lilium Gallie Sanctæ.*

imposuit Remigius, & Vedasto manus inunxit, oleum flammæ iniiecit. Igneus enim ⁹ Atrebatū petiit ¹⁰ pseudo-numinum cultui addictum; ubi dum tenebras è cœci oculis expulit, multorum abstulit mentibus: & ferâ ex vrbs Pomerio ¹¹ vrsâ procul abire iussâ, feritatem ex ciuium moribus ablegauit; quibus excolendis, 28. incubuit annis, flumen fundens sacrum ore & dexterâ, eloquij & baptismatis: imò & oleum, quo vulneribus mederetur ouium, & manus ungeret Pastorum. Paucis ante mortem diebus, eius ædibus insedit columna ignea, quæ funereas accedendas esse faces, & proximos S. Præsulis cineres indicauit. Sed & corda in Diuum incendit plurimorum, atque imprimis (licet multis post annis) Regis ¹² Theodorici, qui amplissimos redditus, eius templo attribuit, in eoque sepeliri

cum Doda vxore sua voluit: quo facto, & abiectâ ad Diui pedes coronâ Vedasti sanctitatem, & suam coronauit pietatem.

NOTÆ.

1 **V**ictor.] De Alemannis contra quos ad Tolbiacum Rheni oppidum dimicans, in incipiti pugna vouit Deo, cui credebat Clotildis Regina, vxor sua, si victoriam concederet, se Christianum fore.

2 **Clodoueus.**] Primus è francorum Regibus Christianus.

3 **Remôs.**] Campaniæ Gallicæ Metropolim.

4 **Vedastus.**] Gall. *Vâ*, Tullensis patriâ, piis tum operibus & commentationibus deditus.

5 *Non longè, &c.*] Ad pagum qui tunc *Vongise* dicebatur, prope Reguliacam Villam, *Rilly*.

6 **Axona.**] Gall. *La riuere d' Aine*.

7 **Cæco.**] In nomine Sanctissimæ Trinitatis oculos cæco aperuit, quò Clodouæum ab Ariano auerteret.

8 **Charitatis flammam.**] Quâ Remorum pagos obibat pius Doctor & Catechista.

9 **Atrebatum.**] Gall. *Arras*, Artesiæ caput & oppidum munitissimum, quod anno 1640. potentissimâ & in æuum memorandâ obsidione

132 *Lilium Gallie Sanctæ.*

cinxit & breui in oculis hostium, cepit Christianissimus Rex Ludouicus XIII.

10 *Pseudo-numinum.*] Post vastitatem ab Attila huic regioni allatam, & diruta templa.

11 *Vrfa.*] Cum verusta inquireret templi cuiusdam vestigia, quò nouum poneret, erupit è cauernis immensæ proceritatis Vrfa, quam procul secedere iussit nunquam redituram.

12 *Theodorici.*] Summâ obseruantiam colebat S. Vedastum Rex Theodoricus, cuius templum & cœnobium magnificis auxit donis. Decessisse creditur circa annum 540. die 6. Febr.

*Ex Albino Flacco Alcuino,
& Ribadeneira.*

*SANCTVS VITONVS
Episcopus Virdunensis.*

TENEBRIS² in lucem emergere cœpit, cùm ab idololatria Francorum Reges; datúsque est Virduno Pastor; cùm Christiano gregi Clodouæus ouis accessit. Illum Virdunenses eâdem voce dixerunt

Episcopum , quâ³ Clodouæum acclamarunt Regem; eadémq; illi manu templum aperuerūt mitissimo viro, quâ⁴ urbem irato principi: coram quo, licet Cathecumeno, electus Vitonus, tam gratus virtutum nomine, regiis accidit oculis , vt eum Remos secum ire, & Parentem in lustralibus aquis, cum D. Vedasto, pluribúsq; aliis sanctissimis è Gallia Præsulibus, habere voluerit. Inde Virduño redditus, officij memor, oblitus sui, ieiuniis, orationi, aliisq; virtutibus adeò constanter incubuit, vt earum odore & prodigiorum famâ Gallias imple-rit. Sed hæc omnia deleuerunt flammis incendia , paucissimis exceptis, qua B. Richardus celeberrimi Virduñensis asceterij Abbas , quod à Diuo Vitono nomen habet , eruit è cineribus, inter quæ⁶ Draco numeratur, qui præsentissimã incolis intentabat mor-

tem & sæpe sæpius inferebat, eius occisus precibus (Pyrausta aut Salamandra esse debuit, cui non nocuit ignis) Et leprosi à Psora sua per Vitonum purgati, qui meritò leprosi dici debent, qui tantos non fenserint ignes. Quod autem eadem voraces flamme, vigiliarum pepercerint memorię, orationum, piarumque cõmentationum, quibus se ad monticulum, cum religiosi aliquot viris, circa eadem SS. Petri & Pauli exercuit, nihil rationis afferri posse putent, nisi quod omnino igneę orationes fuerunt: ex quibus qui profluxit lacrymarum imber, cęlestis ros fuit, quo fecundum illud rigavit solum, vnde tam multi emicuerunt & florere sanctissimi viri, immo & collapsę monasticę, disciplinę⁷ instauratio. Ab hoc enim loco, qui sancti Vitoni cœnobium dicitur, pristinum sanctissimi ordinis viuendi

morem, alia non ita pridem acceperunt cœnobia quamplurima: adeo ut arce regiâ nuper conclusus, & sacris SS. Sanctini, Vitoni, Possessoris & Pulchronij diues exuuiis, non immeritò dici possit ARX SANCTITATIS.

N O T Æ.

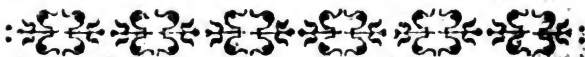
- 1 *Sanctus Vitonus.*] Nostratibus, *S. Vanne.*
- 2 *In lucem.*] Quia antea latebat cum patre Euspicio, qui pueros Viriduni docebat, probatæ vitæ Sacerdos.
- 3 *Clodouæum.*] Cuius se dominio & potestati submiserunt Viridunenses.
- 4 *Frato Principi.*] Quod Siagrium eius hostem, Romanum, in urbem suam admisissent.
- 5 *Ieiuniis orationi, &c.*] Circa monticulum, in quo erat SS. Petri & Pauli Templum, quod nunc Sancti Vitoni dicitur.
- 6 *Draco.*] Post indictas orationes & ieiunia, ad eius speluncam S. Vitonus Sacerdotalibus ornatus vestibus processit, & iniecto in draconis collum sacro vinculo, coram omnibus occidit.
- 7 *Instauratio.*] Nouissimè facta à piissimo viro Desiderio *de la Cour*, præterquam quod

136 *Lilium Gallie Sanctæ.*

iam alias ab eodem Monasterio in integrum restitutus sit hic sacer ordo.

Præfuit Eccl Viridunensi 27. ann. Decessit autem circa annum 527. 9. Nouemb.

*Ex Antiquit. Gall. Belg.
Vvasb. in Vitono.*

*SANCTVS SEVERINVS
Abbas.*

EX generoso ⁊ Thebæorum Martyrum sanguine non potuit Seuerinus Agaunensi asceterio Præfectus, non generosos collegisse animos & plurimos virtutum flores: quorum afflatus odore, in eo quo iacebat² morbo³ Clodouæus, Seuerinum⁴ accersiti voluit, vt præsens sanctitas præsentem conferret Regi sanitatem. Accepto nuntio paret Sanctus, & disciplinæ suæ alumnos salue-

re iubet : qui quòd ' lumine suo ⁶ priuandi essent , oculos ex eo tempore nihili fecerunt, lacrymis mergere cœperunt. Niuerno autem Lutetiam Parisiorum contendens , quem salutare debuerat in lecto detentum à morbo ⁷ Episcopum , iussit valere : & verò valuit . Continuò enim è lecto exiliens, bene vsus quos receperat pedibus, templum adiit, & sacris operatus, bene vsus est & manibus ; populo suo mirabundo , de more est apprecatus. ⁸ Ad portas Parisienses vt venit Seuerinus , aquâ ex ore depromptâ leprosum lauit & purgauit, (purgãdis quippe apta est sordibus, quæ diu est cineribus immorata.) Inde salutato in eade sua sacra, immortalis Rege, moribundum conuenit terrenum ; coram quo flexis ad orationem genibus, extimã exuit vestem, quam iacenti superposuit Regi. Sed qui coronato domina-

ri capiti, & in aula regnare superbus cupiebat morbus, cæseque maiestatis reus, monachum induere noluit, ut vestem sensit, aufugit. Fugit & Severinus ne monachus non esset, & spreto quod Rex offerebat^o auro, in^o eremum, ad^o Nantonienſe caſtrum ſe contulit: non antè tamen quàm aulicos omnes, quos Regem ſuum parerat ſequi, priſtinæ reſtituiſſet incolu-
mitati. O Medici quantas ad ſanitatem virtutes ſimplicibus indidit Deus!

NOTÆ.

1 **T***Hebaorum MM.*] Legionis Thebeæ, cuius dux fuit Sanctus Mauritius iubente Imp. Maximiano, Martyrio coronatæ, in diœceſi Sedunenſi, *de Dion*, in loco ubi cœnobium S. Mauriti, a S. Sigifmundo Burgundionum Rege eſt erectum, in Regione Valeſianorum, unde dicitur, *St. Maurice en Valais*. Antea dicebatur Agaunum, quod veteri idiomate gallico, ſaxum ſignificat.

2 *Morbo.*] Acri febre & in Medicos contumaci.

Pars prima. Cap. I. 139

3 *Clodoveus.*] Primus Francorum Rex Christianus.

4 *Accersiri.*] Medicis etiam suadentibus, & Seuerinum apud Regem laudantibus, propter sanctitatem & miracula.

5 *Lumine.*] Nimirum sole suo Seuerino.

6 *Priuandi.*] Quia illis aperuerat se non rediturum, & breui moriturum.

7 *Episcop.*] Eulalium, ab anno, morbo detentum.

8 *Ad Port. Paris.*] Ita Faustus, qui eius scripsit vitam, & Ribad. non ad portas Niuernenses, vt quidam volunt.

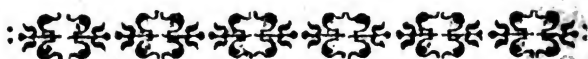
9 *Auro.*] Rex illi obtulit quantum veller aurum Pauperibus erogandum.

10 *In Eremum.*] A duobus cultam sacerdotibus, Paschasio & Vrsione.

11 *Nantoniense.*] Gallicè *Chau Landon en Gatinois.*

Obiit vndecimo Feb.

*Ex Fausto, & Ribade-
neira.*

SANCTVS ODILO

Abbas.

✠ ✠ ✠ ✠ ✠ ✠
 v o die annum ingredi-
✠ ✠ ✠ ✠ ✠ ✠
 mur, æuum sempiternum
✠ ✠ ✠ ✠ ✠ ✠
 ingressus est Odilo, xenia
 in cœlo accepturus nouus hospes, æ-
 ternis beatæ vitæ Calendis. ² Aruer-
 nus fuit patriâ, genere nobilis, à pue-
 ro sanctus. Vix enim excefferat ex
 cunis, cùm à gerula in templam de-
 portatus, ad aras reptauit eger, ad quas
 cùm se sifteret Deo victimam, vt olim
 pro se Isaacus arietem, sic pro se sen-
 sit Odilo maectari morbum, & præco-
 cis pietatis tempestiuum dari fructû,
 cum sanitate sanctitatem. Nam inde
 acceptis viribus, Cluniacum confu-
 giens, religioni nomē dedit, animum
 pietati. Cuius gratiâ nost B. Mein-

lum ³ Abbas electus, Ascetis suis ⁴ matrem, pauperibus ⁵ patrem se præbuit; quorum vrgentem semel famem bis depulit, cum ⁶ sacros calices distraxit. (Qui sacrum dat aurum cum pietas postulat bis dat) istud boni Pastoris fuit, hoc ovis, quòd lanam suam ⁷ duobus dedit insepultis, quos laneâ involutos tunicâ quâ erat indutus, terræ mandavit. (Æstuantis quid multiplex vestis opus?) Sed eius pietas licet clarissima, nusquam tamen ita clarruit, quàm inter vltrices flâmas, quibus animæ purgantur; tantas enim flammis opposuit, tantòque charitatis ardore, cum sacro suo exercitu pius decertavit strategus, vt bene multos, ⁸ Orco necquicquam frendente, eripuerit: inter quos, ⁹ Benedictum VIII. Pontificem ferunt, ardenti illa purpurâ exutum, Cælo reditū esse candidatum. Ex quo ¹⁰ mos

142 *Lilium Gallie Sanctæ.*

piis manibus preces affundendi, post-
stridie Calend. Nouemb. in Christia-
num orbem profluxit. Mortuorum
amans inter mortuos esse cœpit, an-
no à partu Virgineo 1049.

O mors quàm cæca tunc fuisti,
cùm eum peremisti virum, qui tuos
adeo deperiit.

N O T Æ.

1 **Q**uo die.] Calend. Ianu. vti prædixerat,
multis antè mensibus, ætatis suæ 87.
officii 56.

2 *Aruernus.*] Ex equestri ordine.

3 *Abbas.*] Ab decessore suo Sancto Maiolo,
propter eximias virtutes substitutus.

4 *Matrem.*] Erga inferiores tantæ fuit
mansuetudinis & misericordiæ, vt nimix leni-
tatis insimularetur; sed dicebat malle sibi ratio-
nem esse Deo reddendam de nimia lenitate, quam
de nimia seueritate.

5 *Patrem.*] Quod eorum necessitatibus pa-
ternè prouideret.

6 *Sacros calices, &c.*] Dum fames valida A-
quitaniæ fines vehementer affligeret, exhaustis

ærariis & apothecis, vasa sacra effregit & pauperibus distribuit.

7 *Duobus insepult.*] Pueris fame enectis, quos in via reperit.

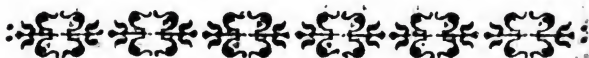
8 *Orco, &c.*] Vti retulit quidam peregrinus, qui Ierosolymis rediens, acceperat à S. Eremita Siculo, Dæmones sæpe conqueri de Odilone & eius Monachis, quorum precibus, à purgantibus flammis animæ citius eriperentur.

9 *Benedict.*] Qui Ioanni Episcopo Portuensi post mortem apparuit, & rogauit vt Odilonem amicum suum moneret, se illius precibus & sacrificiis esse liberandum.

10 *Mos, &c.*] Quod in ordine suo sacro constituerat Odilo, vt postrid. Cal. Nouemb. sacrificia & orationes fierent pro piè defunctis omnibus, hoc ipsum toto orbe Christiano fieri præcepit eodem die Gelasius Pontif.

Inter mortuos.] Siluiniaci, Gall. *Souigny en Bourbonnois*, diocesis Clarmont.

Ex D. Petro Damiani.

SANCTVS ADELARDVS
Abbas.

BIIT ex ¹ aula Princeps, ne
discederet ab innocentia :
valéque dixit vitiis, cum re-
bus dixit caducis. Terreni Regis ² con-
sanguineus latè dominari poterat, sed
æterno maluit famulari, qui Corbiæ
in extrema Picardia Principem exiit,
vt cum Monacho indueret Christum.
Vbi post aliquot annos, omnium vo-
ce Abbas dictus, & à Carolo Magno
Pipini iunioris Rector electus, Prin-
cipem & Abbatem ita miscuit, vt
³ vtrumque ⁴ vtrisque se præbuerit :
suis inquam regendis ac protegendis,
cum Abbate Principem ; Edocendo
virtutes Principi, ⁵ cum Principe Ab-
batem. Agente tamen apud Ludoui-
cum

cum Pium calumniâ (quæ tantum mendaci linguæ addidit quantum detraxit fronti) in Aquitaniam exulavit, at non eius virtus, quæ licet cum eo profecta, apud suos tamen mansit, è quibus ⁶ germanos duos, ac totidem ⁷ sorores suas, Christo peperit ac Religioni, ex fratre parens. ⁸ Ab exilio reuocatus, quòd calidiore usus fuisset cælo, frigidior redire non potuit; statim pristinum res suas profundendi ardorem reuocavit, piè largitus ut Abbas, magnificè ut Princeps. Quæ de re conquerētibus domesticis, ⁹ currus aliquando cibariis onustos misit Deus, ut hinc Adelardi discerent virtutem mali, & suam boni in Deum alerent fiduciam.

NOTÆ.

1. **A** *Vla.*] Caroli Magni.
2. **A** *Consang.*] Filius Bernardi fratris Pi-

K

146 *Lilium Gallie Sancta.*

pini Regis, & cognatus Caroli Magni.

3 *Vtrumque, &c.*] Cum Abbate Principem, quia fortiter vt Princeps, amanter vt Abbas rexit & protexit.

4 *Vtrisque.*) Pipino, & Ascetis suis.

5 *Cum Principe Abb.*] Quia præter vitæ communis & Aulicæ vrbانيتatem, pietatem etiam docuit.

6 *Germanos.*] Fratres suos, Vvalam & Bernarium.

7 *Sorores.*] Gundradam, & Theodradam.

8 *Ab exilio.*] Post VII. annos.

9 *Currus.*] Eo ipso momento, quo vnus e domesticis apud illum conquerebatur, de liberalitatis excessu, quâ res Monasterij profunderet: sed hoc viso, orationem mutauit & hortatus est Abbatem, vt pergeret; Da inquit pater deinceps, da quantum volueris.

In Ordine S. Benedi&. illi sacer. est 2. Ian.

*Ex Paschasio Radberto
Corbiensi Cœnobiarcha
post Adelardum 6°.*

SANCTVS CLARVS

Abbas.

VIX prius nominè, quàm pietate & miraculis clarus, qui¹ Viennæ Allobrogum puer, iisdem armis irati Dæmonis flammis, & feruentis Rhodani aquas superavit, precibus. Sacras enim ædēs cum Matre piūssima visere solitus, periculum incurrit vitæ ab intumescente, quem nauigio transibat Rhodano, vel Dæmone, sanctissimas in matre & filio pietatis flammis aquis extinguere meditante. Sed ad² Diui Ferreoli, vnde redibat, tenellas obtendens cum prece manus, non ferius petatum accepit auxilium, quàm postulauit, quo Dæmonem ab aquis in flammis suis redire compulit, & tumentem Rho-

148 *Lilium Gallie Sanctae.*

danum ad solitas repressit aquas. Acceptum in vndis, in vndis non scripsit beneficium, qui quam primùm per ætatem licuit, Deo reddidit & Ferreo-
lo quam seruarant vitam, in huius cœnobio, illius obsequio addictus per monasticam disciplinam: in qua virtutum gradibus, ad³ monasterio viduarum⁴ præfectum, hinc ad⁵ S. Marcelli Abbatem conscendit; quem orationi singulis noctibus incumbētem, & ne somnus irreperet obambulāntem, ferre non potuit in regno suo tenebrarum princeps, quippe ignem est exosus, diuinum maxime & clarum. Ex improviso enim se Claro sistens tenebrio, tartareaq; voce, quid eo loco & tempore quæreret percunctatus, ab intrepido tantumdem audiit; sed viso quo se Clarus munit signo Crucis, tantùm exhorruit, vt totus cum vicinis ædibus, ingenti fra-

gore contremuerit, & bonam fugiens, in malam abierit crucem.

Quod igitur hic Sanctus Clarus fuit, tenebras vicit: quod vicit, Clarus est.

NOTÆ.

1 **V**ienne *Allobr.*] *Vienne en Dauphiné.*

2 **D**e *Ferreoli.*] Martyris, cuius exuvie sacre in cœnobiorum Viennensium maximo asseruantur.

3 *Monast Viduarum.*] S. Blandinæ dicebatur, vbi viginti quinque viuebant Sanctimoniales.

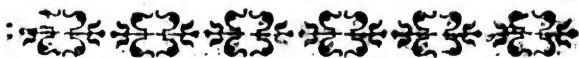
4 *Præfectum.*] Ab Sanctissimo Episcopo Caddo præpositum.

5 *S. Marcelli.*] Vbi triginta Ascetæ.

6 *Ab intrepido.*] Claro, qui a Dæmone petiit quis esset.

Victoriæ suæ coronam adeptus est, anno circiter 686. 2. Ian,

*Ex Anonymo apud
Surium Tom. I.*

S. BERNARDVS
Abbas.

AMVLTI S Veneribus sæpe
passus est insidias venustus
æquè ac nobilis adolescens
Burgundus; è quarum manibus fa-
uente cœlo ² elapsus, non veste tan-
tùm vt Iosephus, sed relictis omnibus
aufugit. Nec solus vt ille, sed trigin-
ta comitantibus sociis, è quibus ³ Fra-
tres eius fuere quatuor, cum ⁴ patruo
& ⁵ Parente; longè plurium ductor
futurus, si plurium in cõcionibus suis
sacris Doctor fuisset; dedissent enim
manus, si commodassent ⁶ aures. Ci-
stertij vbi nomen dedit religioni, ita
omnia pro Christo, abiecit, vt ne ⁷ sen-
sum quidè corporeum sibi reliquum
fecerit. Inde ad Vallem absynthij mis-

sus Abbas, melleam fecit & Claramvallem, sanctitate magis quàm Solis lumine. Sic enim orationi & carni domandæ incubuit, vt Monasterium septingentis septuaginta impleuerit ascetis, seipsum ab illo propter morbum exclusit; quòd rogante^s Guiljelmo Catalaunensi Episcopo familiarissimo suo, extra septa cœnobij manere coactus sit, vt domi amissam, foris quæreret, & inueniret sanitatem: Hanc vbi recepit, innumeris dedit, præcipuè pane à se benedicto, quem ritè panaceam dixerimus, cùm omnem depulerit à manducantibus morbum. A quercubus & fagis, quibus sua sæpe mella credere solent apes, melleam edoctus eloquentiam, fellea deliniit corda dissidentium, & mellea scripsit volumina. Fœda item sustulit schismata, & in officio continuit Pontifices, Reges, & Princi-

pes, quò eorum nemo quantumuis potens, non factis modò, verum etiam verbis eius obsistere posset. Sed ad bellum sacrum cum cecinisset buccinâ, & mellis copiam auribus infudisset Gallorum, quò illis suaderet, tantumdem^o fellis illi refuderunt linguæ, quòd res pro voto non successisset; licet oculis quos cæcis restituit Bernardus, videre potuerit Gallia, eâ fuisse diuini Numinis voluntatem, ut hoc susciperet bellum & periret, ne periret. Quàm materna in suos habuerit viscera, docent turgentia lacte non typho vbera, quibus recens natum ordinem nutriit, & ad perfectam deduxit ætatē. Quod spectat ad^o miracula, astris ipsis sunt paria, clara & innumera. Ex quibus, præ cæteris vnum stupeo, non quo Virginis Matris sacro lacte potus, filialem in eam ebibit amorem, at quo post mortem,

miraculis finem iussus imponere, ne sanctæ fratrum officeret quieti, nullum postea fecit, præter hoc vnum, quòd ^{1º} abstinuit.

NOTÆ.

1 **B** *Vrgundus.*] Ex Fontanæo Castro prope Diuionem.

2 *Elapsus.*] Tantæ fuit castitatis adolescens, vt puellam impudicam, in lectum in quo iacebat impudenter intruentem, in alterum latus se conuertens abegerit. Aliam item cum sentiret ad se nocte ad repentem, ter inclamauit, fures : & ita in fugam dedit.

3 *Fratres.*] Guido, Andreas, Bartholomæus, Gerardus.

4 *Patruo.*] Gualdrico, viro potente & nobili, Domino Castri, quod Tuillium dicitur, in agro Eduensi.

5 *Parente.*] Ticelino, qui paulò post secutus est.

6 *Aures.*] Matres filios suos abscondebant, & vxores maritos, quia timebant ne si audiuissent Bernardum, nuntium mundo remitterent.

7 *Sensum, &c.*] Sagimen crudum pro butyro comedit, oleum tanquam aquam bibit.

8 *Guillelmo.*] Quod rogasset Abbates in Ca-

154 *Lilium Gallia Sancta.*

pitulo Cisterciensi, vt daretur sibi Abbas Bernardus curandus ad annum, extra Monasterium ædificatum est tugurium, vbi habitauit a curis Monasterii vacuus, sed rusticano cuidam & ignaro medico traditus, qui iactabat se curaturum illum, ab eo tam multa passus est, vt Guillelmo Abbati S. Theodorici, quærenti quomodo ibi se haberet, subridens dixerit, bellè, ego cui hæcenus homines ratione præditi obediebant, iusto Dei iudicio, irrationabili cuidam bestiaë datus sum, cui obtemperare debeam.

9 *Fellis.*] Multa in eum iactata, quasi in falsum Prophetam.

Cæcum. Petiit a Deo S. Abbas, vt oculos cæco redderet, si eo iubente & inspirante suasisset bellum sacrum, & continuò vidit cæcus: sed non satis fuit, vt exulceratos leniret animos, apologiam pro se scribere coactus fuit.

10 *Miracula.*] Tam multa fecit, vt opus esset maximo volumine, si scribenda essent omnia.

11 *Abstinuit.*] Prohibente Abbate Cisterciensi, cum ad eius sepulchrum, eo animo se contulisset: quòd timeret, ne concurrentibus ad sacros eius cineres miseris, pax Monasterii turbaretur, & religionis feruor aliquid caperet detrimenti.

Abijt ad superos, die 20. August. anno 1153.

*Ex Chrysof. Henriquez,
Lib. 1. Dist. 4.*

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠
S. *A D E R A L D V S*
Canonicus.

A CCEPTO è cælis igne, nihil mirum subito arsisse Aderaldum, iam antè calebat. Sanctorum euoluens vitas piissimus Canonicus, absque simonia emptum Spiritum sanctum, ut de cælo à quibusdam legerat esse leductũ, ieiunio, à die Christo ascendenti sacro, ad Pentecosten producto. Quidni, inquit, eodem mihi pretio comparem? vilius emi non potest vitæ spiritus, quàm emortuâ carne. Ergo ieiuniis insistit, & die ipso Pentecostes, quàm ardentè fuerat expetitus, tam adest igneus spiritus, qui cælo vacuum Aderaldum, cælestibus implet charismatibus. Eo igne tum

156 *Lilium Gallie Sanctæ.*

ardere sanctissimus Sacerdos, ⁴ adspirare cælestia, æterna meditari, solari ægros, in ⁵ pauperes sua omnia profundere, leprâ purgare infectos, in ⁶ cœtum vnum, aut societatem sanctam cogere dispersos sodales Canonicos, & alia id genus. Diuini spiritus pectus eius inhabitantis effectus quis non videt? cuius est potissimum incendere, tendere sursum, solari mœstos, purgare sordida, munera largiri, & congregare dispersa. Si duodenis vicibus sanctorum Apostolorum petit limina, velox est, qui totus est igneus: si fallaces non audiit laudes, quas semper est exosus, spiritum habebat veritatis: si cruces auidius optauit, quam quietem alij, vnctionem tenuit. Post societatem optimis institutam legibus, Ierosolymam profectus, ⁷ inuitis præter Deum vocantem omnibus, periculum incurrit vitæ à tempestate,

ed neque mediis in aquis eius extin-
tus est ignis , neque Pyratæ barbari
b incœpto deterrere voluerūt, à qui-
us bis captus , non alio feras euasit
manus redemptionis pretio , quàm
miraculis , quibus se & comites re-
lemit . Ab iisdem latronibus loqui
ussus post dictas Deo preces feroti-
tas , ne verbum quidem in tanto vi-
æ discrimine efferre voluit, quòd so-
lialitatis suæ legibus id cautum esset.
O verè Canonicum , qui tanti fecit
àntum Canonem , vt vitam suam
naluerit, quàm illum violari ! Vt Ie-
osolymam venit, & Caluariæ tetigit
verticem, omnium fermè piorum qui
patienti olim adfuerant Christo, per-
sonas ille vnus egit. Peccatorum enim
ueniam rogauit vt latro ; fleuit vt Pe-
rus ; pectus percussit vt Centurio ;
amauit vt Maria : sepulchro adhæsit,
vt Nicodemus : cuius memoria ita

semper animo infedit vt in Campa-
niam redux ; S. Sepulchri⁹ Monaste-
riolum ad urbem Tricassinam¹⁰ ere-
xerit, in quo sepeliri voluit, & auspi-
catò. Ibi enim¹¹ mortuus sepulchro
affidentem refert¹² Angelum, quem
moribus retulerat viuus.

○ plures vtinam haberet Ecclesia
Aderaldos, multis non egeret, & mul-
tos haberet Canonorum Cano-
nes.

NOTÆ.

1 **A** *Deraldus.*] Trecentis, in Campania
Gallica, Gall. *de Troye en Champagne.*

2 *Ignis.*] Spiritus Sancti.

3 *Adest igneus.*] Lux tanta in cubiculum,
vbi noctu iacebat, affulsit, vt nemo ferre posset.
In os eius dormientis penerrauit.

4 *Adspirare caelestis.* &c.] Totis fermè noctibus
orationi incumbens, & cibario vescens pane ci-
nere admixto, quo tempore eius domestici opti-
mis vescerentur cibis.

5 *Pauperes.*] Quorum catalogum habebat,
vt omnes aleret.

6 *In cœtum.*] Iuuante Manasse Episcopo Trecenti.

7 *Inuitis.*] Antistite, Canonicis, & eius consanguineis.

8 *Miraculis.*] Orante enim S. Aderaldo cum à Pyratibus iam occidendi essent in nauis, momento ab illis seiuncti sunt plus quam decem miliaribus.

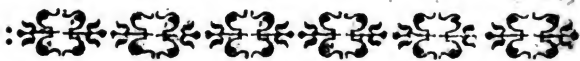
9 *Monast.*] Ordinis Cluniacensis.

10 *Erexit.*] In Villa de Samberijs dicta.

11 *Mortuus.*] Anno 1400. 20. Octob. ex antiquit. M. S. S. Petri viui Senonensis.

12 *Angelum.*] Decet Sanctum sepulchrum ut olim etiamnum assidentem habere Angelum.

*Ex vita Operibus Ribad.
adiuncta.*

S. ¹ *LEODEGARIUS*

Canonicus.

T sua sunt etiam urbibus fata:
 oriuntur, stant, & occidunt.
 Hoc, inter alia loquuntur
² Pertæ rudera, urbis olim in Campa-
 nia Gallica haud ignobilis, quæ mo-
 riens agro Pertensi nomen fecit. In
 ea, dum viruit, floruit Leodegarius, à
 sancto Memmio Catalaunensi Apo-
 stolo & Antistite præpositus Clero,
 quòd virtutibus ornatissimus esset, eà-
 que imprimis quæ latere cupit: inter
 quam & paralytici fidem, sanitatem
 petentis, orta coram frequentissimo
 cœtu contentione, vicit fides, erubuit
 humilitas, non se victam, sed mira-
 culo & laudibus honoratam. A qui-
 bus sibi metuens, tenebras petiit, hu-
 mique

mique se prostravit , ne à vento extolleretur. Hac eâdem suadente, suis manibus altissimû fodit puteum Leodegarius , vt aquas quidem fratribus propinandas haberet charitas, sed potissimum quo se humilitas altissimo demitteret. Etiamnum hic superest puteus, cuius os noctes & dies laudat authorem , & aqua viua mortuum, cui cæcus post octingentos annos lucem reddidit , & lucem ab eo recepit. Nam Haibertus Aquitanus à natiuitate cæcus , monitus oraculo vt lucis recipiendæ causâ Pertam veniret, venit, & latentem Sancti loculum , illi Sanctus oculum aperuit.

NOTÆ.

1 **L** *Eodegar.*] Gall. *S. Leger*, discipulus *S. Memmij*, alius est à *S. Leodegario* Augustodunensi Antistite, quem curauit occidi *Ebroinus* Magister Palatij.

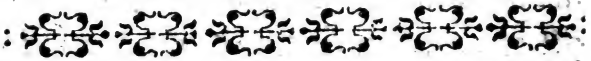
2 *Perta.*] Cuius Toparcham *Attilam* nomi-

L

162 *Lilium Gallie Sanctæ.*

ne S. Memmius ad Christi fidem adduxerat, & eius domum D. Virgini & Dei Genitrici Mariæ consecrarat.

Ex Annalib. Eccl. Catalaun.

S. O D V L P H V S
Sacerdos Parochus.

D V L P H V S ¹ è nobili Francorum prosapia ortus, his inter cætera claruit miraculis, quòd Propheta acceptus fuerit in Patria, & animarum intentus curis, suæ non fuerit oblitus. Initiatus Sacerdotio, in Ere- num cogitabat aut Cœnobium, sed obsistentibus morem gessit parētibus, vt semper, & ² Orschottanam in pa- tria sua rexit Ecclesiam. Ne tamen ad fontem sacrum, in quo lotus fuerat, sordes contraheret, & malo esset po-

steris exemplo, si carnem inter & sanguinem, sanctitatem alere vellet, de cælo iussus est à patrio discedere solo, & Traiectensibus adscribi³ cœnobiis. Paruit continuo & plurimum relicta, in suæ vniuersæ animæ curam sedulus incubuit; donec grassatibus in Frisiam Arianis, ex⁴ umbra iterum prodiit in aciem, ubi cum S. Friderico Ultraiectensi Episcopo tam generosè se gessit, ut Arium secundo foetere fecerit, sed Frisonibus; contra cuius nephites, Stauriensibus Odolphus relictus est Christi⁵ bonus odor, & in lupos raptos vigilantissimus Pastor. Ad senium vsque; eo perfunctus munere, Ultraiectum⁶ rediit, quo breuem aliquam laboribus assequeretur requiem, sed æternam inuenit. Non priùs tamè quàm Stauriensibus multa prænuntiasset futura, ac imprimis nihil sibi timendum à lupis, quoad

154 *Lilium Gallia Sancta.*

pitulo Cisterciensi, ut daretur sibi Abbas Bernardus curandus ad annum, extra Monasterium ædificatum est tugurium, ubi habitauit a curis Monasterii vacuus, sed rusticano cuidam & ignaro medico traditus, qui iactabat se curaturum illum, ab eo tam multa passus est, ut Guillelmo Abbati S. Theodorici, quærenti quomodo ibi se haberet, subridens dixerit, bellè, ego cui hæcenus homines ratione præditi obediebant, iusto Dei iudicio, irrationabili cuidam bestię datus sum, cui obtemperare debeam.

9 *Fellis.*] Multa in eum iactata, quasi in falsum Prophetam.

Cæcum. Petiit a Deo S. Abbas, ut oculos cæco redderet, si eo iubente & inspirante suasisset bellum sacrum, & continuò vidit cæcus: sed non satis fuit, ut exulceratos leniret animos, apologiam pro se scribere coactus fuit.

10 *Miracula.*] Tam multa fecit, ut opus esset maximo volumine, si scribenda essent omnia.

11 *Abstinnit.*] Prohibente Abbate Cisterciensi, cum ad eius sepulchrum, eo animo se contulisset: quòd timeret, ne concurrentibus ad sacros eius cineres miseris, pax Monasterii turbaretur, & religionis feruor aliquid caperet detrimenti.

Abijt ad superos, die 20. August. anno 1153.

*Ex Chrysof. Henriquez,
Lib. I. Dist. 4.*

S. ADERALDVS
Canonicus.

ACCEPTO è cælis² igne, nihil mirum subito arsisse Aderaldum, iam antè calebat. Sanctorum euoluens vitas piissimus Canonicus, absque simonia emptum Spiritum sanctum, aut de cælo à quibusdam legerat esse deductū, ieiunio, à die Christo ascendenti sacro, ad Pentecosten producto. Quidni, inquit, eodem mihi pretio comparem? vilius emi non potest vitæ spiritus, quàm emortuâ carne. Ergo ieiuniis insistit, & die ipso Pentecostes, quàm ardentè fuerat expetitus, tam³ adest igneus spiritus, qui cibo vacuum Aderaldum, cælestibus implet charismatibus. Eo igne tum

156 *Lilium Gallia Sancta.*

ardere sanctissimus Sacerdos, ⁴ adspirare cælestia, æterna meditari, solari ægros, in ⁵ pauperes sua omnia profundere, leprâ purgare infectos, in ⁶ cœtum vnum, aut societatem sanctam cogere dispersos sodales Canonicos, & alia id genus. Diuini spiritus pectus eius inhabitantis effectus quis non videt? cuius est potissimum incendere, tendere sursum, solari mœstos, purgare sordida, munera largiri, & congregare dispersa. Si duodenis vicibus sanctorum Apostolorum petit limina, velox est, qui totus est igneus: si fallaces non audiit laudes, quas semper est exosus, spiritum habebat veritatis: si cruces auidius optauit, quam quietem alij, vnctionem tenuit. Post societatem optimis institutam legibus, Ierosolymam profectus, ⁷ inuitis præter Deum vocantem omnibus, periculum incurrit vitæ à tempestate,

sed neque mediis in aquis eius extinctus est ignis , neque Pyratæ barbari ab incepto deterrere voluerūt, à quibus bis captus , non alio feras euasit manus redemptionis pretio , quàm miraculis , quibus se & comites redemit . Ab iisdem latronibus loqui iussus post dictas Deo preces ferotinas , ne verbum quidem in tanto vitæ discrimine efferre voluit, quòd sodalitatæ suæ legibus id cautum esset. O verè Canonicum , qui tanti fecit sanctum Canonem , vt vitam suam maluerit , quàm illum violari ! Vt Ierosolymam venit, & Caluarix tetigit verticem, omnium fermè piorum qui patienti olim adfuerant Christo, personas ille vnus egit. Peccatorum enim veniam rogauit vt latro ; fleuit vt Petrus ; pectus percussit vt Centurio ; amauit vt Maria : sepulchro adhæsit, vt Nicodemus : cuius memoria ita

semper animo infedit vt in Campa-
niam redux, S. Sepulchri⁹ Monaste-
riolum ad urbem Tricassinam¹⁰ ere-
xerit, in quo sepeliri voluit, & auspi-
catò. Ibi enim¹¹ mortuus sepulchro
affidentem refert¹² Angelum, quem
moribus retulerat viuus.

O plures vtinam haberet Ecclesia
Aderaldos, multis non egeret, & mul-
tos haberet Canonorum Cano-
nes.

NOTÆ.

- 1 **A** *Deraldus.*] Trecensis, in Campania
Gallica, Gall. *de Troye en Champagne.*
- 2 *Ignis.*] Spiritus Sancti.
- 3 *Adest igneus.*] Lux tanta in cubiculum,
vbi noctu iacebat, affulsit, vt nemo ferre posset.
In os eius dormientis penetravit.
- 4 *Adspirare caelest. &c.*] Totis fermè noctibus
orationi incumbens, & cibario vescens pane ci-
nere admixto, quo tempore eius domestici opti-
mis vescerentur cibus.
- 5 *Pauperes.*] Quorum catalogum habebat,
vt omnes aleret.

Pars prima. Cap. I. 159

6 *In cœtum.*] Iuuante Manasse Episcopo Trecenti.

7 *Inuitis.*] Antistite, Canonicis, & eius consanguineis.

8 *Miraculis.*] Orante enim S. Aderaldo cum à Pyratibus iam occidendi essent in nauis, momento ab illis seiuncti sunt plus quàm decem miliaribus.

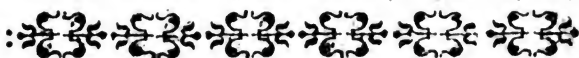
9 *Monast.*] Ordinis Cluniacensis.

10 *Erexit.*] In Villa de Samberijs dicta.

11 *Mortuus.*] Anno 1400. 20. Octob. ex antiquit. M. S. S. Petri viui Senonensis.

12 *Angelum.*] Decet Sanctum sepulchrum vtilim etiamnum assidentem habere Angelum.

*Ex vita Operibus Ribad.
adiuncta.*

S. ¹ *LEODEGARIUS*
Canonicus.

T sua sunt etiam vrbibus fata:
oriuntur, stant, & occidunt.
Hoc, inter alia loquuntur
² Pertæ rudera, vrbis olim in Campa-
nia Gallica haud ignobilis, quæ mo-
riens agro Pertensi nomen fecit. In
ea, dum viruit, floruit Leodegarius, à
sancto Memmio Catalaunensi Apo-
stolo & Antistite præpositus Clero,
quòd virtutibus ornatissimus esset, eá-
que imprimis quæ latere cupit: inter
quam & paralytici fidem, sanitatem
petentis, orta coram frequentissimo
cœtu contentione, vicit fides, erubuit
humilitas, non se victam, sed mira-
culo & laudibus honoratam. A qui-
bus sibi metuens, tenebras petiit, hu-
míque

mique se prostravit, ne à vento extolleretur. Hac eadem suadente, suis manibus altissimū fodit puteum Leodegarius, ut aquas quidem fratribus propinandas haberet charitas, sed potissimum quo se humilitas altissimo demitteret. Etiamnum hic superest puteus, cuius os noctes & dies laudat authorem, & aqua viua mortuum, cui cæcus post octingentos annos lucem reddidit, & lucem ab eo recepit. Nam Haibertus Aquitanus à natiuitate cæcus, monitus oraculo ut lucis recipiendæ causâ Pertam veniret, venit, & latentem Sancti loculum, illi Sanctus oculum aperuit.

NOTÆ.

1 **L** *Eodegar.*] Gall. *S. Leger*, discipulus *S. Memmij*, alius est à *S. Leodegario* Augustodunensi Antistite, quem curauit occidi Ebroinus Magister Palatij.

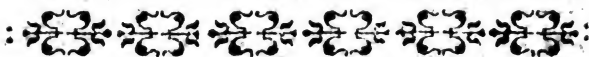
2 *Perta.*] Cuius Toparcham Attilam nomi-

L

162 *Lilium Gallie Sanctæ.*

ne S. Memmius ad Christi fidem adduxerat, & eius domum D. Virgini & Dei Genitrici Mariæ consecrarat.

Ex Annalib. Eccl. Catalaun.

S. O D V L P H V S
Sacerdos Parochus.

D V L P H V S ¹ è nobili Francorum prosapia ortus, his inter cætera claruit miraculis, quòd Prophetæ acceptus fuerit in Patria, & animarum intentus curis, suæ non fuerit oblitus. Initiatus Sacerdotio, in Ere- mum cogitabat aut Cœnobium, sed obsistentibus morem gessit parētibus, vt semper, & ² Orschottanam in patria sua rexit Ecclesiam. Ne tamen ad fontem sacrum, in quo lotus fuerat, sordes contraheret, & malo esset po-

steris exemplo, si carnem inter & sanguinem, sanctitatem alere vellet, de cælo iussus est à patrio discedere solo; & Traiectensibus adscribi³ cœnobiis. Paruit continuo & plurimum relicta, in suæ vnus animæ curam sedulus incubuit, donec grassantibus in Frisiam Arianis, ex⁴ umbra iterum prodiit in aciem, vbi cum S. Friderico Ultraiectensi Episcopo tam generosè se gessit, vt Arium secundo foetere fecerit, sed Frisonibus; contra cuius mephites, Stauriensibus Odulphus relictus est Christi⁵ bonus odor, & in lupos raptores vigilantissimus Pastor. Ad senium vsque; eo perfunctus munere, Ultraiectum⁶ rediit, quo breuem aliquam laboribus assequeretur requiem, sed æternam inuenit. Non prius tamẽ quàm Stauriensibus multa prænuntiaffet futura, ac imprimis nihil sibi timendum à lupis, quoad

oues essent : sed feras indutos , à fefis & barbaris hominibus fore dilaniandos. ⁷ Saxum præterea ingens sponte in aquas concessurum , illicque mansurum , donec ipsi diuinæ gratiæ caruissent aquis : emerfurum verò ex vndis , cùm illi à vitiis suis emerfissent. Non vanum fuisse Prophetam mutum testatum est saxum, discedens & rediens, quod omnia ab Odulpho prænuntiata grauiissimo suo ¹ testimonio confirmauit.

NOTÆ.

¹ **E** *Nobili* , &c.] Pater eius Bodgis.

² **E** *Orschotianam*.] Gall. *d' Arscot*, in Campania Brabantix.

³ *Cænobitis*.] Canonicis Ultraiectinis S. Saluatoris, qui cænobiticam tunc vitam agebant.

⁴ *Ex umbra*.] Vocatus à S. Frederico Ultraiectino Episcopo, vt opem ferret contra Arianos.

⁵ *Bonus odor*.] Quod in vigiliis esset assiduus, in iciuniis potens, in oratione sedulus, in sacralitania studiosus, in eleemosynis largus, in curandis pauperibus strenuus, in hospitalitate fer-

uens, in rebus Ecclesiasticis distribuendis prudens, inquit scriptor illius vitæ.

6 *Rediit.*] Ex pacto, ea enim lege admiserat impositum onus, ut post aliquot annos ad suos Traiectences rediret, apud quos vitam se finiturum in Christi famulatu promiserat.

7 *Saxum.*] Quod pro eius erat foribus.

8 *Testimonio.*] Visum est à multis in templo, postquam emerit ex aqua.

Vixit tempore Ludouici Pij.

*Ex Anonymo apud Surium
ad xij. Iunij.*

S. BENIGNVS

Sacerdos.

HVNC si rogemus Diuum, opem in scribendo feret, & expetita calamo dabit acumina. ¹ Benignus enim est, & ad manus habet acutissima. Dedit illi ² Marcus Aurelius Imperator, cum singulis in digitis totidem ardentes subulas infigi iussit,

quòd fictos indigetes venerari nollet. Venerat à S. Polycarpo ad ³ Sequanos Apostolus Benignus Sacerdos, quòd benignus esset: & magistro discipulus, multo fructu affimilis esse Polycarpo studebat, cùm ab Aurelio Imperatore ad ⁴ castrum Diuionense deprehensus, ad trochleas damnatus est. Quibus longissimè licet extentũ eius corpus, nunquam tamen maximo par fieri potuit animo, quo immanem Tyranni sæuitiam superauit. In carcere ab Angelo semel atq; iterum sanatus, non fuit quod sua curaret vulnera, sed potius tanto fretus auxilio, auderet maiora, vti contigit, cùm in fanum perductus, signo Crucis ⁵ idola omnia, quòd nihil essent, in nihilum redegit. Abierunt enim quamprimùm ex oculis omnia, imò & fermè ab seipso Aurelius, cùm aliam ex hac cruce natam sensit in animo suo

crucem : quâ dirissimè vexatus , & quòd immoto in omnibus esset Benignus animo , immotum voluit esse & corpore. Hac ratione, ingenti saxo illius pedes includi iussit , & liquefacto rigari plumbo ; qui hoc pacto plantatus & rigatus, multos fecit fructus, ⁶ BONI CHRISTIANI. Illo tamen ita stante, non stitit se immanitas tyranni , qui cum canibus duodecim, quos ad rabiem fermè adegerat edēdi cupido , Benignum conclusit. Periiisset si putre cadauer fuisset, sed quia viuaci fuit animo , & generosum sub pectore leonem aluit, ne vel leuissimè attingere ausi sunt canes: quorum rabiem mutuatus Aurelius, quòd eum acriter pungerent ⁷ erepta ex Benigni manibus per Angelum subula, illumque adureret quod captiuo suo nihil nocuisset plumbum feruens , vecte ferreo conteri illius caput imperauit,

& lanceâ latus perfodi : quibus bis occisus, semel occidit. Si tamen occidisse dici possit is, qui sub specie sine felle columbæ in cælum euolans, Benignum se hoc Emblemate iterum asseruit.

Quod autem ea columba suauissimos diffudit odores, eo fine sparsit, quo vnguentis delibutæ sui generis illices columbæ, vt sequeremur.

NOTÆ.

1 **B** *Enignus*] Discipulus S. Polycarpi Smirnenſis Episcopi Sancti Ioan. Euangelistæ alumni.

2 *M. Aurel.*] Passus enim est hic Sanctus sub M. Aurelio & Lucio vero, ad annum Christi 169.

3 *Sequanos.*] Qui postea Burgundi dicti sunt.

4 *Castrum Diulon.*] Nunc vrbs nobilissima, Diuio nomine, Gall. *Dison.* in Burgundiæ Ducatu, supremi Senatus Burgundici sedes, & illius Prouinciæ caput.

5 *Idola.*] Lignea & lapidea, imò & vasa Sacrificiorum, instar fumi euauerunt; ita vt ne

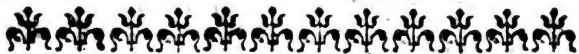
cinis quidem apparuerit aut frustulum.

6 *Boni Christiani*] Per virtutum actus , fidei ,
spei , charitatis , patientiæ , &c. Est autem quoddam
pyri genus , quod à Diuo Martino Turonen. E-
piscopo , Boni Christiani dicitur.

7 *Erepta subula.*] Cum 2. sanum fecit Benig-
num Angelus , subulas ex eius manibus eripuit.

Colitur die 1. Nouemb.

Ex Surio & Grasio.

S. LVCIANVS

Sacerdos.

NVM solis nomine decoran-
dus, qui ortus in ¹ Oriente,
occidit in ² Occidente , &
à luce nomen habet , Lu-
cianus ? quique à ³ Summo Pontifice
in Galliam cum ⁴ Dionysio missus ,
⁵ Bellouaci Apostolum egit & Solem,
cùm tenebras ab animis depulit , &
igne cœlesti corda perussit. Cibus il-

170 *Lilium Gallia Sanctæ.*

li perpetuus aut herbæ aut nullus, potus aqua. ⁶ Captus à Iuliano Præside & à milite capite obtruncatus, non occidit. Caput enim manibus suis ad medium detulit milliare, vt qui moribus & doctrina par ⁷ Dionysio fuerat, non discreparet miraculo. ⁸ Lux item corpori affusa post eius occisum, quid aliud quàm gratum præbuit spectatoribus crepusculum? quo præterquam quod quadraginta hominum millia ad Christi fidem adduxerat viuis, quingentos illuminauit ⁹ mortuos: In quo iterum se probauit esse solem, cum Occidens tot stellas accendit, quibus Gallicum illustrauit cælum.

N O T Æ.

1 **O** *Riente.*] Venit Antiochiâ Romam cum diuo Petro, quo mortuo sequutus est Clementem.

2 *In Occidente.*] Bellouaci in Picardia.

3 *Summo Pont.*] Diuo Clemente.

4 *Dyonisio.*] Areopagita, Gallorum Apostolo.

5 *Bellouaci.*] Quo missus fuerat ab eodem Dionysio, quod ibi essent castra Romana.

6 *Captus.*] Per tres Satellites Iachinum, Larium & Antium, quibus obuiam processerat, cum duobus discipulis suis Maximiano & Iuliano.

7 *Dionysio.*] Qui iam martyrio coronatus fuerat Parisiis.

8 *Lux.*] Spectantibus exercitu Romano & Ciuibus Bellouacensibus, multa circumdatus est luce cœlesti, & vox de cœlo audita, qua in cœlum inuitabatur.

9 *Mortuus.*] Statim enim ab illius morte plusquam quingenti in Christum crediderunt, & Baptismum petierunt.

Passus est die octauo Ian. imperante Traiano.

*Ex Martyrol. & Vita apud
P. Viel. Doct. Theologum,*

S. GOARIUS

Sacerdos.

TERRENAM reliquit patriam Aquitanus Sacerdos, ut aliquando haberet caelestem, & in agro Treuirensi virtutum omnium seuit opera, sanctitate mesuit, & miracula. Apud Antistitem tamen re potius quam nomine Rusticum, flagitiosae² insimulatus vitae, Treuirim ire coactus est, ubi (postquam in via ipsi suis accusatoribus, obiecta diluisset crimina,³ trium ceruarum lacte, quas eorum gratia, diuino stiterat imperio) calumniae obturavit ora, cum puello aperuit.⁴ Exposititij enim & recens nati pueri parentes retegere ab Episcopo iussus Goarius, quo suam illi probaret san-

Et tatem, in puellum detorsit imperium; qui Sancto viro morem gerens, digito in Episcopum intento, clarâ & elatâ voce, in confertissima hominum coronâ, Rusticum Antistitem parentem esse suum pronuntiauit ex Flauia matre. Ad hanc vocem uterque erubuit, ille de patrato à se miraculo, hic de relecto facinore. Pudor enim ut pudorem tegetet, aut sanguis ut sanguinem suum videret, in vultum conscendit, dum ægrè ferunt alij in lucem venisse opus tenebrarum, indignanturque tam malè positas fuisse Rustici pastoris vigilias. Delatâ ad Sigebertum Regem Metensem utriusque facti famâ, puelli & miraculi, ab accito nihil audiuit Goario, præter iam accepta, quòd vir Sanctus æquè timeret à propria laude, quàm ab alieno vituperio fœdari. A Rege autem & populo in Episcopum expetitus, lo-

co Rustici à sacro munere amouendi, nec vinci, nec vincere potuit, sed pactis vtrinque viginti dierum induciis, piam litem cælum diremit. Incidit enim Goarius in ardentis febris flammam ad decennium, quibus dum ab Rustico pro quo sic vri voluit, flammam remouit venereas & æternas, immensæ sibi gloriæ pro declinatis infulis conflauit coronas.

NOTÆ.

- 1 **A** Gro Treuir.] Apud Vocharam Fluvium.
- 2 *Insimulatus*, &c.] Ab Albiuvino & Adaluvino Episcopi domesticis.
- 3 *Trium ceruarum*.] Cum defessi de via, ad locum qui dicitur Pauli campus, iidem accusatores, qui ad Goarium missi fuerant ut eum accerferent, famæ & siti meritò perirent, quoddam cum viro sancto cibum sumere voluissent, tres ceruas prætereuntes stitit, & earum lac expressit, in quo crimen suum & Goarii innocentiam viderunt.
- 4 *Expositus*, &c.] Moris erat apud Treuirenses, ut formina aut prostibulum si infantem pepe-

risset, cuius nollet agnosci parentem, aut certè quem præ inopia rei familiaris alere non posset, in marmorea concha, quæ ad hoc constituta erat, exponeret. Eodem autem die & ferè eâdem hora, quæ accessit Goarius Treuiros, Leobigius Clericus puellum trium dierum in ea concha iuuentum attulit, vt nutriendum cum aliis traderet. Hunc Episcopus in medio statui iussit, vt in parentum nominibus retegendis, de Goarij sanctitate periculum faceret.

5 *Sigebertum.*] Dagoberti primi filium, & sanctum Australiæ Regem.

6 *Flammam Remouit, &c.*] Sequutus est enim Rusticus & pœnitentiam egit.

Obijt 6. Iulii regnante S. Sigeberto.

*Ex Vandelberto Diacono &
Monacho Prumiensi.*

CAPVT II.

ORDINES SACRI.

S. ¹ *GVILELMVS*
Augustinianus Canonicus.

² VANGELIVM de muto
Dæmone cum legeret pu-
blica in Liturgia Diaconus,
Dæmonia eiecit muta, collegas suos,
in Diuæ Genouefæ Parisiensis irregu-
lares³ Canonicos, qui eum propter vir-
tutem exosi, diffugere⁴ præter vnum
omnes ne accinerēt. Sed iis paulò post
ab⁵ Eugenio III. eiectis, vt contraria
cōtrariis opponeret prudens Pontifex,
atratis

atratis Dæmonibus albatos substituit Angelos, aut veste & moribus candidos Regulares Canonicos : quibus statim adlectus Guilelmus ex virtutum regulis vivere iam dudum solitus, mutandum habuit nihil præter vestem. Hanc autem ubi habuit, auspicato animo & corpore viuens, ad Daniæ niues, cum aliquot sociis, ab Episcopo Roschildensi ⁶ rogatus accessit, ubi Abbas electus, quadraginta annis Athlante fortior, cœlum, terras, & inferos sustinuit. Nam propter cœli intemperiem, aut Dæmonum & hominum barbariem, nihil eius ⁷ constantia, nihil ardor remisit mentis, inter Daniæ frigora à sacris ignibus tam calidus, quàm contra ⁸ Dæmonum faces frigidus, quibus eius corpus semel, ⁹ animum sæpiùs incendere tentarunt. Ab hominum calumniis & molestiis impetitus, quod sæpe con-

tigit, zelo enim quo ardebat religionis & regularum, frigidus incendit multos, sed ad iras & odia Absaloni suo, Episcopo & amico dicere potuit David alter: *Cum mihi molesti essent induebam me cilicio.* Et, *Gratis detrabebant mihi, ego autem orabam.* Solemne enim vtrumque illi fuit in aduersis, imo ferè semper, & orare & cilicium induere. Quo die abiit è viuis, qui fuit idè quo Christus ad viuos rediit, cilicium recens compactum morientem induit carnem, vt cultiùs credo corruptiùsque, more Sanctorum, diem celebraret festum, aut armatior pugnaret in mortem. Monitus oraculo post septem sibi esse moriendum, mortem præuenit, omnibus rebus mortuus est, & sibi. Sed reuixit virtuti, cùm diebus septem elapsis, mortem non vidit. Nam septem, totidem hebdomadas iterum interpretatus, & post hebdo-

madas, menses : post menses , annos ; nouam vixit vitam, priore sanctissimâ sanctiorem. Post septem verò annos 10 mors adfuit, ipso die Christi resurgentis mane, vt palam dicere videretur, oriente sole , cadere stellam debuisse, aut surgentem Dominum , decumbentem vocasse seruum.

N O T Æ.

1 **G***Vilelmus.*] Parisiensis, nepos Hugonis Abbatis *Sci. Germani Prædensis.*

2 *Euangelium.*] Quod legi solet in templo secundum ritum Romanum, tertiâ Dominicâ *Quadragesimæ.*

3 *Canonicos.*] *Seculares, vt vocant.*

4 *Præter unum.*] *Magistrum Albericum, virum probum.*

5 *Eugenio III.*] *Accedente Pontifice ad D. Genouefæ, vt sacrum faceret, orta est tanta contentio inter Canonicorum ministros & Pontificios, vt non solum Pontificis ministri, sed etiam è primis regni proceribus aliqui, tumultum compescere cupientes, à Canonicorum famulis ictus aliquos exceperint : quapropter à pontifice &*

180 *Lilium Gallie Sanctæ.*

Rege eiecti sunt, & Regulares in eorum locum subrogati.

6 *Rogatus.*] Per Saxonem Grammaticum, insignem Danorum Historiographum, ab Episcopo Absalone missum.

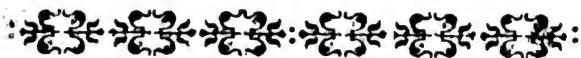
7 *Constantia, &c.*] Eius socii, petitâ facultate ab Episcopo Roschildensi, in Galliam redierunt, penuriam & frigoris acerbiter ferre non valentes.

8 *Dæmonum faces.*] Dormiente Guilelmo. Dæmon lucernam toti Cænobio communem euertit, iuxta illius lectum, vbi multa erat palea, quâ exustâ, cum asseribus suppositis, intactus tamen mansit Abbatis lectus.

9 *Animus, &c.*] In pago Torstanto, conatus est idem Dæmon Guilelmum item dormientem inflammare libidine, sed mente vigil, verbis & calce Dæmonem abegit, qui formam capularis senis induerat.

10 *Mors, &c.*] Anno 1202. ætatis suæ 98. à suscepto Abbatis officio 40. die 6. April.

*Ex vita à quodam eius
Discipulo conscripta.*

SANCTA OTHILIA
Augustiniana Canonica.

 I ex aluo materna oculos at-
tulisset nascens¹ Othilia, non
tot & tanta miracula vidisset,
quot vidit cæca. Hæc² ab oculis re-
mota parentum, quòd eam *sine Oculis*
videre non possent, diu latuit³ in te-
nebris: quoad ab Sanctis Erardo &
Hidulpho, sacro tincta⁴ fonte, à gra-
tia illi tum primùm infusa, accepit
quod nascenti negarat natura, nouit-
que sibi ab aqua, oculorum lumen ac-
cendi. Acceptis oculis, à quo habe-
ret, vidit: cui vt gratias referret, con-
iecit in cælum. Eò enim quòd cogi-
taret, in altissimum conscendit Alsa-
tiæ⁵ montem, vbi Parthenone con-

182 *Lilium Gallie Sanctæ.*

structo, triginta supra centum Virgines (tantam Ducem non minor decebat cohors) in sacram familiã conscripsit. In eum montem, ne cum columbis aduolaret & alatus Cupido, cibum sibi & sociis indixit asperum, qui non saperet molli & delicatulo puello: Plumisq; lecto detractis, quibus gaudet somnus, vrsinam singulis noctibus induit pellem, saxumq; cervici supposuit, vt terrori vtrisque esset, & longè aufugerent. (miræ sunt hæ aues, si plumas dederis, non volât: si non dederis, ilicet auolant.) Quæ apertos habuit noctu oculos, quibus Deum aspexit & cælum, interdium aperuit manus, quibus largiendo, pauperum subleuaret inopiam. Illis enim suggestit quidquid sibi & sacre familiæ subtrahere potuit; quorum gratiâ (ne ascendendo nimium laborarent) eius exscendit charitas, extructoque

ad montis pedem altero ædificio, baculo montem percussit, & ignea licet, aquas dedit. Dedit & parentibus vita functis, in montis vertice, salutare. Quod enim pro oculis Othiliæ laborassent parentes amantissimi, pro parentibus suis sic Othiliæ laborarunt oculi, ut illi æternam viderint lucem.

NOTÆ.

Othilia. ¶ Alias Odilia S. Odile, Patrem habuit Athicum, seu Ethico, vel etiam Adalricum, filium Leudesii, vel Leutherici filii Erchinoaldi, maioris domus sub Clodouæo II. Matrem vero Bersvindam, vel Berensuidam, alias Persindam, filiam sororis Sti. Leodegarii, & sororem Reginae Galliae, vel secundum alios, sororem S. Bigrandæ, matris S. Leodegarii Augustodunensis Episcopi. *Ex vita M. S.* Is Ethico vel Athico, à Clodouæo II. Ducatum Germaniæ vel Alsatia, *Vt vocat Ruyr*, adeptus est propter consanguinitatem, habuitque sedem in villa Regia Ehenheim, & in castro quod dicitur Hohemburgum in Alsatia. Genuit autem Othiliam à na-

184 *Lilium Gallia Sancta.*

tiuitate cœcam, quæ a sanctis Erardo Ratisponensi, & Hidulpho Treuirensi Episcopis, & fratribus baptizata, in sacro fonte visum recepit
Ex duobus fragmentis historicis apud Andr. Quercetanus tom. 1. histor. Gall. & Ioann. Ruyr. in sacris antiquit. vofag. lib. 4. 2. part.

2 *Ab oculis, &c.*] Patris præcipuè, qui eam ferre non poterat, imo dicitur iussisse occidi.
Ex vita sancta Othil. apud Grasium & Ruyr lib. 4. 2. partis c. 1.

3 *In tenebris.*] Naturalibus, oculorum, & moralibus, seu ciuilibus.

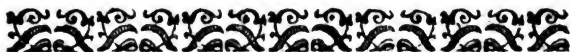
4 *Fonte, &c.*] Apud Stiuagium, Monasterium in vofago saltu: Gall. *Etival*, proximum Deodafcopoli, *S. Die*, & medio-monasterio *Moyenmoutier*. Tertia autem mersione, oculos recepit & vidit, coram parentibus & multo Nobilium comitatu, peruigilio Pentecostes. *Ruyr in Stiuagio.*

5 *Montem.*] Etiam hodie mons *S. Othilia* dicitur.

6 *Pro parentibus.*] Tam multas fudit lacrymas & preces pro animabus parentum suorum defunctorum *Othilia*, vt eas à purgantibus liberaret flammis, in loco vbi fleuit, erectum est facellum, quod etiamnum lacrymæ *S. Othiliae* vocatur. *Ruyr l. 4. 2. part. c. 1.*

Vixit circa annum 700. mortua est 13. Dec. Quod fuerit Ordinis *S. August. V.* *Ruyr l. 4. 2. part. c. 8.*

S. ANTONINVS

Augustinianus Eremita.

 QUAM à mortali¹ Rege vitam
acceperat Antoninus, auro &
gemmis olim coronandus,
immortali dedit, illustri martyrio co-
ronatus. Cuius gratiâ, non satis illi
fuit coronam posuisse regiam & sce-
ptrum,² posuit & cum capite dexte-
ram, quibus vtrumque fuerat gestan-
dum. Reguli Apamiensis³ Fridelasiij
nomine filius erat, paterni futurus he-
res regni, si esse voluisset⁴ erroris. Sed
maiori è cœlis luce collustratus, ita
illos aspexit, vt è capite suo tempora-
neam excusserit coronam, quam vo-
lens amisit, cùm aulam mutauit Ere-
mo, exilio patriam, & subditorũ suo-
rum affectus,⁵ odio plus quàm vati-

niano. Eremiticum enim D. Augustini ordinem, post Parentis fata, ingressus, omnes subditorum suorum ordines ita in se concitavit, ut Salernum confugere fuerit coactus: ubi Asceticis excultus disciplinis, Christi agrum colere instituit, eo animi ardore, ut Moysen imitatus zelo, imitatus fuerit & miraculo. Virga enim terram percutiens, aquas elicuit salubres, quibus sitim, & morbos è corporibus expulit. Cuius miraculi magnarumque Antonini virtutum famam commotus Theodoricus, Regulus Tolosanus, eiusque patruus, illum ad se accersit, in S. Saturnini Tolosatum Apostoli sede collocandum. At quod attolli noluit Antoninus, Theodoricus decessit, & pro luce, in qua collocare voluerat, carceris abdidit tenebris: quod pastor esse noluit patruo nepos, factus est patruus nepoti lupus.

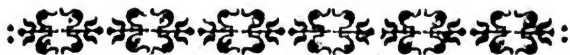
Sed è tenebris eductum, qui Theodorico successit Galeatius in luce posuit & igne, feruentis scilicet plumbi & sulphuris, ex quo feruentissimam biduo habuit orationem, quâ ita corda frequentissimæ plebis perussit, vt aquas expetierit baptismatis. Hinc ad Garumnæ profluentem molâ collo appensâ proiectus, quòd vehementiùs in cœlum eius tenderet animus, quàm molæ grauitas, orbis centrum appeteret, triduo sūmis inhæsit aquis, lapideaque vectus naui, à fidei naufragio eripuit multos, & ad salutis portum peruenit. Nam Apamiam rediit, & à Metopij comprehensus satellitibus, ad Aregiæ fluminis ripam capite diminutus est & dextrâ, sed quo caruit capite coronam admisit, & quam non habuit, manu, palmam recepit.

NOTÆ.

- 1 **R** *Ege.*] Fridelasio. *Vide infra.*
- 2 **R** *Posuit, &c.*] Quia Galeatius Tyrannus illi caput & dextram abscindi iussit.
- 3 *Fridelasii.*] Seu Freferici, vel Frederici Apamiensis Reguli, qui fuit Theodorici Tolosatum Regis frater, item & Thorismundi, cui mortuo Parente Theudo, vel Theodorico suavitætius post fusum Attilam, ut in regnum suum se reciperet ne fratres præoccuparent, quod postea fecerunt occiso Thorismundo.
- 4 *Erroris.*] Idololatriæ dicuntur enim in infidelitate defuncti, vel potius Arianismi, quia Gothi, è quibus erat Fredericus, Ariani erant.
- 5 *Odio, &c.*] Quod Catholicam fidem amplexus esset. & sacrum ordinem.
- 6 *Christi agrum.*] Concionibus ardentissimis, quibus maximam hominum multitudinem ad Christum adduxit. Conciones autem habuisse dicitur Nouioduni & in valle nobili, ubi principem virum festum nomine, Christo genuit.
- 7 *Carceris Tenebris.*] In quibus Almachium, Senatoris filium, lustralibus tinxit aquis, qui postea Theodorico, ob crudelitatem, proximum prædixit interitum.

Vixit circa annum 520. desit autem vivere die 2. Septemb, qui sacer illi est in Ordine Eremitico D. Aug.

Ex Off. propr. SS. ordinis Eremitici D. Augustini.

SANCTVS HUGO
Benedictinus Cluniacensis.

MAGNUM fecit ¹ ordini suo nomen, cum suum dedit, ² Sinemurensis in Burgundia ³ Toparchæ filius. Sed longè maius, cum religiosus ornatus virtutibus, postredie expleti sui tyrociniij, ne posteriorem non viderent, nec sequerentur cæteri, Prior est cõstitutus; ac tandem è viuis Odilone sublato, Cluniacensis Abbas, & totius ordinis præpositus Generalis. His auctus honoribus, bellè ordinem auxit ter mille & quingētis monasteriis, atq; innumeris miraculis, quorum artifices, aut architecti, fuere illius virtutes, præsertim asperitas victus, fuga otij, [†] verborum

190 *Lilium Gallie Sanctæ.*

& incessus grauitas, charitas ad omnes, & in rebus agendis prudentia singularis. Illarum nomine, tanta valuit potestate, vt apud Deum & homines nihil non potuerit. ⁵ Pontifices, Deo; ⁶ Imperatores, Pontificibus; ⁷ Reges & Principes inter se conciliauit. (Ad tantam non conscendisset potestatem, si leuis fuisset; morum grauitas attollit, deprimit Leuitas.) Quàm grauis tamē fuit moribus, tam leuis fuit corpore, qui à cespitante inter Alpes mula excussus in præceps, non cecidit, aut elusis quæ ibi habitant mortibus, continuò est erectus. Non ita ⁸ Durandus eius olim Discipulus, qui quòd leuior lingua fuisset, in purgantes cecidit flammæ, & ab Hugone est ereptus. Nam indicto quatuor Ascetis septem dierum ⁹ silentio, contrarium contrario curauit medicus optimus, & congruum vulneri apposuit ma-

lagma. Moriens Hugo, ad Christi partes transit, qui ad Hugonis olim^{1o} Romæ transierat, & arcana audiit verba, mercedemque suis reddendam virtutibus, à quo olim² in capitulo Cluniacensi arcana subditorum suorum audierat errata, poenâsque erratis iniungendas. Eò cum Hugone si tendere volumus, manuum eius sequamur vestigia. Manibus in Cælum itur, non pedibus.

NOTÆ.

- 1 **O** *Rdini.*] Benedictino.
- 2 **O** *Sinemuren.*] Sinemurum vrbs in ducatu Burgundiæ, Gall. *Semure.*
- 3 *Toparcha.*] Cui nomen erat Dalmatius.
- 4 *Verborum.*] Scurrilia ferre non poterat in nonachis suis.
- 5 *Pontifices.*] Stephanum Papam moribundum iuit, & dæmonem Pontifici molestissimum suâ cæsentia expulit.
- 6 *Imperatores.*] Henticum tertium aliàs quarum (quem de fonte sacro susceperat Abbas, rogante illius parente Henrico III. Imp. & eius

192 *Lilium Gallie Sanctæ*

matre S. Agnete augusta) cum Pontif. Greg. VII. conciliauit, postquam in Castri atrio, vbi erat Pontifex, tribus diebus permansisset sine seruis, sine apparatu regio, nudus pedes, & ad vesperam ieiunus.

7 *Reges*] Alphonsum & Sanctium Hispanos.

8 *Durand.*] Postea Archiepiscopus Tolosanus, qui post mortem Siguino sacerdoti aparuit tumidus labris, & petiit auxilium ab S. Hugone.

9 *Silentio.*] 7. Dierum, quo violato, ab vno Asceta, 7. aliorum dierum silentium indixit, eoque liberatus est Durandus.

10 *Roma*] Rogantibus vtrisque, Hildebrando & Hugone, in templo, Hildebrandi subito concidit vultus, cuius causam rogatus postea ab Hugone, respondit, quia fruebar maxima voluptate ex presentia Domini mei IESU CHRISTI, sed propter feruorẽ vestrum à me ad vos transit.

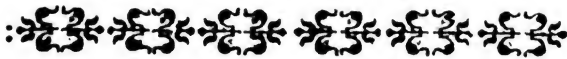
11 *In Capitulo, &c.*] Hoc vidit Hildebrandus Legatus Apostolicus, & postea pontifex Max. Greg. VII. dictus.

Ab hominibus ad Cælites transit 29 April. ann. 1109.

*Ex Hugone monacho Synchrono,
& And. Du Val. Doct. Sorbon.*

S. ALDE

S. ALDEGONDIS
Benedict.

QVI sanctam spectat Aldegondem, hinc ¹Regiæ nobilitatis videt lilia, hinc virginitatis; hinc niuei corporis, hinc animi puritatem; candorem vbique, nisi cum ad nuptiarum vocem erubuit. Adeo enim pudoris amans fuit virgo, vt sublatâ è viuis matre, quæ filiam nobilissimo viro desponderat inuitam, in desertum sese abdiderit locum, & profanum fugiens amatorem, ² Sanctum quæsierit Amandum, de cuius manu suscepto virginitatis velo nobilissimum textit pudorem, ³ Malbodianumque ædificauit Parthenona, in quem amplissimis à se ditatū redditibus, cum ali-

N

192 *Lilium Gallie Sanctae*

matre S. Agnete augusta) cum Pontif. Greg. VII. conciliauit, postquam in Castris attrio, ubi erat Pontifex, tribus diebus permanisset sine seruis, sine apparatu regio, nudus pedes, & ad vesperam ieiunus.

7 *Reges*] Alphonsum & Sanctium Hispanos.

8 *Durand.*] Postea Archiepiscopus Tolosanus, qui post mortem Siguino sacerdoti aparuit tumidus labris, & petiit auxilium ab S. Hugone.

9 *Silentio.*] 7. Dierum, quo violato, ab vno Asceta, 7. aliorum dierum silentium indixit, eoque liberatus est Durandus.

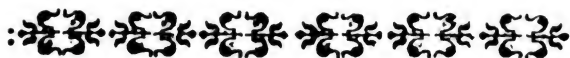
10 *Roma*] Rogantibus vtrisque, Hildebrando & Hugone, in templo, Hildebrandi subito concidit vultus, cuius causam rogatus postea ab Hugone, respondit, quia fruebar maxima voluptate ex presentia Domini mei IESU CHRISTI, sed propter feruorē vestrum à me ad vos transit.

11 *In Capitulo, &c.*] Hoc vidit Hildebrandus Legatus Apostolicus, & postea pontifex Max. Greg. VII. dictus.

Ab hominibus ad Caelites transit 29 April. ann. 1109.

*Ex Hugone monacho Synchrono,
& And. Du Val. Doct. Sorbon.*

S. ALDE

S. ALDEGONDIS
Benedict.

QVI sanctam spectat Aldegondem, hinc ¹Regiæ nobilitatis videt lilia, hinc virginitatis; hinc niuei corporis, hinc animi puritatem; candorem vbique, nisi cum ad nuptiarum vocem erubuit. Adeo enim pudoris amans fuit virgo, vt sublatâ è viuis matre, quæ filiam nobilissimo viro desponderat inuitam, in desertum sese abdiderit locum, & profanum fugiens amatorem, ² Sanctum quæsierit Amandum, de cuius manu suscepto virginitatis velo nobilissimum textit pudorem, ³ Malbodianumque ædificauit Parthenona, in quem amplissimis à se ditatū redditibus, cum ali-

N

194 *Lilium Gallie Sanctæ.*

quot puellis nobilibus secessit; ubi adeo placuit sponso, ut quo die reliquas opes in pauperes distribuit Aldegondis, aquam, sponsæ gratiâ vino mutarit sponfus. Scyphum enim aquę hauriendum cum suscepisset illa, vinum reperit, ut à sponso in cellam vinariam, se iam introductam agnosceret; nec solam, ut tam nobilem decebat virginem, sed cum duabus aßeclis Maldebertâ & Aldetrude, eius ex sorore neptibus, quæ Magistræ sanctitatẽ probarunt alumnae. Accepto [†] mortis nuncio nihil territa, Deum deprecata est, ut ante mortem dolori nubere liceret, ex quo multam patientiæ prolem pareret virgo. His votis annuente Cœlo, hostem accepit, quem ad mortem vsque sinu fouit, videlicet [§] cancrum; qui ferinis arrodens carnem morsibus, lupũ se præbuit, quoad [¶] ovis illa fuit. A cancro, in [¶] leonem

incidit, & illum tartareum,⁷ à virginitatis proposito discessum suadere conantem; sed Solis ad instar, hæc monstra præteriens, in virgine semper māsit, donec viso D. Petro, à Ianitore, non longe se à ⁸ cælo abesse ritè coniecit.

NOTÆ.

1 **R** *Egia.*] Quia patrem habuit Vambertum Comitem, & matrem Bertiliam ex sanguine Regio.

2 *S. Amand.*] Qui tum erat in Cœnobio Altimontano, cum S. Auberto Cameracensi Episcopo, ad quos nudis perrexit pedibus.

3 *Malbodianum.*] Malbodium tunc temporis sylva erat, nunc oppidum Hannoniæ circa Monasterium ædificatum, Gall. *Maubeuge.*

4 *Mortis nuncio.*] A S. Gislano, qui visionem quam habuerat Aldegondis de S. Amando cælos petente, interpretatus est, proximam esse eius mortem.

5 *Cancrum.*] In dextera mammilla.

6 *Leonem.*] Dæmonem, qui tanquam leo rugiens circuit quem deuoret.

7 *A Virginit.*, &c.] Tentationes enim suggestit molestissimas, sed frustra.

8 *Cælo*, &c.] Ingressa est, ann. circiter 643., o. Ian.

Ex Hugbaldò Elnor iensi.

S. *AVSTREBERTA*
Benedict.

PROPHETAS quis non miretur aquas, & rei futuræ non secus ac præsentis speculum? Vidit se in littore ¹ Austreberta nobilis apud ² Morinos puella, vix decennio maior, sacro decoratam, quod nondum habebat flammeo. Risit illa, flammeúmque ita illi arrisit, vt clam parentibus, minore fratre comite, ad sanctum profecta fuerit Audomarum, Morinorum Episcopum, vt aquas à mendacio absolueret, aut earum impleret prophetiam. Sed, vt assolent, ³ aquæ obstitissent flammis, & quæ ex nimis imbribus exundarant, Austrebertam retardassent, nisi flammeum flammis subiecisset, quibus ardēs Au-

streberta & signo Crucis armata, sibi pluribúsq; sequentibus viam per media fecit pericula, & sanctum Episcopum conuenit; qui capiti imposito, quod illa petebat, velo, factum suum tegere non potuit, in illud, utérque Austrebertæ Parens exarsit, sed Sancti viri rationibus victi, manus dedere, imo & pedes, cùm filiam suam in ⁴ cœnobium duxere, vbi tantos fecit in virtutibus progressus, vt ardentem ingressa furnum, periclitanti succurrerit, quem coquebat pani, & illæsa exierit. (Non est sanctitas stuppea, quam innocens reueretur flamma.) Ab hoc igne clara, sed virtutibus clarior Austreberta Pauliacensi præfecta est Parthenoni, cui non minus profuit miraculis, quàm exemplis; inter cætera enim, ⁶ durioris ingenij virginem, quam forte mollire faxa decidentis muri voluerāt, sed fermè ene-

cuerant, oleo melius Austreberta deliniit, & ita sanitati reddidit, vt quæ antea recentis ad instar currus obstrepere fuerat solita, in posterum tacuerit iuncta.

NOTÆ.

1 **A** *Vstreberta.*] Filia Badesfridi Comitis & Framchildis Teruanæ urbis toparcharum. *De Terouenne.*

2 *Apud Morinos.*] Teruanenses, vel etiam Taruanenses.

3 *Aqua.*] Cautiæ fluvii.

4 *Canobium.*] Porcum dictum, in quo Burgofledis erat Abbatissa.

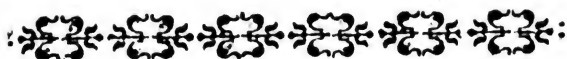
5 *Pauliacens.*] Quatuor miliarib. Gallicis distanti ab vrbe Rothomag. Gall. *Paully.* A nobili viro Amalberto ad hoc Monasteriû, quod sumptibus suis ædificarat, inuitata, vt illi præset.

6 *Durioris ingeny.*] Præsertim in superioris præcepta.

Vixit tempore Dagoberti I.

Ex eius vita ab authore coætaneo scripta V. Surium ad diem vij. Febr.

SANCTVS BRVNO
Carthusianorum Fundator.

MIRA est hominis spiritualis militia, miri hostes : vt generosè pugnemus fugimus non ignavi, & vt vincamus, frequentem non scribimus exercitum, sed soli esse studemus. Hoc militiæ genus ritè calluit imprimis Sanctus Bruno, qui ex Canonico Remensi & Parisiensi Theologo, quod magno quondam Arsenio præscripserat Deus, sibi dictum putavit, FUGIT ET TACVIT, fugit inquam si non vmbra demortui amici, at certè veros & timēdos hostes, carnem, mundum, & dæmonem. Tamen quid in hoc vsq; adeo miremur? vt dæmonis ignes euaderet, Carthusiæ quæsiit niues : inaccessas adiit rupes Gratianopolita-

nas, ne fugientem assequeretur mundus; & ne à carne vinceretur,² carnem in posterum nunquam in cibum admisit, quid rationi magis consonum? Quod autem³ siluit, & suos silere iussit: non tam verbis ostium occlusit, quàm vitiis & ad pias ac cælestes mēti aperuit commentationes. Verbo dicam, inuenit quod quæsiit, in niue cādorem; quem suæ disciplinæ alumni adhuc mentibus retinent & vestibus. Sed vbi potius inuenisset? Si quid ergo in Brunone mirari cupis, aspice & suspice in perpetua, sed voluntaria eclipsi, ⁴ sydus fulgentissimū, (sic enim Hugoni Gratianopolitano cum sodalibus apparuit) in silentio eloquentissimum virum; inter feras tam mitem, vt eo nomine à sociis deferri non potuerit, quò vocantem conueniret Pontificem ⁵ Vrbanum. Vt capiti coniunctissima membra, sequi

maluerunt, quàm ab eo diuelli, & matrem deserere Carthusiam, quàm Brunonem patrem, quoad sæculi procellis & tempestatibus iterum iactatos, in solitudinis & quietis portum se recipere, iussit Bruno, mox sequuturus. Sed Pontifice in Gallias abeunte, Calabriam petiit, ne vel tantulùm aulam, aut quem fugerat mundum, sequi videretur; maluitque promisso nõ stare, quàm proposito; & patria carere quàm Eremo. In syluis autem Calabria⁶ Rogerij Comitum venatione præda factus, factus est & mortis paucos post annos, ad cuius sepulchrum repente fons scaturiit, vt illius, credo, aquis lugeret terra, sibi ereptum tam sanctum virum.

N O T Æ.

1 **C** *Arthusia.*] Ad urbem Gratianopolitanam, *Grenoble.* vbi fere semper nix alta.

202 *Lilium Gallie Sanctæ.*

2 *Carnem.*] PP. Carthusiani carnem non gustant quacumque detineantur ægritudine.

3 *Siluit.*] Perpetuum ferè obseruant silentium, ideo discreti a se inuicem habitant.

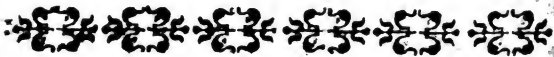
4 *Sydus.*] Septem stellæ aut planetæ apparuerunt S. Hugoni paulo antequam S. Bruno & 6. eius loci Gratianopolim accederent.

5 *Vrbatum II.*] Qui fuerat Brunone præceptore vsus, Parisijs.

6 *Rogery.*] Siciliæ & Calabriae Comitis, qui multa Brunoni concessit, propter viri Sanctitatem.

Mortuus est anno 1084. die 6. Octob.

*Ex Francisco Puteano, &
Syrio Carthusianis.*

B. JOANNES SORETIVS
Carmelita.

Hic Elias fuit & Propheta:
Sacri ordinis Carmelitani
parens alter & instaurator,
qui maximis virtutibus ac præcipuè
animi demissione insignis, ² futura

verè prædixit, rebelles puniit seuerè,
³ milites non exhorruit aut incendia,
& pro Diuino numine, multo exarsit
zelo. ⁴ In his omnibus Eliæ par, at in
eo maior, quod non illum Deus per
incendia eripuit, sed ille Deum: Cum
⁵ in vrbe Leodiensi per medios mili-
tum omnia diripientium cuneos sa-
cra spoliatum pixide, & in terram sa-
cilege ⁶ proiectum quæsiit, inuen-
túmque in cœnobij sui Templum af-
portauit. Præpositus Generalis sui or-
dinis, & sacrae familiae caput Auenio-
ne renunciatus, nihilo elatior vnquã
deprehensus est, sed capitis functus
officiis, sæpe pro toto fleuit corpore:
& à se summis precibus ⁷ deprecatus
est infulas & purpuram, quas impo-
nere Calixtus III. Pontifex Max. cu-
piebat. Quò lapsam erigeret religio-
sæ vitæ disciplinam, tumētes suorum
animos sæpe depressit, & ipsemet cum

aliis sponte cecidit in terram, vti Leodij contigit, cum iussit secum omnes, magna quidem in mensa sed humili, nudâ nimirum humo prandere, quòd omisso per æditui somnolentiâ signo, ad matutinas preces decantandas non conuenissent. Multa item dixit, fecitque, tam se digna quàm tulit indigna, viginti ipsos annos, quibus ordini præfuit & incubuit instaurando: ad quod opus promouendû præter multa cœnobia, quæ sanctiori subdidit disciplinæ, in sacrum eiusdem ordinis Gynæceum B. Frânciscam Ambosiam, Armorici quondam Ducis vxorem adduxit, longè plura factururus, nisi quòd malis moribus bellum indiceret, à malis moris sublatus fuisset. Ab incerta enim manu, certam cùm accepisset mortem in moris quæ comedebat in mensa, veneno (quod antiquus sine dubio suppeditauit ser-

pens) est extinctus. Non ita tamen, quin post mortem, multa ediderit miracula; Puerum suscitavit mortuum, hydropem sanavit, fluxum stiterit sanguinis, & à dæmone mulierem liberavit obsessam, ut in cælum receptum non dubitares hunc Eliam. Sed ubi nunc Hælisæus? ô utinam si non pallium, saltem eius haberemus spiritum.

N O T Æ.

1 *Soretius.*] Nortmannus, ex nobili familia & pia, natus anno 1420.

2 *Futura prædix.*] P. Ioanni de arundine barbaros timenti dixit. Quid est quòd tantopere reformidas, nempe capiemur uterque, sed tu regi gratissimus eris propter egregias tuas dotes, ego verò tanquam vile mancipium in servitutem abducendus. Quod utrumque contigit.

3 *Milites.*] Per quorum cuneos transijt intrepidus.

4 *In his omnib. &c.*] Quia Elias Propheta prædixit futura: milites ad se missos non timuit sed seuerè puniit &c.

206 *Lilium Gallia Sancta.*

5 *In urbe Leodien.*] Expugnata ab exercitu Caroli Ducis Brabantiae & Burgundiae.

6 *Proiectum.*] Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum.

7 *Deprecatus.*] Horam integram ad Pontificis genua prouolutus.

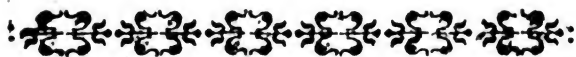
8 *Cænobia.*] Parisiense, Andegauen. Bondonen. in Armorica. Mechilinien. Moguntinum. Atrebatense & Gandauense.

9 *Amalis moris.*] In cœnobio Nannetensi. *Nantes.* ubi sensit venenum, exclamauit, ô pessimum cibum, Deus bone, sed parcas illis velim, nam si quid in me peccatum est, totum tuo amori condono.

Ex humanis sublatus est anno 1471. die 25. Iulij.

Ex M. S. reperto in Belgio cum expositione paranetica regulæ Carmelitarum.

SANCTVS ROBERTVS
Cisterciensis Ord. Fundator.

INTER Campanos ' Princeps fuit sanguine , inter Sanctos pietate ; tanto ante ortum à piissimis parentibus , quãto post mortem studio expetitus à posteris. Illum ' diu parturiit mater , quia magnus erat nasciturus , imò tantus , vt ad nuptias nec dum natus expeteretur , & ' annulo desponsaretur aureo , à virgine , eâque Dei matre , qua ne indignus esset , ' Cellensibus adscriptus monachis , quo purum protegeret animum , corpus sæpius armauit cilicio , flagello dexteram. Eâdem ratione , à variis ' Abbas electus monasteriis , ædes sæpe mutauit , ne mutaret mores : Molissimo , quod cum eremitis septem ' Cola-

nensibus erexerat, semel atque iterum discessit, cùm pulsas auro doluit virtutes, quas sacra pepererat ⁷ paupertas, & contrà, vitia indignatus est fieri eremitas. Vnde cum viginti sociis in sylvas ⁸ Burgundiæ penitiores secedens, ⁹ Cisterciensem ¹⁰ genuit ordinem, vt parens, quem Bernardus aluit & ad perfectam deduxit ætatem vt nutrix, sed Molisimo iterum redditur, iussu Romani Pontificis, virtutes secum reuexit, à quibus pulsa vicissim exulauere vitia, præter ¹¹ inobedientiam, quæ egressa tardiùs, sensit in aquis, Abbatis fulmina, cùm panes ab ipsa seruatos in aquas dari iussit præcipientes: in quorum locum plures alios eodem momento Diuina prouidentia suffecit, vt hinc discerent ascetæ virtutes alere, à quibus alerentur.

NOTÆ.

NOTÆ.

1 **P***rinceps.*] Filius nempe Theodorici ex Ducibus Burgundiæ, & Ermengardis ex Comitibus Niuernensib. *Chrysof. Henriquez in Fascicul. Cisterc.*

2 *Diu parturijt.*] Multis antè annis sterilis fuerat mater.

3 *Annulo*] Ermengardi Prægnanti B. Virgo in somnis apparuit semel & iterum, annulum gestans aureum, & his allocuta est verbis, O Ermengardis, Volo filium, quem gestas in utero, hoc annulo mihi desponsari.

4 *Celtensib. &c.*] Ordinis S. Benedicti, apud Trecentes, ubi prior est electus.

5 *Abbas.*] Primò à Monachis S. Michaelis Tornodoren. *de Tonnerre.* 2. Prior S. Aygulphi, *d' Ayoul.*

6 *Colanen.*] Colan. eremus non longè distans à Monasterio S. Michaelis Tornodoren.

7 *Paupertas.*] Missi aliquando Trecentes sine pecunia qui emerent cœnobio necessaria, quòd seminudi, sine calceis, sine terialibus essent, ab Episcopo sunt suscepti, vestiti & dimissi cum curru cibus onusto, & ex eo tempore, piorum eleemosynis ita sunt ditati, vt ex adipe prodiret iniquitas.

8 *Burgundia.*] Ducatus.

9 *Cisterciens.*] Gall. *Citeau.* in Diœcesi Cabilonensi 1. *de Chalan sur Saone.*

O

210 *Lilium Gallie Sanctæ.*

10 *Genuit ordinem.* Anno 1098.

11 *Inobed.* Jussit ut daretur elemosinam, qui panes negavit esse domi; mox tamen dato ad prandium signo, apparere quos seruauerat. Hoc indignè ferens Abbas, in subterfluentem aquam, è monte, iussit proiici, ut sic obedientiam discerent alumni. Cum autem ex eo monte redirent, 3. currus panibus onustos ad portam Monasterij repererunt. a pijs quibusdam matronis Castellionensibus missos. Ex Chryst. Henriquez.

Sacer illi dies Cistercij 29. April.

B. REGINALDVS

A SANCTO ÆGIDIO

Dominicanus.

BEATVS REGINALDVS, Dominicus Gallicus, aut ante institutum ordinem, Dominicanus, animo concepit, quod Dominicus peperit. Ex Canonico enim Aurelianensi, Diuini verbi præco zelo ardentissimus, nuntium rebus omnibus

remittere statuerat, ut sacris vacaret
cōcionibus, cū² profectus Romam,
in recens natum incidit ordinem, quē
parturiebat. Ut vidit, expetiit; statuít-
que illum ingredi, qui à se non potuit
egredi. Sed quia³ cœlum illi futurus
erat, ubi etiam quæ dura sunt & acer-
ba, experturus erat suavia, non patuit
ei aditus, nisi per purgantes flammæ,
variarum scilicet febrium, quas tamē
⁴ Virgo beatissima comitantibus DD.
Cecilia & Catharina, cœlesti extinxit,
quo potius accensura videbatur, oleo:
imo & eas omnes, quas olim excita-
tura fuisset Venus in lumbis. Vbi enim
virgineam manum, Reginaldi à febre
decumbentis corpus vngentem sen-
sit, citissimè aufugit nunquam reditu-
ra. (Sub tanta niue, quanta inerat vir-
ginis dexteræ, impuri latere non pos-
sunt ignes) nec talis odorem ferre li-
lij, tam yenenati serpentes.) In opta-

tum admissus cœtum, vestem nō petiit, sed dedit, ex ⁵ B. Virginis præscripto ; nec in eodem tyrocinium posuit, qui iam ante ingressum perfectus fuit. Ex vrbe, ⁶ Bononiam missus, quòd in concionibus Diuinum non adulteraret verbum ; & prolem quæreret, non voluptatem ; exiguo sex mensiũ interuallo, ⁷ innumeros Christo ac religioni peperit : è quorum numero fuit ⁸ adolescens, qui ab ædibus iustitiæ, veritatis & pacis, repulsam passus, à misericordia & Reginaldo susceptus cum veste profanâ posuit vitia, & sacram, cum Christo induit : Bononia verò vt accessit Parisios, tam bellè, tam sanctè dixit & vixit, vt locutus oracula, miraculis confirmarit, quibus omnium animos rapuit & corda. Sedem vicissim solito ⁹ mors furto, ex humanis eripuit. Pars eius altera, in æde Beatæ Virgi-

nis Campestris cōdita, thesaurus fuit, nec absconditus, licet multa defossus humo : variæ enim è corporibus abactæ ^{1o} febres , locum inscripserunt , Theaurum sanitatis.

NOTÆ.

1 **E**X *Canonico.*] Et Decano Ecclesiæ Sancti Aniani Aurel.

2 *Profectus Romam.*] Cum Episcopo Aurelianensi.

3 *Calum, &c.*] Timuit moriens, ne valde exiguam acciperet de bonis operibus mercedem, quòd omnia in religione, summa cum voluptate fecisset.

4 *B. Virgo.*] Quæ primùm rogat quid velit, at ille Virginis arbitrio & voluntati omnia permittens, quam primùm ab eâ vngitur & sanatur.

5 *Ex V. prescripto.*] Cum eum sanum fecit Virgo beatissima, vestem illi ostendit, quam vellet ferri à PP, Dominicanis, qui antea gerebant habitum Canonorum regularium S. Augustini.

6 *Bononiæ missus*] Vicarius Generalis ordinis, à S. Dominico.

7 *Innumeros.*] Et Illustres viros, Abbates , & Decanos, Archidiaconos, Priores, Doctores &c.

8 *Adolescens.*] Visus est sibi videre in som-

214 *Lilium Gallie Sanctæ.*

nis horrendam tempestatem, à qua iactatus, vt rebatur, multis vitijs & peccatis obnoxius iuuenis, confugit in proximam quandam domum, sed hospita, quæ vocabatur iustitia, illum admittere noluit, quòd iniustus esset, neque secunda & tertia, que Veritatis & pacis nomine dicebantur, sed monitus vt ad quartam pergeret, cuius nomé erat Misericordia, Paruit. Accedenti venit obuia misericordia, & consuluit, vt Pates adiret, qui morabantur in æde S. Nicolai I. Reginaldum & socios, ibique inter illos fore vt salutem suam operaretur. Monitum illud esse Diuinum ratus adolescens, non somnium, Postridie Reginaldum conuenit, & ab eo Religiosa donatus est veste.

9 *Mors.* &c.] 18 Aprilis.

10 *Febres.*] Multa fecit miracula 400. annis, Epigraphen tumuli sui probantia, sic habentem. Tandem optimus S. Reginaldus hic sepeliri voluit (in æde Virginis Campestris) quo in loco corpus eius Sanctissimum quiescit, vbi fiunt quotidie maxima miracula, præcipuè in sanandis omnis generis Febribus.

Ex F. Antonio Maillet Dominicano, & Vincent. Belbouacen. lib. 30. Spec. hist. 669. & 70.

S. AVENTINVS
Eremitæ.

VÆ Auentinum Bituricensem in sancti Cameliani Trecensis Episcopi familiam sanctitas adduxit, eadem abstraxit. Quod enim ¹ Sanctus haberetur Auentinus, ab eodem Antistite familiæ suæ adlectus est, & præfectus œconomus: qui quòd talis haberetur, ² recessit. Quandiu autem in illa fuit, si Episcopo benedictiones impertiit copiosas, & miracula edidit, manus Episcopi fuit & Sancti. ³ Si res item heri ex pietate minuit largiendo, miraculis auxit refundendo, largius expertus Cœlum quàm manum suam, ex quo aquas sibi, quas orans fudit oculis, hero verò suo diu-

216 *Lilium Gallie Sanctæ.*

tissimè vinum deprompsit , in altero Eliæ par , in altero maior. Eius enim meritis , diutiùs quàm ferebat ⁴ dolij modus, in Antistitis apothecâ vinum fluxit, vt olim Eliæ oleum. Qua deprehensa ab Sancto Cameliano in vino veritate, ne ⁵ à vento vappa fieret ipsemet Auentinus , abscessit ⁶ in Eremum, Sequanam inter Ozam, in locum abluendis animis, nimirum duos inter fluuios , maximè idoneum ; vbi hirsutum indutus cilicium, quot pungentes sensit pilos, tot sensit ad virtutem aculeos. At quam latere volebat homines sanctitatem , feris ipsis prodidit, quippe fremens vrsus illi pedem attulit , cui auulsa spina faceret medicinam ; & aues in eius manum sæpissimè deuolantes ad antiquum in res creatas rediisse docuerunt dominium, qui per virtutes, ad parem Adamo redierat naturæ integritatem, nòs-

que monuere se, utpote cœlestes, cœlestibus viris delectari.

N O T Æ.

1 *S*anctus.] Audiebatur enim, ut erat humillimus, Castus, prudens, benignus, & cæteris præditus virtutibus.

2 *Recessit.*] Ut vanitatem fugeret.

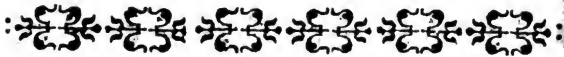
3 *Si res heri, &c.*] Pauperibus, Viduis, & pupillis copiosè largiebatur.

4 *Dolij modus, &c.*] Nullo modo unquam minuebatur, licet ex eo omnes Antistitis domestici singulis diebus biberent: ut autem alteri commissa est apotheca, breui euacuatum est doluim. *Camusatus in Prompt. Eccl. Trecentf.*

5 *A vento.*] I. A vanitate, ob patratum miraculum.

6 *In eremum.*] Primò in locum qui nunc ab eo dicitur S. Auentinus 2. in Capellam Ozæ, mortuus est circa annum 500. 4. Feb.

Ex Camusat. & Ribaden.

S. THEOBALDVS
Eremicola.

QVI Theobaldi vitam, sancti-
tatis Paradoxum dixerit, non
dixerit paradoxum. Nam vt
candidior fieret, carbone se infecit;
vt ditior, abiecit diuitias: Exuit vestes
vt tegeretur: & vt citiùs quò tende-
bat, perueniret, equis seruo relictis,
pedes incessit. Si quidem ¹ Carbona-
rij baiuli munus, Christi caussa & vir-
tutis colendæ, ² ex agro Senonensi
nobilis ³ in Germania obiit, quò nu-
dis pedibus, cum Galterio viæ & vi-
tæ comite, ab vrbe Remensi clam ser-
uis aufugerat, mutata, ne agnoscere-
tur, in peregrini sacculum veste. Ex
perigrinatione ad D. Iacobi suscepta

redux, terrenum quem Treuiris reperit Patrem, [†] refugit, vt coleret cœlestem; quod adeo sanctè in Vicentiana venetæ ditionis præstitit Ere-
mo, vt eò sanctitatis miraculorúmque fama innumeros homines, atque in primis parentes suos, multorum nobilium comitatu stipatos exciuerit, matrîque suaferit, ætatis iam prouectæ mulieri, vt suis valere iussis ac sæculo, lac sed cœleste, â filio sumeret, aut genitrix cùm esset, nati filia fieret: spiritúmque acciperet ab eo, cui carnem olim dedisset. Tandem post patriam Senonibus suis relictam, diuitias Remis, nobilitatem Treuiris, corpus Vicentiæ, vnâ seruauit animam, quam Deo ⁵ reddidit, cœlis inferendam. Variis autem in locis sua reliquit, quòd tot & tantis recipiendis, quas abiiciebat rebus, vnus non satis esset locus.

NOTÆ.

1 **C**arbonarij.] Inter vilissima quæ Christi & virtutis gratia, obiit munera, lapides tulit & cæmenta, fænum secuit, sed præcipuè ad opera frabilia tulit carbones, & ita sibi victum comparavit.

2 *Ex agro Senonen.*] Nimirum Pumino Castro Gall. *Prouins.* Diœcesis Senonensis.

3 *In Germania.*] Treuiris.

4 *Refugit.*] Abiit ad venetos, in quorum ditione Eremum incoluit.

5 *Reddidit cœlis.*] 30. Iunij

*Ex M. S. Cod. cuiusd.
eius coætanei.*

S. LAVNOMARVS
Eremita.

 B ouibus Paternis quas pa-
uit puer, Agnus esse didicit,
qui quotidiano ad solis oc-
casum producto ieiunio, ita carnem
domuit, vt ne leuissima ab ea macula
infici potuerit. Ad sacerdotium pie-
tate & doctrina euectus, à primo vix
discessit officio; qui oues pauerat, pa-
uit pastores, totius ² Cleri Carnoten-
sis, nihil tum priuatim possidentis,
œconomus electus, aut promus con-
dus. Eo in munere, pondus illi vniuf-
cuiusque fuit necessitas, libra, manus;
tantum hæc dedit, quantum illa po-
stulauit. Quidni autem manus ei li-
bra sit, cui tot sunt libellæ, quot digi-

ti? In saltu enim ³ Vnellico (quo se postea recepit vt Eremum incoletet) commoranti , misit locupletissimus quidam Carnotensis Ermoaldus nomine morti proximus, muros XL. vt Deum fortè aut mortem auro ⁴ corrumperet. Hos ad libellam vocauit, hoc est , digitum suum, cui extremo imposuit Launomarus, & in omnibus præter vnum, ⁵ iniquo mammona deprehenso , ingrati hostiam ab aris remouit. In eadem eremo sua , cùm aliquãdo tota nocte à latronibus questus fuisset, tenebræ lucem, lux tenebras iuuere. quem enim filium lucis celarant tenebræ, ne à tenebrarum filiis malè haberetur, mentiri aut fingere nescia lux ipsa prodidit, in quo licet nouercam Launomoro se præbuerit, matrem se furibus fecit, cùm filios fecit lucis . nam cùm ille nihil præter Christum haberet & virtutem, vtrum-

que sunt furati. Sed licet hoc sanctissimum fuerit latrocinium, & sine dispendio factum; fures tamen piissimi, ex hoc tempore, cruci se addixerunt.

NOTÆ.

- 1 **L** *Aunomarus.*] Gall. *Launier* Patria Carnotensis.
- 2 *Cleri Carnotens.*] *De Chartres en Beauce.*
- 3 *Vnellico.*] *Du Perche.*
- 4 *Corrumperet.*] Rogante pro eius sanitate, *Launomaro.*
- 5 *Iniquo Mammona.*] Qui iniuste parti erant omnes præter vnum.
Vixit tempore Clotarij primi, filij Clodouej.
Colitur autem die 19. Ianuarij.

*Ex Martyrolog. & legendis
Eccl. Carnoten.*

BEATVS¹ ROBERTVS

DE ARBRVSCELLIS

Ordinis Fontis Ebraldi.

POST litterarios² agones, me-
rita donatus palma & lauro,
aliam instituit pugnare pu-
gnam Robertus, in qua non vincit, ni-
si qui à se victore vincitur: nec vin-
citur nisi qui hostes suos cùm fude-
rit, incruento vulnere suum effuderit
cum carne sanguinem. In ea autem
pugna vt vinceret, Canones Primò,
sed vitæ sanctioris, quos apud³ Cano-
nicos regulares acceperat, deinde ca-
tenam ferream, & tunicam hamis cõ-
sertam adhibuit cum cilicio. Quibus
instructus armis in liberio⁴rem ex-
cessit campum, ne quis vmbrailem
putaret

putaret esse pugnam , aut quò proiectis omnibus expeditior esset ad certamen ; ad quod hostes suos prouocans, ore dæmonem, in quem assiduas fudit preces: carnem manu, quam impactis contudit verberibus : & mundum quem contempsit, pedibus protriuit ac profligauit : cuius victoriæ præmium , non laurea, sed hominum vtriusque sexus , data est corona, qua statim cinctus Robertus , in ordinem componi voluit sed in eo erigendo, naturæ inuertit ordinem , vt sequeretur gratiæ, aut Christianæ virtutis; primas in regimine mulieribus concessit. Memor enim horum verborum è cruce pendētis Christi, ad dilectum Discipulum , *Ecce Mater tua* ; quam virginem, ' Fontis-Ebraldi cœnobio, & toti præfecit ordini Antistitam, ab eiusdē ordinis viriscoli voluit & audiri vti à filiis matrem, ab Ioanne Mariam:

226 *Lilium Gallie Sanctæ.*

à qua vicissim eosdem diligere voluit,
vti à matre filios, à Virgine Ioannem.
Quæ cum Paschali II. Pontifici Maxi-
mo adprobasset, ab Vrsonio cœnobio,
pugnis & victoriis suis debitas acce-
pturus coronas, ⁶ in cœlum abscessit,
dum hîc triumphat in miraculis.

NOTÆ.

¹ **R** *Obert.*] De Arbruscellis, alias de Ar-
bricelle.

² *Agones.*] Theologicos, apud Sorbonam.

³ *Canonicos regul.*] Inter eos adscriptus, in cœ-
nobio sanctorum omnium apud Rhedonenses
in Armorica.

⁴ *Excessit.*] Comite Sacellano.

⁵ *Fantis Ebraldi.*] Sic dictus est Locus primi
cœnobij, ex quo totus denominatur ordo.

Hunc autem ordinem erexit circa annum
1106.

⁶ *In cœlum, &c.*] Die 30. Augusti.

Ex Martyrol. Gall.

S. L V D O V I C V S

Franciscanus.

A P V D ⁱ Arragonium regem
pro parente ² obses, animi
libertatem ita in vinculis
meditatus est, vt vix prius abierit e car-
cere quàm à sæculi vanitate: septēnio
enim quo captiuus fuit. veram edo-
ctus ³ Philosophiam, Christiana mo-
ralia, & practicam sapidamque The-
ologiam. quæ nihili facienda docent
esse fluxa omnia, eadem, Patri &
Regnis redditus, religiosi ordinis
candidatus, ⁴ propugnare voluit, qui-
buscunque impugnantibus. Acris ea
fuit pugna, non ludicia; contorta
sunt in eum argumenta quàm pluri-
ma, exertæ fermè omnium linguæ.
Heu quid non dixistis petulantissi-

mæ ? quibus iniectam à Cœlo mentem non lancinastis aculeis ? vicit tamen Ludouicus, cùm regna sua volens perdidit, iacturam lucro apponens, si amissis gentilitijs aut Gallicis, vnius Castitatis seruaret Lilia, quæ tanti fecit adolescens, vt ne à fororibus suis, reginis Galliae & Arragoniae, imo ne a matre quidem osculo tantillum delibari permiserit, quòd longè pluris faceret, quæ carnem auferret, castitatem, quam quæ carnem olim dedisset, matrem. De coronis, parata victoria, pugna Ludouico fuit deinceps cum infulis ; sed à summo Pontifice, ab illis pugnante, victus, hoc euicit saltè, vt veste humili & aspera, nodosóque fratrum Minorũ fune reliquum corpus tegeretur, quo cæterorũ membrorũ modestiâ, vnius capitis oppugnaret honores, & qui maior multis esset capite toto Minor

esset corpore. Tolosæ in qua vrbe Archiepiscopus fuit, quotidianos habuit Sanctorum conuiuas, pauperes, & benè multos, atque adeo sæpe infectos lepra; quos cùm lauit, plus ornamenti animæ suæ addidit, quàm illis detraxit sordium. Mendicabulorum confessiones cùm exciperet, si fœdis, vt fit, remuneraretur pediculis, ioco habebat, auctum se dictitans pauperum gemmis. Non ita si temerè iurantem audiuiisset; ne æternas subiret, qui iurasset, purgantes continuò verbis ardentibus adhibebat flāmas, nobilis fuisset aut Princeps, Sacerdotum autem nemo tantum fuisset ausus. ijs enim ore labi non licebat, quod ne pilo peccare patiebatur, aut ministerium suum cirris & 1º barba mentiri. Sed diu sub infulis viuere non potuit: ingenti oppressus occubuit, sub quo gemebat, pondere;

quo tandem leuatus , ex meliore sui parte, in cœlum abscellit, cùm Romanam eo fine ¹¹ per Prouinciã Phocensem properaret. In altera iterum captiuum suum detinet ¹² Arragonia, Vnum tantùm Massiliæ liberum est eius brachium, sed potens quod triplicem fregit laqueum, quo nobilis pendeat ¹³ Appulus. Heu quanto totus valet robore, qui vno tantum potest brachio ?

NOTÆ.

1 **A**ragonium.] Petrum qui nauali pugna vicerat Carolum II. Ludouici Parentem, Neapolit. Regem, & siculum, nec non Prouinciæ Phocensis Comitem.

2 *Obses.*] Barcinone, cum duobus suis fratribus Roberto & Raymundo.

3 *Philosophiam,*] &c. Præceptoribus vsus, ex sacris ordinibus SS. Francisci & Dominici.

4 *Propugnare.*] Regna sua relinquendo, vt religioni nomen daret.

5 *Castitatis.*] Tam amans fuit Castitatis, vt

carnem miris modis attriuerit, ieiuniis, funiculis, catenis ferreis, asperiore interula &c.

6 *Sororib.*] Cum à carcere liber, sororem suam, Gallix Reginam, inuiseret, & illa more patrio osculari uellet, non permisit; Idem negauit matri suæ, Neapoli; quæ cum dixisset illi, Ego sum mater. Et mulier, subiecit sanctus. In alteram uerò sororem suam, Arragonix Reginam, ne oculos quidem coniecit.

7 *Pontifice.*] Bonifacio VIII.

8 *Pauperes bene multos.*] Nimirum 25. quibus aquam præbebat, cibos frangebat, & sæpe flexis genibus ministrabat, tantâ cum animi pietate, ac si Christum uidisset.

9 *Confessiones.*] Per urbem Tolosanam cum aliquando transiret, muliercula quædam moribunda petiit pænitentix sacramentum, continuo adfuit Ludouicus, & eius confessionem excepit, sacerdotibusque ad hoc opus se offerentibus dixit, ouis mea est, pascere illam debeo.

10 *Barba.*] Ipsemet manibus suis abscindebat, si quis in eo peccabat.

11 *Per Prouinciam, &c.*] Brincolæ Gall. *Brignole.* in eadem qua natus fuerat: domo 19. Aug. ætatis suæ 33. à Christo nato 1297.

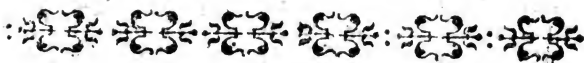
12 *Arragonia.*] Anno 1417. captâ massiliâ Alphonsus Arragonum Rex corpus S. Lud. Valentiam misit,

13 *Appulus.*] In ciuili bello Appulos inter nobiles, & plebem, captus quidam nobilis, ductus est ad patibulum, qui quoddam S. Ludouicum

232 *Lilium Gallia Sancta.*

vocasset in auxilium, & vouisset se iturum ad eius sepulchrum nudis pedibus & ostiatim mendicando, ter rupto fune validissimo liberatus est.

*Ex Petro Ribadeneira
Societ. Iesu.*

S. *STEPHANVS*
Grandimontanus.

EODEM pene momento ¹ votum concepit & filium ² Vice-comitis Aruerni ³ vxor nobilissima, quæ partum suum tanquam de natura victorem (diu enim antea sterilis fuerat) Stephani nomine coronauit. Sed ille nomine tantum tenuit se coronatum sentiens, cum per ætatem licuit, vt veram adipisceretur coronam, in pugnam descendit. Anulo enim, quem vnum ex omnibus paternis opibus reliquum sibi fecerat

vbi [†] Mureto imminentem, sibi desponſauit Eremum, ex qua Grandimontanum genuit ordinem, tunicâ indutus ferreâ, solis^s pastus herbis aut ieiunijs, quinquaginta ipsos annos, quibus e siluis pedem non extulit, ita cum hostibus confligit, vt æternam tandem consecutus sit coronam. Quo tempore autem in Eremo fuit, eius virtutum fama exciti Muretani, peccata illi sua sed purganda; alij vitæ necessaria sæpe detulerunt, vtrumque alij: inter quos. mulier quæ oua partim furto sublata obtulerat, eodem crimen suum sensit detegi, quo Stephani sanctitatem, cùm ille furtiua à legitimis discreuit & repulit. Idem sensere grassatores nonnulli, qui orante B. Virginem Stephano, captiuo suo detracta subito doluerunt vincula, sibi que iniici, quibus constricti, ad Monasterium ducti sunt &

234 *Lilium Gallie Sanctæ.*

pœnitentiã. His tamen miraculis nunquã elatus ab animi demissione recessit; quin potius maiores sibi putavit ad virtutem addi stimulos, quo plura patraret miracula, & minores experiretur à carne aculeos. Quod enim inde maiori vento viam aperiri vidit, virginitatis suæ flori magis timuit & cauit. Vitrea est hæc virtus, quæ non solum frangitur, cum tunditur, verùm etiam cum vento inflatur. Et mirabitur quis suavißimos ex eius corpore erupisse odores, quid mirum, cum tantos sub corde nutrierit flores?

N O T Æ.

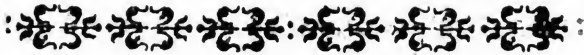
- 1 **V** *Optum*] Quo prolem suam Deo vouit, si concederet.
- 2 *Vice-comitis*] Stephani, Vicet-Com. de Tiers
- 3 *Vxor.*] Candida nomine, & moribus.
- 4 *Mureto.*] Apud Lemonicensis.

Pars prima. Caput II. 235

5 *Pastus herbis.*] A tempore quo in Eremum
Secessit, carnem butyrum, aut ova non comedit.

Obijt anno 1142. multis illustris miraculis,
ætatis suæ 80. Cultæ eremi 50. die 7. Feb.

*Ex And. du Val. Doct.
Sorbonico.*

S. GVILLEMVS.

Guillelmitarum institutor.

NON est quod ab armato ti-
meas ; vt contumacem de-
bellare naturam , sic Guil-
lelmum armauit gratia, Ti-
tulis insignis erat Guillelmus , Dux
Aquitaniæ, Comes Pictauorum, præ-
cellus animo , ¹ procerus corpore , ²
irâ & vitijs maior : incestu & ³ Schif-
mate tam fœdus , quam clarus san-
guine. Sed ô stupendum è Cælo pro-
digum ! D. Bernardus Abbas Clare-

236 *Lilium Gallie Sanctæ.*

uallensis ad eum procedit, Sanctissimū Eucharistiæ Sacramētum obiicit, & cōtinuò corā iudice reus, corā agno cadit leo: & quā mali causam nouerat conscientia, repetito verbere Pectus tundit vindex dextera. Hinc ad Eremi sanctum pergit incolam, quid facto sit opus rogaturus; qui eum, quòd totus fuisset scelus, perpetuo stringit ferro, galeâ caput, pectus lorica, & decem catenis onerat, sicque vinc̄tum [†] ad Pontificem Maximum mittit à spiritualibus vinculis soluendum. Ad hominis ferrei conspectum exhorruit Pontifex, animo secum reputans, Pœnitentiæ telis imperuium esse pectus, quod ferro tegeretur. Verùm insolentis vestimēti causam edoctus, Ierosolimam ablegauit, vt à Christe sanguine rubens terra impiatam sceleribus animam maiori rubore suffunderet, & ad lacrymas prouo-

caret. Inde post ⁵ duos annos egressus
vt ad suos rediret, quòd solem reli-
quisset, lumen amisit, sed orientem
mox repetens, lucem recepit. Ex eo
tempore ⁶ in Italia varias incoluit ere-
mos, in quibus bellè ei accidit, quòd
armatus fuit, multos enim hostes ha-
buit, homines & dæmones, qui nu-
merosas illi imposuerunt Plagas. Sed
quot vulnera, tot fuere ora, quæ Chri-
sti laudes, sanctique victorias ceci-
nerunt, & pias D. Virginis aduoca-
rum manus. Ad stabulum Rhodis,
vbi decessit (nunc mala vallis dicitur)
Venerabundos expertus est serpentes,
morbos nutui obtemperantes, mor-
tem suauem: Post quam si longè pul-
chrior, quàm dum viueret, visus est:
nihil miri, multis se abluerat annis,
vt tibi nitidum esset, POENITENTIÆ
SPECVLVM.

N O T Æ.

1 **P***Rocerus.*] Gigantæa potius etat forma, quàm humana quare vix ei ad prandium sufficebat cibus, qui viris 8. fortissimis fuisset satis. *Henriquez l. 2. dist. 12. fascicul Cisterciens.*

2 *Irâ.*] Semper ferè armatus incedebat, & inuitos trahebat ad certamen.

3 *Schismate.*] Quo partes tuebatur Petri Leonis Antipapæ, contra Innocentium II. verum Pontificem.

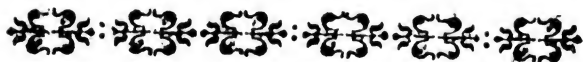
4 *Ad Pontificem.*] Eugenium III.

5 *Duos annos. 9.*] Dicunt Alij, vt *Henriq. c. 4.* Toto eo tempore, in specu pœnitentiam egit, cibario pane & aqua.

6 *In Italia.*] In Liualia silua, quæ est in Pisanorum finibus, speluncam horridam incoluit in monte Pruno: In Liualia iterum, in Petricio monte. Castillione, in Ecclesia S. Nicolai, demum in stabulo Rhodis, quod est in agro senensi vbi obiit ann. 1156. 4. id. Feb.

Ex Theobaldo Episcopo & Chrysoft. Henriquez in fascicul. Cisterciens.

S. IGNATIVS

Iesuita.

INTABRIÆ¹ PACE DIXERIM,
Gallus est IGNATIVS, quatenus
Sanctus. Genuit & aluit eum
Gallia, è Gallico igne natum aut
æneo tormento. Quàm vbique mira
es ô mea Gallia! quæ machinis etiam
bellicis sanctos parias, nec Martyres,
sed Confessores. Arcem in Gallos
propugnabat² Pompelonensem no-
bilissimus Cantaber, cùm Bombardæ
içtus glande, corruit, quo ruente
arx³ stare non potuit. Ex içtu clau-
dus, rectè in posterum ambulauit;
imo ad loca sacra, & sanctitatem cu-
currit, non priùs tamen quàm pecca-
torum Sarcinam, (quòd oneri esset)
ad D. Virginis Montisserrati deposuif-

set. In eo itinere, rusticâ veste tam regi non potuit nobilis, quàm Barcellona inter pueros vir perfectus, aut Venetiis lux in tenebris latere; ubique sanctitate & miraculis emicuit inuitus. † In Minoresano specu, in quo durissimam egit pœnitentiam, cùm flagello ter quotidie, piâ crudelitate carnem acerrimè tunderet, mollior eius brachio rupes Saxea exhorruit, & ad ictus singulos, per Echo ingenuit. Sub idem tempus, octiduo, in excessu mentis cùm permansisset, IESVS, quem expergiscens & semisopitus inclamavit, quocum tamdiu fuisset, prodidit: aut certè, quod ei Deus Societatem post somnum ostenderet (quemadmodum olim Adamo Euam) vt nomẽ imponeret, IESV nomine insigniuit.

Post verbera, ferulæ subiecit manum, & triginta trium vir annorum,
cùm

Pars prima. Cap. II. 241

cùm aliquandiu latinè balbutiisset lu-
tetiam Parisiorum venit, vbi Phi-
losofiam ebibit, & Theologiam,
societatémque peperit, adlectis so-
ciis nouem. E tanti regni capite hanc
nasci decuerat ⁵ Mineruam, & tan-
tum foetum non minores habere cu-
nas. At præcluso à bellis pelago, quòd
Christi vestigia Ierosolymis iteratò
visere non liceret, ad ⁶ Pontificis Ro-
mani pedes accidit: vbi ⁷ in societatis
confirmatione, Dei digitum sensit
⁸ Pontifex, Ignatius manum, prope
ipsemet ⁹ adpromiserat Christus, his
verbis; *Ero vobis Romæ propitius.* Quã
sanctissimè genuerat, studiosissimè
aluit societatem Parens, virtutum
omnium typus, & exemplum: ¹⁰ hu-
milis ad prodigium; ¹¹ mitis & quie-
tus ad miraculum: ¹² Salutis proximi
suscipientissimus, & ¹³ scientiæ ac pietatis
proxeneta, ¹⁴ Propheta non vanus, &

Q

242 *Lilium Gallia Sancta.*

miraculis imprimis clarus. Sed præter sanitatem ægris, & vitam ¹⁵ mortuo restitutas, his præcipuè, quòd vndecim & amplius annos, ¹⁶ lingua ne mininùm est lapsus, & igneus totus cùm esset, ¹⁷ fumum non habuit. Altus est qui omnes superat ventos, & prodigio similis, qui cùm multis ardeat ignibus, fumo caret.

NOTÆ.

1. **C**Antabria.] *La Biscaie*, in qua natus est nimirum Guipuscoæ.
2. *Pampelon.*] *Pampelune*, in Nauarræ Regno anno 1521.
3. *Stare.*] Deditionem fecit, vbi læsum vidit Ignatium.
4. *Minoresano specn.*] 3. à Monferrato lapide, Hispan. *Manreze.*
5. *Minervam.*] Societatem IESV, quæ scientias docere profiteretur.
6. *Pontificis.*] Pauli III.
7. *Societatis confirmations.*] Anno 1540. 5. Cal. Octob.
8. *Pontifex.*] Confirmandæ Societati princi-

Pars prima. Cap. II. 243

piò aduersabatur Pontifex, sed subitò mutata sententia, censuit esse adprobendam, in hæc erumpens verba; *Digitus Dei est hic.*

9 *Adpromiserat.*] Cùm S. Ignatio apparuisset crucem gestans humeris, in sacello ab Vrbe Rom. 3. milliaribus dissito.

10 *Humilis.*] Optasset cadauer suum in sterquilinum proiici.

11 *Mitis.*] Lenitate sua multorum sedauit perturbationes.

12 *Salutis proximi.*] Cui se & socios suos addixit.

13 *Scientia & pietatis.*] Societatem erigendo quæ scientiam cum pietate coniungeret.

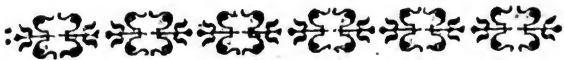
14 *Propheta.*] Multis antè annis quàm Societas nasceretur, prædixit Antuerpiæ, mercatori cuidam Hispano Metimnensi, fore vt Collegium Societatis IESV suis sumptibus excitaret, quod ita conligit.

15 *Mortuo.*] Lissano Barcinonensi, in vico Belico, ad Plateam Lullianam.

16 *Lingua.*] Vndecim duodecimue ante mortem annis, verbum nullum protulit, cuius illum pœnituerit.

17 *Fumum.*] Vanitatis, cuius ne motus quidē sensit multis annis antequam è vita excederet. *Ex P. Ribadeneira teste oculato.*

Obiit anno 1556. ætatis 65. 31. Iulij: In numerum autem SS. relatus, anno 1622. a Greg. XV. petente præcipuè Christianiss. Rege Ludouico XIII. Scriptis regia manu ad Pontificem litteris.

S. FRANCISCVS
Paulanus, Minimus.

MAXIMUM in Minimo vidit Gal-
lia, cum è Calabria Franciscum
suscepit, qui potentissimis regibus
maximus, sibi semper Minimus fuit.
Ab rege Ludouico huius nominis
vndecimo, ex eremo in aulam voca-
tus, idē præstitit in aulâ, quod in ere-
mo; medias ingressus flammæ, illæ-
sus mansit; & ab istis non minorem,
quam à prioribus accepit claritatem;
sibi enim constans fuit eius Sanctitas,
licet iisdem de ea¹ periculum in aulâ
fecerit Rex, quibus de Christo dæ-
mon in eremo; ² auro, ³ cibus & ⁴ ho-
noribus, sed vbi Christo conformem
vidit, abscessit dæmō, accessit Angelus:
aut cui dæmon vel tētator fuerat, An-

gelus fuit; summo cum honore, vitæ ministravit necessaria, & in charis eximium habuit. Cui vicissim Frãciscus, si non ⁵ longiorem vitam, vt æternùm forte moreretur; saltem ita mori, vt æternùm viueret, obtinuit: vti duobus ponè sequentibus regibus Carolo VIII. & Ludouico XII. vt hostes vincerent, aut non haberent. Horum postremo cùm ⁶ arcanum detexit peccatum, suam illi nec cogitans detexit Sanctitatem. Quam summa lenitate & charitate ornatam, tam notam aliis fecerunt innumera fermè miracula, vt surdi audierint & viderint cæci; imo & ipsa venerata sint elementa: Quem enim in calcariâ ⁷ fornace vrere non ausus est ignis, in mari mergere non ausæ sunt aquæ, cùm e Calabria in Siciliam Laneo transiit ⁸ nauigio, seu extenta veste. Qui autem mergi possit qui corpore & animo sursum

246 *Lilium Gallie Sanctæ.*

tendit, post viginti sex annos in Gallia tranſactos, cum Chriſto, quocum vixerat, mortuus eſt, die veneris ſacro ; (ſed quadrageſimæ tempore non mori non potuit, cui quadrageſima in cibo ſemper fuit.) Moriens, in cœlum elatus eſt , qui ſemper iacuerat in terris: nunquam enim viuēs elatus fuit, niſi cum extaſis in medio ſaltu Regio , dedit ex aere pendulum : aut cùm in ordinis ſui denominatione, quem Minimorum dixit, voluit habere in demiffione ſuperlatium. Sed heu quàm ſancta & innocens ſuperbia, quæ deprimit cùm extollit, extollit cùm deprimit.

NOTÆ.

P*ericulum fecit.*] Suadente Medico Iacobo Corterio, qui timebat, ne ſi valeret Rex, iuberetur ipſe valere, & amittere decem millia nummorum, quæ illi mercedem dabat Rex, ſingulis menſibus.

2 *Auro.*] Primùm abaco aureo omnibus suis numeris absoluto, secundùm, imagine aurea lapillis distincta 17. millium aureorum. tertium, ipsemet auti vim maximam secretò viro Sancto obtulit.

3 *Cibis.*] Maioribus piscibus, quos illi edendos submisit.

4 *Honoribus.*] Quibus illum conueniendo & familiariter alloquendo affecit. Hæc autem omnia generosè & sanctè respuit Franciscus, qui viso auro, quod Rex ipse obtulerat, intrepidè Regem arguit, satius esse dicens nomina sua dissoluere, quàm populi sanguinem exfugere tributis.

5 *Longiorem vitam.*] Regem monuit, Deum illi nolle longiorem vitam concedere, ac proinde animæ suæ prouideret, quod vt faceret illi Franciscus obtinuit, & vt nimium mortis timorem deponeret.

6 *Arcanum.*] Post colloquium cum hoc Sanctiss. viro, dixit aulicis suis Rex, Credidissem nunquam tam Sanctum Virum in terris viuere, nisi experientia didicissem; retexit mihi arcana quædam, quæ Deus solus nosse poterat.

7 *Fornace.*] Paulæ in Calabria, vt mederetur calcarizæ fornaci rimas argenti, illam ingressus est.

8 *Nauigio, &c.*] Vt è Calabria, in Siciliam nauigaret, repulsam passus à nauta, quod naulum soluere non posset.

9 *Salu Regio.*] Plessiaci apud Turones: qua

248 *Lilium Gallia Sanctæ.*

in extasi visus est à Rege Ludouico XI. eius filia
& multis aulicis.

Natalis in cælo dies illi fuit 2. April.

*Ex hist. generali ordinis PP.
Minimorum per Lud. Dony
d' Attichy.*

S. NORBERTVS
Præmonstrat.ord. Fundator.

 DOLESCENTIAM ne queras,
fermè omnem perdidit in
in¹ aula, ex illustri² Franco-
rum profapia nobilis³ Austrasius. Sed
quod inter aulicos amisit pluribus an-
nis, quadraginta dierum spatio⁴ inter
monachos quæsiit & recepit, imò &
accessionem fecit: eloquentiam enim
didicit sacram, qua, si non sodalibus
suis Canonicis, saltem sibi suavit, vt
⁵ Sacerdotium desereret opimum, pa-

trias opes egenis largiretur, prauos exueret mores & calceos, quibus exutus expeditior ad summum pergeret Pontificem; à quo inuitatus, in aula Pontificia noluit immorari, quod pœnitentias quæreret, non indulgentias. In Galliam vt rediit, sacra conscendere pulpita, in Noscomia descēdere, extinguere odia, corda Diuino amore incendere, vitiis bellū indicere & dēmonibus: pios viros adsciscere sibi socios, quibus ad tredecim auctis, in⁷ Præmonstrato, præmonstrato sibi olim loco à Bartholomęo Laudunensi præfule, sacrum erexit ordinem, tam veste quàm moribus candidum, quē vt probaret Romana sedes, urbem adiit, postquam vitæ comitem adiunxisset sibi⁸ Godefridum Comitem Cappenbergensem, idēque facere meditati Theobaldo Campanię Comiti piē obstitisset: tot Comites ha-

250 *Lilium Gallia Sancta.*

bere noluit. ne aliquando haberet duces. Huic verò cum sponsam quærit, sibi inuenit, quam nec quærebat, nec cupiebat, ° Parthenopolitanam Ecclesiam. Spiræ enim electus corã Imperatore Lothario, & à Legato Pontificio iussus obtemperare, ad Saxones perrexit, sub veste candida ouem tegens, aut pastorem, aut vtrúmque. Vbi ouile ° ingressus est, lupos est aggressus, aut rerum Ecclesiasticarum raptores: qui postea præda, apertis faucibus multos in Episcopum dederunt. vlulatus, sed inanes. Terrenos non timet lupos, qui tartareos fugat canes sola in Deum tectus fiducia, non solum lædi non potuit, sed & ° arma sine armis, priuatim & publicè, ex eorum manibus excussit: Quid si dexteram armasset potentia, qua febres è corporibus, Tanchelinum Antuerpia, Petrum Léonem Roma eiecit,

quantis attriisset cladibus? vbi cedit leo quid potest lupus? Quod araneã tam intrepidè quàm impunè è sacro ebibit calice, liquidò probauit potentissimum esse sub pectore pharmacũ, sanctitatem: & magno animo nocere non posse paruum hostem. Si ab ann. 1134. quo¹² decessit, ad an. 1627. apud suos delituit¹³ Magdeburgenses, ex eo tempore quòd tutela abfuit, cæde & ignibus perierunt, vt discant vel hæretici, Sanctorum venerari exuias & eorum precibus, imminentes sibi flammæ deprecari.

NOTÆ.

1. **I***N aulã.*] Hentici Iunioris Imp. & Frederici Archiep. Colonienſis.
2. *Francorum.*] Ita Hugo, eius in Monasterio successor.
3. *Austrasius.*] Ex municipio Xainte, olim Traiana colonia dicto, à Traiano Imp. non Troia, vt malè vulgus existinat. *Ex Steph. Piglio & Miræo ad 6. Iunij.*

252 *Lilium Gallie Sanctæ.*

4 *Inter Monachos.*] Sigebergenses.

5 *Sacerdotium.*] A Frederico Colonienſium Archipræſule collatum.

6 *Pontificem.*] Gelafium II.

7 *Pramonſtrat.*] Gall. *Pramonſtré*, in Diœceſi Laudunenſi, *De Laon.*

8 *Godefridum.*] Vveſtphalum, qui caſtra ſua mutauit in cænobia.

9 *Parthenopolit.*] 1 Magdeburgenſem.

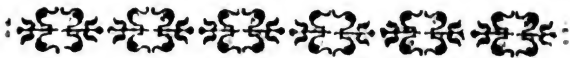
10 *Ingreſſus.*] Nudis pedibus, & tam humili ſchemate, vt oſtiarius palatij Archiepiſcopalis aditu eum prohibere voluerit, quòd mendicum eſſe putaret.

11 *Arma, &c.*] Illius præſertim, qui ſub pœnitentis veſte gladium abſconderat, vt Norbertum occideret, at eo viſo, animum detexit & gladium, & tunc quod videri voluerat apparuit, pœnitens.

12 *Deceſſit.*] Die 6. Iunij.

13 *Magdeburg.*] Qui expetente Ferdinando II. ſacras Norberti exuias, ſua vrbe efferri permiferunt.

*Ex Hugone Abbate Pramonſt.
S. Norberti ſucceſſore.*

SANCTA AGNES
ordinis Præmonstrat.

NON immeritò sub ¹ candido
vides vellere hanc princi-
pem fœminam , Ovis fuit
& Agnes dicta , quòd ab
Agnò moribus non differret. Aureo
vellere superba incedere potuerat Dy-
nastæ potentissimi filia, & Campaniæ
Gallicæ Seneschalli ² coniux, sed igni-
uomonos timuit habere custodes tau-
ros. Potuerat & holosericis ornari ve-
stibus, sed post pium à marito diuor-
tium, quo ille ad Clareuallenses asce-
tas, hæc ³ ad Præmonstratensem ac-
cessit Parthenona, carnem regi noluit
à vermibus, quam vermes essent ali-
quando voraturi . Lanam maluit &
candidam, vt ouem præstaret se , aut

254 *Lilium allia Sancta.*

Christi pastoris sponfam, cui dotem attulit auri vim non modicam, & prædia, quibus bina monasteria construicuravit. Eidem & filium genuit, quem mundo pepererat primogenitum, ⁴Guidonem nomine, is enim, assentientibus vxore sua Adelarde & filia Agnete (quæ postea Roberto nupsit Diocorum Comiti, Ludouici Regis septimi germano, Præmonstrato se addixit, in infima fratrum laicorum forte. Religiosum sic ingressa cœtum Agnes, breui perfecta fuit, quòd ante datum ordini sacro nomen, tyrociniũ in Xenodochio posuisset, nimirum domi suæ, vbi dormientibus seruis & ancillis, sæpe fuerat famulata, & pauperibus, quos exceperat hospitio, vilissima quæque præstiterat obsequia. Semel tantum in diem corpori suo cibum, eumque parcissimum, animæ verò suæ perpetuum oratione mini-

strabat, cuius ope eò prouecta est sanctitatis, vt nulla in re vnquam gloria sit, quàm cilicio & cinere. In quo piissimè fecit nobilis, quod vanissimè, nobiles solent, vestem gloriata est & originem.

N O T Æ.

1 **C***andido vellere.*] In veste candida, vt Præmonstratenses solent.

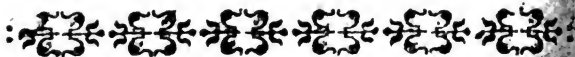
2 *Coniux.*] Andreæ de Baudiment, Domini Branensis & Faræ, Brene & la Fere en Tardenois.

3 *Præmonstraten.*] Antequam transiret ad cœnobium Fontanellæum, cum aliis Sanctimonialibus, quæ debebant præmōstrati, in Parthenone.

4 *Guidoxem.*] Toparcham Branæ & Faræ.

Animam Deo reddidit pridie Cal. April.
1149.

*Ex Chronico Comitum
Branens.*

*S. IOANNES DE MATTA
Trinitarius, seu ordinis Sanctiss.
Trinitatis de redemptione capti-
uorum institutor.*

PROVINCIAE Phocensis mō-
Atibus, in quibus ¹ natus est
 puer nobilis, ad ² Aquas Sex-
 tias missus, vt scientias ebiberet, scien-
 di ardorem non extinxit sed accendit,
 quoad Lutetiam Parisiorum ad scien-
 tiarum fontem venit, vbi post extri-
 catos summo ingenij acumine Sacrae
³ Theologiae nodos, ad alios accessit
 dissoluendos. Illi enim primùm ⁴ fa-
 cris operanti adstitit Angelus, cum ca-
 ptiuus duobus, ad quorum vincula
 soluēda tacitè inuitatus, seipsum pri-
 mò, vinculis exemit sæculi, vt à suis
 vincula soluere disceret aliena. Sed
 Anachore

Anachoreticam aliquandiu professus vitam, cum B. Felice Valesio, in agro Meldensi, ab otio sacro, sanctum auspiciatus est laborē, ad quem à Ceruo, varij coloris crucē inter cornua gerente, secūdo inuitatus, Romam accessit & Summum Pontificem, à quo in sacrum ordinem (quem à sanctissima dixit Trinitate) socios ad legendi, & aurum quo ferreos captiuorum frangeret compedes, à piis corrogandi, accepit facultatem. Ab eodem item candidā donatus est veste, vt Mauros inter, aut mortales dæmonas, onustus auro virtutum hoste, morum & animi tenax esset candoris; redemptionisq; nostræ munitus est signo, vt redemptionis incūberet muneri, & medios inter barbaros, palam profiteretur cui domino militaret. In Galliam redūx, post excitatas aliquot ordinis sui domos, in Africam aduolat, vbi au-

R

258 *Lilium Gallie Sanctæ.*

reâ luce, tenebras discutit Captiuorum, qui à barbarica seruitute, in libertatem asserti filiorum Dei, Saracenorum exuuit quâ dirè vexabantur crucem, & Christi salutarem amplectuntur. Hac signati in Galliam. imò & Romam à pio suo redemptore, nauali triumpho deportantur, adeo fauente cœlo, vt aliquando sex horis, Tuneto Romam, oculos in cœlum defixus peruenerit. Benè nauigat qui semper Cœlum obseruat: sed anno, post erectum ordinem, decimo sexto, emenso huius vitæ pelago, ad Redemptorem & liberatorem suum Christum, per mortem euocatus piissimus captiuorum redemptor, in beatitudinis æternæ portum incolumis appulit, ann. à Christo nato 1213. die 21. Decemb. non priùs tamen quàm à Christo sui obitus diem didicisset, & quantum Europæ suis contulisset

laboribus. Ante mortem, vbi Sepulchrum suum aperiri iussit, (in qua pœnitentiæ suæ arma voluit concludi) oculos sociorum suorum aperuit, & soluit in lacrymas, sed longè magis vbi ipsemet soluit, & à terra recessit. Nam præter cilicium, quo armatum vndique visum est sanctissimum eius cadauer, catena ferrea, quæ illius rentes arctissimè complexa fuit, ex omnium oculis aquas traxit copiosissimas. Ab eo tempore, diebus quatuor mansit insepultus, nec de illo dici potuit, quatrivanus est, iam fœtet; nullus enim ex eius corpore fœtor erupit, quin potius salutiferum fluxit oleum misericordiæ, quâ semper affluxit, symbolum.

Mortuo tumulus mons Cœlius fuit, quòd virum toti orbi suspiciendum decerent montes, nascentem & inorientem.

NOTÆ.

1 **N** *Atus.*] Falcone, ad alpes Prouinciæ Phrocensis, ex patre Eufemio & matre Martha Massiliensi nobilibus, anno 1154.

2 *Aguas sextias.*] *Aix en Prouence*, vbi Grammaticæ, Rethoricæ, & Philosophiæ studuit.

3 *Theologia nodos.*] In publico certamine Theologico, vbi doctor est renunciatus.

4 *Sacris primum operanti.*] Præsentibus Mauricio de Soliaco Parisiensi Antistite, & Abbatibus Sanctæ Genouefæ & S. Victoris, in sacello Episcopali.

5 *Candida veste, &c.*] Innocent. III. Pontifex Maximus BB. Ioannem & Felicem candidis vestibus, cruce signatis induit, ordinem confirmavit, sui que Pontificatus optimas appellauit primitias.

6 *Galliam.*] Et Regem Philippum secundum adit.

7 *Domos*] Prima erecta est, vbi pœnitentiam egerat, in agro Meldensi, quæ dicta est ceruus frigidus, à ceruo quem olim ibi viderat.

8 *In Africam.*] Tunetum.

9. *In Beatitud. aterna, &c.*] Multa quæ fecit post mortem miracula hoc testantur. Ea autem contigit anno 1213. die 21. Decemb.

Ex Descriptionibus Iconum huius Sancti, apud PP. Trinit. Metenses, & ex P. Stephano Bineto, in libello de sanctis Sacrorum ordinum Patriarchis.

LILIORVM

S E V

FLORVM GALLIÆ
SANCTÆ

PARS ALTERA
DE LAICIS.

CAP. PRIMVM.

PROCERES ET NOBILES.

S. CAROLVS MAGNVS
Rex & Imperator.

IN breui charta Magnum da-
mus nomine, & corpore, ani-
mo maiorem, pietate ter Ma-
ximum. Is est Carolus Pipini Breuis

R 3

262 *Lilium Galliae Sanctae.*

magnus filius, David Gallicus, Imperij Occidentalis Constantinus, Diuorum cultor, Imperatorum Coryphæus, Regum gloria, Clypeus Romanorum Pontificum, Saxonum ¹ armatus Apostolus; quem tres orbis partes coluerunt viuum, & magnum in omnibus dixerunt: ² Quarta si nesciit, nesciebatur ipsa, cui non incognitus fuisset, si fuisset illi nota. Eum inquam pingimus, qui Ioue melior, Aquilis suis vsus est, non ad fulmina ferenda, sed ad Christi signa barbaris inferenda gentibus, Saxonibus, Saracenis, & Mauris Hispanis. Vix enim vnquam bellum suscepit Mars ille Christianus, nisi pro restituendis in sedem, & res suas Romanis Pontificibus, aut pro fide propaganda. Illos, ac præcipuè Leonem III. (à quo defenso maior extitit, quàm ab alio à se ³ occiso Pipinus pater) fecit Maximos, temporali

potestate : nam [†] quæ possident, ma-
iori ex parte, aut dedit, aut restituit ab
hostibus bello recepta. Pro fide verò
33. annis in Saxones pugnauit, quos
toties victor, sub Christi iugum tan-
dē misit, & aquis ablui curauit Chri-
stianis, dum eorum idola flammis de-
dit: imprimis Irminulam castro mu-
nitissimo Eresburgo inclusam; in cu-
ius expugnatione cū ardenti periret
siti Caroli exercitus, repentinas mons
vicinus ⁶ aquas profudit, quæ cū ar-
dorem extinxerunt corporum, incen-
derunt animorum. Huius fidei gra-
tiâ, superatis Pyrenæis montibus, Sa-
racenos. totâ compulit excedere Hi-
spaniâ, quam Christum iteratò colere
docuit secundus Apostolus, priori
quidem par agnomine, quo dictus est
Magnus, sed in eo maior magno,
quòd maiores pro fide in Hispania fe-
cerit progressus. Quem autem fidei

264 *Lilium Gallia Sanctæ.*

zelus dedit Hispanis Apostolum, dedit & Italiae peregrinum. Illum enim quinquies in urbem pietas adduxit & pontificum amor, uti ⁷ osculis prodidit, quæ eorum sacris dedit pedibus, & gradibus singulis Romani templi. Manum item, quæ longa esse debuit regi, & Magno, in Syriam usque extendit, quò inopes subleuaret Christianos: sed quàm longè in pauperes protulit, tam altè in sacra extulit ⁸ ædificia, quæ plurima & amplissima cõstruxit, eaque ornari curauit decoro ⁹ cantu, consonisq; Sacerdotum ¹⁰ moribus. Tandem quâ inopes aluerat manu, codices scripserat sacros, & tēpla diuino posuerat Numini, eadem moriens scripsit hæredes suos, omnes Gallia dioceses ac pauperes. Heu quanti fit sanctitas, si tanti non emittur? Impegit quidem ut ¹¹ David, sed quem secutus fuerat peccantem, pœ-

nitentem præcessit. Cilicio enim Rex & Imperator septuagenario maior, quæ peccauerat carnem induit, vt stimulis stimulos reponeret; orationibus, ieiuniis, piisq; lectionibus incubuit ad vltimum vitæ diem, quo, ex eius præscripto, peregrinationum suarum indutus insignibus, & sepulchro conditus piissimus peregrinus, non Romam, sed Ierosolymam adiit, eamque caelestem. Quòd enim hæredem scripsisset Christum, suum vicissim scripsit Christus, nec propter peccata, quæ lacrymis deleuit & pœnitentia, ab regno suo excludere voluit eum, qui introduxerat in sua. Hoc testantur restituti cæcis duobus oculi, quibus vidit orbis immensam Dei misericordiam, & Caroli in Cœlis potestatem. Quare si ¹² de consensu Ecclesiæ, templa nunc habitat, quis iniquo ferat animo? Templa, meretur, qui tam

Pars altera. Caput I. 667

dum ordinem & tempus foundationis, attribuit.

Miræus in fastis Belgia.

8 *Osculis, &c.*] Accedens primùm in Urbem, tempore Adriani papæ, ubi venit ad gradus templi D. Petri, omnibus fixit oscula, & tandem Pontificis pedibus, qui eum præstolabatur in summo gradu.

9 *Cantu.*] Quem ut conformem Romanis haberent Gall. canendi peritos Româ accersit.

10 *Moribus, &c.*] Eo fine Concilia curauit plurima, sed præcipuè quinque, paucis ante mortem annis: Moguntinum, Remense, Turon. Cabillon. & Arelaten.

11 *Vt David.*] Plures habuit Nothos.

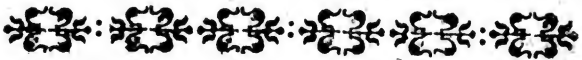
12 *De consensu, &c.*] A Paschali quidem pseudo-Pontifice Catalogo Sanctorum inscriptus est, sed legitimi pontifices, eius diploma non impugnarunt: vnde scribunt Cardinalis Ostiensis, & Ioan. Andreas, nec non Cardin. Baron. tacitâ permissione, & tolerantia Romanæ Ecclesiæ, coli *V. Baron. t. 9. ad ann. 814. n. 63. quo anno ad cœlites transit, die 23. Jan.*

Ex vita eiusd. Imp. per Monach.

Engolism. Item ex alia operib.

Ribad. Adiuncta & hist. Gall.

Scipionis Dupleix.

LVDOVICVS PIVS
Rex & Imperator.

Hic inter pios pro iure suo adscribi debet cum duobus sequentibus, si nondum inter Sanctos.

¹ **M**AGNI parentis non minor filius, & paternæ indolis hæres pius, tantę hereditati addidit, cum vitia detraxit. Nulla enim habuit, nisi virtutes : quarum aliquaë communem excedentes modum, pravis & iniquis oculis visæ sunt portenta, sed digna quæ parerent miracula. A puero senex, puerile nihil habuit præter corpus & annos, per quos à parente Rex Aquitanis datus, ² Ius dixit vt Salomon, ³ pugnauit vt Dauid, ⁴ Templam posuit, & asceteria Sacra, vt Apostolus; quibus & seipsum abiecta corona ⁵ deuouisset ex pieta-

Pars altera. Cap. I. 269

te, nisi contrà obniscus pater, mundū, quem proculcare pedibus meditabatur Ludouicus, manibus gestandum dedisset. Ad Imperium & Regnum euectus, post eiectos ex aula ⁶ Venerem & Cupidinem, quibus locum inter Lilia, & Aquilas non putauit esse idoneum, Duplici diademate virtutes omnes in capite suo coronauit. Præcipuè verò pietatem, quâ Deum, Beatam Virginem, & Pontifices Romanos ita coluit, vt Deo, Cor, Oculos Virgini, Pontificibus Romanis manus consecrarit. Tam enim Deum exarsit, vt in oratione, pio sæpe ma-
duerit imbre, & diutiùs immoratum fuisse, vitio sit datum: Tam Virginem Matrē dilexit, vt in oculis, eius ⁷ icunculam, quam secum, quocunque pergeret, curabat deferri, semper habere voluerit: Tam Pontifices Max. obseruauit, nihil vt vnquam illis eius de-

270 *Lilium Gallia Sanctæ.*

negarit manus, quin potius immensis auxerit largitionibus. Quare nil mirum si persecutiones sit passus grauissimas, piè volebat pius in Christo viuere. Bis illum exauctorarunt impiæ filiorum & coniuratorum manus, & ab eius capite coronam detraxerunt: Bis illum¹⁰ restituere Sacræ, & nouas imposuere coronas virtutes suæ, ¹¹ lenitas & constantia, quæ iniurias ab hostibus illatas, beneficijs & muneribus vindicarunt. Quadraginta sex ante mortem dies, nullum alium admisit cibum, præter Sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum, vt eo solo vesceretur, cui soli viuebat Christo; sub quorum finē, eum luxit Sol, cum non luxit¹² eclipsim passus, at contra moriens Ludouicus, fecit quod in scena spectator, peractâ fabulâ lepidissimâ, quod in portum eiectus tempestate nauta,¹³ risit. Quis autem risum

teneat, tot & tantis defunctus periculis, & in æterna iam iam penetraturus gaudia? Si periisset non rississet.

NOTÆ.

1 **M** *Agni.*] Caroli.

2 **M** *Ius dixit.*] Ter singulis hebdomadis iudiciis præerat, ut viduarum, pupillorum, & pauperum causas audiret.

3 *Pugnauit.*] In Hispania contra Saracenos, quos multis vicit præliis, & eorum expugnauit vrbes.

4 *Templa & Asceteria.*] Multa sunt ab eo in Aquitania reparata, imò & à fundamentis ædificata Monasteria. *Aym. l. 5. c. 8. & vita Ludou. à Coaraneo scripta.*

5 *Deuouisset.*] Paternum Aui Carolomanni imitari gestiens memorandum exemplum, ipse quoque Theoricæ vitæ culmina nitebatur comprehendere, inquit Author vitæ Lud.

6 *Venerem.*] Antequam ingrederetur palatium Aquisgrani, misit qui aulicos impudicos expellerent, regiis puellis abutentes.

7 *Incunculam, &c.*] Vnde accidit ut in venatione orare cupiens, B. V. imaginem, quam eius facellanus deferre consueuerat, arbori iusserit affigi, sed absolutâ oratione, equum subitò con-

272 *Lilium Gallia Sanctæ.*

scendit facellanus, immemor icunculæ, quoad postridie iterum regi proponenda fuit. Redit citus ad locum in quo reliquerat, reficere conatur, nec valet; cuius miraculi certior factus Lud. & in somnis à Deo monitus, vt eodem in loco Templum construeret, paruit, & Hildeshein est vocatum. *Ex Albert. Crant. 310. l. 1. Metropol. c. 10.*

8 *Largitionibus*] V. apud Card. Baron. ex Vaticani monumentis. ad ann. 817. n. 10. & 11. Scip. Duplex in Lud. p. 425.

9 *Filiorum manus.*] Primò Lotharij & Pipini: Secundò Lotharij, pipini, & Ludouici.

10 *Restituère sacra.*] Episcoporum, apud S. Dionysium, & Theonivillæ, vbi à 7. Episcopis recitatæ sunt orationes supra Lud. Imp.

11 *Lenitas.*] Etiam erga rebelles, & peduelionis reos.

12 *Eclipsim.*] 6. Maij 1. post meridiem hora.

13 *Risit.*] Intuens Cælum, nihilo à ridente differe videbatur.

Mortuus est anno 840. die 12. Cal. Iulij.

*Ex vita à Coetaneo scripta
& aliis Gall. histor.*

LOTHA

LOTHARIVS

Pœnitens.

POENITET Lotharium Imperatorem, Ludouici Pij filium, tam malè suis imperasse subditis, sibi peius obediuisse: Post tot iræ, libidinis, & bellorum ignes, quibus exarsit, quærit cineres, vt sordes suas eluat, maléque sano capiti faciat lexiuium. Sceptrum ponit & potestatem, cui parem non habet manum: Coronam, ne quod virtuti tribuendū erat, vitiis daret, si coronarentur. Aulam Cœnobio mutat² Prumiensi in Aulénæo Saltu, vbi posthac illi³ Dapifer erit ieiunium: à Cyathis oculi, à secretis Sacerdos: ab eleëmofynis manus. Ensem, sed quem timeat, portabit timor Dei: purpuram, pudor:

S

baltheum castitas : calcaria syndere-
 sis. Imperij fines definiunt contracti
 tugurij , aut domunculæ angustia.
 Bellum illi nullum in posterum erit,
 nisi in seipsum : venatio nulla , præ-
 terquam in animi feras passiones. Si
 aprum mactet, ira erit : si ceruum, in-
 genij leuitas : si leonem, superbia. De-
 ambulationes per Cœli spatia, quoad
 mors è Cœnobio in aulam iterû vo-
 cet , sed cœlestem illam & æternam.
 O amantissimam Dei in homines be-
 nignitatem ! O misericordem ! Reli-
 quum vitæ tempus , nempè annum
 vnum, sic viuit Lotharius in ea quam
 sibi elegit aula siluestri , vbi aulicos
 habet cœlites & Angelos , vt inter il-
 los [†] adscribendus nonnullis videatur.
 Ad quod si quis miracula expetit, nū-
 satis magna sunt , Imperatorem alie-
 nis paruisse imperiis , imperasse sibi ?
 Aulam eremo mutasse , cucullo pur-

puram , coronam auream , abraſo in orbem pilo? Ad tanta prodigia, digito Dei opus eſt, aut potentiſſimâ ſancti Viri dexterâ. Quàm multi Lotharium ſecuti ſunt Imperatorem, monachum verò, & pœnitentem, quàm nulli aut pauci? An quia Imperatorem decet ſequaces habere multos, pœnitentem aut monachum nullos? Errant, non omnem hic dimiſit comitatum, ſequi poſſunt.

NOTÆ.

1 *Sibi obediſſe.*] In patrandis multis ſcleribus ante Imperium, & in Imperio, præcipuè impietate erga patrem.

2 *Prumiens.*] Prumiæ, Monasterium apud Ardennates, Treuirensis Diœceſis.

3 *Dapifer, &c.*] Officiales Palatini.

4 *Adſcribendus, &c.*] Arnolſo Vvion in ligno vitæ, qui eum Sanctum vocat.

5 *Secuti ſunt.*] Peccantem.

Viueret deſiit anno 855. die 3. Cal. Octob.

Ex Vvion. Menard. Martyrol. Benedict.

& Reginone Abb. Prumiens.

CAROLVS CRASSVS
Jobus Gallicus.

IN eo ¹ Carolus Iobo par fuit, quòd equè infracto fuit ad omnes casus animo, sed in eo maior, quòd miserior. Ruit ille à florentissimo vitæ statu ad inopiam; hic à supremo Imperij & regni fastigio ad infimam hominum sortem, & tantam egestatem, vt sæpe quotidiani victus senserit penuriam, oues ille perdidit & armenta, hic populos & regna. Amicos saltem ille septem reliquos habuit, hic vnum tantum, aut alterum, Luitpertum Moguntinum Archi-præsulem, & ² Arnulphum, suum ex fratre nepotem, qui stipem porrigerent omnium mortalium miseri-

mo. Morbis conflictatus, vix ille corporis functus est muneribus, hic verò ita oculis captus est, vt ne vnum circa se videre posthac potuerit aulicum: tam fractis manibus, vt sceptrum tenere non potuerit; tam nullo capite, vt ex illo ³ tres exciderint coronæ. Liberos amisit ille, hic quos per ⁴ castitatem habere noluit. Vxorem habuit Iobus pessimam, hic sanctissimã amisit: Venit in suspicionem violati ab ea tori, diem illi dicit, libellum repudij porrigit, & Imperij fœlicitati. Nam abeunte illâ, abeunt & pereunt Carolo omnia, præter ipsum. Ab eo discedunt Galli, auolant aquilæ, & Carolus è Gallis ⁵ finem imponit Imperio, cui Carolus fecerat initium; quod struxerat Magnus; destruit Crassus, virtute patiendi tam nobilis, quam ille agendi. Pellitur ex aula qui vxorem expulerat, purpura indutus, pu-

dore ; vmbra comite & ⁶ egestate .
 Quid multa, elapso è manibus, quem
 gestabat, mūdo, vna crux illi superest,
 sed quam adorat & osculatur; suaden-
 te enim pietate , ⁷ æquo fert animo,
 Diuinæ prouidentiaē adscribit omnia,
 orationi incumbit constanter, veniam
 à læso poscit Numine , & gratias pro
 inflicto vulnere habet immortales. Eā
 iactatum tempestate, ad beatæ fœlici-
 tatis portum appulisse coniiicere pos-
 sumus, cū post nubila Cœlum illu-
 xerit, & mortuo arriserit Carolo, quē
 non atrata veste vt mortuum, sed lu-
 ce vestiit, vt cum lucis agnosceremus
 filium. In corpus demortui filij non-
 ne solet mater affundi?

 N O T Æ.

2 **C**arolus Crassus.] Rex & Imp. filius Lu-
 douici Germanici.

2 *Arnulph.*] Filium Carolomanni Regis Bavariz, quem elegerant Germani in Regem suum, cum de Imp. eligendo litigarent Itali.

3 *Tres Corona.*] Imperialis, Gallica, & Longobardica.

4 *Castitatem.*] S. Richardi in vxorem suam, quacum 12. annis vixit, intactam dimisit.

5 *Finem imponit*, &c.] Carolus Crassus dici potest vltimus Imperator Gallus, si legitima series attendatur. Nam Arnulphus eius successor notus fuit, cui filius suus Ludouicus successit, Ludouico eius cognatus Conradus, qui à multis Gallis Gallus non censetur, licet alij vltimum ex prosapia Caroli Magni asserant. *Vvasburg. t. 20.*

6 *Egestate.*] De qua sic loquitur Chronicon Lorishimense; miserandâ rerum facie, Imp. post Carolum Magnum nulli postponendus, egenus efficitur, adeo-ut desperatis rebus, non iam de regno, sed de victu cogitaret, &c.

7 *Aquo fert animo.*] Regino ad ann. 887. lib. 2. Chronic. sic testatur, fuit hic Christianissimus princeps, Deum timens, & mandata eius ex toto corde custodiens; Ecclesiasticis Sanctionibus deuotissimè parens, in eleemosynis largus, &c. Quod autem circa finem vitæ, dignitatibus nudatus, bonisque omnibus spoliatus est, tentatio fuit, ut credimus, non solum ad purgationem, sed quod maius est, ad probationem: siquidem hanc ut ferunt, patientissimè tolerauit, in aduersis sicut in prosperis Gratiarum vota persoluens.

280 *Lilium Gallie Sanctæ.*

Primus item annos per æram CHRISTI, ex-
pietate numeravit. *Auentin. l. 4. Annal. Boiorum.*

*Ex vita S. Richardis in Bau-
ria Sancta Raderi, & antiq.
sacris Vosagiæ 3. p. l. i. c. 10.*

*B E A T A A G N E S
Augusta.*

BEATA ¹ Agnes Augusta, tam
digna Imperio, quàm meliore
filio, Henricum Imp. huius
nominis quartum genuit, orbis fa-
cem; non quæ benignis illustraret ra-
diis, sed quæ infestis incenderet igni-
bus. Hunc ² cùm ferret vtero, immanẽ
gestare sibi visa est draconem, quem
licet horruerit innocens columba, na-
rum tamen fouit vt mater, lacq; præ-
buit, quo, si posset candorem eius ani-

mo iniiceret, aut ne per incuriam malæ educationis, futuro draconi propinaret venena. Ab eo ubi amota est per ¹ proceres, coronam de capite posuit, & ad caput accessit Imperij, Romanam urbem; ⁴ Augustæ aptissimū, & pietati, (quod cupiebat) colendæ locum. Ibi quem impugnavit ¹ Pontificem filius, coluit mater, in sedem Apostolicam tam propensa, quàm infensus ille; & maiorem lacrymarum vim profudit ex pietate, quàm ille ex immanitate fudit sanguinis. Quæ Susanna fuerat nupta, dempto capite, aut altera sui parte marito, Anna fuit vidua. In templis tam frequens, ut sacra templa in eius ædes mutata viderentur: In priuatis ædibus tam pia, ut templum esse crederentur. Lanâ semper vestiebatur, quòd ovis esset; & quicquid habebat auri, gemmarum, & ornamenti, in aras coniciebat, ut in iis

vanitatem mactaret, & immaculato litaret, quem colebat, Agno. Ieiuniis autem sic addicta, vt mediis in epulis, nihil illi præter famem, saperet, eò magis dilatans animam, quò contractiorem faciebat stomachum. Vingtinti ipsis annis, quibus Romæ fuit, imperauit nemini, nisi sibi; summo verò obediit Pontifici, piisque Diui Petri Damiani monitis; quo authore & principe, licet abiecisset, omnia, tulit multa: sed illa per contemptum, hæc per studiosam tolerãtiam; quoad tandem ad culmen prouecta virtutum, præter alas, quas magno eius addidit animo Sanctissimus ille Cardinalis, Aquilis in Cœlos subuecta est, quas pedibus proculcauit, tibi que dedit, ô Roma, nouam spectare AVGVSTÆ apotheosim.

N O T Æ.

1 **A** *Gnes.*] Guillelmi Pietauorum Principis filia, quæ solemnibus nuptiarum die, histriones, moriones, & omne genus ridiculorum à regia proscripsit.

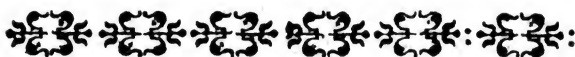
2 *Ferret utero.*] Ad annum 1051.

3 *Proceres.*] Inuidos, quod operâ, & consilio vteretur Henrici Augustani Antistitis, viri sapientissimi.

4 *Augusta.*] Quia Romanorum Imperatrix.

5 *Pontificem.*] Miris modis Pontifices Maximos vexauit, & ab iis anathemate percussus est. Sedente Gregorio VII. decessit 14. Dec.

*Ex Bauaria sancta
Raderi.*

S. RICHARDIS
Augusta.

NON frustra niueum fuit Richardi corpus, quæ tela omnia Cupidinis ignea, ita extinxit, vt ¹ Virgo permanferit. Non frustra niuea fuit manus, cùm ² candens ferrum impunè tractare potuerit, & sanctæ ³ Cunegundis inhære vestigiis. Carolo Crasso nupserat, Imperatorum in Occidente Gallorum postremo, nulli tamen post Carolum Magnum postponendo : quo cum duodecim annis Virgo vixerat, vt lilium cum lilio, cùm ecce tibi leuiffima de causa Augusto suboritur suspicio, de violato ab ea toro, cum ⁴ Vercellensi Antistite. Pungunt illum diu noctû-

que, vani curarum aculei, nec partem quietis capere sinunt, quoad diem illi dixerit, coram Imperij Proceribus. Adest vocata Richardis in iudicio, à qua, sic dicitur innocentia, vt singulari certamine, aut candenti ferro profiteatur se causæ suæ equitatem probaturam. Sed eo certamine non vincitur Imperatoris animus; nec ferri stare iudicio acquiescit, quòd timeat, ne si faueat Richardi, æternam suo nomini adurat infamiæ notam. Vnã vult audiri suspicionem, quã teste & iudice, Augusta pellitur ex aulâ. Cum Richarde abeunt & diuitiæ, cum Virgine Lilia, seu Gallicum quod statim Carolus amittit Imperium. Auolant & Imperiales aquilæ, quòd cum eo diutiùs aues generosissimæ morari nolint, qui Cuculus haberi velit. Relictis ergo aquilis, pennas assumit columbæ Augusta, & in mon-

286 *Lilium Gallia Sanctæ.*

tem sanctæ Othiliæ aduolat, vt in eo monte, altioris vitæ & sanctitatis accipiat elementa; à quibus apprimè parata, ¹ in fundo proprio, sacrum Parthenona extruit, ad radices Vogesi montis in Alsatia, signante locum viso. Vbi enim reperi videt ab vrsu humum, ibi cœlitùs edocta fundamenta iacit sacri ædificij; quo ad Colophonem perducto, focias sibi adlegit Virgines, Regis Virginum ambientes torum; à quibus in Antistitam electa, quæ semper Virgo permansit, egregiè erga omnes, affectu & virtutum exemplo, matrem se esse comprobauit.

 NOTÆ.

- 1 **V**irgo.] Etiam si 12. annis in matrimonio vixerit.
- 2 *[candens ferrum.]* Quo innocentiam suam & virginitatē probaret, contra Imp. suspiciones.

Pars altera. Cap. I. 287

3 *Cunegundis.*] Quæ vt castitatem suam, marito suo Sto. Henrico Imp. huius nominis intactam ostenderet, per arduos vomeres ambulauit illæsa.

4 *Antist. Vercellensi.*] Luithardo vel (vt vocât Regino) Luicvvaldo.

5 *Innocentia.*] Herm. Contractus asserit diuino iudicio ipsius virginitatem esse comprobata.

6 *Mont. S. Othilia.*] In Alsatiam.

7 *Fundo proprio.*] Alij Scotam, aut Hibernam, alij Hispanam, alij Alsatiam esse affirmant. Magis essentior Reginoni, qui ex Alsatia oriundam esse putat, ibique condito Parthenone Andelo, anno 889. vixisse.

Cœlitum fastos auxit, anno 890. 13. Sept.

*Ex Bauariâ Sancta Raderi,
& Sacris antiquit. Vosagia.*

S. ¹ *SIGEBERTVS*
Rex.

QUOD primum ex ore deprom-
 fit verbum, miraculum fuit,
 cum 40. dierum puer, sacra
 baptismatis verba Pronuntianti Epif-
 copo D. Amando, tacentibus omni-
 bus, Amen subiecit. Quid mirum si
 adultus, aut denatus tanta fecit quæ
 miramur ² prodigia, qui tantum fecit
 vix natus? Si Austrasiæ sceptrum à
 Dagoberto parente concessum, ibi-
 mulus gestavit aut trimulus? Geren-
 do sceptro idonea non sit manus, cu-
 ius lingua loquitur miracula? Si ³ au-
 lam habuerit Rex Sanctam, à fonte
 Sacro Amandum, à consilijs ⁴ Pipi-
 num, & ⁵ Cunibertum, Diuis adscrip-
 tos? Regem Aulici num sequi solent?

Si

Si Tempia Numini posuerit plusquã
duodena. Quid potiùs quàm⁶ Tem-
pla dare debuerat viuum Numinis
Templum ? Si templis immorari con-
suetus & orationi ? Si Sacerdotibus
ibidem vir perfectus concinere , qui
accinere nouerat à puero ? Si⁷ Psaltæ
regi tam studuerit, quàm illius exhor-
rereit⁸ casum , quẽ omnibus regibus
menti perpetuò obuersari debere so-
litus erat dicere, non oculis spectare,
tot pectore nudas Bersabæas : à qui-
bus quòd sibi tam prudenter cauerit,
non est quod stupeat quisquam quin-
gentos & viginti vnum annos Sige-
bertum in sepulchro mansisse incor-
ruptum ! Non abit in cineres corpus,
quod non sensit ignes, aut si sensit, il-
licò extinxit. Morti proximus, sacras
Martyrum historias sibi prælegi , &
Dauidem alternis psalli choris impe-
rauit , quos inter , non ægrè auulsa à

T

corpore anima, quòd illi tenaciter non adhæresceret, nullo dato langoris iudicio, ¹ ad superiores migravit, ut suo nos doceret exemplo, Regiam esse, quam querimus arctam ad Cælos viam.

NOTÆ.

¹ *Sigebertus III.*] Filius Dagoberti primi.

² *Prodigia.*] Quod eius cadaver tam diu incorruptum manserit, & multa alia miracula quæ videri possunt, apud authores vitæ huius Sanctissimi Regis.

Ab S. Arbogasto Argentinensi Episcopo in vitam reuocatus dicitur cum in venatione occisus fuisset. *Menar. in Martyrol. & Ruyr.*

³ *Aulam.*] Eius aula cœnobium potius quam domus regia videbatur.

⁴ *Pipinum.*] Primum Brabantinum Ducem.

⁵ *Cunibertum.*] Postea Colonensem Archiepiscopum.

⁶ *Templa.*] Præcipuè Sti. Martini prope Metas, ad radicem montis S. Quintini, vbi sepultus fuit.

⁷ *Psalta regi.*] Frequenter psallebat, diu notuque in templis, cum religiosis viris.

⁸ *Casum.*] Davidis casum sæpe meditabatur,

Pars altera. Cap. I. 29¹

dicebátq; Reges omnes illius meminisse debere.

9 *Ad superos.*] Migrasse dicitur anno Christi
662. ætatis 31. Cal. Feb.

*Ex Sigeberto & Georgio Aubry
in huius S. Regis vita.*

S. L V D O V I C V S
Rex.

V O D lilium inter flores ,
hoc ¹ Ludouicus inter re-
ges, qui antecessores Prin-
cipes & coætaneos, animi
magnitudine; puritate, lilia ipsa supe-
rauit. Vixit in aula, vt in Oceano gē-
ma, cælesti rore : & vt illa nihil à cir-
cunstante sale; nihil hic ab aulæ mo-
ribus , contraxit labis. ² Crîmen in
Deum , quo ab eiùs excideret gratia,
nunquam admisit, in subditos iniustū
nihil : Iustitiæ enim manum quam
gessit , tulit altera, quæ suum cuique

T 2

292 *Lilium Gallia Sancta.*

semper reddidit, Deo, subditis, & sibi: imò etiam cum armata flagello, seque in se ipsum. Iustitiæ manus fuit, quæ pœnas pro leuioribus repetiit culpis, & Venerem quæ tot perdidit reges, ³ singulis diebus veneris, flagello à se amouit longissimè. Eadem manu ⁴ blasphemis ademit linguas, & frontem auferendo reddidit, cum eorum linguas aut frontes iaduri iussit. At non iustitiæ tantum sed & misericordiæ habuit manum, qua regias opes profudit in egenos, illisque ⁵ conuiuia posuit & ⁶ hospitia; præter aquas, quibus eorum dum ⁷ lauit pedes, suas abluit manus, & puriores fecit. At qua dicemus eorum ex mensis analecta collegisse & in deliciis habuisse? Tot Diuino Numini ⁸ templa, tot eius seruis monasteria struxisse? In ⁹ Asiam semel cum fratribus suis tribus: In ¹⁰ Africam cum liberis totidem, sua si-

gna intulisse bellica, vt inferret Christi pacifica, & Crucē Palæstinis Christianis redderet, aut daret Saracenis? Pietatis: qua duce, Tunetano in regno à morte victus, victor euasit: Triumpho enim in Cœlum receptus, victoriam ad Gallos suos dimisit, quæ Tunetanos coëgit, quadraginta aureorum millia pendere quotannis & Christianæ fidei præcones audire. Moriens orationem ad filium successorem habuit, qua regis vitæ & sanctæ posuit præcepta, ex suis deprompta moribus. Dixit enim vt vixit, vixit vt dixit.

NOTÆ.

1 **L** *Vdonicus.*] Huius nominis Nonus, Ludouici VIII. filius.

2 *Crimen.*] Secundum piæ matris votum, quæ sæpe filio significauit, male se illum videre vitam quàm gratia priuatum.

3 *Singulis diebus veneris.*] Post confessionem Sacramentalem, qua singulis diebus veneris

294 *Lilium Gallie Sanctæ.*

peccata sua purgabat, à confessario suo volebat excipi catenis quinque ferreis inter se connexis, quas in pixide secum semper ferebat: præter cilicium, quo ferè temper, ad senium vsque usus est, & ieiunium quod iisdem sextis ferijs coluit, cui adde, quod diebus Mercurij & Lunæ quandiu valuit, a carne abstinuit.

4 *Blasphemis.*] Cuius cuiusdam Parisiensis nasum & labra iussit aduri candenti ferro, propter prolatam blasphemiam.

5 *Conuiuia.*] In eius aula sæpissime viginti supra centum mendici alebantur, iisdem cibus ac domestici.

6 *Hospitia.*] Pontisaræ, Compendij, Parisijs, Veruonij.

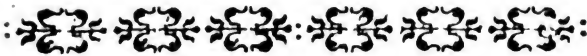
7 *Lauit pedes.*] Singulis diebus sabbati pedes 3. senum pauperum abluebat & osculabatur amantissime, postquam Regia mensa excepisset.

8 *Templa, &c.*] Mendicantium ordinum, præcipue Franciscanorum, Dominicanorum, Carthusianorum, &c. *V. Joinuill. c. 85.*

9 *In Asiam.*] Vbi generosè in Saracenos pugnauit. Damietam cepit; multos recepit Christianos captiuos, &c. sed ob crimina exercitus sui, captus est, & soluto redemptionis pretio liberatus.

10 *In Africam,*] Vbi peste correptus, obiit, anno 1270. ætatis suæ 55. die 25. Aug.

*Ex Ribad. & Scip. Dupleix
hist. Gall.*

S. B A T I L D I S
Regina.

MOTIOR virtutibus, quàm natalibus; illinc enim clarissima Batildis, hinc obscura; licet nō obscuri fuisse putentur parentes: Sed ex qua regione, in Galliam aduecta fuerit, vix scitur. ¹ Erchinoaldo Palatij magistro vāniij nobile mancipium, quod vxore mortuâ, in torū suum, ob formam & virtutes, euexisset herus, ni faces exosa nuptiales, ² fugisset Batildis & latuisset in tenebris. O dignam liliis puellam! ô dignissimum coronari generosum animum! Sed ô equissimum cœlum, cūm vtrumq; dedisti! A Clodouæo enim Secundo, Dagoberti filio, paucis pōst diebus, in consortem

296 *Lilium Gallia Sancta.*

assumpta throni & tori, Regina coronata est liliorum: quibus potita, virtutes non minuit, sed ³ populi tributa & regium ærarium. Ex quo quantum in egenos, Christiana mancipia redimenda, & monasteria profuderit, dici non potest: præcipuè in ⁴ Gemeticense, ad quod appulerant, tam sine nervis brachio (iusto enim iudicio mater abscindi iussisse dicitur) quã sine remis & velis nauigio, eiecti, & sequanæ commissi ⁵ rebelles sui in parentem filij. Eò liberalitatis venisse fertur, vt cingulum suum auro & gemis graue, religioso cuidam viro porrexerit, quòd sancta mallet esse, quàm cincta; & vtrumque illi graue esset, Christi seruorum penuria, & ad lumbos suos auri pondus inutile. Clodo-uzo mortuo, Gallia præfuit, dicam, an profuit? Vtrumque: quoad eius liberi tres, populis apti regendis vide-

rentur, quibus corona donatis, suam deposuit, & vitæ tam benè institutæ finem coronavit. Nam ⁶ Calense ingressa monasterium, quod magnis au- xerat incrementis, & redditibus, ab summo Imperio, exscendit ad humil- lima quæque Religionis ⁷ obsequia: & ⁸ præteriti immemor, memor fu- turi, Reginam se fuisse, oblita, recor- data morituram, ad nutum superioris se fingi, & cadaueris instar, in quam- cumque vellet partem, moveri per- misit. Quare mirum videri non de- bet, si viginti, post eius mortem an- nis, à vermibus intacta, reperta fuerit in sepulchro: tunc enim vixit, cum mortua esse debuit, quæ tunc mortua fuit, cum viua esse debuit.

N O T Æ.

1 **E** *Rchinoaldo.*] Alias Archembaldo, vel Herconoaldo.

T 5

298 *Lilium Gallia Sancta.*

2 *Fugisset.*] Quoad herus duxisset uxorem.

3 *Populi tributa.*] In capita incolarum imposita.

4 *Gemeticensis.*] In Normania Gall. *Jumieges.*

5 *Rebelle filij.*] In patrem absentem rebellasse dicuntur duo eius filij adolefcentes, & ea iudice, abscissis brachiorum neruis (vnde eneuati postea dicti sunt) crimen suum luisse ; quos naui, remigio & velis oarenti, impositos, Gemetias ad S. Philbertum, per Sequanam fors aduxit. De qua historia disceptant authores, sed verissimam asserunt Gemeticenses Monachi, in Annalib. Benedict. Domini, Ant. D'yepez Gallicè redditis.

6 *Calense.*] De Chelles prope Parisios, à S. Clotilde inchoatū, à Sancta vero Batilde auctum.

7 *Obsequia.*] Præcipue ægrotis & nouitijs in valerudinario, culina, & triclinio.

8 *Præteriti.*] Honoris & Dignitatis.

Sanctissimam eius animam in cælum deduxerunt Angeli & S. Genesius Lugdun. Archiepiscopus eius olim Eleemosynarius, die 26. Ianu.

*Ex vita apud Ribadeneira :
item ex Ant. d'Yepez, &
Vincent, Bellouacen.*

*B. IOANNA FRANCICA,
seu V A L E S I A,
Regina.*

MAXIMORVM Regum ¹ filia, ² so-
ror & ³ coniux, multa tulit à
parente, fratre & marito. Illam malè
habuit ⁴ primus, secundus ⁵ contem-
ptui, tertius omnino habere noluit.
Quem tulit illa montem, aut gibbum
dorso, à natura impositum, Athlantes
licet, ferre nō valuerunt parens & ma-
ritus: quin potius eo monte omnem
suum in eam amorem ita oppresse-
runt, vt vix vnquam flammulam emi-
ferit. Viginti & vno annis iuncta ma-
trimonio cum Ludouico Aurelianen-
si Duce (qui postea Rex fuit Ludo-
uicus huius nominis XII.) ab eo ni-
hil accepit, prater contemptum, &

300 *Lilium Gallie Sanctæ.*

^o repudij libellum. Sed à terreno relicta, Regi nupsit cœlesti, eique multam ac piam genuit virgo prolem, in sacro quem ⁷ Auarici Biturigum instituit ordini B. Virginis Annunciatae, uti illi ⁸ sexenni eadem cœlorum Regina prænunciarat. Eum partum præcessere dolores non pauci, plures sunt subsecuti: tam enim ⁹ sæviit in se ipsam Regina piissima, ut præter mortem, nemo dexteram eius exarmare ¹⁰ flagello, quo carnem singulis diebus tundeat acerrimè, nemo cilicio & catena ferrea eius corpus exuere potuerit; nemo ¹¹ clauos quinque argenteos refigere, quos pectori admouerat, ut his puncta aculeis, ad sanctitatis & vitæ metam citò decurreret, & gloriæ coronam: quam adeptâ fuisse Ioannam, omnium virtutum operibus, loquuntur & affirmant ¹² triginta supra centum miracula, præcipuè

verò per LVII. annos intactum à ver-
mibus eius corpus; testis incorruptus;
cuius testimonium, quòd hæreticos
adureret, ¹⁹ flammis reposuerunt, sed
ab eo igne, Ioannæ lux maior affulsit,
& Clientibus ardor.

NOTÆ.

- 1 **F**ilia.] Ludouici Regis huius nominis
Vndecimi.
- 2 *Soror.*] Caroli VIII. qui Ludou. XI. successit.
- 3 *Coniux.*] Ludouici XII.
- 4 *Primus, &c.*] .I. Pater, qui eam æquis videre
non poterat oculis, quòd deformis esset vultu,
& gibbosa; sæpe aduentante rege illam occulta-
bat sub longa sua veste D. de l'Equiere eius Gu-
bernator, ne visa puella regia, stomachum regi
faceret.
- 5 *Contemptui.*] Tanto habebatur contemptui,
vt in vrbe Turonensi, vbi rex commorabatur vix
aliquando inuenisset, quòd se reciperet, nisi Dux
custodiæ regiæ, cubiculum suum obtulisset.
- 6 *Repudijs.*] Quamprimùm Rex est denuncia-
tus; quòd antea ausus non fuisset propter metum
Ludouici XI. & Caroli VIII. licet pridie quàm
contraheret, coram notariis publicis (at secretis)

significasset se nolle matrimonium contrahere, sed vi & metu ad hoc adigi.

7 *Anarici Biturig.*] *A Bourges.* Post diuortium, in vrbe Bituricenſi ſacrum ordinem Virginum inſtituit, in honorem Beatæ Virginis Annunziatae, ſeu de decem virginis gaudiis aut virtutibus, in ſacris codicibus expreſſis; nimirum puritate, humilitate, veracitate, deuotione, obedientiâ, paupertate, patientiâ, charitate, & compaſſione.

8 *Sexenni.*] In templo, coram imaginibus Chriſti ſaluatoris eiusque genitricis, oranti B. Ioannæ Virgo adſtitit, & prædixit fore vt ordinem Sacrum Virginum inſtitueret in honorem Annunciationis.

9 *Sauit.*] Ieiunijs præſertim, tempore quadrageſimæ cibus veſcens oleo conditis, nullis vnquam piſcibus. Extra quadrageſimam, tribus in ſingulas heddomadas diebus.

10 *Flagello.*] Sero, poſtquam omnes pediffequæ è cubiculo ſuo diſceſſerant.

11 *Clauos.*] Infixos aſſerculo leuiori.

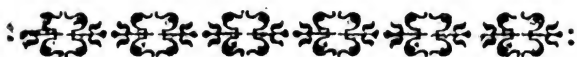
12 130. *Miracula.*] Ante 25. annos totidem numerauit P. Gregorius Mirnault, ordinis Sancti Franciſci.

13 *Flammas.*] Anno 1562. duce Mongomerio Comite licet mortua, tria edidiſſet ſuſpiria, à quibus territi tres milites ex cohorte Miregradi Ducis, qui in cryptam deſcenderant, aufugerunt. Sed audentiores & ſcleratiores alij ex cohorte Blanchetij, flammis tradiderunt, poſtquam

vnus ex illis , cadauer sacrum ense , transfuerberans, multum elicuiſſet ſanguinem.

Abierat é viuis B. Ioanna anno 1505. die 4. Feb.

Ex vita à R. P. Ludouico Domi d' Attichy conſcripta.

S. ROMARICVS
Princeps.

REGIO ſtemmate Princeps
Francus, coronam ambierat
adolescens (ſed quæ abraſo
fit pilo) & paupertatem libens voto
proſiteri , quam aliquando expertus
fuerat inuitus, bonis omnibus à Bru-
nechilde exutus paternis , & vtroque
orbatus parente . In ſua tamen cùm
rediit bona , à bonis abiit deſideriis ,
matrimoniique nexus vinculo, nun-
quam in libertatem ſeruorum Dei af-

seruisset se, ni cœlum amatam abstulisset coniugem, & ³ Amatum ⁴ Luxo-
uio misisset, religiosissimum virum,
qui penè emortua colendæ eremi de-
sideria suscitaret cum fœnore. Roma-
ricum enim è ciuitate Metensi Luxo-
uium perduxit, nec solum, vt olim
mundo abire meditatus erat, sed cum
vernis triginta, (digno certè tanto
Principe comitatu) quem non Vani-
tas sed Pietas adiunxit, & idem Deo
seruiendi ardor. Eò loci, vt virtutum
& præsertim humilitatis thesaurum
inueniret, terram fodit, & inuenit: in
hoc vno, sed sanctè Superbus, quod
nunquam vitia audire, & qui antea
seruis solùm & mancipiis imperabat,
Principi, hoc est sibi, posthac volue-
rit dominari. Ad Castrum suũ Auen-
dunum in monte Vosago positum, de
licentiâ Eustasij Abbatis profectus,
monasterium fieri iussit, & quæ illum
olim

olim à religione ineundâ retardarant bona, in religionem ingredi; nouem enim dedit monasteriis, quæ ad eum montem condidit, quorum ipse vnũ, Amatus alterum, septem alia incoluerũt Virgines Deo sacræ numero octoginta quatuor: inter quas fuerunt, è tribus eius natis, duæ, Gertrudis & Segeberga: Sed ab Hunnis diruta, in vno, quod nunc extat, vltra-Mosellano, restaurauit omnia Ludouicus Rex huius nominis Tertius, quod Romarici montis nomen, etiam in valle obtinuit. Ex hoc monte, in cœlestem euolauit Romaricus, & inter Angelos est admissus, postquam diu nouẽ suis monasteriis, veluti nouem Angelorum terrestrium choris præfuisset. Decedens ne quid superesset, quod huic monti non dedisset, dedit & nomen suum; qui postea Romaricius mons dictus est & Sanctus: Quippe mons

opus erat, qui post illum, tantum ferret nomen. Sed in Sanctum eū montem, cū auspiciatō Sanctus venisset^o Leo, & Romaricum ritu solemniter dixisset Sanctum; quod monti dederat. (sine montis dispendio) recepit Romaricus, MAGNUM NOMEN.

NOTÆ.

1 **F***Rancus.*] Ex progenie Pharamundi, filius Romulphi Principis, in aula Theodeberti regis Austrasiæ.

2 *A Brunehilde, &c.*] Quòd Romulphus eius parens contra Theodoricum, à Theodeberto stetit: sed ab eadem postea recepit.

3 *Amatum.*] Monachum Luxouensem ab Eustasio Abbate & S. Columbani discipulo Metas missum.

4 *Luxouio.*] Cœnobio in finibus Comitatus Burgundici & Lotharingiæ contermino.

5 *Novem Monast.*] In quorum vnoquoque, 12. virgines constituit ad ann. 620.

6 *Segeberga, &c.*] Alias clara & Cecilia.

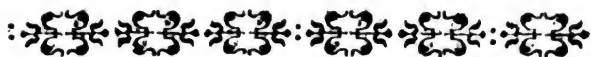
7 *Montis nomen, &c.*] Vulgo *Remiremont*, quasi *Romaric-mont.*

8 *Monti.*] Etiamnum vocatur mons Sanctus.

9 *Leo.*] Huius nominis nonus Pontifex. Max. antea Bruno dictus, de quo nos supra, in Pontificib.

Apud Romaricommontanos colitur die 8. Dec.

*Ex Iacobo Serrario Soc. Iesu in
vita S. Romarici, Ruyr, &
Menard.*

*BEATA ISABELLA
Princeps fœmina.*

IVI fuit ¹ idem Sanguis cum
D. Ludouico Rege sanctissimo,
non dispar fuit animus: fuit-
que Principes inter fœminas Isabella,
quod viros inter & Principes Ludoui-
cus: vt nobilitate, sic sanctitate Prin-
ceps: Sui sexus miraculum, perpetuo
vixit miraculo, quæ nunquam come-
dere visa est quantum alendo corpu-
sculo absque miraculo esse videretur,

sed quod detraxit corpori, animam reddidit, cum cibis intactis & ieiunio virtutes suas & sanctitatem saginavit. Ut parca ciborum, sic fuit² verborum; & ut os cibis vix aperuit, sic occlusit verbis, tam sacri tenax silentij, quam ieiunij. Virorum item nemini quantumvis magno³ nubere voluit, quod adherere vni vellet Deo, imo ne in ædes suas quemquam alieni sexus⁴ penetrare, ultimo præsertim ante mortem sexennio, ne à se ipsa, hoc est à sanctissima Virgine, vel tantillum cogere tur discedere. Ne caro liliis suis & castitati pudorem iniiceret, iniecit carni; illamque fœdavit sanguine, flagellis educto, ne à carne & sanguine fœdaretur ipsa, si matrem principum noluit eam esse castitas, charitas fecit pauperum, quos adeo dilexit, ut nonnunquam amantissimo⁶ prætulerit fratri; nec in eo minus gratam esse timuit

regi terreno, vt placeret cœlesti; cuius
ita timuit iudicia, vt decumbenti sub-
iectus aliquando cōtremuerit lectus :
licet fraternæ virtutis æmula , & fan-
ctissimi regis insistens vestigiis , qui
Cruce insignis regno ⁷ exierat pro
Christo pugnaturus, mundo abiisset,
& suscepta cruce, in lato aut ⁸ Longo-
campo contra Dei hostes & suos , ita
generosè pugnarit, vt vicerit ; nec vn-
quam capta fuerit, nisi à morte. Post
quam tamen vt victrix , festos exhi-
buit ⁹ ignes , quibus resplenduit ; &
vox de Cœlo allapsa, in pace factum
esse locum eius asserens, Epinicion ce-
cinit. Si pugnare & vincere vt Isabel-
la , aut bona ferere opera volumus ,
Longus patet nobis vbique campus,
qui palmas , laurósque ferat æternas ,
aut copiosissimam meritorum mes-
sem.

NOTÆ.

1 **I**dem Sanguis, &c.] Fuit soror D. Ludouici Regis, è Ludouico VIII. Blanca Regina.

2 *Verborum, &c.*] Sæpe iussa loqui à matre, etiam coram rege & sancto fratre, rogabat vt sibi liceret tacere.

3 *Nubere.*] Conradum Friderici Ænobarbi Imp. filium, etiam adhortante Pontifice Innocentio IV. maritum habere noluit, vt virginitatem coleret: quod probauit Alexand. IV. qui vota eius exceptit.

4 *Penetrare.*] Cum iunior esset, si quis in cubiculum suum vir ingrederetur, statim ex cubiculo se proripiebat.

5 *Flagellis, &c.*] Manu sæpissime Aloysiæ de Boifemont rectoris suæ.

6 *Prætulit.*] Velum lineum pretiosissimum, quod petenti regi dare noluerat, egenti mulierculæ submisit, cum non esset in manibus, quam daret pecunia.

7 *Exierat, &c.*] In Asiam semel, semel in Africam.

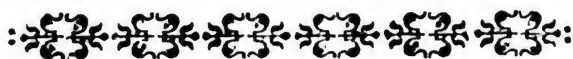
8 *Longo campo.*] Gall. *Lonchamp.* alias *Coupe-gorge*, prope Clodulphopolim, (*S. Cloud*) in quo 9. annis vixit.

9 *Ignes.*] Eius cubiculo lux affulsit, & vox

audita est; *In pace factus est locus eius.*

Anno 1269. die 23. Feb. Colitur tamen 31. Aug. vt constituit legatus Apostolicus Leonis X. qui dixit illam beatam anno 1521.

Ex vita à Carolo I. Rege Siciliae, eius fratre scripta.

SANCTA GVDILA
Princeps fœmina.

LILIIS ipsis, & in Liliis nata, Lilia peperit ¹ Gudila, virgo enim fuit & Pipini Principis ex Amalberga sorore neptis, quæ à sancta Gertrude, parente sua lustrali Niuellæo in Cœnobio educata, ad suos reuocata rediit, cùm illa perrexit ad superos, à sanctitate tamen non recessit. Ad orationem enim cùm pro more ² secederet nocte, vnâ comitante pedissequâ, in ³ sacellum à domo

312 *Lilium Gallie Sanctæ.*

paterna milliaro dissitum, & facē que illi præferbat ur, frendens extinxisset demon; ardenti oratione quâ cor eius exarsit illicò, illã accendit, & tenebras cum tenebrione vicit. Huius ignis calorem, mortuum Gudilæ corpus diu retinuit, nam cum rigēte hieme terræ mandaretur, ⁴ arbor ⁵ sepulchro proxima, subito effloruit, & aliquot pòst annis cum ab ipso loculo, idem sanctæ virginis cadauer ⁶ in templum deportaretur; nouum facta heliotropiũ, suum secuta est solem, atque ab imis auulsa radicibus, sponte se ad limen templi sistens, florido suo testata est idiomate, mortuæ se Gudilæ viuere, & eius virginitati florere. Cuius rei fama, Caroli Magni pietatem ad excitandum eodem loco sacris Virginitibus templum adduxit, quod aliquando, à canibus eò adactus, ingressus est versus, qui vt limen tetigit, exiit ferã,

virginúmque pedes exosculatus, ibidem mansit; quippe agnus factus, inter ouiculas manere voluit. Ex eo templo Bruxellas iterum translati sanctæ Gudilæ cineres aut ignes, à Carolo, Lotharij Francorum Regis fratre, ad annum 670. sed ab eo, Liliorum amans & pudoris virgo videri noluit, immissa repente, (ne in eius conspectum veniret) nube. Quare obseratis sine mora sacris lipsanis, eique redditis, in quibus latere cupiebat naturalibus tenebris, quas prodigio similes immiserat, ab oculis spectantium reuocans contraria contrariis emit, nam pro luce tenebras, pro tenebris lucem rependit.

NOTÆ.

1 **G***Vdila.*] Vel Gudula filia S. Vvitgeri Comitissæ & S. Amalbergæ.

2 *Secederet nocte.*] Nudis pedibus, noctu, loca sacra inuisere solita fuit.

314 *Lilium Gallie Sanctae.*

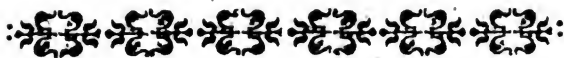
3 *Sacellum.*] Sancti Saluatoris in Mortefella seu Morfella prope Teneramundam, ad Scaldim.

4 *Arbor.*] Populus, ad eius sepulchrum media hieme viruit.

5 *Sepulchro.*] In vico Ham dicto.

6 *In Templum.*] Ex vico Hamensi, in sacellum Morfellen.

Ex M. S. C. peruetusto.

S. EVERARDVS

Dux.

¹ OLEMNE fuit ² Euerardo Duci, piis orationum iaculis Cœlum impetere, cùm terram armis non oppugnaret. Tempa ponere vero numini, cùm falsorum non euerteret fana: egenis opitulari, Diuorum lipsana conquirere, viros venerari religione obstrictos, Monasteria condere, ³ sincero numen colere affectu, Ecclesiæ paci & quieti

studere , constringendis arcto pacis vinculo Principibus, nauare operam: demum in bello Dauidem agere, in pace plusquã Salomonem: illius more præliari, huius ædificare; & ita militẽ miscere & Apostolum, vt magis animas vitæ reddere, quàm morti tradere corpora curaret; & aquis perfundi salutaribus hostes suos, (qui fermè semper Ethnici fuere) quàm mortifero cruentari sanguine. Qui pietati sic studebat, à Pio non stare nõ potuit. Contra filios impios Ludouicum[†] Pium, Regem & Imperatorem tutatus est armis: à quo primùm Marchio & Comes (vt contra grassantes hostes regni tutaretur limites) deinde Dux renunciatus, Foro-Iulium in Italia, & Cysonium in agro Tornacensi fiscum accepit regium, imo &[§] Gissam eius filiam in vxorem, vt rebellantibus in patrem liberis, Pio pius

316 *Lilium Gallie Sanctæ.*

saltem adhæreret focero gener. In Il-
 lirim cum exercitu missus à Lotha-
 rio Imp. (apud quem, post pij mortē,
 præcipuâ valuit authoritate,) pro Chri-
 stianis Lege & Rege, ita pugnauit, vt
 templorum apicibus imponi solitis
 Gallis gallinaceis, vix præuolarint Im-
 peratoriæ aquilæ; nec priùs præsidia
 militibus posuerit, quàm propriis
 sumptibus ⁶ templa Neophytis: quod
 in multis aliis præstitit locis, sed præ-
 cipuè ⁷ Cysonij, vbi Canonorum
 sacrum instituit Collegium, cui mi-
 norem præponere noluit Pontificem,
 eoque inter Summos Max. pietate &
 miraculis inter bonos optimo, Cali-
 sto videlicet, ne vnquã à Romana fi-
 de & bonis moribus descisceret, quòd
 Pontificem eoleret & optimum. Hu-
 ius sacras exuias cùm ab Notingo
 Brixienti Antistite impetrasset, Sacer-
 dotum humeris Cysonium ⁸ deferri

curavit, quòd tam sanctum virum, sacrum deceret vehiculum. ^o Moriens reliquit quos ex Gisla Pij filia susceperat liberos, Pios ferè omnes: plures suæ pietatis parentes, sacros libros. In quibus euoluendis, si Euerardum secuti fuerimus, non aberrabimus, optimum sequemur Ducem.

N O T Æ.

1 *Solemne, &c.*] Ex Buzelino l. 3. annal. Gall. Fland.

2 *Euerard.*] Nobilissimâ inter Francos natus familiâ ad ann. 834.

3 *Sincero, &c.*] Hincmarus Archiepiscop. Remensis famâ delectatus Euerardi, ad illum insignes dedit litteras gratulatorias, quòd præclare potentiâ vteretur, quòd sincero numen coleret affectu, Ecclesiasticæ quieti studeret &c. *Flooard l. 3. c. 26. hist. Remen.*

4 *Pium.*] Fuit Ludouico Pio charus, ob virtutem bellicam, fidem incorruptam, & probos mores.

5 *Gislam.*] Caroli Calui sororem, ex Iudith vltima sua coniuge.

318 *Lilium Gallie Sanctæ*

6 *Templa.*] Ad fidem Christianam plurimos adduxit, quibus templa construi curavit.

7 *Cysonij.*] Inter Tornacum & Infulas.

8 *Deferri.*] Anno 855.

9 *Moriens,* &c. Anno 870. 15. Decemb.

*Ex hist. Eccl. Belgij à Gazeto
& Buzelino in Annal. Gall.
Flandr. lib. 3.*

*SANCTA JTTA,
seu JDVBERGA,
Dux.*

NATURA vix discessit, ut abundaret gratiâ, nec hostem experta est qui sanctitati molestissimus esse solet, sanguinem: Pius in ea fuit & Sanctus, quæ¹ D. Hubertum Aquitana Aquitanum habuit nepotem, maritum² Pipinum, filias Gertrudem & Beggam, fratrem

Modoaldum Treuirensē Antistitem & sororem Seueram , cœlitum albo adscriptos omnes. A virtute item non fuit quod abhorreret, domestica fuit, cuius perpetuo accepit aut dedit exēpla. Sed omnia fermè præter aquas effluxerunt, quibus pauperū lauabat pedes, quos, viuo cōiuge, excipiebat hospitio: vel certè scripta non sunt, quòd eo tempore vixerit, quo anseres erant plurimi, pennæ ad scribendum paucissimæ. At esto perierint multa, aut scripta non fuerint, saltem certò scimus, cum sancto sanctam, cum viro innocente innocentem fuisse, quocum mortuo mūdum sepeliit, ac præcipue muliebrem. Ab eo enim tempore amatorem ex multis, qui eius ambiebant nuptias, admisit nullum, sed Amandum adiit, à quo sacrum acciperet flammeum: velari voluit, non nubere, nisi Christo, Cui se, fi-

filiámque Gertrudem despondit, & in dotem, sua dedit omnia ¹ Niuellánoq; se abdidit Parthenone, quem construxerat, vbi variis agitata ⁴ procellis, nunquam à proposito, quod vrsit constanter, fluctuauit; aut si mota est, in medio, quod lacrymis fecit; pelago, tam aptè vela fecit pietati; vt ⁵ ad fœlicitatis portum, duodecimo post mortuum Pipinum anno, animã appulerit. Illam tãmen, beatam licet, multis fleuere lacrymis, quos aluerat aut hæredes scripserat, pauperes; sed quæ ardentes faces extinguere solent aquæ, in Ita prodigium fecerunt aut miraculum, extinctæ lucem dederunt.

N O T Æ.

¹ **H***ubertum.*] Celeberrimum illum Leodiensem Episcopum, Comitem Aquitaniam. *Robert. in vita Hubertina.*

² *Pipinum.*] Maiorem domus in Austrasia, de quo infra.

³ *Niuellano*

3 *Niuellano Monast.*] Anno 650.

4 *Procellis.*] Per confanguineos excitatis,
qui eius prædijs & diuitijs inhiabant.

5 *Ad felicit. portum.*] Die 8. Maij

*Ex Miræo in Fast. Belgic. &
M.S. apud Script. Gall. col-
lect. ab And. Quercetano.*

S. ¹ *ELZEARVS*

Comes.

LILIVM est quod præ ocu-
lis habes, illudque tam pu-
rum, tam odorum, vt lilia
facile vincat omnia. Quid
enim purius, quid suavius, adolescen-
te aulico, & coniuge tam casto, tam
Virgine, vt à tori consorte puellâ ad-
miraculû formosâ, ne minimam vn-
quam acceperit, nec illi vicissim de-
derit? Veneris flammam? Qui spon-

X

sæ sponſus accumbit, vt roſa lilio, vt
 agnus agno? Quam lilio par aulicus,
 qui animarum venenum è domo ſua
 proſcribit vitia? qui ³ nullâ vnquam
 irâ rubet, & longè latèque virtutum
 ſuarum odorem diffundit? Talis fuit
 Elzearus, Sabriani & Ariani Comes,
 qui ⁴ decalogum famulis ſuis poſuit,
 quo à familia ſua longè amandauit
 grauiores noxas: qui in aula ⁵ Caro-
 li Ducis Calabri, cuius rector erat &
 Comes, cæterorum dux eſſe ambiit,
 ſed ⁶ ad pietatem; & libellorum ſup-
 plicum ab egenis oblatorum magi-
 ſter, vt eſſet patronus: qui habuit in
 deliciis ieiunium, in cultu cilicium;
 iniuriarum vindictâ vſus eſt ſilentio,
 & tolerantiâ, etiam in ſubditos indi-
 gniffimè ⁷ iniurioſos: qui ad menſam
 ſuam quotidie leprâ infectos xii. ad-
 miſit, eorum lauit pedes, & ori ſuo
 amantiſſimè adpreſſit. Quàm lilio nõ

abſimilis aulicus , qui tam pura figit
oſcula , vt nec dantis nec accipientis
mentem inquinēt, ſed corpus ab hor-
rida purgent lepra? Hoc præſtitit ali-
quando Sanctus hic Comes, qui di-
miſſis præter duos aſſeclis omnibus,
& noſocomium ingreſſus, viros Sex
illâ lue ferme exeſos, amplexu ſuo
& oſculo, priſtinæ reddidit ſanitati.
Quod enim ori eorum fixit oſculum,
lepræ fuit telum, quo concidit: (heu
prodigium ! tunc lepra ſenſum ha-
buit; ſenſit Elzeari ſanctitatem). Hanc
& vidit ſine oculis eius horreũ, quod
ſemel & iterum profuſis in egenos ex-
hauſtum largitionibus, momento ob-
ſtupuit ſe frumẽto repleti cœlitus ad-
uecto. (Nempe cœleſtis eſt agricola,
& arua cœleſtia, quæ ſanctitati labo-
rant & fructificant.) Eandem & vi-
derũt bene multi, cùm leproſos mun-
dos fecit ; vbi enim tantum patrauit

miraculum, continuò sanctitatis radius, eius caput circumcinxit, vt Sanctorum albo dignum, etiam ante mortem affirmaret, aut cœlestem ignem in mente Elzeari latentem ostenderet

QVI semper pauperum miseris equè pungetur, ac Elzearius; cum eodem leprâ infectos exosculetur, nec à lepra timeat, bellè sentit.

NOTÆ.

1 **E***Lzearus.*] Alias Eleazarus, ex Prouincia Narbonensi, matrem habuit illustrissimam fœminam, quæ ex moribus vulgò Bona Comitissa vocabatur.

2 *Veneris flammam.*] Castitatem cum sponsa coluit, ab anno ætatis 15. Suadente enim Sanctissima eius coniuge Delphina, 17. annos nata, statuit nunquam vti matrimonio, quod sanctissimum propositum voto postea confirmauit, & impleuit, licet communi cum illa vteretur toro.

3 *Nulla ira.*] Tam mitis fuit, vt nunquam irasci visus fuerit.

4 *Decalogum.*] Sanctæ vitæ præcepta domesticis posuit, quibus, vitia è domo sua proscripsit.

Pars altera. Cap. I. 325

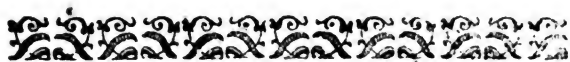
5 *Caroli.*] Nepotis Sancti Ludouici, Episcopi Tolofani.

6 *Ad pietatem.*] Erga pauperes, quorum patronus esse voluit.

7 *Iniuriosos.*] In comitatu suo Ariano, toto triennio, à subditis iniurias, & contumelias non ferendas æquo tulit animo.

Parisijs mortuus anno 1323. 27. Septemb. Aptæ in Prouincia sepultus est, vbi claret miraculis.

Ex vita apud Cornel. Grasium.

BEATA IOANNA

BRITANNICA

Comitis vxor, S. Dominici

Mater.

FX ramo disce arborem, fontem ex riuo, ex filio matrem, Concham ex gemmâ, Ioannam ex Dominico, quæ nobilissima licet genere, ¹ ex Britannia minori, Comitis filia, ² Fœlicis Gusmani Co-

326 *Lilium Gallie Sanctæ.*

mitis coniux, à pietate tamen & partu longè nobilior fuit. Tres in lucem edidit liberos, verè lucis filios, Antonium, Mauem, & Dominicum; quorum duo primi sanctitate quidem illustres, sed gradus tantùm fuere, quibus ad tertium veniretur. Hunc vt pareret, naturæ contrariam iniit viam; à mortuo petiit viuum, & in tenebris lucem. Nouem enim continuis noctibus ad sepulchrum B. Dominici de Silos pernoctans, hãc tertiam cùm petiisset prolem, septimâ nocte, more canis latrantem audiit in vtero, & faciem ore videre sibi visã est præferentem: cuius lumine futuram vidit filij sanctitatem. Editum in lucem, quòd Deo dicari proprium, & totum Christi Domini esse vellet, Dominicum appellauit, qualis postea verè fuit, qui Gusmani aut veteris hominis (vti vox Britannica sonat) habuit nihil, noui

omnia . Hoc ipsum circa eius caput volitantes [†] apes testatæ sunt , & cerâ suâ obfignarunt , quæ florem putarunt eum , qui tot odores spargeret virtutum . Sed longè certius planiusque testatus est [§] Sacerdos , qui inter sacrificandum , cùm bene adprecari populo debuisset ex more ; ter ad Ioannam & Dominicum conuersus , ter hæc verba protulit inuitus , *Ecce restaurator Ecclesiæ* . His dignata oraculis Conuersi piissimæ , per sanctos mores , & virtutum opera , gratias Deo referre studuit , quoad debitam Cælo reddidit animam , cuius sacris cineribus , elapso post sæculo , humerum meritò supposuit , [¶] Ioannes Manuel , infans Hispanus , & in vrbe Pennafiel , templum [‡] cum cœnobio posuit .

Tam bonæ , & tot Sanctorum Matri , minus non debuerat Bonus infans .

NOTÆ.

1 **E**X *Britania Minori.*] B. Alanus à rupe, qui vixit ante annos 200. affirmavit se ex beatâ virgine accepisse, B. Ioannam Dominici matrem fuisse Gallam, & ex stirpe Ducum Britannia minoris; Vnde scripsit filiam fuisse cuiusdam comitis Britannia (tunc enim temporis. I. anno 1160. erant 4. filij ducis, qui titulis ornabantur Comitum) & S. Dominicum anno 1200. inuissse Ducem Britonũ consanguineum suum. Is autem erat Arturus, filius Godefridi & Constantia Ducum Britannia. Huic testimonio fauet, quod familia Gusmanorum habet in scuto gentilitio murem Ponticum, vt Duces Britannia. *Ex 2. parte l. P. Ioann. à S. Mariâ Dominican, de SS. monialib. Primi & III. ordinis S. Dominici.*

2 *Fœlicis.*] Comitum de Gusman, in agro Ofmensi.

3 *Mortuo.*] B. Dominico de Silos.

4 *Apes.*] Visæ sunt ab eius parente circa os Dominici volitantes apes.

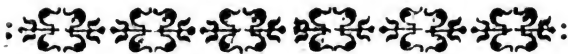
5 *Sacerdos.*] In monasterio B. Dominici de Silos, cum de more ad populum conuersus sacerdos diceret debuisset; Dominus Vobiscum: hæc alia protulit verba; *Ecce Restaurator Ecclesia;* quod emendare cupiens, iterum ac tertio conuersus nihil aliud proferre potuit.

6 *Joann. Manuel.*] Filius Manuelis infantis Hispanici & nepos Ferdinandi sancti.

7 *Cænobio.*] Ad quod transferri curavit, anno
1318. Cuius sepulcro hæc inscripta sunt verba.

S. IOANNA MATER B. DOMINICI.

*Ex P. Ioanne à S. Maria Do-
minicano in 2. part. Vitarum
SS. Virginum ordin. I. & III.
S. Dominici.*

*SANCTVS ROCHVS
Vir nobilis.*

RECTE à 'Monte Pessulano san-
ctus Rochus ; Ab Academia
Medica , præsens in pestem
pharmacû. Hic ex matris vtero cruce
insignis prodiit, vt hoc salutari susce-
pto signo, ad bellum sacrû, CHRISTI
militiæ nomen daret , antequam ha-
beret . Duodecimum natus annum,
grandem coactam pecuniam, ex pa-

rentum vitâ functorum vendita suppellectile, in pauperum manibus, Deo numeravit, & absque simoniâ, partē sanctitatis emit (pretiosa res est, magno constat sanctitas.) Hinc curæ patrii commissis ditone & subditis, à patrio discedit solo, piâque induit larvam, quam sola mors detrahet. Ad Æquę-pendentis Nosocomium profectus, pestiferâ lue correptis operam pro CHRISTO commodat, vbi cū peste, humani generis hoste immanissimo, sæpe congressus, explicato solum signo, vicit, & eodem illam abegit armorum genere, hoc est, Cruce, quo nos hostem alium teterrimum, Erebiq̄ue pestem fugamus, Dæmonem. Sed ab eo licet hoste toties victor, ab ardenti tamen victus est febre, & ab ignota manu, alatâ transuerberatus sagittâ in crure; ne, (crediderim) post fugatas pestes curreret ad

Pars altera. Caput I. 331

vanitatem, & contrà, vt per paciētiam ad clariorem volaret sanctitatem. Ex eo morbo vbi conualuit, in alium incidit, qui in deserto loco, vbi nihil erat præter viam & viatorem, sanctissimum virum coniicit sub arborem; quæ si nullos tulit fructus, virtutum texit plurimos, cùm peregrino Rocho vmbra præbuit. Ibi, diu iacuit corpus, non animus, & sine cibo multos māsisset dies, ni⁴ canis panem quotidie attulisset (valuit hic naribus, odoratus est sanctitatē.) In patriam redux bello flagrantem, exploratoris nomine insimulatur, & capitur: quibus accusationibus dum os claudit virtus, carcerem aperit, ex quo illum post quinquennium pestis in lucē educit, dum⁵ in tenebras coniicit mortis. Affixum enim cadaveri hocce scriptum; ⁶ (*qui peste affectus, Rochum inuocauerit, sanitatem à Deo consequetur*) piam detrahit

laruam; & patruus nepotem, subditi
 Dominum, Alexium suum Gallia,
 Italia Alexicacum, Ecclesia sanctum
 suum agnoscit. Ut honorificè sepeli-
 retur, pugna nulla fuit; sed mœrorem
 inter & lætitiã, maxima. Verùm ap-
 plaudente miraculis cœlo, vicit læti-
 tia, quæ pro lacrymis, & naviâ lugu-
 bri, festis ignibus, & cantibus sancto
 Viro parentavit. Si iam pestem ab
 alienis fugat corporibus, iure agit,
 antiquum insequitur hostem.

N O T Æ.

1 **M** *Onrepessul.*] *Montpellier*, in Occita-
 nia.

2 *Aqua-pendens.*] Urbis Italice.

3 *Explicato signo, &c.*] Hoc etiam illi contigit,
 Romæ, Placentiæ, & multis aliis in locis.

4 *Canis.*] Cuiusdam nobilis, non longè ab eo
 loco habitantis.

5 *In tenebras, &c.*] Anno 1327. ætatis 31. 16.
 Aug.

6 *Quis peste affectus, &c.*] Hoc probavit euen-

tus in Concilio Constantiensi: indictâ enim supplicatione in honorem Sancti Rochi, & delatâ eius statuâ, statim vrbs, & ager Constantiensis à peste conualuerunt.

Ex vitâ apud Ribad.

S. C O L V M B A
nobilis Virgo.

IN hac puella nobili, idem pene viderunt¹ Senones, quod Ioannes in Palestina, Spiritum Sanctum in columba. Moribus enim æquè ac nomine columba fuit, eaque tam candida, tam pudica, vt Diuini Spiritus hospes esse meruerit: quo adiuuante, quia² inter Aquilas volare noluit, ad cœlites ipsos euolauit. Illam expetierat Aurelianus Imp. filio suo vxorem (si modo abnegaret quẽ colebat Dei filium) sed tantùm abest, vt

columba fuerit ³ seducta, non habens cor, quin potius generosum prodiderit, quo spreuit Aquilas; & in foraminibus petræ, hoc est CHRISTI vulneribus, prælegerit gemere, quàm amplissimo in palatio gaudere. Sed sperni non ferentes aquilæ, tanto in illam irruerunt impetu, ut in ⁴ turpissimum depresserint locum, ubi tamen de generosis Aquilis non imbellis columba, de libidine pudicitia, in ipso Veneris regno triumphavit, cùm nobilissimus ille pudor, pudorem iniecit, ⁴ quæ in eo loco degebant, prostibulis. In hoc enim lupanar, cùm lupus, aut barucha, profligatissimæ vitæ adolescens irruisset, ut ex Columba faceret lupam, ex lupo factus est ipse Columba. Nam à fero abreptus vrsus, (qui lupum in lupanar fuerat secutus, quòd bestiarum putaret esse latibulum) IESUM inclamavit, suggerente

Columbâ, & liber à fera est dimissus. Quo factò efferatus Aurelianus, quæ noluerat animo, corpore ardere Columbam iussit, eique dari fumereas tædas, quæ nuptiales noluisset faces. Nihil tamen hic læsit ignis, quam Veneræ non exusserant flâma, & imber de Cœlo lapsus, vt cælestem prohiberet violari pudorem, flammâs extinxit in ligno, quas extinguere non valuit in Aureliano. Hic enim Columbæ caput tandem abscindi curavit, die Decemb. & anni postremo; quem dum purpuereo inscripsit caractere, Senonensib. suis festum indixit, fecitque diem; Belléque respondit Columba Agno: Nam si primum anni diē, Sacer Agnus, CHRISTVS, suo tinxit cruore, vltimum suo purpuravit Columba; vt nimirum inter Agni & Columbæ sanguinem, purissima esset, quæ flueret vita nostra, aut vt nascen-

NOTÆ.

1 *Senones.*] Gall. *Sens.* Ciuitas olim maxima Galliarum; Brenno Principe illustris, qui Romanam cepit urbem.

2 *Inter Aquilas, &c.*] .i. Aureliani Imperatoris filio nubere noluit.

3 *Seducta, &c.*] Ex Osee c. 7. n. 11. *Factus est Ephraim quasi Columba seducta non habens cor.*

4 *Turpissimum, &c.*] Nimirum in Lupanar, ut Virginitatem amitteret.

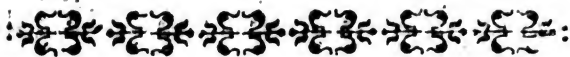
5 *Ardere.*] Iussit domum incendi, in qua erat Columba.

6 *Imber.*] S. Columbæ precibus impetratus.

7 *Caput abscindi.*] Anno à Christo nato 275. ultimo Decemb.

*Ex antiquiss. M. S. Codic.
& Baronio Tom. II.*

B. PHILIP

*BEATA PHILIPPA
DE CHAMPTELIMAN
Pedissequa nobilis.*

FACIT in hoc libello post mortem ¹ Philippa, quod fecit in vita : Sequitur nobiles nobilis ipsa, sed ancilla, & pedissequa ² nobilissimæ fœminæ Archiepiscopi Viēnensis sororis. Si tamen ancilla dicenda sit, an Domina, quæ morti sic imperavit, vt solo decennio ³ sexdecim mortuos ⁴ mortua suscitavit. Heu quid non potuit viua, quæ tantum potuit mortua, vt illi dominaretur, quæ omnibus etiam potentissimis dominatur Regibus ! Et quisquam stupeat, si cæcis duobus oculos reddidit ? Forésque carceris tribus aperuit captiuus ? Nullò

Y

negotio fores aperit & fenestras, qui aedificia ipsa restaurat. Si octo periclitantibus in partu mulieribus adfuit, & earum seruauit fructus; facillè in limine vitæ constitutos introducit, qui terminum transgressos, ad vitam reducit. At quod rabie efferos quatuor, pristinae restituit sanitati, mulierem cum marito, capitali dissidentem odio, conciliauit; hominem à dæmonum liberauit præstigiis; & id genus alia edidit miracula; se morientem ascendisse loco & potestate, & ex ancilla, latè dominā factam esse probauit, nec iniuria: debuit enim potentia & miraculis præire, quæ corporeis licet heram secuta sit passibus, virtutibus longè præcessit. De quibus si abdidit, qui Philippæ vitam scripsit author; è tot tantisque miraculis, satis coniiicere possumus. Si enim summā non fuisset animi demissione, ad tan-

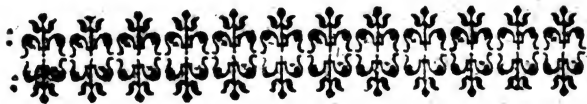
tam non eueheretur gloriam, ab eo qui summus ima respicit, despicit summa: mortuos haudquaquam suscitasset, nisi viuidam sub pectore aluisset fidem: nec cæcis lumen redderet, nisi viua tenebras amasset suas: Demum tantis à Cælo non donaretur præmiis, aut laborum mercede, nisi ancilla optima Diuino Numini bene seruisset.

NOTÆ:

- 1 **P***Hilippa.*] Ex loco nomine *Chargy*, oriunda apud *Segusianos*.
- 2 *Nobillissima, &c.*] *Dominæ de Norry.*
- 3 *Sexdecim mortuos.*] *Ex monumentis Ecclesiæ sancti Mauricij Viennensis, in cuius claustro sepulta fuit.*
- 4 *Mortua.*] *Viennæ Allobrogum anno 1451. die 15. Octob. annos nata 39.*

Ex Iacobo Gaudio, in Tabulis Chronolog. 15. sæculo, p. 754. in postremis editionib.

CAPVT II.

OFFICIALES PALATINI.

SANCTVS PIPINVS
Dux, & Maior-domus,
seu Magister Palatij.

MERITO Dux fuit ¹ Pipinus, qui ² subditis suis ad pietatem, colendumq; Deum dux fuit: qui in aula Regis mortalis & terreni, cœlesti seruiit & immortalis: Qui verbi Diuini præcones tanto admisit animi effectum, quantâ grassantes in Galliam ³ idololatrias generositate prohibuit. Meritò item ⁴ Maior-domus

fuit, quo maiorem in Clotarij, Dagoberti, & Sigeberti Regum aulis, nemo vidit, consilio, fortitudine & iustitiâ: quibus⁵ vitia Dagoberti regis increpuit, non semel, etiam cum vitæ periculo, & pietatem⁶ Sigeberti, promovit. Consiliariis vsus & amicis sanctis Præsulibus Arnulpho Metensi, & Cuniberto Coloniensi, recta suggessit Regibus, iusta fecit: imprimis verò familiam sic instituit suam, vt si arborem ex fructu, ex membris caput, ex familia & prole parentem, dicere quis possit, possit & dicere Pipinum patrem-familias sanctissimum: Coniugem enim habuit Ittam vel Idubergam, filias Gertrudem & Beggam, sanctitate illustres. Inter alia pietatis officia solemne illi fuit peccata sua, nudis pedibus, sancto⁷ Vironi aperire, quò veri pœnitentis gereret habitum, cum pedibus ferret nullum: &

post detectos pedes, cōscientiam meliùs retegeret. Sed si pedum calceamenta soluit vt Moyfes, ardentem rubum exhibuit Deus cum in eius exequiis ¹ ardentes faces, medios inter ventos & stridentes auras, extinguì non potuere. Tam clāro idiomate Pipinum viuere asseruerūt, & in perpetuas lucere æternitates, qui præter cætera piè gesta, populares inter auras, aut Regis irati minas, non est passus in se Diuinæ gratiæ lucem extinguì.

N O T Æ.

- 1 **P***ipinus.*] Filius Carolomanni Principis ex matre Emegarde.
- 2 *Subditis.*] Brabantinis, quorum primus dux est constitutus.
- 3 *Idololatras.*] Danos, & alios Aquilonares populos.
- 4 *Maior domus.*] In aula Clotarij II. & Dagoberti I.
- 5 *Vitia Dagoberti.*] Auaritiæ & libidinis, quibus ad tempus indulsit rex potentissimus.

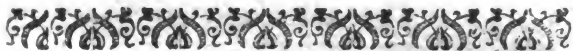
6 *Sigeberti.*] Tertij, sancti regis.

7 *S. Vironi, &c.*] *Miraus in Fast. Belgicis* 8. *Maij.*

8 *Ardentes faces.*] In eius translatione à vico Landis ad Niuelleum oppidum è magno cerearū facum numero, ne vna quidem est extinta, licet vehementior esset aura.

Mortuus est anno 647. 21. Feb. Landis, vbi tunc erat eius Palatium.

*Ex M. SC. apud And. Quere-
lamum in t. I. Script. Gall. &
ex Guilelmo Gazeto in An-
nal. Eccl. Belgij.*

S. VANDREGESILVS
Comes-stabuli.

ROXIMVM regi locum à pa-
rentū accepit sanguine. Van-
dregefilus: regium verò gla-
dium ab eo quem ex hoste fudit. Sed
CHRISTO militaturus vtrumque de-

344 *Lilium Gallie Sanctæ.*

seruit cum vxore, quâ authore coniu-
ge, ad Moniales descendente, hic, ma-
gno leuatus onere, ad ³ montem euo-
lauit, quem de suo fecit nomine præ-
uolans falco, cùm D. ⁴ Baldrico in so-
litudinem dux fuit. Inde tamen bre-
ui reuocatus à Dagoberto tantam au-
læ suæ iacturam non ferente, iterum
mundo militare coactus fuisset & sub
terreno rege plus mœrere, quàm me-
rere, ni validissimam hoc pacto ad-
hibuisset manum. Cadit in altum cœ-
num coram rege rusticus, quem cùm
ex pietate Vandregesilus erigit, solo
ractu omnes illius excutit sordes; &
seipsum à sordibus & mundo extra-
hit. Obniti enim non potuit tam po-
tenti dexteræ Dagobertus, nec pedes
ausus est morari, cuius tanta esset ma-
nus: potestatem fecit abeundi quò
vellet, illique militare dexteram regi,
qui tam potenter armasset. Quare Bo-

bium in Italiam delatus Vandregesilus, quod fecerat Comes-Stabuli, prestitit Monachus; pugnavit, sed in se, animique rebelles affectus: tandemque post decennij pugnam, insignem reportavit victoriam. At vbi corona? Dedit preter Deum D. Audoenus, qui recens inunctus Rothomagensis Archiepiscopus, accersitum attondit Vandregesilum, eiq; Sacerdotalem contulit dignitatem & coronam. Solitudinis tamen amantissimus, ⁵ Fontanelle, ⁶ Erchinoaldo piissimo principe concedente, cœnobium extruxit, vbi trecentos inter monachos, quibus diu præfuit sanctissimè, animam Deo reddidit, apud quem coronâ donatus est immarcessibili, quòd *positis etiam armis, metuendos debellasset* ⁷ hostes.

NOTÆ.

1 **V** *Andregefil.*] Alias Vvando. Gall. *Van-*
drille, filius Valtechisi, vel Valchisi; Pa-
triâ Viridunensis, consobrini Pipini Regis.

2 *Regium gladium.*] .i. Comitris-Stabuli digni-
tatem.

3 *Montem.*] Montem Falconis, 4. milliarib.
ab vrbe Viridunensi, diœcesis tamen Remensis.
Hoc autem nomine dicitur, à Falcone, qui S.
Baldricum in solitudinem præcessit, & sacelli
construendi locum medijs in syluis assignavit.
Flodoard. l. 4. bist. Rem. c. 39.

4 *D. Baldrico.*] S. Bovæ Abbatissæ Remensis
fratri, è sanguine Regio. *Flodoard. histor. Rem.*
l. 4. c. 38.

5 *Fontanella.*] In agro Rothomagensi.

6 *Erchinoaldo.*] Maiore-domus, seu magistro
Palatij.

7 *Hoftes.*] Carnem, mundum, & dæmonem.

De hoc Vandregesilo Sigebertus in Chroni-
co, ad ann. 692. In sacro D. Bened. ordine, festo
colitur die, 22. Iulij.

Ex vita ab Anonymo con-
temporaneo.

S. GEREMARVS
Regius Consiliarius.

FATO functis ¹ parentibus, immensis illorum opibus virtutes emit, Geremarus, atque imprimis erga pupillos, viduas & egenos charitatem, quibus cum res suas profudit, tantum adiecit animæ quantum largitionibus decessit arcæ: ieiunio verò, oratione & vigiliis, quorū gratiâ alij ex aula decedunt, in aulam accessit. Ad illam enim propter sanctitatis famam, à Dagoberto rege, suadentibus Eligio & Audoëno sanctissimis aulicis, inuitatus venit, & in illa, Regio Præfectus est Consilio, ut qui tam bellè sibi, regi & regno consuleret. Matrimonio coniunctus sibi similem suscepit prolem, quæ tam pia

fuit, vt in Cœlum parentem præcefferit, nec sine miraculis. Antequam tamen Alinbertus eius filius excederet è viuis, excefferat ipse ex aula, eique rege assentiente, cesserat omnia, præter nomen, quod postea dedit religioni in ² Pentallio cœnobio; vbi quòd vitiis mortem inferre vellet, illi vitia inferre tentarunt. Sed deprehenso ³ insidiatore cultro, ab ascetis suis Abbas diuisus est corpore, nō animo, licet gladius, ad eius necem erectus, & in lectulo collocatus, pupugisset animum, non corpus. Relicto cœnobio, in ⁴ speluncam secessit S. Samsonis, quam pluribus abluit lacrymis, quàm olim fœdasset serpens cruoribus. Sed ab eo iterum loco, post quinquennium, ad cadauer ⁵ defuncti filij vocatus, alium incoluit, quem nube lucidâ signauit Cœlum, vt luci mansuræ signaret locum. Post humatum

enim Almabertum , naturæ inuerso ordine, filij sui hæres factus , suorum omnium scripsit hæredem Deum , in ‘ Flauiacensi monasterio, cuius,’ exoratus Deus , modum definierat nube de cœlo missâ. Inde post aliquot annos, ‘ in Cœlum susceptus, palam ostendit eum esse Consiliarium virum consultissimum, qui non sua, nec carnis, aut sanguinis, sed CHRISTI audit consilia.

N O T Æ.

1 **P** *Arentib.*] Rigoberto & Aga Varandræ Comitibus, in agro Bellouacensi. Gall. *Vardres.*

2 *Pentalio.*] Diœcesis Rothomagensis , ad fluuium Lizanam : cuius iam nihil superest.

3 *Infidiatore cultro.*] In eius lectulo collocatus fuerat culter erecta cuspide , vt post nocturnas preces, in lectum irruens Geremarus, incautus occideretur, sed præter morem manu præterans lectum, gladium iuuenit. Quare postridie congregatis fratribus vale dixit & de licentia S.

350 *Lilium Gallie Sanctae*

Audoeni Rothomagen. Antistitis secessit in speluncam.

4 *Speluncam S. Samsonis.*] Sic dictam quod Serpentem in ea commorantem occidisset.

5 *Defuncti filij.*] In Aquitania, quod cum rege profectus erat, Cadauer autem Vvarandram relictum fuerat, propter viri nobilitatem.

6 *Flaniacen.*] Gall. *Flay.*

7 *Exoratus, &c.*] A. SS. Audoeni & Geremaro.

8 *In Calum susceptus, &c.*] Anno 665. Maij. 20.

Ex Vincent. Bellouac. l. 23. c. 98.

Ant. d'Ypez, & MS. apud

Script. Gall. ab And. Quercet.

collect.

S A N C T V S ' R A D O

' Gazis Regis Praefectus.

ANCTVM quis negarit Radonem, cum ipsi³ codices sacri afferant beatum? quod inuentus sit sine macula & post aurum non abierit. Versatus est inter auri aceruos, regis

Dagoberti ærario Præfectus, nihil tamen auri fulgor aciem eius hebetavit mentis, aut pectus incendit. Spreuit aurum, quòd totus esset aureus & thesauri regij pars potior. Aliis autem ac præcipuè militibus (qui eum colebãt vt Sanctum, quod Mammon non coleret Deum) tam sua iustè tribuit stipendia, quàm iniustè nihil sibi, eòsque exemplo instituit suo, aliena non rapere. Sed quî piceâ manu raperet aliena, qui tam profusè sua prodegit CHRISTI nomine, tû in obuios quosque mendicos, tum in religiosos veros? quibus germanos suos natu maiores secutus, † Adonem & † Audoënum, cœnobium ad fluuium Matronam erexit, quod de suo nomine dixit † Radolium, vt quod genuerat & dilexerat tanquam prolem, nominis sui (vti fieri solet) faceret & hæredem. Plura de illo, aut facta aut miracula

non transmisere ad nos priora sæcula; quòd ex his constare putarent satis; eximiam Radonis sanctitatem, quæ non ferro tantùm, vt plurimorum Martyrum, sed nec auro cesserit, quod est paucorum: & in illustribus numerandum miraculis, inter tot illicebas; tam alienum à cupiditatibus animum. His adde, ex auro, (quod mireris) intacto, pretiosissimam sibi Radonem conflasse coronam.

N O T Æ.

1 **R** *Ado.*] Sueffionensis patriâ, filius An-
tharij viri nobilissimi; frater Sancti
Adonis & Dadonis, siue Audoeni, Gall. *Ouyn.*

2 *Gazis.*] Seu ærario regio præfectus, aut vt
dicitur in vita S. Audoeni, thesaurorum Rega-
lium summus Procurator.

3 *Codices sacri.*] Eccl. cap. 31. *Beatus vir qui
inuentus est sine macula, & qui post aurum non abiit.*

4 *Adonem.*] Qui Iotrense fundauit cœnobium,
Gall. *Ioarre*, diocesi. Meldensis.

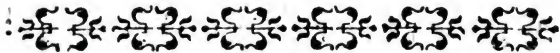
5 *Audoenum.*] Qui Resbacense monasterium,
in

Pars altera. Cap. II. 353

In Brigiensis silvæ recessibus, ad Rasbacem fluvio-
lum. Gall. *Rebais*, vel *Robez* in agro Meldensi fun-
davit.

6 *Radellium.*] Vulgò, *Ruel sur Marne*. Situm
autem est hoc cœnobium infra Monasterium Io-
trense, iuxta urbem quæ dicitur firmitas Aucul-
phi, vel firmitas sub Iotro, *la Ferté souz Joarre*.

*Ex Fridegodo in vita S. Au-
deni, & Martyrol. Gallic.*

*S. MAURONTVS
Silvis Præfectus Regiis.*

VGNANDVM ¹ Mauronti-
to non fuit cum carne &
sanguine vt sanctitatem af-
sequeretur, ab illis habuit,
qui ² patrem, matrem, & sorores om-
nes habuit Sanctos, & Diuis adscri-
ptos. In mundum vnum primò pu-
gnare debuit, quem ideo fugit, ratus
in huiusmodi certamine pedibus, non

Z

manibus coronam adepturum se. Ab rege enim Clodouæo II. filius³ Præpositus Regiis, Eremos didicit, quarū postea vnam incoluit, vbi reliquum hostem superauit dæmonem⁴ Broilum is locus fuit, in quo suis sumptibus templum ædificauit & cœnobiū, postquam D. Amandus inter celebrandum, ter volitantem circa eius caput conspexisset apem, indécq; coniecisset, in eo esse florem, illúmq; Virginitatis, qui à Deo expeteretur. Quā crexerat domum Princeps, rexit Abbas, & in ea Amandum inter &⁵ Amatium, Præsulem vtrumque Traiectinum illum, hunc Senonensem, amans non esse non potuit; ab illo datus in Christi vincula, hunc ab rege datum seruans in vinculis, ex quibus sibi alia fecit amoris vincula Maurontus & captiui sui captiuus fuit. Post xii. autem annos quibus præfuit, abiit ad su-

peros insignis miraculis, atq; eo præfertim, quo ab ⁶ effreni equo abreptus per inuia, paucorum mensium puer (cum D. Richario parente suo lustrali eum gestante) cecidit illæsus, & equus cum pio onere tartareum posuit furorem. Ex eo tempore, neq; adeo multis ab hinc annis, ad homines è superis exscendit, ⁷ Duacenámque urbem, cuius olim Dynasta fuerat, à circumfuso hæreticorum exercitu liberavit, muros ipse circumcursare visus, liliis undique vestes conspersus, quò lilia cordi cœlitibus esse assereret, & pestiferum arceret hæreseos venenum.

NOTÆ.

¹ **M** *Auronto.*] Gall. *Maurant.*

² **M** *Patrem*] Patrem habuit. S. Aldebal- dum, matrem S. Rictricem; de quâ inferius, in familia sacra. Sorores, Adelsendem, Clotsendem, & Eusebiam quæ matrem secutæ in cœnobium, comitatæ sunt & in cœlum.

356 *Lilium Gallia Sancta.*

3 *Siluis, &c.*] Magnus tunc dicebatur *Saluarius*, *Grand Forestier*, nunc autem, *Grand Maître des eaux & forests*. *Ex vitâ S. Richarij qua extat inter opera Alcuini.*

4 *Broilum.*] Seu *Broilus*, Gall. *Bruel*, prædium sancti Mauronti, nunc *Merville*.

5 *Amatum.*] Archiepisc. Senonensem perfidiae crimine apud Regem Theodoricum accusatum, & ideo Peronam missum in exilium, & in monasterio S. Vltani degere iussum, quoad Vltano mortuo, datus est S. Mauronto in Broilenâ monasterio seruandus.

6 *Ab effreni equo, &c.*] Abeunti S. Richario, qui SS. Adelbaldum & Rictrudem inuiserat, dedit Rictrudis Maurontum puerum, ut quem de fonte sacro susceperat benedictione sua muniret, sed ubi equo sedens vir sanctus infantem vultu excepit, equus malo agitante dæmone ita cœpit ferocire, & tanto impetu currere, ut de utroque actum esse putaretur.

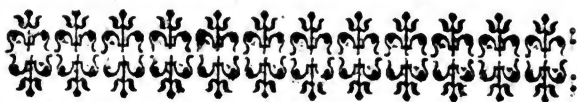
7 *Duacenam, &c.*] Anno 1556. Die ipso Epiphaniæ mane, Gaspar Colignius Hugonottorum in Galliâ Antesignanus ad muros Duacenses accessit cum exercitu, urbemque cepisset, ni S. Maurontus ædituum excitasset, & ære campano, ut moris est, ad matutinas preces ciere iussisset ciues. Pulsatâ enim campanâ & ad arma capiendâ conuocare visâ, concurrerunt ciues, & hostem in fugam dederunt. In medijs autem ciuibus ad horam integram visus est S. Maurontus monasticam quidem indutus vestem sed cucullo lilijis

Pars altera. Cap. II. 357

undique consperso. *Ex Vvion in ligno vita.*

Martianis obiit 5. Maij. anno reparatæ salutis
705. *Mirans in fast Belg.*

*Ex vitis SS. Rictrudis per
Hubaldum, & Richarij
per Alcuinum.*

CAPVT III.

BELLI ADMINISTRI.

S. GENGVLPHVS
summus militiæ Præfectus.

VT Venerem fugeret, secutus est Dianam adolescens nobilis, & in siluis morum venatus est probitatem, animique candorem, quæ in otio perdidisset. Grandior factus, militiæ nomen dedit, à quâ, ob præclare gesta, magnum recepit, illique sub Pipino Rege¹ præfuit tam sanctè vt domum è bello rediens, puras ab iniustis cædibus aut rapinis ostenderit manus. ² Mercatus enim fontē in Campania pellucidum

miraculo in villam suam longè distans, ³ varennas dictam transtulit: in quo postea vxor eius Venus altera, cum sordes suas aut adulterij suspicionem eluere vellet, non aquas sed flammam reperit, aut in eius aquis, non vitæ initium vt alia, sed finem propè accepit. Enimuerò immissum altiùs brachium, quo marito suo, ex pacto, si maneret illæsa, probaret innocentiam, miris ignibus tam adusserunt aquæ, licet frigidissimæ, quàm adusserat libidinis ardor illius animum. Quibus super & accensus Gengulphus, at longe magis Diuini amoris facibus, abiit in ⁴ Burgundiam, vbi relicto impudicæ toro, nupsit, quam semper amauerat, pietati. Sed hoc indignè ferens vxor, & vt voluptati indulgeret liberiùs, Martem suum Venus impudica, aut generosum virum vxor pessima, de medio per adulterum sustulit, quam-

360 *Litium Gallia Sanctæ.*

uis non impunè. Nam vir ille Sanguinum, vix allato necis nuntio, fœtidissimam animam effusis visceribus egressit, quæ rectam quam nunquam viuēs tenuerat viam, moriens tenuit, vt infernum peteret, inferiùs abiit. Adultera verò derisis turpi dictorio quæ per sanctum maritum fiebant miraculis (multa fecerat cùm saccæ illius exuuia ad Varennaum templum, quod suis excitarat sumptibus, adueherentur) tam fœdè vixit & tam digna sannis, vt singulis diebus veneris, nimirum suis, nullum verbum protulerit, quin aliud quiddam, iusto Dei iudicio, posticum addiderit, quod illa Venere verecundior mea charta efferre non ausit, ne quid efferat absonum.

NOTÆ.

I **P**refuit] Munere Comitum-Stabuli perfectus, aut exercitui cum Imperio Prefecti.

Pars altera. Cap. III. 361

2 *Mercatus fontem.*] E bello redux, & per Campaniam transiens, ad fontem deflexit cum Domesticis, vt aliquantisper quiesceret comitatus, & vires restauraret. Eo tempore accessit & rusticus, cuius fons & agererat, qui rogatus an fontem vendere vellet, subridens annuit, ratus pecuniam & fontem se habiturum, sed aliquot post diebus, fons ibi aruit & Varennis emicuit; refixo quem terræ infixerat Gendulphus baculo.

3 *Varennas.*] In finibus Campaniæ, an iuxta Vir dunum, an iuxta Lingonas' disceptatur, vtro- bique fons est, templum eius dicatum nomini, idem nomen.

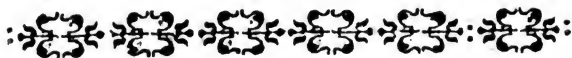
4 *In Burgund.*] Nimirum Auallum, Patriam suam.

5 *Aduerentur.*] Curantibus eius amitis Vil- detrude & Villegosa Virginibus.

6 *Verbum nullum, &c.*] Pipinus rex audita huius rei famâ, misit qui rei veritatem explora- rent, & ita se habere comperit.

Vixit circa ann. 754. festus autem illi dies est Majj 11.

Ex veterib. MS.

S. GERLACVS
Tribunus militum.

UPLATO è viuis¹ Gerlaci cor-
de aut vxore (idem penè fuit)
quo terrena diligeret, nõ ha-
buit ; vt excessit illa, abiit hic è mun-
do , loricâ pectus armatus & cilicio,
non vt carnem protegeret, sed vt de-
bellaret. Expiatis Romæ, quò nudis
iuerat pedibus , apud Eugenum III.
conscientiæ maculis, in Ierosolymita-
no Xenodochio ex iniuncta pœni-
tencia septennio ministrauit; vbi Tri-
bunus olim militum,² porcorum du-
xit agmen : quo in munere omnis il-
li ager , pugnae campus fuit & victo-
riæ, fœdóque milite de fœdis hostibus
carne, mundo, & demone triumphum
reportauit. Inter has sordes benè lo-

Pars altera. Caput III. 363

tus, in patriam ³ rediit, non longè à Traiecto distitam celebri ad Mosam vrbe, & candidum Præmonstratensis ordinis sumpsit habitum. Sed in cœtu diutius manere cùm non posset viduus ac gemens, palumbus, in annosa atque ad radices concaua miræ amplitudinis quercu, nidum suum posuit ex paleâ, quem ad annos xiv. aquâ & ⁴ hordeo pastus incoluit, singulis quoad valuit diebus, ad D. ⁵ Seruatij accedere solitus: à quo diuinitùs è cœlo demisso ad ⁶ agonem vltimum inunctus piissimus cliens, belli peritissimum se Tribunum gessit in dæmonem, sic enim pugnavit ac vicit, vt (quod pugnantes solent) neminem occiderit, sed quod insolens est, multis ⁷ vitam reddiderit mortuis.

NOTÆ.

1 **G** *Erlaci.*] Ex Falcoburgensi tractu prope Traiectum ad Mosam, Ruremundensis dioceseos, olim Metropoli Remensi subditæ.

2 *Parcorum.*] Pastor porcorum, & aliorum pecorum Xenodochij.

3 *Rediit.*] Concedente Pontifice Adriano IV.

4 *Hordeo.*] Cineribus mixto.

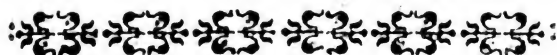
5 *D. Seruatij.*] Sanctitate & miraculis notissimi Episcopi Tungrensis, cuius corpus Traiecti ad Mosam, in illustri basilica, in eius honorem erecta seruatur.

6 *Ad agonem ultimum, &c.*] Cum nullus ad manum esset sacerdos, qui extrema illi ministraret Sacramenta, accessit Diuina dispositione, specie venerandi senis D. Seruatius, à quo Sacramentis ritu Catholico munitus, Pridie Epiphaniæ obdormiuit in Domino, circa annum 1170. Festiuitas tamen in secundam feriam quæ Diem Pentecostes antecedit, transfertur.

7 *Vitam reddiderit mortuis, &c.*] Multa alia fecit miracula, postquam ex altissima fouea, in qua Sepultum fuerat Sanctissimi viti corpus, emerfit, cum cruce Ierosolymitana & cilicij parte.

In Litania tamen Publicâ, submissâ voce inuocatur à Ruremunden. quòd nondum à sede Apostolica in album SS. sit relatus.

Ex Officiis propriis Eccl. Ruremund. Martyrol. Gall. & Mirac in Fast. Belg. ad 5. Iann.

*S. SEBASTIANVS
Dux Cohortis.*

FIA age penna, en tibi proponitur scopus & acuminibus, qui tam multis olim patuit sagittarum pennis & acuminibus: SEBASTIANVM dico, quem quot pennatae pupugerunt sagittae, tot pennae, niuea velut in charta, purpureo caractere inscripserunt, FIDEI PROPUGNATOREM, Diuini amoris trophaeum, Christianorum militum ducem & Coryphaeum. HERCVLEM CHRISTIANVM. Galliae decus, Narbonae gloriam. ORBIS MIRACVLVM. Sed heu! quam saeuus interpunctionibus! Vnaquaeque enim dum pingit, pungit, & acerbissimi doloris punctum ponit. Natione Gallus erat, patria

366 *Lilium Gallia Sanctæ.*

¹ Narbonæus, perillustis sanguine, Diocletiano Imp. in charis eximius, & eius ² primæ dux cohortis, nemine præter Deum, paucosque Christianos, conscio, Christianus; ut pro fide laborantibus subsidium ferre posset, eò tutiùs, quò tectiùs. At quem oculuerat prudentia, detexit zelus & charitas. Cromatius vrbs Præfectus bellum pro religione ³ indixerat, Marco & Marcellino fratribus ac nobilibus Romanis: Condicti dies & locus (is fuit Nicostrati & Zoæ domus, carcer publicus.) A Cromatio milites, Tranquillinus & Marcia, senes: ætate florentes & formâ, mulieres duæ; & puelli aliquot lectissimi, horum nobilium parentes, vxores & liberi. Arma, preces & lacrymæ. Ad hanc pugnam, suarum esse partium ratus, aduolat Sebastianus (nimirum dux opus erat, & primæ notæ, in tam pericu-

loso certamine.) Nam capularis senex, anus decrepita, formosa mulier, & bellulus puer, imbelles quidem genus hostis, si modo non certent cum prole, coniuge & parente, sin autem secus; potentissimum. Initur pugna, sine sanguine, imo plurimo & penè victore; hostes enim domestici, in paternis latentes præcordiis, caro & sanguis, arma ponere, & victas dare manus suasissent, nisi CHRISTI militibus, dux pius animos fecisset, quibus parta victoria est. In ea, pro sanguine fusa est aqua, eaq; salutaris, qua⁴ plures LX. cum ipso (quod mireris)⁵ Cromatio tincti sunt & CHRISTO renati. Sed his ad Dioclet. perlatis, continuo Sebastianum telis confodi, & vt citius auolaret è viuis, pennis operiri iussit. Ad infœlicè ergo, imò fœlicissimam religatur arborem; alatae vndique volant mortes, & tam multis transfigi-

368 *Lilium Gallie Sanctæ.*

tur sagittis vt an auis dicendus sit à pennis, an erinaceus à spiculis, aut silua ab arboribus, dubio sit locus. Verùm Sebastiani scrutatæ ferro viscera sagittæ, nihil præter constantiam reppererunt: eique vitam eripere nõ valentes erubuerunt. Licet enim multis aliis occidendis, satis essent, vni tamen generoso Sebastiani animo expellendo, non fuere satis: Secundo fuit opus Martyrio vt pelleretur, & pars altera, anteriori concolor, fieret, dibaphóque ornatus vir nobilissimus, post insignes victorias triumpharet. Quare⁶ sanitati redditur, infectorem suum⁷ adit Diocletianum, quocum ita conuenit, vt virgis & fustibus cæsus, voti compos, hoc est, vndique purpuratus abcesserit in Cælos. Post eius mortem, corpus in cloacam iniectum hæsit ad arborem, suspendio tertium consummaturum martyrium: Ex quo à Lucina

cina nobilissima matrona ereptum ,
ad pedes principis Apostolorum (vt
pio Principe dux excubaret) sepultum
est, ann.286. Diocletiani III. Ab eo
tempore, in pestis sagittas, vocatur
Sebastianus, qui suas opponat, nec
frustra: Tanto enim duci & tot arma-
to sagittis, quis non cedat hostis?

N O T Æ.

1 **N***Arbonaus.*] Narbone natus, ex patre
nobili Narbonensi, & matre Medio-
lanensi. Vnde à quibusdam dictus est Mediola-
nensis.

2 *Prima cohortis.*] Tunc temporis illustrium
virorum munus.

3 *Indixerat.*] Inducerat parentibus Marci &
Marcellini vt in eos lata differetur sententia, quo-
ad à religione Christiana reuocassent.

4 *Plures. 60.*] Horrante illos Sebastiano, lux
repente de cœlo refulsit, & Christus Dominus
cum Angelis 7. Sebastianum accedens osculatus
est, & his verbis allocutus; *Mecum semper eris*,
quo beatifico incensus promisso, pugnam vrget
piam, & quorquot aderant ad Christi fidem ad-
ducit.

370 *Lilium Gallie Sanctæ.*

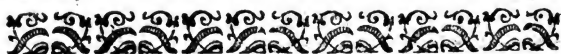
5 *Cromatio.*] Et tota eius familia, quæ mille & quadringentis constabat vernis.

6 *Sanitati redditus.*] Curante Irene viduâ Sanctissimâ, quæ ex loco Martyrij in domum suam transtulerat Sebastianum.

7 *Adit Diocletianum.*] Quem verbis ásperioribus ita castigavit, vt in se mortalia verbera deriuarit.

Anno 286. 2. Ian.

Ex antiq. MS. C. apud Surium.

S. *ARNULPHVS*
Miles.

MILITIAM professus¹ Arnulphus, Christum imprimis secutus est ducem, pro quo & pauperibus pugnauit sæpe, plurimâque accepit, at non indecora vulnera. Ab Dynasta enim consanguineo suo armiger factus, quòd belli calleret artem, tot hostes habuit quot cõseruos, in quos armiger sibi esse debuit, & patientiæ

clypeo muniri, cum ab iis quotidianas sustinuerit pugnas, quod in pauperum gratiam ex bonis herilibus frequentes ageret prædas. At tam victor ex his euasit pugnis, quam victus, & tot retulit victorias & coronas, quot vulnera. ² Deprehensus semel cum pio quod pauperibus deferebat onere, & explicare coactus, auspicato, quod sudes fuerat eorum oculis, ex carne factum est lignum in assulas diuisum, sed aridum licet, non pœnitēdos tulit fructus. Hoc enim percussu ligno, aut miraculo, inuidiam posuerit conferui, & veniam petiere: Arnulphus verò ad egenorum amorem magis incaluit. Aliàs apud herum insimulatus, quod horreum exhausisset eleemosynis, dura audiit verba, & duriora verbis tulit verbera; sed tritura fuit, nam illis flagellis, tantum frumēti excussum est, vt domini sui hor-

reum momento impleuerit ; quo viso herus, dandi quantum vellet in posterum facultatem fecit, quod à tam diuite & potente dextera nihil esset, cur sibi ab egestate timeret. Tandem generosi militis in morē, sanguinem suum fundere gestiens Arnulphus, & Martyrio coronari, voti compos est factus ; herum enim suum vt ¹ ab hostibus eriperet, iisdem se opposuit, à quibus captus ex infœlici arbore fidelitatis & charitatis ² pependit anathema. Quæ ad eam arborem Cœlestes luxere faces illi parentarunt, eiûsque innocentia cum innumeris aliis ³ miraculis, oculatis aperuerunt.

NOTÆ.

- 1 **A** *Rnulphus.*] Pater Gaufridi Episcopi Cameracensis.
- 2 *Deprehensus.*] A conseruis.
- 3 *Incaluit.*] Cum vidit assulas in cibos iterum reformatas.

Pars altera. Cap. III. 373

4 *Ab hostibus, &c.*] His in semitæ angustijs ex aduerso conspectis, consilium fugæ hero suo suggessit & equum, quem habebat velocissimum, dum ipse moraretur hostes : qui ab ijs tandem captus de arbore suspenditur, vbi eorum conatus pendens ridebat, donec apprehensis arboris ramis in eius humeros insilierunt & fractâ gulâ morti dederunt.

5 *Pependit.*] Circa annum 750. 29. Ian. quo die colitur Cisonij in Diœcesi Cameracensi.

6 *Miraculis.*] Quibus febres & gutturis dolores sanauit.

*Ex Buzelino in antiquit.
Gallo-Flandr.*

CAPVT IV.

IVSTITIÆ ADMINISTRI

ET

VIRI FORENSES.

S. ROMANUS
Cancellarius.

NON dissensit à ² Liliis quæ
gessit, Romani manus; tam
pura fuit, vt ad pedū suum,
³ Deo imperante Rotho-
magenfes inuitarint, & à piiffimo Re-
ge Clothario II. renitentem licet, ob-
tinuerint. Inunctus ⁴ Episcopus, à Iu-
ftitia non difceffit & liliis Excancel-

larius, nam furem proscrispit à Neustria Mercurium, mutato in sacram ædem illius fano, & puriora nutrit mente lilia, quàm tractauerat dextera; quibus assuetus, Venerem Rothomagi ferre non potuit, & suem inter oues suas sacer pastor; templum eius incendit, quæ Rothomagensium corda incenderat fœdè. Idola præterea damnauit flammis, & illorum cultores aquis, iisque salutaribus; quibus abluti, suàs in eo igne viderunt tenebras. Sed in hoc maximè Romani enituit Iustitia, cum immensæ magnitudinis Draconem, multo ciuium sanguine cruentum, iniectâ in eius colum stolâ, qua sacrificantes vti solent, ex antro eduxit, & medio in foro iussit exuri. Ad hoc facinus, comites sibi adiunxerat duos, capitali iudicio damnatos, furem & homicidam; at ille, vt sunt timidi fures, ad monstri as-

376 *Lilium Gallie Sanctæ.*

pectum, aufugit; hic verò stetit cum duce suo imperterritus; quid quòd iussus, vincula Draconi iniecit, sua multorúmque aliorum dissoluit & crimen eluit. In gratiam enim D. Romani, quotannis homicidij reus vnus, Rothomagi libertate donatur, vbi die Christo ascendenti sacro, in supplicatione publica sancti Romani feretro collum subiecit, quod aliàs tortoris gladio subiiciendum erat. Post exultam feram, in gratiarum actionem, sacris operante Diuo, eius capiti lux affulsit purissima, & luce manus; quâ se ad cœlestem vocari lucem, & benedictum se à Deo in terris, móxque futurum in Cœlo fœlicem auguratus. Benedicti & Fœlicitatis filius, ab hominum secessit oculis, vbi lentâ febre correptus tantus vir, atque adeo de homicidis benè meritus, ab omnium cruentissima homicida⁶ morte sub-

latus est, sed illi condonandum, cœca est.

NOTÆ.

1 **C***ancellarius.*] Sub Clothario II. Referendarij munus I. Cancellarij, de manu Regis accepto annulo exercuit.

2 *Lilij.*] In sigillo Regio.

3 *Deo Imperante.*] Dissidentibus electoribus, diuinitus reuelatum est, Romanum qui tum erat Cancellarius eligendum esse.

4 *Episcopus.*] Post mortuum Hidulphum.

5 *Benedicti.*] Benedictum habuit patrem, summum Clotharij Consiliarium: Matrem verò nomine fœlicitatem ex Regum Francorum profapia.

6 *Morte sublatus est.*] Ad ann. 635. die 23. Octob.

*Ex monum. Eccl. Rothomag.
per Paschas. Robinum.*

S. *G R E G O R I V S*
Præses, seu Iudex.

E D I T annos XL. apud Heduos Præses aut Iudex tam alienus ab iniustitia, quàm infensus criminibus. Cum ¹ Armentaria vxore mortua ² mundum sepeliit, & pertæsus iugi, oleum suscepit. Electus enim & inauguratus est Lingonensis Episcopus: quo in munere veniam sceleribus à Deo deprecatus est quibus irrogare supplicia solebat, & pro alieno sanguine suas ipsius fudit lacrymas, ex iudice Pastor. Ipso suæ inaugurationis die, vt pedum tetigit, pastorem egit, lupos ab ouibus iussit abire, dæmonas ³ ab Energumenis. E castro autē Diuionensi, vbi ferè semper est moratus, eius loci Dynasta

singulis noctibus, tēpla clam obibat: quorum valuæ eius digito vel leuissimè attactæ continuò⁴ patebant. (Digitus hic erat Dei, cuius totus erat Gregorius.) Ibi⁵ decantatis in cœlitum choro psalmis, domum redibat ad somnum, quo se mortali corpore necdum exutum agnosceret. In⁶ aquæ potu, obscuro utebatur scypho, ne quid biberet vanitas videre posset. Demum si quantus fuerit Gregorius scire volueris, illum suo metire baculo, qui absente etiam Domino, Energumenis cum Crucis signo applicitus,⁷ dæmones fugæ dedit. Potentissimus est qui tantos abigere canes potest.

N O T Æ.

1 **A** *Rmentaria.*] Ex Senatorio sanguine fœmina.

2 *Mundum sepelijt.*] Ad Deum conuersus pietati se dedit.

380 *Lilium Gallie Sanctæ.*

3 *Ab Energum.*] Solo signo crucis Dæmones abegit.

4 *Patebant.*] Hoc detexit Diaconus quidam eius Domesticus, qui furtim eum sequebatur, vt videret quid ageret S. Episcopus.

5 *Decantatis, &c.*] Illo ingresso magnum aliquandiu erat silentium, postea verò per tres horas multorum audiebantur voces cantantium.

6 *In aqua potu.*] Obscuro utebatur scypho, quem cum offerebat pincerna, aquam infundebat, vt crederetur infundi vino, cum mera tamen subesset aqua.

7 *Dæmones fuga dedit.*] Alia si cupis miracula, *V. Surinam ad iiij. Janu.* Neptem suam à quartana liberavit, cum patru lectum tetigisset. Cum efferretur, effractus est carcer, & omnes captiui vinculis soluti. Corpus item, post multos annos, à vermibus permansit intactum.

Obijt Sanctissimus senex, anno ætatis 90. à Christo nato circiter 530.

*Ex S. Greg. Turonensi l. de
Vitis Patrum, cap. 7.*

S. LIPHARDVS

Judex.

LIPHARDVS malorum iudicum
Iudex, bonorum patronus, se-
dit Iudex in reos, sessus olim
in iudices, qui cùm leges humanas
curent, violant diuinas. Multis annis
ius dixit Aureliis, in patria sua, adeo
sanctè ac religiosè, vt plures sibi de-
uinciret animos, quàm ligari curaret
corpora. Nullius apud eum ponderis
fuit aurum, quo iustitiæ lancem alte-
ram iniquè deprimeret: nec cuiusquã
hominis gratia, apud eum tantùm va-
luit vt eius gratiã diuini Numinis gra-
tiam amitteret. Verùm ætatis anno
circiter XL. vt animæ suæ causam age-
ret, forum deseruit, codicésque abie-
cit profanos, vt assumeret sacros. In

Diaconorum gradum euectus ab Episcopo, altiore habitationi suæ quaesivit locum, & montē ascendit, in quo famem¹ cibario pane, sitim² aquâ sedauit. Heu quid bibisset, si Iudex aurum sitiisset? Quid si iniquas comedisset³ iudiciarias sportulas, quas eodem atque aromata nomine, Galli vocitare solent? In eo monte⁴ Draconi vitā ademit, & alas, ac famē suę dedit, quæ in Eremum, ⁵ Antistitem adduxit Aurelianensem, vt monte & sanctitate conspicuum Liphardum Sacerdotali etiam dignitate faceret sublimem. Post Episcopum, alij accedere multi, quos sanctissimus olim Iurisperitus rectum & ius edocuit. Inter eius autē miracula, in postremis munerandum non est, quod nudum detexit, cū operuit. Nudo enim mendicabulo stipem roganti, vestes suas quas in dumeto subdolē mendicus

absconderat, afferri cùm iussisset, Liphardus fraudem detexit, & vnâ eadêmque veste bis operuit nudum, qui non priùs indutus est vestem quàm pudorem. Cui miraculo si addideris, manus vsus, mulierculæ à Lyphardo restitutum, num statim affirmâbis eum bonum fuisse iudicem qui sic suum cuique reddidit?

N O T Æ.

- 1 **C**lbario pane.] Vncia nimirum panis Chordeacei, quem suis pinsebat manibus.
  - 2 *Aqua, &c.*] Tertio quoque die tantùm bibere solebat, & parcissimè.
  - 3 *Indiciarias Sportulas, &c.*] Gall. *Les espices d'un proces.*
  - 4 *Draconi.*] Per S. Vrbitium socium suum, cui baculum dedit sub aspectum serpentis constituendum, eo enim viso Draco periit.
  - 5 *Antist.*] Marcum, nomine.
- Cœlitibus est adlectus ann. circiter 530. 2. Iunij.

Ex Annal. Eccl. Aurelianen.

SANCTVS IVO
Patronus, seu Aduocatus.

SANCTVM si nescias Iuonem, ex his discẽ miraculis; auro non inhiavit aduocatus: Cau-
 las pauperum gratis egit causidicus. Quicquid habuit in clientes suos Patronus profudit. Vinum non bibit cum iuri discendo daret operã scholasticus: Ab opimo Sacerdotio, & Ecclesiastico magistratu, sponte abiit Sacerdos: In pagis concionatus est vir disertissimus. Num hæc prodigia virum sanctum prædicant. Verùm vt penitiùs agnoscas, vitæ acta singulatim edissero. IVO¹ Brito fuit, quem Angelus fore Deo gratissimum, antequam nasceretur, matri prænuñciauit. Quo tempore Lutetiæ Parisiorum &
 Aurelia

Aurelianorum Genabi Theologiæ & Iurisprudentiæ dedit operam, aquam semper, vinum nunquam bibit, non solum quòd Musas aquis delectari sciret, sed vt candidiores faceret mores. Vt ius tenuit, reddidit, cum se pietati totum dedit: vt pauperibus redderetur, eorum causas disceptauit³ in foro: quibus nec verba dedit, nec vendidit, nihil tamen accepit mercedis. Ex eorum grege non erat, qui legibus exleges fiunt, & fundatum legibus ius, legibus euertunt. Nouerat enim quid recti ferret Codex, Lege, Non furaberis; *Parapho*, Contra multorum consuetudinem. Illi aurea erat lingua, licet non esset manus, nisi vt in clientes suos aurum profunderet; in quorum manibus quoties sua reperit digesta? quoties vocauit in ius patronus eosdem suos clientes, quos adeo deperibat vt iis pascendis totus esset?

Huic pio muneri cùm operam daret, aliàs columba in eius caput & manū deuolans, obtulit se in ferculum: aliàs
† Christus ipse, peregrino habitu adfuit, qui quòd mediis in epulis, in has erumpens voces *Dominus vobiscum*, disparuit, Christus apparuit. Eisdem eleemosynam petenti (vtpote hominum, Angelorúmque capiti, capitium Iuo tradidit, quod postea capiti suo repositum sensit. De aliis tam sollicitus, sui curam non amisit, vt ex eo maximè colligere possis, quòd se spontè oblitus, vix sibi vestem nisi attritam, cibum aut panem ad vii. aliquando dies non ministravit. Literis sacris semper incubuit, quia quas legit interdium, illas noctu aut lapidem cervici supposuit † Ecclesiastico præpositus foro, tam fuit sine oculis iudex, vt personam cuiusquam acciperet, quàm sine manibus patronus, vt mu-

nus admitteret . Post aliquot tamen annos, huius oneris pertæsus, in 6 parœciam secessit, vt orationi incumbere, & habendæ in pagis concioni, quòd vir perspicacissimus videret, cõpiofos colligi fructus vt arborum, sic concionum, in pagis, quàm vrbi- bus. Quid præterea? Hæret mihi aqua, imò sancto Iuoni, cui efficto Crucis signo aquæ fluuij pontem superantes discesserunt, pontémq; aperientes, prærupti ad instar montis hæserunt, sed nunquam sibi & Iuoni fluxerunt largiùs. Iam enim à nobis effluxissent, si non stetissent Iuoni. Ex his tãdem sanctum agnoscis Iuonem? Quantus verò fuerit, ex his collige. Ab Angelo matri est prænuntiatus, vt Baptista, vinum non bibit quemadmodum Samson: in lapide dormiuit vt Iacob: aquas diuisit vt Moyse: ieiunauit vt Antonius: Christum su-

scepit peregrinum vt discipuli Emmaïntæi : Capitiū dedit pauperi, vt chlamydem mediam Martinus : Columbā habuit capiti insidentem, vt Gregorius : pauperum causas gratis egit, vt Nemo.

Si post ⁷ mortem de æterna hereditate cum eo contendit dæmon, non est quod mireris Iuonem fuisse victorem : lite cadere non potuit tam bonus patronus.

N O T Æ.

1 **B** *Rito.*] Ex pago Martiniaco.

2 **B** *Aurelian. Genab.*] Gall. Orleans.

3 *In foro.*] Licet esset iudex Ecclesiasticus, in alijs tamen foris pauperum causas, præcipuè viduarum & pupillorum deffendebat, ita vt pauperum patronus apud indigenas audiretor.

4 *Christus, &c.*] Cum omnes exciperet pauperes & ægros, etiam infectos leprâ, adfuit vnus præ alijs horrendus, quem ad mensam suam admisit Iuo, & eâdem cum illo comedit lance. Sub finem autem prândij, ita resplenduit sanctus ille leprosus, vt totum collustrarit cubiculum, & in

Pars altera. Cap. IV. 389

hæc etumpens verba Dominus vobiscum disparuit.

5 *Ecclesiastico, &c.*] Primò, in Diœcesi Redonensi (*de Rennes*) Officialis vt vocant : Secundò, in Trecorensi (*de Triquier*) Vicarius Generalis.

6 *Parœciam, &c.*] *Lohans* dictam, cuius ab Episcopo constitutus fuit rector.

7 *Mortem.*] Anno 1303. ætatis suæ 50, die 9. Maij.

*Ex Bulla Canonizationis
apud Surium.*

*S. GENESIVS EXCEPTOR,
seu Scriba.*

PRO Genesio stylum sumimus, qui pro CHRISTO abiecit, & sanguinem suum maluit, quàm atramentum fundere, vt impia exararet edicta. Arelate, ab iudice ethnico iussus mortis sententiam scribere in CHRISTI discipulos

forensis Tabellarius , experiri maluit
quàm excipere, & vt libro adscribere-
tur vitæ, tabulas proiecit mortis, sese-
que ocyùs è foro proripuit. Hac ra-
tione in eũ quamprimùm ira estuans
Iudex ¹ sententiam dicit , cuius exce-
ptorem vult esse eundem exceptorem
suum seu Scribam, non sepiâ sed pro-
prio sanguine. At dum irarum flam-
mis vritur iudex, ² aquas salutes si-
bi quærit Sanctus libellio, vt animam
suam abluat, & in CHRISTVM augeat
quem conceperat ardorem. Sagaci ta-
men conquisitus satellitio , diu latere
non potuit, nec lauari nisi medio in
Rhodano, in quem cùm se proiecisset,
vt satellitum euaderet manus, nec
suas nec carnificũ extinxit flammæ ;
in aduersa enim ripa captus , crudeli-
tatem illorum, & suum in CHRISTVM
amorem Genesius sanguine suo pro-
didit ; quo ablutus Cœlos petiit, pal-

mâ pro stylo insignis. Eodem in loco posterorum pietas, quòd sanguinẽ fundere non potuit, templum in trophæum erexit, vbi Diuo preces & lacrymas fundit: quod cum peteret aliquando Arelatensium turba copiosa, è ponte in Rhodanum cecidit sed Genesij precibus subito ³ emerfit incolumis, vt noueris ex scribâ factum esse apud Deum potentissimum Patro- num.

N O T Æ.

1 *Sententiam dicit.*] Imperat satellitibus vt vbique Genesium repererint, occidant.

2 *Aguas salutes.*] Baptismatis, ab Episcopo Arelatensi, qui vel temporis angustijs impeditus, vel iuuenili ætati diffidens, ardentia distulit vora, sed monuit pro Christo fusum sanguinem (si effundi contingeret) fore illi baptismum.

3 *Emerfit incolumis.*] Narrat historiam S. Hilarius Episcopus Arelatensis, testis oculus, qui asserit ponte subsidente, iugentem hominum multitudinem vtriusque sexus in Rhodanum ra-

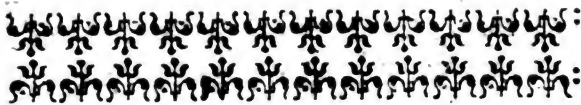

392 *Lilium Gallia Sancta.*

pidissimum & altissimum fluuium (eo praesertim loco) cecidisse, die S. Genesio Sacro , & omnes ad vnum emeruisse incolumes , sine vilo dispendio aut vestis aut ornamenti.

Passus est circa annum 303. Diocletiano Imperante 25. die Aug.

*Ex S. Paulino Nolano , &
S. Hilar. Arelat. Episc.*

CAPVT V.

FAMILIA SACRA.

---

*S. VINCENTIVS
Pater-familias.*

RITE capitis functus est officio, subditis influxit membris, quâ præditus fuit, sanctitatem. Vxorem enim habuit S.² Valdrudem Comitis Vamberti filiam, vt nobilitate sic sanctitate non imparem : ex qua qui nati sunt liberi Landricus, Maldeberta & Aldetrudis, virtutum magis paternarum quàm diuitiarum hæredes fuerunt. Maldeberta enim & Aldetrudis sanctissimæ Virgines, & San-

394 *Lilium Gallie Sanctæ.*

ctorum inſcriptæ albo, in Malbodia-
no Parthenone cum S. Aldegonde
amita ſua, ſanctitatem excoluerunt,
quam hauſerant cum lacte. (Heu
quàm pura eſt iuocentia quæ eſt la-
ctea!) Sanctus verò Landricus Me-
tenſibus decoratus infulis, ex bonis
paternis, nihil magni fecit præter vir-
tutes, quas vnas patrimonium & diui-
tias ſuas eſſe voluit. At quî Sanctus
non fuiſſet Vincentius, quî cum San-
ctis viris tam frequens fuit, illis præ-
fertim, quos ³ ex Hibernia in Galliam
ſecum, piam aduxerat prædam, ⁴ SS.
Furſeum Foillanum & alios plures. In
tanta luce non clarere, & inter tot ſo-
les non calere non potuit. Præterea
S. Aubertum Cameracenſem Antifti-
tem habuit pietatis parētem aut ma-
giſtrum, cuius monitis tam audiens
fuit, vt pium ab vxore ſuadenti di-
ſceſſum, quò fracto matrimonij iugo,

in CHRISTI famulatum uterque liber abiret, obedierit. A tam sancta & dilecta coniuge, qui CHRISTI causâ discessit, cui nupsit, nisi sanctitati? Si ex reliquis opibus, Asceteria duo construxit, Altumullariense & Sonegien- se, Sanctum egit Patrem familias, pro- uidit posteris, quos CHRISTO & reli- gioni, suo pariturus erat exemplo.

NOTÆ.

1 **V** *Incentius.*] Cognomine Maldegarius.
2 **V** *Vvaldrudem.*] S. Aldegondis Soro- rem, è Regio sanguine.

3 *Ex Hibernia.*] Quò à Rege Dagoberto missus iuerat.

4 *Furseum.*] S. *Foursy*, Peronæ patronum & Latiniaci fundatorem.

Mortuum luxit sua familia anno 644. 14. Iulij, cuius Sacris exuijs gaudent Sonegix in Han- nonia.

Ex Molano, & Annal. Han- non, à Guilbel. Gazeto.

S. *RICTRVDIS*
Mater-familias.

RICTRVDI nobilissimæ, mul-
tarúmque imaginum fœ-
minæ, S. Principem ² Ade-
baldum iunxit virtus, sanctus amor &
³ S. Amandus; ex quo coniugio nasci
non potuit Proles non sancta. Qui ex
alio primus prodiit ⁴ Maurontus, pri-
mis functus Regni muneribus, etiam
in pietate primas obtinuit; à cuius
non aberrarunt moribus Aldelfendis,
Clotsendis & Eusebia sorores suæ, quæ
cum matre in cœnobio ⁵ Martianen-
si nupserunt CHRISTO. Sublato enim
è mortalibus & inter immortales re-
cepto Adebaldo, in Cœlum, per me-
dium Asceterium, seriò cogitavit Ri-
ctrudis. At illi remoram iniecisset

Pars altera. Cap. V. 397

Rex Clodouæus II. Dagoberti filius, ni passis abiisset velis. Quod ita contigit. Regem exceperat conuiuio princeps fœmina, & Diues vidua, à quo sub finem conuiuij' petitâ & impetratâ faciendi quod animo luberet, facultate, velum pandit sacrum & capiti suo imposuit. Hoc autem velo sic nauigauit, vt sacrum religionis tenuerit portum, nequicquam furente & tempestates excitante rege, qui à sancto Amando delinitus, iras posuit, Rictrudémque permisit Diui Pneumatis susurro: à quo in optatam deportata arenam, arenam fecit virtutum, quæ tamen arena non fuit aut tellus arida, cùm enim multas pro CHRISTO sparsisset opes, & pia seminasset opera, nata sunt merita & miracula.

NOTÆ.

1 **R**ictrudi.] Aquitanæ, ex Patre Ernoldo,
& matre Lucia.

2 *Adebaldum.*] Principem, qui occisus fuit à
fratribus S. Rictrudis, quòd ijs inuitis, aut non
consentientibus, illam habuisset vxorem.

3 *S. Amandus.*] Episcopus Traiectinus.

4 *Maurontus.*] Gall. *Maurand*, qui filius re-
gijs præfectus, aut magnus Saltuarius fuit, &
regi à sanctioribus consilijs. Postea verò Abbas
Broilensis.

5 *Martianen.*] Inter Duacum & Valencenas.
Gall. *Marcenes.*

6 *Rogem.*] Clodouæum II.

7 *Petitâ & impetratâ, &c.*] Existimabat Rex
maioribus poculis inuitare velle conuiuas. Ideo
concessit facultatem faciendi, quod animo lu-
beret.

E cœnobio in cœlos transijt, anno à partu
Virginis circiter 700. ætatis suæ 74. die 12. Maij.

Ex Molano, & Gazeto.

S. G O D O L E V A
Nobilis coniugata.

AD portum Iccium nata est Godoleua, cuius elegans forma Bertulpho² Flandro flammam dedit, quibus nuptiales accendit faces, sed lethales illi postea reposuit aquas, cum submersit. Ab inito enim coniugio, cum pectoris & vultus Godoleuæ niues, nihil præter³ glaciem Bertulpho genuissent, facile ad aquas ventum est, flante præsertim dæmone anu, aut⁴ Bertulphi matre, rationes odij ministrante. Sed ante tam lugubrem Catastrophem plures habuit actus hæc scena: quorum primo, lucentibus amoris & nuptiarum facibus, Godoleuam duxit Bertulphus vxorem, familiæque quam ex priori

habuerat coniugio præfecit. Secundo extinctis ignibus, & in tenebras coniectus, ab eius aberravit toro, matrisque domum se recepit. Tertio, vili mancipio tradidit vexandam, & quidquam, præter aridum panem ab eodẽ seruo, nisi pugnos ipsemet edere vellet, vetuit apponi. Quarto, Herum seruus audiit, sed ratus solitarium dari panem nobilissimæ fœminæ non detere, aliquid addidit, copiosas nempe & confertas iniurias, quas cum pane, studioso concoquens stomacho Godoleua, in alimentum vertit & augmentum virtutis. Quinto, tandem post cibum, potum dedit, at quo, ex lecto noctu detractam, ab duobus m̄cipiis submergi iussit. Claudẽdam sic putarat scenam Bertulphus, cum vxoris vita, sed aliam, cum oculis cœcæ Bertulphi filia, aperuit Godoleua; in qua pœnitens vxoricida sibi ipsi

ipsi fudit aquas, quibus suum meruit scelus; & solitudinem quæsiit, ut inter feras homo viueret, qui inter homines fera vixisset.

NOTÆ.

- 1 **P**ortum *ſccium.*] Gall. *Calats.*
  - 2 **P**landro.] Gistellæ Dynastæ. Secundo, ab Ostenda lapide.
  - 3 *Glaciem.*] Quòd nimium casta, & pudica esset.
  - 4 *Bertulphi matre, &c.*] Quæ Godoleuam ferre non poterat, quod attri coloris haberet crines, & supercilia, vnde Corniculam vocitabat.
  - 5 *Vili mancipio, &c.*] Ex consilio ancillæ suæ, quâ utebatur Bertulphus pellice.
  - 6 *Panem, &c.*] Ut citò ex inæstitiâ moreretur.
  - 7 *Bertulphi filia.*] Quam ex priori susceperat coniugio. In aqua enim in quâ amiserat Godoleua, lucem & oculos reperit hæc puella.
- Vixit anno, 1070. Viuere autem desit 6. Iulij.

*Ex Drogone Monacho,
& Annal. Eccl. Belg.*

habuerat coniugio præfecit. Secundo extinctis ignibus, & in tenebras coniectus, ab eius aberrauit toro, matrisque domum se recepit. Tertio, vili mancipio tradidit vexandam, & quidquam, præter aridum panem ab eodẽ seruo, nisi pugnos ipsemet edere vellet, vetuit apponi. Quarto, Herum seruus audiit, sed ratus solitarium dari panem nobilissimæ fœminæ non detere, aliquid addidit, copiosas nempe & confertas iniurias, quas cum pane, studioso concoquens stomacho Godoleua, in alimentum vertit & augmentum virtutis. Quinto, tandem post cibum, potum dedit, at quo, ex lecto noctu detractam, ab duobus mâcipiis submergi iussit. Claudẽdam sic putarat scenam Bertulphus, cum vxoris vita, sed aliam, cum oculis cæcæ⁷ Bertulphi filia, aperuit Godoleua; in qua pœnitens vxoricida sibi ipsi

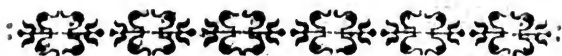
ipsi fudit aquas, quibus suum meruit scelus; & solitudinem quæsiit, ut inter feras homo viueret, qui inter homines fera vixisset.

NOTÆ.

- 1 **P**ortum]ccium.] Gall. *Calats*.
  - 2 **P** Flandro.] Gistellæ Dynastæ. Secundo, ab Ostenda lapide.
  - 3 *Glaciem*.] Quodd nimium casta, & pudica esset.
  - 4 *Bertulphi matre, &c.*] Quæ Godoleuam ferre non poterat, quod atrii coloris haberet crines, & supercilia, vnde Corniculam vocitabat.
  - 5 *Vili mancipio, &c.*] Ex consilio ancillæ suæ, quâ utebatur Bertulphus pellice.
  - 6 *Panem, &c.*] Ut citò ex mæstitiâ moreretur.
  - 7 *Bertulphi filia.*] Quam ex priori susceperat coniugio. In aqua enim in quâ amiserat Godoleua, lucem & oculos reperit hæc puella.
- Vixit anno, 1070. Viuere autem desit 6. Iulij.

*Ex Drogone Monacho,
& Annal. Eccl. Belg.*

S. GENOVEFA

Virgo privata.

LILIVM damus ¹ agri, cùm Genouefam pingimus, ex agro Parisiensi Virginem, quæ obscuris licet orta natalibus, adeo tamen claruit virtutibus, vt Parisienses habeat clientes, & ipsos Liliorum Reges. Inter oues Paternas, quas pauisse dicitur, ² sponsum accepit cœlestem Agnum, ³ S. Germano Antissiodor. proxeneta, datâ in diuitem arrham cruce; in paupere numismate. Ex hoc tempore illa sacro ardere sponso, & templis immorari. Cuius rei tædio affecta mater, filiam alapâ percussit: At quòd flammis obstaret, lumen amisit: Vnde quod non videret oculata, vidit ⁴ cœca, filia san-

ctitatem: Aquâ enim ab ea benedicta, tenebras suas eluit, & iras extinxit. Sub hoc tempus, cùm iratû Gallie sceleribus cœlum, flagellum suum, Attilam in Gallias misisset, pro regni capite fleuit ocellus, pro Parisiis Genouefa, & pretiosas pro sanguine ciuium, litans lacrymas, Numen exorauit. ⁵ Vinum, cœlesti musto ebria; carnes carnis odio, quoad vixit, respuit. S.⁶ Dionysium Areopag. Gallie Apostolum, vt oculus oculum, vt luna solem dilexit. Quod ⁷ fax cerea ab ea gestata flammam conceperit, nihil mirum, subiectus fuit ignis, Genouefæ dextera. In eius ⁸ secessu sacro quid ageret, cum videre aueret muliercula quædam, (quid addam curiosa?) minus vidit, quàm debuit quæ plus videre voluit, quàm debuit. Nam præter tenebras & scelus suum, cœca nihil vidit: quorum alterum, illa lacrymis;

alterum Genouefa miraculo⁹ abster-
sit. Si quando cœlum aspiceret, fere-
num licet, cōtinuò colliquescebat to-
rà, ac pluebat; tantos enim ex viso cœ-
lo concipiebat ignes, vt illis capien-
dis cor vnum satis non esset, nisi aquas
foras emitteret. His ardens ignibus,
quid mirum si deuecto per agitados
Sequanæ fluctus, ¹⁰ frumento, Pari-
sienfibus suis fame penè enectis ad-
fuerit, & claufas ¹¹ vrbis portas, solo ta-
ctu recluserit, vt reis aliquot, fauces
occluderet mortis? Aquas non timet,
qui tantis æstuat flammis; nec lignea
facile patitur tam sacer ignis repagu-
la. Mirandum magis, quod eam ab
orbe vltimo Stylites Simeon viderit,
& per mercatores Gallos salutauerit.
Tamen quid in eo tantopere mire-
mur? Altus hic erat columna: altior
illa virtutibus.

NOTÆ.

1 **A** *Gri.*] In pago natam Nemetodoro
(*Nanterre*) tertio ab vrbe Parisiensi
lapide; Ex patre Seuero, & matre Gerontia Chri-
stianis sed pauperibus, quorum oues pauisse di-
citur Genouefa.

2 *Sponsum.*] Voto quidem seu proposito; postea
autem re ipsa, Carnotensi Episcopo sacrum velum
concedente.

3 *S. Germano, &c.*] Cum pergeret in Angliam,
contra Pelagium, ex eius aspectu nouit gratias illi
à Diuino Numine largiter infusas.

4 *Cæca, &c.*] Annorum Duorum spatio.

5 *Vinum, &c.*] Nunquam adduci potuit vt
vinum biberet, aut carnes ederet, etiam morbis
conflictata, fabis & hordaceo pane victitans, sal-
tem ad annum 50. idque solum diebus Dominicis
& Iouis: ab anno verò 50. ad reliquum vitæ tem-
pus, piscibus & lacticio, ex Antistitis Præ-
scripto.

6 *S. Dionys.*] In cuius honorem vt templum
ædificaretur auctor fuit, & multum contulit,
miraculis.

7 *Fax, &c.*] Cum ad matutinas preces, ex
vrbe Parisiensi ad D. Dionysij pergeret ante lu-
cem, comitantibus multis virginibus, facem quæ
præferebatur illis, vehementissimâ aurâ extinxit
Dæmon, sed extinctam accipiens Genouefa, ita
accendit, vt extingui postea non potuerit.

406 *Lilium Gallie Sanctæ.*

8 *In eius secessu, &c.*] Ab Epiphaniâ ad diem Iouis hebdomadæ sanctæ secedere solebat in Ere-mum, in quâ orationi, ieiuniis, & domandis incumbebat affectibus.

9 *Abstersit.*] Post 40. dies.

10 *Frumento*] Pereuntibus fame Patiensibus vrbes adiit vicinas, & undecim naues frumento onustas aduexit, quibus famem depulit.

11 *Vrbis portas.*] Quas occludi iusserat egressus rex Childericus, nec cui nihil negare poterat Genouefa (quam etsi ethnicus summè venerabatur) cum conueniret, & pro reis deprecaretur.

Obiit anno circiter 499 3. Feb.

*Ex Andr Du Val, Doct,
Sorbon.*

*SANCTVS IUSTVS
Filius-familias.*

IN Iusto nobili puero ¹ Antistiodorensi ætatem præcessit sanctitas, & præcox virtus illo maturuit tempore, quo in aliis vix feritur, aut efflorescit; Cùm adeo Iustus

& sanctus fuerit, ut quo tempore vix alij vident presentia, longè posita viderit & futura. Nouennis enim puer, patrum suum furto sublatum, & què presentem nunquam viderat, vidit absentem, ² Ambianorùmque Samarobrinæ, apud mercatorem, Lupum nomine, commorantem. Ut à Lupo hanc reciperet prædam, Ambianos cum patre profectus, quòd nimium caleret in via, & estu liguesseret sacro, vestem posuit, at in manibus nudi & pauperis, cui pro CHRISTO largitus est, charitate se sperans tectum iri, omni purpura splendidiore. Vbi lupum vidit, vidit & quam quærebat ouem, quam recepit & abiit. Sed à lupo incanes incidit, Rictij Vari præsidis aut tyranni impios satellites, qui Christianos subodorati, tamdiu abeuntes secuti sunt, ³ quoad Iustum, (cuius prophético spiritu præmoniti in vicinas

filias diffugerāt cæteri) assecuti sunt, & quòd Christianum se profiteretur, ceruicem absciderunt. At quia Iustus si ceciderit non collidetur, CADENS IUSTVS, non est collisus, qui sine ore & lingua locutus, carnifices suos, mortem à mortuo timentes, [†] in fugam vertit, & sublatum suis ipsius manibus caput, patri obtulit, matri deferendum, vt haberet cui figeret oscula, & quod solito appellaret vocabulo, CHARVM CAPVT.

A mille & trecentis annis Sanctus hic puer, à Bellouacensibus colitur & in æuum coletur, adeo verum illud est Sapientis: *In memoria æterna erit IUSTVS.*

NOTÆ.

1 **A**ntissiodoren.] Gall. *d'Auxerre*, in Burgundiæ Ducatu.

2 *Ambianor. Samarob.*] Gall. *Amiens* in Picardiâ.

Pars altera. Cap.V. 409

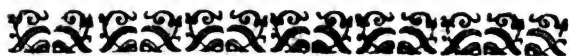
3 *Quoad Iustum, &c.*] Ex silua missus explorator in hostes, ab iis captus est, & occisus.

4 *In fugam, &c.*] Vbi audierunt mortuum loquentem, exterriti diffugerunt.

5 *A Bellouacensib.*] Qui sacras habent reliquias sanctissimi huius pueri, & Martyris.

Colitur die 18. Octobris.

*Ex Vincentio Bellouacen. in
Specul. Hist. l. 12. c. 143.*

*SANCTA MANNA
Filia-familias.*

IN Campaniam etiam nostram, è cœlo cecidit Manna, à Iudaico discrepans epulo, quòd illud, ros præcessit, illam est secutus, quo ab Episcopo Catalaunensi aspersa, omni caruit macula. Sed in eo conueniens, quòd suavis & mira fuit, & manhu de illa dici debuit. Primò enim genere mirà fuit, quæ fratres

410 *Lilium Gallie Sanctæ.*

duos Elophium & Eucharium Martyres , & ² sorores quatuor sanctitate illustres habuit , quibus septima non deceffit, germanior animo quàm sanguine. Nam spretis quibus parabatur nuptiis præstâti forma puella, ad ³ Catalaunensem accessit Episcopum , sacris tum operantem, vt quam deperibant proci formam , eo absconderet, quod offerebat , velo. Sed abnuente Antistite, ne Dactium eius lederet parentem, tantò audentior, quantò mortali superior ⁴ Angelus fecit, qui sublatum in auras velum , summo & æterno Pontifici benedicendum obtulit, & Mannæ capiti spectantibus omnibus, sensim delapsum imposuit. Paucis post hæc diebus, prædiues & nobilis adfuit procus, cui ad matrimonium ineundum à Mannæ parentibus dictus fuerat dies , sed sabbatum fuit, Manna legi non potuit. Ex eo enim

Pars altera. Cap.V. 411

tempore Mannæ perpetuum fuit sabbatum, quo Diuinum coluit numen, & à nemine legi potuit, vna excepta morte; à qua in vrna (quam Gomor potuit dicere) fuit recondita, anno circiter 380. Si iamdudum ad portum Suauem, cœlestem & terrestrem, nauem suam appulit, & in vtroque, hinc animo, hinc corpore quiescit, bene vsa est velo, & Mannæ congruum adepta est locum, cùm portum tenuit Suauem.

N O T Æ.

1 *Fratres, &c.*] Martyrium passos sub Iuliano Apostata, anno 379. Coluntur in diœcesi Tullensi.

2 *Sorores.*] SS. Libariam, Gertrudem, Susannam, & Odam, quarum tres coluntur in diœcesi Tull. in Campaniâ duæ.

3 *Catalaun.*] Catalauni sacro fonte lota, & educata fuerat.

4 *Angelus.*] Episcopus hoc viso miraculo, consuetas perfecit ceremonias, & benedixit Mannæ.

412 *Lilium Gallia Sancta.*

5 *Portum Suanen.*] Gall. *Port Suane*, vel *Portfas*. non longè à Mirecurio Vosagiæ oppido. Incolæ vocant *Poussay*. Ed translatum fuit Mannæ corpus, 15. Maij. 1016. à Brumoue Episcopo Tullensi, huius Monasterij fundatore (qui postea fuit S. Leo IX. Pont. Max.) *Ruyr. l. 1. 3. part. antiquit. sacr. Vosag. ex Rupert. Surio, MS. codicib. Liberodunens. Eccl. & Portus Suanis.*

*Ex Annal. Eccl. Catalaun.
& antiq. sacris Vosag.*

S. *ADRIANVS*
Seruus.

A REGNO cœlorum seruos non
excludit, qui serui formam ac-
cepit; si modò cùm homini-
bus famulantur, seruiant & Deo. Imò
sæpe sæpius, pedibus Cœlos petunt
serui, dum heri equis aut curribus in
Tartarum currunt, & dæmonū fiunt
mancipia, dum mancipia fiunt Cœlo-

rum Domini. Adrianus in eo fuit numero, licet in altero non fuerit herus. Sancti ¹ Landoaldi fuit Seruus, cuius vestigiis ita semper institit, vt secutus fuerit ad sanctitatem, & præcesserit in cœlum. A ² Chilperico rege, qui tum Traiecti commorabatur, ad Sanctum Landoaldum, S. Amandi in Tungrensi Diœcesi pro-Episcopum, deferebat litteras, vt solebat, cùm de via in latrones incidit, à quibus, quòd multo grauis ære, aut auro putaretur, immaniter ³ trucidatur. O si, qua diues erat, inuenissent gratiam, quantum nacti fuissent thesaurum ! Sed cum nullus in eo emicuisset optati æris splendor, multa sanctitas ad eius sepulchrum cum festis ignibus resplenduit, dum libertate donatus filiorum Dei, qui modo erat seruus, Martyrij sui ad cœlites iuit nuntius ; inter quos si iam sedet purpurâ illustris, nobilis est san-

414 *Lilium Gallie Sanctae*
guine; quem enim non potuit na-
scentem, illum suus morientem no-
bilitavit sanguis.

NOTÆ.

1 **L** *Andoaldi.*] Rom. Eccl. Archipresby-
teri, & pro-Episcopi S. Amandi Episcopi
Tungrensis, 9. annorum spatio. Hunc autem ei
dederat Martinus primus Pontifex Max. cum
Romam veniens Pontifici declarasset se vnum
non satis esse, ad copiosissimam messem in Christi
horreum inferendam.

2 *Chilperico.*] Scribit Notgerus Leodiensis
Episcopus Chilpericum misisse quotidie sumptus
ad vitam necessarios sancto Landoaldo.

3 *Trucidatur.*] In loco, qui Villare dicitur,
anno circiter. 646.

Colitur Gandavi 19. Martij.

*Ex Notgero Episc. Leod. in
vita S. Landoaldi.*

S. SERENVS

Serius.

QVI Serenum² quinque solidis aut aureis nummis emit Dux Boso, vili pretio sibi cōparauit virtutum omnium thesaurum. Quonam enim alio donabis nomine eum, qui virtutes & sanctitatem in fortunato infortunio nactus, à seruitute abire noluit nobilis, ne discederet à virtutibus? Licet diu quæsitum & tandem iuentū mater charissima & nobilissima profusis vrgeret lacrymis vt soluto rediret pretio; domesticis alliceret opibus, & honorato in suos dominio. Quid, inquam, nisi thesaurus, ille sit, qui pascēdo pecori³ sponte addictus, vt pasceret animum; & in agris liberiùs secreta cor-

416 *Lilium Gallie Sanctæ.*

dis aperiret CHRISTO, sæpe feris ipsis, vices suas, & gregis custodiam commisit, quo tempore [†] clam litteras disceret in Asceterio vicino, vt virtutes nosceret? Cuius rei apud herum ⁵ insimulatus, & minuti pecoris, ipsummet pro se testem aut patronum, adhibuit gregem, non sanum modò, sed & multis auctum partibus; calumniásque omnes toto fonte purgauit, quem Bosoni sitienti iussit scaturire: in his aquis innocentiam Sereni conspiciatus herus, & maiori Domino seruire; illi soli seruiendi facultatem fecit, agrúmque addidit, in quò illum ac virtutes coleret: quas cùm multas collegisset, ⁶ Romam secum peregrinus detulit, earúmque gratia, Sacerdotium, Sanctórúmque M. M. Fabiani & Sebastiani retulit exuuias ⁷ à Summo Pontifice (Deo ita iubente) concessas. Hoc thesauro diues, maiori quàm

quàm antea exarsit pietate, quoad illa magis, quam ardenti febre, qua ultimo laboravit, decoctus, redactus est in cineres, qui tantos pietatis ignes Berthæ piissimæ reginæ, Carolomanno & Pipino eius liberis, aliisque Principibus dederunt, ut ab eo magis quàm ab eminentissima sua dignitate Serenissimi dici possint.

N O T Æ.

- 1 *Serenus.*] Patrem habuit Adrianum, Matrem Serenam nobiles Metenses.
- 2 *Quinque solidis.*] Bello captus, quod Austrasianis rebellibus intulerat Dagobertus, Venerit 5. solidis, & factus est mancipium Bozonis Ducis;
- 3 *Sponse addictus.*] Enixè precatus est herum, (qui cum propter virtutes suas, amicum habere volebat non seruum) ut gregis sibi curam committeret, quò procul ab hominum turba, & viciorum contagio, in mentis puritate Deo seruiret.
- 4 *(Iam litteras, &c.)* Adiunxit se filio Comitum, studiorum causâ vicinum monasterium adeunti.
- 5 *Instimulatus.*] Post tres annos, à suis invidis.

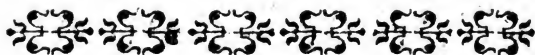
418 *Lilium Gallie Sancta.*

6 *Romam, &c. Vbi mansit ad 7. annos.*

7 *A Summo Pontif. Ioanne IV.*

8 *Beriba, &c.] Quæ ad eius sepulchrum accessit, locus autem in quo sepultus est, dicitur Cænobium S. Sereni de Carumerula, vbi 2. Octob. festum habet diem.*

*Ex M.S. apud Script. Gall.
& ex Martyrolog. Gall.
Corollario.*

S. *BLANDINA*
Ancilla.

LAVDET hic pium agmen,
quæ Lugduni clausit olim cruce-
ntam Scenam. Sub Marco
Aurelio Antonino educti è carceri-
bus, solenni Nundinarum die (quo
nimirum pretiosissimæ merces mini-
mè abscondi debuerant.) Christianorum
quàm plurimi, exquisitis à Ro-
mano præside addicti fuere tormen-

tis ; atque inter primos , quæ vltimâ videbatur conditione Blandina. Hæc suo ancillæ functa munere , heram secuta est, & in carcerem, & tandem in cœlum, per media supplicia: ad quæ² si parum corporis , multùm attulit animi , quo fortiter pateretur, & afficta Christianis³ crimina negaret constanter. His verbis ; *Christiani sumus talia non admittimus* : Sæpe⁴ recreata, vires omnium exhaustit carnificum : qui vices suas feris committentes, Blandinam in medium proiecerunt⁵ Amphitheatrum, vbi feræ humanitatem induerunt, quam exuerant homines, vt induerent feras. Oscula enim eius dederunt pedibus, quibus homines inflixerant vulnera. Quare in carcerem reducta, & è carcere iterum producta in Amphitheatrum, medios inter animi dolores genuit filium cœlo, obstetrice gratiâ, quem

quindecim antè annis genuerat mundo: Illa enim adhortante, generoso pectore mortem excepit, quo vitam promeritus est æternam. Hinc sola relicta in theatro Blandina, quòd vna sat magnum esset spectaculum, & nobili induta purpura, suo videlicet sanguine, quem etsi vilem dederant natales, vulnera pro CHRISTO accepta nobilitarunt, in ardentem coniicitur craticulam, quæ in ea nihil accendit præter orationem. Tandem ⁶ Tauro tradita, vt eius cornibus pilæ in modum agitaretur, vbi colludentem sensit taurum, risit, sed eo risu efferatus præses, qui Minos, seu Iudex, esse debuerat, factus est taurus, aut si vis Minotaurus, cùm ⁷ capite hanc minuit Ariadnem. At licet caruerit capite, non defuit tamen locus coronæ.

NOTÆ.

1 **C***hristianorum quamplurimi.*] Præcipuè S. Photinus, Epagathus, Maturus, Attalus, Biblis, Blandina, Ponticus eius filius, &c.

2 *Parum corporis.*] Debili & infimo erat corpore, & ideo ab hecæ & Christianis de illa timebatur, tamen Deus eam elegit infirmam, ut confunderet fortia.

3 *Crimina, &c.*] Accusati per calumniam Christiani ab Ethnicis, quòd carnem comederent humanam, in sacrificijs suis, & aliorum multorum criminum.

4 *Recreata.*] Ex his verbis, vires sibi addiscentiebat.

5 *Amphisbeat.*] Cruci affixa est in Amphitheatro, ut vocaretur à bestijs.

6 *Tauro.*] Reti inclusa traditur Tauro agitata.

7 *Capite, &c.*] Quod iussit abscindi.
Passa est circa annum 179. die 2. Iunij.

*Ex Hist. Eccl. Euseb. Casarien.
lib 5. cap. 1. § 2.*

FINIS.

Dd 3

Errata sic Corrige.

P Ag. 2. lin. 1. & 2. pro *concessissit*, leg. *concessit*. pag. 5. n. 10.
 lege *Vizonem*. pag. 11. lin. vlt. lege *Tam*. pag. 22. l. 2. le-
 ge *Ligniacensi*. pag. 31. n. 8. leg. *Cælesti*. pag. 39. n. 5. lege *Che-*
les. pag. 45. l. vlt. lege *vestiit*. pag. 64. n. 1. lege *Viridunensis*.
 Ibid. n. 9. lege *Meyrum*. pag. 79. n. 3. lege *partes*. pag. 90.
 n. 12. lege *internecone*. pag. 102. n. 11. lege *precibus*. pag. 111.
 n. 8. lege *veniam*. pag. 120. n. 4. lege *negantes*. pag. 133. lig. 5.
 lege *Catechumeno*. pag. 134. l. 13. lege *putem*. pagin. 138. l. 2.
 lege *lasaque*. Ibidem num. 1. lege *diacesti*. & *Sion*. pagi-
 na 161. l. 6. lege *altissime*. pag. 165. n. 6. lege *Traiectenses*.
 pag. 170. l. 14. lege *mortuus*. pag. 177. l. 8. lege *Nineus*. pagi-
 na 183. n. 1. lege *sigranda*. pag. 184. n. 4. lege *Deodaropoli*.
 pag. 192. n. 10. lege *prasentia*. pag. 208. lege *redditus*. pa-
 gin. 209. n. 7. lege *tibialibus*. pag. 214. l. 10. I. pro *id est*. pag.
 215. l. 2. lege *Eremita*. pag. 216. l. 9. post *inter* adde &. pag.
 220. n. 1. lege *frabilia*. Ibid. n. 2. lege *Pruuino*. pag. 222.
 l. 5. leg. *nummos*. pag. 223. n. 5. *Quia*. pag. 227. l. 16. leg. *ludri-*
cra. pag. 229. l. 18. lege *quos*. pag. 236. l. 20. lege *Christi*. pag.
 240. l. 12. lege *ingemuit*. pag. 247. n. 7. lege *agenti*. pag. 251.
 n. 3. lege *Pighio*. pag. 254. l. 7. lege *Adel ide*. Ibid. l. 11. *for-*
te. pag. 258. l. 4. lege *exuunt*. pag. 259. l. 9. & 10. lege *renes*.
 pag. 260. n. 1. lege *Phocensis*. Ibid. n. 2. lege *Rhetorica*. pag.
 267. l. 2. *Belgicus*. pag. 272. l. 7. lege *Grantzio*. pag. 279. n. 4.
 lege *Richardim*. pag. 286. l. 7. lege *vrso*. pag. 287. n. 3. post
huius nominis, adde III. pag. 290. l. 2. lege *indicio*. pag.
 298. n. 5. lege *aduexit*. pag. 300. l. 5. lege *ordine*. pag. 307.
 lin. vlt. post *miraculo*, adde *fatis*. pag. 310. n. 1. deest & ante
Blanca. pag. 316. l. 14. lege *Pontifice*. pag. 322. l. 7. leg. *Sabra-*
ni. pag. 330. l. 9. lege *Aqua-pendētis*. pag. 332. l. 8. leg. *mania*.
 pag. 343. l. 10. lege *Quorcetanium*. pag. 355. n. 2. lege *Rietru-*
dem. pag. 350. l. 9. lege *sacra*. pag. 362. l. 8. lege *Eugenium*.
 pag. 368. l. 15. lege *redditus*. pag. 369. l. 3. lege *pro*. pag. 376.
 l. 2. lege *qui*. Ibidem lin. 14. lege & è *luce*. pagin. 382. l. 18.
 lege *numerandum*. pag. 394. l. 14. lege *aduexerat*. pag. 402.
 l. vlt. lege *viderat*. pag. 405. n. 5. lege *herdeaco*.

INDEX NOMINVM
ordine Alphabetico.

A.

A Delardus, <i>Abbas.</i>	<u>140</u>
Aderaldus, <i>Canonicus.</i>	<u>155</u>
Adrianus, <i>Seruus.</i>	<u>412</u>
Agnes, <i>Premonstrat.</i>	253
Agnes, <i>Augusta.</i>	280
Albinus, <i>Episcopus.</i>	58
Aldegondis, <i>Virgo Benedict.</i>	<u>193</u>
Aldricus, <i>Episc.</i>	<u>54</u>
Amandus, <i>Episc.</i>	<u>61</u>
Antoninus, <i>Eremit. Augustin.</i>	<u>185</u>
Arnulphus, <i>Miles.</i>	370
Arator, <i>Episc.</i>	<u>51</u>
Auentinus, <i>Eremita.</i>	<u>215</u>
Auctor, <i>Episc.</i>	<u>65</u>
Austreberta, <i>Virgo Benedict.</i>	<u>196.</u>

B.

B Alcidis, <i>Regina.</i>	<u>225</u>
Benedictus, <i>Pont. Max.</i>	11

Index nominum

Benignus, <i>Sacerdos.</i>	<u>165</u>
Benardus, <i>Abbas.</i>	<u>150</u>
Blandina, <i>Ancilla.</i>	<u>418</u>
Bonitus, <i>Episc.</i>	<u>68</u>
Bruno, <i>Carthusian.</i>	199.

C.

C arolus Magnus, <i>Rex & Imp.</i>	<u>261</u>
Carolus Crassus, <i>Rex & Imp.</i>	<u>276</u>
Clarus, <i>Abbas.</i>	<u>147</u>
Clemens, <i>Episc.</i>	<u>72</u>
Columba, <i>Virgo nobilis.</i>	333.

D.

Dionysius, <i>Primas Gall. & Apostolus.</i>	27.
---	-----

E.

E vcherius, <i>Lugdun. Primas Gall.</i>	<u>33</u>
Eucherius, <i>Episc.</i>	<u>77</u>
Elzeatus, <i>Comes.</i>	321
Euerardus, <i>Dux.</i>	314.

F.

Franciscus Paulanus, <i>Minimus.</i>	<u>244.</u>
--------------------------------------	-------------

ordine Alphabetico.

G.

G enefius, <i>Primas Gall.</i>	<u>36</u>
Genesius, <i>Scriba.</i>	<u>389</u>
Gengulphus, <i>Polemarcha.</i>	<u>358</u>
Genouefa, <i>Virgo priuata.</i>	<u>402</u>
Gerlacus, <i>Tribunus militum.</i>	<u>362</u>
Geremarus, <i>Consiliarius Regius.</i>	<u>347</u>
Germanus, <i>Antissiodor. Episc.</i>	<u>86</u>
Germanus, <i>Episc. Parisiensis.</i>	<u>81</u>
Goarius, <i>Sacerdos.</i>	<u>172</u>
Godoleua, <i>Nobilis coniugata.</i>	<u>399</u>
Goerricus, <i>Episc.</i>	<u>91</u>
Gregorius, <i>Præses.</i>	<u>378</u>
Gudila, <i>Princeps Fæmina.</i>	<u>311</u>
Guilelmus, <i>Bituricoensis Primas.</i>	<u>43</u>
Guilelmus, <i>Guilelmitarum auctor.</i>	<u>235</u>
Guilelmus, <i>August. Canonicus.</i>	176.

H.

H ilarius, <i>Episc.</i>	<u>99</u>
Hugo, <i>Episc.</i>	<u>95</u>
Hugo, <i>Benedictin.</i>	<u>189.</u>

Index nominum

I.

I gnatius, <i>Iesuita.</i>	239
Ioannes Soretius, <i>Carmelita.</i>	202
Ioannes de Matta, <i>Trinitarius.</i>	<u>256</u>
Ioanna Francica, <i>Regina.</i>	299
Ioanna Britannica, <i>Comes.</i>	<u>325</u>
Ifabella, <i>Princeps.</i>	<u>307</u>
Itta, <i>Dux.</i>	<u>318</u>
Iuio, <i>Patronus.</i>	<u>384</u>
Iustus, <i>Filius-familias.</i>	<u>406</u>

L.

L anomatius, <i>Eremita.</i>	221
Leo, <i>Pont. Max.</i>	I
Leodegarius, <i>Canonicus.</i>	160
Liphardus, <i>Index.</i>	<u>381</u>
Lotharius, <i>Rex & Imp.</i>	<u>273</u>
Lucianus, <i>Sacerdos.</i>	169
Ludouicus, <i>Rex.</i>	<u>291</u>
Ludouicus Pius, <i>Rex & Imp.</i>	268
Ludouicus, <i>Franciscanus.</i>	227
Lupus, <i>Episc.</i>	<u>103</u>

ordine Alphabetico.

M.

M Anna, <i>Filia-familias.</i>	<u>409</u>
Martinus, <i>Pont. Max.</i>	6
Maurontus, <i>Magnus Saltuarius.</i>	<u>353</u>
Memmius, <i>Episc.</i>	<u>105.</u>

N.

Norbertus, <i>Praemonstratensis.</i>	<u>248.</u>
--------------------------------------	-------------

O.

O Dilo, <i>Abbas.</i>	<u>140</u>
Odulphus, <i>Sacerdos Parochus.</i>	<u>162</u>
Othilia, <i>August. Canonica.</i>	<u>181</u>

P.

P Atiens, <i>Episc.</i>	112
Paulus, <i>Episc.</i>	<u>114</u>
Petrus Thomas, <i>Patriarcha.</i>	23
Petrus Luxemb. <i>Cardinal.</i>	18
Philippa, <i>Pedissequa.</i>	<u>337</u>
Pipinus, <i>Maior-domus.</i>	<u>340</u>
Præiectus, <i>Episc.</i>	<u>109</u>
Prosper, <i>Episc.</i>	<u>118</u>
Pulchronius, <i>Episc.</i>	<u>121.</u>

Index nominum

R.

R Ado, <i>Praefectus arario.</i>	<u>350</u>
Reginaldus, <i>Dominicanus.</i>	<u>210</u>
Remigius, <i>Archiepisc.</i>	46
Rictrudis, <i>Mater-familias.</i>	<u>396</u>
Richardis, <i>Augusta.</i>	284
Robertus, <i>Fontis Ebraldi Fundator.</i>	224
Robertus, <i>Cisterc. Ord. Fundator.</i>	<u>207</u>
Rochus, <i>Vir nobilis.</i>	<u>329</u>
Romanus, <i>Cancellarius.</i>	<u>374</u>
Romaricus, <i>Princeps.</i>	303.

S.

S Ebaastianus, <i>Dux cohortis.</i>	365
Serenus, <i>Seruus.</i>	415
Seuerinus, <i>Abbas.</i>	136
Sidonius, <i>Episc.</i>	125
Sigebertus, <i>Rex.</i>	284
Stephanus, <i>Grandimontan.</i>	272
Sulpitius, <i>Primas Aquitan.</i>	40.

T.

Theobaldus, <i>Eremita.</i>	218.
-----------------------------	------

ordine Alphabetico.

V.

V Andregesilus, Comes-stabuli.	<u>343</u>
Vedastus, Episc.	129
Vincentius, Pater-familias.	<u>393</u>
Vitonus, <u>Episcopus.</u>	<u>132.</u>

FINIS.

Facultas R. P. Prouincialis
Societatis I E S V.

EGo Bartholomæus Iacquinotius Prouincialis Prouinciæ Căpaniæ Soc. I E S V. Iuxta Priuilegium eidē Societati à Regibus Christianissimis Henrico III. 10. May 1583. Henrico IV. 20. Decembr. 1606. & Ludouico XIII. nunc regnante, 14. Februarij 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne Libros ab hominibus nostræ Societatis compositos absque Superiorum eius permissione imprimant. Permitto PETRO PALLIOT Bibliopole Diuionensi ut ad annos septem Librum Lilia, seu Flores Gallix Sanctæ, inscriptum à P. Iacobo Rinaldo eiusdem Societatis compositum imprimere, ac liberè diuendere possit. In quorum fidem has literas manu nostrâ subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Diuione 24. Nouembris 1642.

BARTHOLOMÆVS IACQVINOTIVS.

PAR
PALL
Dijon, e
lia Sanct
Auec de
personne
mer ou
aucun l
Maisté
gement
faire le
dant le
datte q
de quin
plaires
le ving

Extrait du Priuilege du Roy.

PAR grace & Priuilege du Roy: Il est permis à PIERRE PALLIOT Imprimeur du Roy, Libraire & Graueur à Dijon, d'imprimer vn Liure intitulé *Lilia, seu Flores Gal- lia Sancta*, authore R. P. Iacobo Rinaldo Societatis IESV: Auec deffences à tous Imprimeurs & Libraires, & autres personnes de quelques conditions qu'elles soient, d'imprimer ou faire imprimer, vendre & distribuer ledit Liure en aucun lieu de ce Royaume & terres de l'obeissance de sa Maiefté, sous pretexte d'augmentation, correction ou changement, ny mesme en extraire aucune piece, d'en contre-faire le titre, ny susciter aucun estranger de ce faire, pendant le temps & espace de sept ans, à compter du iour & date que ledit Liure sera acheué d'imprimer, sur peine de quinze cens liures d'amende, & confiscation des exemplaires, comme il est porté par les Lettres données à Paris le vingt-troisieme Ianuier mil six cens quatreuents trois.

Par le Roy en son Conseil,

LE BRVN.

*Acheué d'imprimer pour la premiere fois le
quinzieme Feurier M. DC. XLIII.*

DIVIONE,
Ex Typographia PETRI PALLIOT
Typographi Regij, Bibliopolaë &
Calcographi, sub signo Re-
ginaë Pacis ante Palatium.

M. D C. XLIII.

